

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ
PEDAGIGICKÁ FAKULTA
HISTORICKÝ ÚSTAV

**MECHANISMUS A REALIZACE VOLEB DO
NÁRODNÍCH VÝBORŮ V PARDUBICKÉM KRAJI
Z HLEDISKA ČINNOSTI KNV (1954 a 1957)**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Autor: Bc. Monika Kabešová
Studijní program: N 7504 Učitelství pro střední školy
Studijní obor: Učitelství pro střední školy – společný základ
Učitelství pro střední školy – dějepis
Učitelství pro střední školy – základy společenských věd
Vedoucí práce: PhDr. Bc. Tomáš Hradecký PhD.

Zadání diplomové práce

Autor: Monika Kabešová

Studium: P15P0382

Studijní program: N7504 Učitelství pro střední školy

Studijní obor: Učitelství pro střední školy - dějepis, Učitelství pro střední školy - základy společenských věd

Název diplomové práce: Mechanismus a realizace voleb do NV v Pardubickém kraji z hlediska činnosti KNV (1954 a 1957)

Název diplomové práce AJ: The mechanism and implementation of the Electoral Process into the National Committees in Pardubice Region from the perspective of function of the Regional National Committee (1954 and 1957)

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Stručný obsah: Cílem práce bude zabývat se přípravou a realizací voleb do NV v Pardubickém kraji v letech 1954 a 1957 z hlediska krajské správy, jejich zhodnocením a porovnáním. Práce bude rozšiřovat poznatky předešlých autorčiných výsledků výzkumu problematiky voleb do systému NV v Pardubicích (1954 a 1957) předkládaných v bakalářské práci, ale hlavně hodnotit míru kompetencí KNV v rámci voleb do ONV a MNV. Dalším dílčím cílem práce bude celková analýza mocenského postavení KNV v rámci voleb do NV a spoluúčast tohoto orgánu na vývoji a vytváření krajských regionálních elit, stejně jako podíl KNV na celém krajském řízení volebního mechanismu. Metody zpracování: Práce bude primární analýzou původních archivních pramenů a komparací dílčích aspektů výsledků výzkumu v rámci kritického zhodnocení. Vytvoří tezi o roli KNV v systému voleb do NV a mechanismu tvorby regionálních elit a nabídne další možnosti výzkumu.

Prameny: SOA Zámorsk primárně fond KNV, fond KV KSČ Dále fond KV ČSČK Pardubice, fond KV ČSM Pardubice, fond KV ČSZ Pardubice, fond KV SČSP Pardubice, fond KV SPB Pardubice, fond KV Svazarm Pardubice, fond KOR Pardubice Sběrka zákonů republiky Československé ročník 1954 a 1957 Literatura: HLEDÍKOVÁ, Zdeňka JANÁK, Jan DOBEŠ, Jan, Dějiny správy v českých zemích. Od počátku státu po současnost, Praha 2007 ; KAPLAN, Karel, Národní fronta 1948-1960, Praha 2012; KAPLAN, Karel, Kronika komunistického Československa: doba tání 1953-1956, Brno 2005

Garantující pracoviště: Historický ústav, Filozofická fakulta

Vedoucí práce: PhDr. Tomáš Hradecký, Ph.D.

Oponent: doc. PhDr. Ondřej Felcman, CSc.

Datum zadání závěrečné práce: 18.12.2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala (pod vedením vedoucího diplomové práce) samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne ...

Anotace

KABEŠOVÁ, Monika. *Mechanismus a realizace voleb do národních výborů v Pardubickém kraji z hlediska činnosti KNV (1954 a 1957)*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2017. 172 s. Diplomová práce.

Práce se zabývá fenoménem přípravy a realizace voleb do národních výborů v letech 1954 a 1957 z hlediska činnosti Krajského národního výboru Pardubice. Nejprve se zaměřuje na genezi vzniku krajských národních výborů, nové úrovně systému národních výborů, a jejich ústavnímu zakotvení. Poté se v nejobsáhlejší kapitole text věnuje převážně legislativnímu vymezení kompetencí KNV v mechanismu voleb do národních výborů a jejich následné realizaci z hlediska reality Pardubického kraje v průběhu volebních procesů v letech 1954 a 1957. Zde práce sleduje klíčové momenty předvolebních příprav – agitačních a organizačně-technických, ale i personálních. Cílem práce je prostřednictvím poslední komparační kapitoly nastínit hlavní aspekty diferenciací mezi těmito dvěma volebními procesy a také podkrýt pozadí boje o mocenské postavení mezi KNV a KV KSČ i prolínání jejich politiky v rámci Pardubického kraje v tomto období.

Klíčová slova: národní výbory, volby, kraj, krajské zřízení, Pardubice, 1954, 1957

Annotation

KABEŠOVÁ, Monika. *The mechanism and implementation of the Electoral Process into the National Committees in Pardubice Region from the perspective of function of the Regional National Committee (1954 and 1957)*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2017. 172 pp. Diploma Degree Thesis.

The thesis deals with the phenomenon of the preparation and implementation of the electoral process during the Elections to the National Committees (NC) in 1954 and 1957 from the perspective of function and activities of the Regional National Committee in Pardubice. At first, it focuses on the genesis of the establishment of regional national committees (RNC), a new level of system of national committees, and their legislative enshrinement. Then, in the most comprehensive chapter, the text is devoted mainly to the legislative definition of competencies of RNC in the electoral process into the NC and their subsequent realization of the electoral act in the Pardubice Region in the years 1954 and 1957. In this chapter the text follows key moments of the pre-election preparations – agitational and organizational-technical, as well as personal. The aim of this thesis is through the last comparative chapter to outline the main aspects of differentiation between two electoral processes and to reveal the background of struggle for power position between the Regional National Committee and the Regional Committee of the Communist Party of Czechoslovakia in the Pardubice Region.

Keywords: national committees, electoral process, region, regional system, Pardubice, 1954, 1957

Poděkování

Poděkování patří hlavně vedoucímu mé diplomové práce PhDr. Bc. Tomáši Hradeckému, Ph.D., za vstřícný přístup, ochotu, věcné připomínky a přínosné konzultace. Dále bych chtěla poděkovat pracovníkům Státního oblastního archivu v Zámrsku za pomoc při shromažďování archivních písemností. Poděkování také patří mé rodině a přátelům za jejich podporu po celou dobu vypracovávání této práce a v průběhu celého studia.

OBSAH

Úvod.....	9
1. VZNIK KNV A JEJICH ÚLOHA VE VOLBÁCH DO NV V 50. LETECH 20. STOLETÍ.....	12
1.1 Zakotvení KNV v Ústavě 9. května 1948	12
1.2 Vymezení KNV zákonem o krajském zřízení.....	13
1.2.1 Kraje jako nové územní jednotky.....	13
1.2.2 Krajské národní výbory – nová úroveň v systému NV	14
1.3 Prozatímní ustanovení členů KNV.....	22
2 ÚLOHA KNV VE VOLBÁCH DO NV V 50. LETECH 20. STOLETÍ.....	23
2.1 VOLBY DO NV V ROCE 1954 (konané dne 16. 5.).....	23
2.1.1 Zákon č. 14/1954 Sb., o volbách do národních výborů a všennárodní diskuze	25
2.1.2 Agitační střediska.....	28
2.1.3 Lektorská skupina	33
2.1.4 Komise NF	34
2.1.5 Organizační skupina pro organizačně-technickou přípravu voleb	35
2.1.6 Akční programové plány.....	36
2.1.7 Volební obvody a volební komise pro volby do KNV.....	42
2.1.8 Volební komise pro volby do KNV Pardubice	45
2.1.9 Seznamy voličů	53
2.1.10 Kandidáti NF pro volby do KNV.....	55
2.1.11 Volební den	63
2.1.12 Výsledky voleb.....	64
2.1.13 Zakončení volebního procesu.....	67
2.1.14 Mimořádné odměny	68
2.2 VOLBY DO NV V ROCE 1957 (konané dne 19. 5.).....	69
2.2.1 Kampaň ke zhodnocení práce NV.....	69
2.2.2 Kádrová komise.....	71
2.2.3 Agitační střediska.....	74
2.2.4 Komise NF	79
2.2.5 Volební skupina KNV	84
2.2.6 Komise pro provádění masově-politické práce	84
2.2.7 Sbor instruktorů.....	85
2.2.8 Akční programové plány	86
2.2.9 Slavnosti – agitační součást předvolební kampaně	93

2.2.10	Novelizace zákona o NV	95
2.2.11	Volební obvody	96
2.2.12	Volební okrsky	101
2.2.13	Volební komise	101
2.2.14	Seznamy voličů	105
2.2.15	Kandidáti NF	107
2.2.16	Volební den	118
2.2.17	Zmocněnci krajské volební komise	118
2.2.18	Výsledky voleb.....	119
2.2.19	Zakončení volebního procesu – schůze nového KNV	120
2.2.20	Odměny za pracovní zásluhy	123
2.2.21	Děkovné dopisy členům KNV	123
2.2.22	Povolební kontrola činnosti.....	124
3	KOMPARACE VOLEB DO NV V ROCE 1954 A 1957	125
3.1	Důvody komparace	125
3.2	Stav archivních písemností.....	126
3.3	Novelizace zákona.....	129
3.4	Rozdílnosti v přípravách voleb	129
3.5	Diferenciace při výběru kandidátů	132
3.6	Volební den	135
3.7	Výsledky voleb.....	135
3.8	Děkovné dopisy členům KNV	137
	Závěr.....	138
	SEZNAM ZKRATEK.....	141
	SEZNAM GRAFŮ	143
	SEZNAM TABULEK	144
	SEZNAM SCHÉMAT	146
	SEZNAM PŘÍLOH.....	148

Úvod

V této diplomové práci se zabývám problematikou mechanismu a realizace voleb do Krajského národního výboru v Pardubicích v letech 1954 a 1957. Toto téma jsem si vybrala z toho důvodu, že mu v československé historiografii není doposud věnována téměř žádná pozornost a částečně také proto, že jsem chtěla rozšířit poznatky, které jsem získala při psaní mé bakalářské práce, která se obsahově zaměřovala také na mechanismus a realizaci voleb do NV v letech 1954 a 1957, ale z pohledu ONV Pardubice. Řešila tedy tento volební proces na okresní úrovni. Mimo mou bakalářskou práci se tímto tématem zabýval také historik Tomáš Hradecký, který ve svém článku *Mechanismus přípravy voleb do národních výborů v 50. letech na příkladu Ústeckého kraje (srovnání let 1954 a 1957)* vytyčil základní odlišnosti mezi přípravou voleb v obou volebních letech z hlediska reality Ústeckého kraje a částečně se této problematice věnoval i ve své disertační práci *Vznik a působení Krajského národního výboru v Ústí nad Labem 1949–1960*.

V první kapitole jsem čerpala také z knihy od Zdeňky Hledíkové, Jana Janáka a Jana Dobeše *Dějiny správy v českých zemích. Od počátku státu po současnost*, která je jedinou monografií, zaměřující se obecně na vznik a vývoj národních výborů, jejich rozdělení, úkoly a kompetence. Pro dílčí části textu bylo také využito knihy od Karla Kaplana *Národní fronta 1948–1960*, článku od Ondřeje Felcmana a Ondřeje Šindeláře *Proměny východočeské komunistické politické elity v šedesátých letech – skupina představitelů KNV* či článku Tomáše Hradeckého *Josef Klaban. K politické kariéře předsedy KNV v Ústí nad Labem v polovině 50. let*.

Základním prostředkem k výzkumu jsou ale především původní archivní prameny, které doposud nebyly k účelům výzkumu využity. Jedná se o archivní fondy KNV a KV KSČ Pardubice, které jsou uloženy ve Státním oblastním archivu v Zámrsku. Studium obou fondů bylo pro vypracování této práce velmi důležité, avšak vzhledem k velkému rozsahu informací, které zahrnují, bylo nezbytné zaměřit se pouze na části obsahující zápisy ze schůzí rady a pléna (KNV) či schůzí předsednictva, pléna a sekretariátů (KV KSČ) v časovém rozmezí prosince 1953–června 1954 a prosince 1956–června 1957. Mimo tyto kartony jsem pro bádání využila také kartony z obou fondů, které byly obsahově zaměřené přímo na tematiku voleb do NV.

Pro citování těchto archivních písemností jsem v celém textu diplomové práce použila následující formát:

SOA Zámorsk, název fondu, inventární číslo/ inventární jednotka, číslo kartonu či knihy, název složky, název listin, číslo folie.

V citacích jsou vždy obsaženy veškeré informace, které jsou ke konkrétním dokumentům a listinám dostupné. V textu záměrně nebyly použity jiné fondy, jako například fond Národní fronty – Krajský výbor Pardubice, či fondy některých masových organizací (KV ČSM, ČSČK, SČSP, SPB či Svazarm), neboť hlavním cílem práce bylo popsání celého mechanismu z pohledu KNV Pardubice a politického vlivu KV KSČ Pardubice. Vědomě nebylo pro výzkum také využito stranického a regionálního tisku. Jejich studium, ale i zmíněných fondů, by bylo velmi zajímavým a přínosným pro rozšíření informací o volby z jejich úhlu pohledu, což ale nemá být obsahem této práce, která je již v této podobě vcelku rozsáhlou.

Další prameny, velmi přínosné pro tuto práci, byly také *Sbírky zákonů republiky Československé*. Ročníky 1948 a 1949 mi napomohly pro pochopení okolností vzniku krajských národních výborů, který je zakotven především v Ústavě Československé republiky z roku 1948 a Zákoně o krajském zřízení, též z roku 1948. Potřebné byly pro výzkum také ročníky 1954 a 1957, které obsahují celá znění zákonů o národních výborech, o volbách do národních výborů a jejich novelizace.

Celá práce je rozdělena do tří rozsáhlých kapitol, které jsou členěné na menší podkapitoly. V první z nich se věnuji okolnostem a podmínkám vzniku krajů – nových územních a správních jednotek – a také krajských národních výborů, nové úrovni v hierarchii NV. Tuto kapitolu jsem zaměřila obecně na organizaci KNV. Detailně se zabývá jednotlivými orgány, jejich kompetencemi, úkoly a vzájemnými vztahy mezi nimi.

V následující kapitole, která je obsahově nejrozsáhlejší, se zabývám mechanismem příprav a realizací voleb do národních výborů v Pardubickém kraji. V její první části rokem 1954 a ve druhé rokem 1957. Podoba obou částí je záměrně volena stejným – chronologickým – postupem, který umožňuje následné porovnání odlišností těchto dvou volebních let. U těchto oddílů jsem tedy zvolila progresivní metodu

výzkumu, a to z toho důvodu, že díky ní mohly být chronologicky zachyceny události přípravy voleb, jako byly všenárodní diskuze, besedy s voliči, veškeré organizačně-technické prostředky a agitační zajištění předvolební kampaně. Jako velmi podstatné části práce shledávám podkapitoly zaměřující se na problematiku schvalování krajské volební komise, volebních obvodů a mechanismu výběru a schvalování kandidátů, neboť tyto podkapitoly podkrývají pozadí mocenského souboje mezi KNV a KV KSČ Pardubice v těchto procesech. Součástí je samozřejmě také průběh samotného volebního dne, výsledky voleb a deskripce okolností při jmenování nově zvoleného KNV v obou letech.

Cílem mé diplomové práce je vedle analýzy tematiky mechanismu voleb do národních výborů také na základě poslední komparační kapitoly poukázat na základní odlišnosti mezi dvěma volebními roky – 1954 a 1957 – z hlediska reality Pardubického kraje. V komparaci se zabývám nejprve důvody, které mě vedly k jejímu napsání, stavem archivních písemností a posléze hlavními rozdíly v přípravě a realizaci voleb.

1. VZNIK KNV A JEJICH ÚLOHA VE VOLBÁCH DO NV V 50. LETECH 20. STOLETÍ

1.1 Zakotvení KNV v Ústavě 9. května 1948

Krajské národní výbory, jako nové střední složky státní správy v hierarchii systému národních výborů, vznikly v poúnorovém Československu. Jejich vznik byl zakotven v Ústavě Československé republiky, přijaté dne 9. května 1948,¹ v jejíž VI. hlavě však byla primárně vymezena působnost všech národních výborů, jako „*orgánů jednotné lidové správy*.“ Důležité pro existenci KNV bylo především znění § 123, podle něhož „*Národní výbory jsou podle správní soustavy Československé republiky: 1. místní, 2. okresní, 3. krajské*“.² Vznikala tak nová úroveň ve státní správě, která částečně přebírala pravomoci a kompetence v té době zanikajících ZNV.³ Podřízenost KNV, jakož i ostatních národních výborů, ministerstvu vnitra, která byla dána vládním nařízením č. 4/1945,⁴ nebyla ústavním zákonem změněna. Národní výbor nižšího stupně vždy odpovídal NV vyššího stupně a všechny NV byly zároveň zodpovědné tomuto ministerstvu. To je mohlo rozpustit za předpokladu, že by neplnily jejich stěžejní úkoly, anebo ohrožovaly plynulý chod veřejné správy.

Dle zmíněné ústavy měly být národní výbory vykonavateli veřejné správy, která příslušela pouze jim.⁵ Jejich hlavním posláním tedy bylo, aby náležitě fungovaly všechny obory veřejné správy – obecná vnitřní správa, kulturní a osvětová správa, zdravotní a sociální správa, a částečně i správa finanční. Mezi další úkoly národních výborů patřila péče o národní bezpečnost, ochrana a posílení lidově demokratického zřízení, zvelebování národního majetku, účast na tvorbě a následná realizace jednotného hospodářského plánu, a s ním spojené plánování a řízení v hospodářské a zemědělské oblasti na jejich území. V ostatních otázkách, jako byl počet členů jednotlivých NV, zásady organizace, jednání a řízení NV, jejich kontrolovatelnost lidem, lhůta pro vypsaní nových voleb či organizace NV v hlavním městě Praze, se ústava odvolávala

---

¹ Ústavní zákon č. 150/1948 Sb., Ústava Československé republiky.

² *Tamtéž*.

³ K zániku ZNV srov. dále v textu.

⁴ Vládní nařízení č/1945, o volbě a pravomoci národních výborů.

⁵ Jakýmkoliv ostatním orgánům mohl být ponechán výkon státní správy pouze za předpokladu, že jim to uložil zákon.

pouze na znění příslušného zákona. Tento zákon byl přijat koncem roku a bylo jím legislativně vytvořeno krajské zřízení v ČSR.⁶

1.2 Vymezení KNV zákonem o krajském zřízení

1.2.1 Kraje jako nové územní jednotky

Zákon č. 280/1948 Sb., o krajském zřízení republiky, byl Národním shromážděním Československé republiky přijat 21. 12. 1948. Měnil dosavadní územní členění státu, které bylo v r. 1945 vymezeno dekretem č. 121/1945.⁷ Tento dekret, s účinností od 27. 11. 1945, obnovoval území poválečného Československa do předmnichovského období, tedy k 29. 9. 1938. Byly jím k tomuto datu potvrzeny země, okresy a obce. Fungovaly tak dva zemské národní výbory (v Praze a Brně – včetně jeho expozitury v Moravské Ostravě), v okresech okresní národní výbory a obce byly spravovány místními národními výbory. Dekretem vzniklo 7 statutárních měst,⁸ ve kterých existovaly MNV s pravomocemi ONV a podřízeností k ÚNV v Praze. Součástí nařízení dekretu byla také úprava územních rozsahů některých správních okresů, ve kterých šlo většinou především o slučování měst s příměstskými oblastmi či spojování malých obcí v jeden správní celek.⁹ Takovéto členění republiky na obce, okresy a země fungovalo v poválečné třetí republice. Po dobu jejího trvání ale členové Komunistické strany Československa začali zvažovat prosazení zřízení krajů. Po únorovém převratu v roce 1948 jim v tom již nic nebránilo. Přijetí k tomu potřebného zákona ještě předcházela sjezd zástupců národních výborů z celého území Československa, který se konal v Kroměříži, a na němž byla potvrzena vize reformy správních území a s tím i samotných národních výborů.¹⁰

De iure vešel zákon o krajském zřízení v platnost od 1. 1. 1949. Definováno jím bylo 19 nových územních a správních celků – krajů – a to 13 z nich v českých zemích a 6 na Slovensku.¹¹ Každý kraj byl utvořen tak, aby zaujímal rozlohu přibližně 5 000 km²

---

⁶ Zákon č. 280/1948 Sb., o krajském zřízení.

⁷ Dekret č. 121/1945, o územní organizaci správy vykonávané národními výbory.

⁸ Praha, Liberec, Plzeň, Olomouc, Brno, Opava, Moravská Ostrava, srov. *tamtéž*.

⁹ *Tamtéž*.

¹⁰ Zdeňka HLEDÍKOVÁ – Jan JANÁK – Jan DOBEŠ, *Dějiny správy v českých zemích. Od počátku státu po současnost*, Praha 2007, s. 447.

¹¹ V českých zemích se jednalo o kraje: Pražský, Českobudějovický, Plzeňský, Karlovarský, Ústecký, Liberecký, Hradecký, Pardubický, Jihlavský, Brněnský, Olomoucký, Gottwaldovský a Ostravský. Na Slovensko to byly kraje: Bratislavský, Nitranský, Banskobystrický, Žilinský, Košický a Prešovský. Srov. Zákon č. 280/1948 Sb., o krajském zřízení, oddíl 1, § 2.

a sestával z 13–14 okresů, které dohromady obývalo asi 0,5 milionu obyvatel.¹² Hranice těchto krajů v některých případech rozdělovaly dosavadní území obcí nebo okresů. V takových případech rozhodovala později dle zákona vláda svými nařízeními, která zajistila reorganizaci těchto okresů tak, aby jejich území byla přizpůsobena nově vznikajícím krajům.¹³ Příloha zákona obsahovala vymezení každého kraje se seznamem všech okresů a obcí, které do něj spadaly. (srov. příloha A)

1.2.2 Krajské národní výbory – nová úroveň v systému NV

Paralelně se vznikem krajů byly utvářeny také krajské národní výbory, což bylo definováno v § 6 příslušného zákona: „*Pro každý kraj se zřizuje krajský národní výbor se sídlem v krajském městě*“.¹⁴ Celý 2–4 oddíl nového zákona byl věnován právě krajským národním výborům, jejich působení, úkolům, organizaci a fungování. KNV měly být vykonavateli krajské veřejné správy ve svých obvodech, kde šlo především o „*správní obory, které doposud obstarávají zemské národní výbory*“.¹⁵ Mimo to, že byly zákonem utvořeny kraje a KNV, jím totiž byly také zrušeny „*Země Česká a Moravskoslezská jako svazky lidové správy*“¹⁶ k 31. 12. 1948, stejně jako s nimi do té doby existující ZNV v Praze a Brně a expozitury v Moravské Ostravě.¹⁷ Zrušením ZNV se tak nejvyššími územně-správními celky v regionech ČSR staly *de facto* KNV.¹⁸

Úkoly KNV byly tytéž, jak je definovala ústava obecně u NV, s tím, že byly realizovány na krajské úrovni správy. Zákon určoval také počet členů jednotlivých KNV, který se u každého z nich odvíjel podle počtu obyvatel daného kraje.¹⁹

---

¹² Zdeňka HLEDÍKOVÁ – Jan JANÁK – Jan DOBEŠ, *Dějiny správy v českých zemích. Od počátku státu po současnost*, Praha 2007, s. 447.

¹³ Zákon č. 280/1948 Sb., o krajském zřízení, oddíl 1, § 4.

¹⁴ *Tamtéž*, § 6.

¹⁵ *Tamtéž*, § 8.

¹⁶ Zákon č. 280/1948 Sb., o krajském zřízení, oddíl 6, § 39.

¹⁷ O zrušení ZNV pojednává Oddíl 6, §39 Likvidace zemí a zemských národních výborů, téhož zákona. ZNV byly rozpuštěny ministrem vnitra a o jejich likvidaci se staralo ministerstvo vnitra ve spolupráci s ministerstvem financí a částečně jí byly pověřeny také některé KNV. Srov. Zákon č. 280/1948 Sb., o krajském zřízení, oddíl 6, § 39.

¹⁸ Volbám do národních výborů v prostředí Ústeckého kraje se věnuje článek Tomáše HRADECKÉHO, *Mechanismus přípravy voleb do národních výborů v 50. letech na příkladu Ústeckého kraje (srovnání let 1954 a 1957)*, České, slovenské a československé dějiny IX, Hradec Králové 2014, s. 89–112.

¹⁹ Počet obyvatel kraje měl být stanoven na základě všeobecného sčítání lidu v době účinnosti tohoto zákona a do té doby dle jiných úředních záznamů. Srov. *tamtéž*, oddíl 8, § 11.

Tabulka 1: Počet členů KNV dle počtu obyvatel kraje.²⁰

Počet členů KNV				
Počet obyvatel kraje	do 500 000	500 000–750 000	750 000–1 000 000	nad 1 000 000
Počet členů KNV	36	48	60	72

Stejně jako u ostatních NV, i v případě KNV byli jejich členové voleni lidem Československé republiky a mohli být ze své funkce odvoláni. K prvním řádným volbám do NV ale došlo až o pět let později, tedy v r. 1954. Ovšem podmínky volitelnosti, samotných voleb a odvolatelnosti jednotlivých členů zákon neukládal – v těchto věcech se odkazoval na zákon, který by byl k tomu určen.²¹ Celý krajský národní výbor mohl být rozpuštěn ministerstvem vnitra, kdyby bylo shledáno, že neplní jemu svěřené úkoly nebo narušuje činnost veřejné správy. Pokud by k tomu u některého z krajských národních výborů opravdu došlo, musel by jeho rozpuštění vyhlásit ministr vnitra v Úředním listě a nejdéle dva měsíce poté by musely být vypsány volby, ve kterých by byl zvolen nový KNV.²²

Velký prostor byl v zákoně ponechán deskripci **organizace krajských národních výborů**. Jejich předním orgánem bylo plénum,²³ a nezbytností tak bylo vytyčit úkoly a povinnosti jeho zasedání. **Plenární zasedání** měla sloužit k tomu, aby v nich bylo ustanoveno, jakým směrem se bude ubírat politika příslušného KNV a jaká činnost pro něj bude primární.²⁴ Svolání plenárních zasedání měl na starost předseda KNV, který tak činil alespoň dvakrát za rok. Mohla být svolána také mimořádná plenární zasedání, pokud se na tom shodla minimálně čtvrtina všech členů KNV s jasným vymezením předmětu jednání nebo vyžádala-li si jej svým usnesením rada KNV. Zasedání pléna se mohl zúčastnit kdokoliv z občanů, neboť byla zpravidla veřejná.²⁵

Veškerá usnesení plenárních zasedání byla závazná pro výkonné orgány KNV, které se jimi řídily a vykonávaly skrz ně krajskou správu, o čemž musely zpětně

²⁰ *Tamtéž*.

²¹ Později zákon č. 14/1954 Sb., o volbách do národních výborů.

²² V období mezi rozpuštěním a zvolením nového KNV by bylo ministrem spravedlnosti vydáno opatření, které by zajišťovalo dočasné řízení dané krajské správou. Srov. Zákon č. 280/1948 Sb., o krajském zřízení, oddíl 4, § 14.

²³ Monika KABEŠOVÁ, *Mechanismus a realizace voleb do systému národních výborů v Pardubicích (srovnání let 1954 a 1957)*, bakalářská práce PdF UHK, Hradec Králové 2015, s. 19.

²⁴ Zákon č. 280/1948 Sb., o krajském zřízení, oddíl 4, § 15.

²⁵ *Tamtéž*, § 26.

předávat plenárním zasedáním zprávy. Na plenárních zasedáních mohl KNV rozhodovat o důležitých otázkách týkajících se kraje či krajské správy. Mezi ně patřilo schvalování krajského hospodářského plánu, vypracovaného v souladu s celostátním jednotným plánem, a dohled nad tím, zda je v následujícím období plněn. Dále pak rozhodování v klíčových hospodářských záležitostech, vypracování rozpočtu KNV a také vytvoření účetní závěrky hospodaření. Výsadou plenárních zasedání byla volba či zřizování všech výkonných složek krajského národního výboru – rady, předsedy a jeho náměstků, referentů a komisí. Všechny mohlo zasedání ale také odvolat nebo zrušit.²⁶

Rada KNV byla jakýmsi zastřešujícím elementem výkonných složek, neboť její součástí byl předseda KNV (a jeho náměstkové) a referenti. Poslední výkonné složky – komise – měly ve vztahu k radě poradní funkci. Schůze rady nebyly svolávány pravidelně, ale spíše na základě konkrétních potřeb a problémů, které bylo třeba vyřešit. Veškerá jejich jednání byla neveřejná, stejně jako schůze všech komisí.²⁷ Mezi pravomoci rady patřilo vedení a spravování veškerých otázek spadajících do oblasti kompetencí KNV,²⁸ projednávání záležitostí, které byly později probírány na plenárních zasedáních, dále také rozhodování o návrhu krajského plánu, který rada musela předat plenárnímu zasedání, aby jej schválil. Do okruhu úkolů, kterými byla rada pověřena, lze zahrnout též průběžnou kontrolu plnění hospodářského plánu.

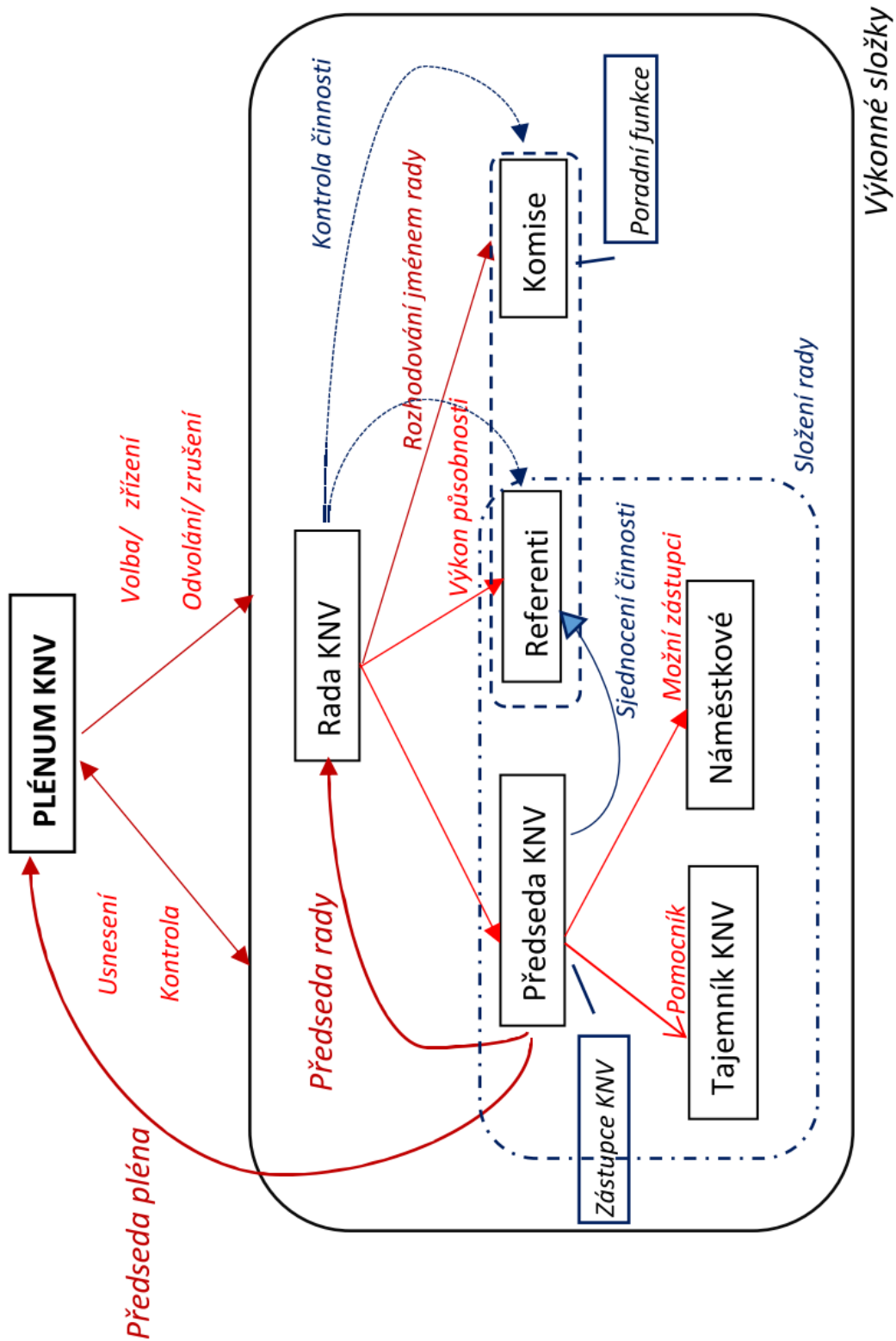
²⁶ *Tamtéž*, oddíl 4, § 15.

²⁷ *Tamtéž*, § 26.

²⁸ Za předpokladu, že tyto otázky nebyly určeny k rozhodování a správy předsedy či plenárního zasedání KNV. Srov. *tamtéž*, § 17.

Schéma 1: Organizace KNV.²⁹

²⁹ Tamtéž, § 16–23.

Všechna rozhodnutí, na kterých se rada usnesla, však musela být dle zákona vykonávána výlučně skrze příslušné referáty. Rada totiž byla velkou měrou provázána s referáty a komisemi. Nejen, že měla právo místo nich rozhodovat o věcech zařaditelných do jejich sféry vlivu, ale také nad nimi měla funkci dohlížecího a kontrolního orgánu, který jim mohl dávat obligatorní nařízení. Komise i referáty tak musely odevzdávat radě zprávy obsahující informace o plánech jejich činností a pracovních vizích. Radou mohla být zřízena i komise nová, ale to pouze v období, kdy nebylo zasedání KNV, a za předpokladu, že ihned zažádala u následujícího plenárního zasedání o zpětné schválení. Do posledního pole působnosti rady KNV lze zařadit jednu její zvláštní funkci – byla jakousi odvolací instancí v případě stížností na rozhodnutí komisí, referentů nebo jimi zmocněných pracovníků. Pokud by se stalo, že by se rada usnesla, že odvolání je přípustné, mohla odvolávajícímu se za určitých podmínek vyhovět.³⁰

Usnášeníschopnost zasedání pléna a schůzí rady byla stanovena nadpoloviční účastí všech jejích členů. Pokud tedy nastala situace, že se členové nesešli v dostatečném počtu s možností hlasování, byli předsedou svoláni ještě jednou k řešení stejných otázek, a v tom případě se usnášeníschopnost snižovala na nejméně jednu třetinu přítomných členů. Zasedání rady měla také své jednací a provozní řády, které byly stanovovány ministrem vnitra jeho nařízeními.³¹

Předseda KNV byl do jisté míry jakýmsi jeho „manažerem“, což vyplývá z povinností a pravomocí jeho funkce. Byl totiž osobou, která byla mluvčím a zástupcem KNV ve vnějších záležitostech, ale na druhou stranu byl nepostradatelným i z hlediska interního, neboť měl na starosti spoustu věcí týkajících se chodu KNV a korigování činnosti některých jeho složek. Nebyl pouze předsedou v širším slova smyslu, tedy v zastupování celého KNV, ale byl jím i v tom užším – předsedal plenárním zasedáním a schůzím rady a dohlížel na to, aby jejich průběh byl plynulý a nepřerušovaný.³² Mezi jeho nejdůležitější pracovní úkony patřil dohled nad usneseními plenárního zasedání a rady, jakož i referátů a komisí. Prováděl u nich kontrolu toho, zda skrze rozhodnutí nevybočují ze svého pole působnosti nebo zda nejsou v nesouladu

---

³⁰ V ostatních případech řešil odvolání odvolací úřad ve lhůtě 3 týdnů. Srov. Zákon č. 280/1948 Sb., o krajském zřízení, oddíl 4, § 17.

³¹ *Tamtéž*, § 27.

³² *Tamtéž*, § 26.

s pokyny jim nadřízených orgánů. V případě nesrovnalostí byl předseda povinen nahlásit to příslušnému úřadu.³³ Vedle těchto kompetencí byl služebním představeným všech zaměstnanců KNV, což mimo jiné znamenalo to, že přiděloval vyškolené pracovníky jednotlivým referátům. Z hlediska referátů byl také sjednotitelem jejich činnosti a mohl vydávat opatření k zajištění jejich práce v tom případě, že jej určený referent nevydal ve stanovené lhůtě. Podobně mohl jednat také s opatřeními rady, za níž ale vydával pouze opatření neodkladné povahy, a musel *ex post* zažádat radu o jejich schválení. I přes skutečnost, že mohl určitým způsobem zasahovat do rozhodování rady a pléna, jednalo se o funkci, která oběma těmto orgánům byla v působení ve svém úřadě odpovědná. Mimo to výkon této funkce podléhal pokynům a příkazům ministerstva vnitra.³⁴ Všichni předsedové KNV měli náměstky, kteří je v případě potřeby mohli zastupovat, a předseda jim mohl delegovat část pravomocí a úkolů.³⁵ Počet náměstků se lišil dle počtu obyvatel v daném kraji. V krajích čítajících do 500 000 obyvatel měl k dispozici 1 náměstka, v krajích s 500 000–1 000 000 obyvatel 2 náměstky a v krajích nad 1 milion obyvatel se jednalo o 3 náměstky.³⁶ Spjatost počtu náměstků předsedy KNV s počtem obyvatel kraje byla později, v roce 1954, zrušena zákonem o národních výborech,³⁷ ve kterém byl jejich počet pevně stanoven na 3.³⁸

Tabulka 2: Počet náměstků předsedy KNV svázaný s počtem obyvatel kraje.³⁹

Počet náměstků předsedy KNV			
Počet obyvatel kraje	do 500 000	500 000–1 000 000	nad 1 000 000
Počet náměstků	1	2	3

³³ Pokud šlo o usnesení pléna či rady, nahlašoval předseda rozpor věcně příslušnému ústřednímu úřadu a ministerstvu vnitra. Nesrovnalosti v opatřeních komisí a referátů nahlašoval radě KNV. Srov. Zákon č. 280/1948 Sb., o krajském zřízení, oddíl 4, § 18.

³⁴ *Tamtéž.*

³⁵ Monika KABEŠOVÁ, *Mechanismus a realizace voleb do systému národních výborů v Pardubicích (srovnání let 1954 a 1957)*, bakalářská práce PdF UHK, Hradec Králové 2015, s. 19.

³⁶ Zákon č. 280/1948 Sb., o krajském zřízení, oddíl 4, § 18.

³⁷ Zákon č. 13/1954 Sb., o národních výborech.

³⁸ Monika KABEŠOVÁ, *Mechanismus a realizace voleb do systému národních výborů v Pardubicích (srovnání let 1954 a 1957)*, bakalářská práce PdF UHK, Hradec Králové 2015, s. 19.

³⁹ Zákon č. 280/1948 Sb., o krajském zřízení, oddíl 4, § 18.

Předsednická funkce, stejně jako jeho náměstků, byla funkcí čestnou, tedy neplacenou. Mohli však požádat o finanční náhradu, pokud jim kvůli výkonu práce v KNV vznikla ztráta z výdělku v jejich zaměstnání.⁴⁰ Jinak tomu bylo u **tajemníka KNV**. Ten byl platově ohodnocen jako státní zaměstnanec. Jednalo se o funkci nově vzniklou právě zákonem o krajském zřízení,⁴¹ kde byl tajemník definován jako „pomocník předsedy krajského národního výboru při výkonu jeho působnosti...“.⁴² I když byl stanoven jako služební představený zaměstnanců KNV jeho předseda, v této funkci ho dle stejného zákona zastupoval tajemník, který se tak *de facto* stal nadřízeným všech zaměstnanců KNV a také přednostů jednotlivých referátů. Tajemník byl volen z řad zaměstnanců KNV radou a následně musel být ve své funkci potvrzen ministrem vnitra. Do okruhu jeho povinností patřila účast na každé schůzi rady, kde měl poradní hlas, a na všech schůzích plenárního zasedání.⁴³

Referáty byly orgány, skrze které KNV vykonával veškerou svou činnost. V čele referátů byl na návrh rady a volbou pléna ustanoven **vedoucí referent**, který byl oběma těmito složkám KNV odpovědný za svou činnost, ze které se zodpovídal také příslušnému ústřednímu úřadu a jeho pokynům. Referenti pracovali a vydávali opatření jménem rady, a to v rozsahu jejich referátu, nebo mohli zmocnit radou schváleného zaměstnance, který práci vykonával za ně. Zákonem o krajském zřízení nebyl stanoven počet referátů ani obsah činnosti, ale bylo v něm odkazováno na předpisy, které tak učiní.⁴⁴ Předpisy vešly v účinnost postupně následující rok (1949) ve formě vládních nařízení.⁴⁵ Jako první byl projednán vznik čtyř nejdůležitějších referátů KNV – pro všeobecné vnitřní věci, bezpečnostní, finanční a plánovací, které vešly v platnost ještě na konci roku 1948. Fakt, že jednu z klíčových rolí pro činnost KNV sehrával referát pro všeobecné vnitřní věci lze doložit tím, že v jeho čele stál samotný předseda KNV.⁴⁶

---

⁴⁰ Monika KABEŠOVÁ, *Mechanismus a realizace voleb do systému národních výborů v Pardubicích (srovnání let 1954 a 1957)*, bakalářská práce PdF UHK, Hradec Králové 2015, s. 19–20.

⁴¹ Zdeňka HLEDÍKOVÁ – Jan JANÁK – Jan DOBEŠ, *Dějiny správy v českých zemích. Od počátku státu po současnost*, Praha 2007, s. 448.

⁴² Zákon č. 280/1948 Sb., o krajském zřízení, oddíl 4, § 22.

⁴³ *Tamtéž*.

⁴⁴ „Vláda vydá nařízením předpisy o rozsahu činnosti jednotlivých referátů.“ Srov. *tamtéž*, § 19.

⁴⁵ *Tamtéž*.

⁴⁶ Vládní nařízení 300/1948 Sb., o plánovacích referátech krajských národních výborů, § 1.

Tabulka 3: Vznik jednotlivých referátů KNV dle vládních nařízení.⁴⁷

Referát	Vládní nařízení	Platnost	Účinnost
Pro všeobecné vnitřní věci	300/1948 Sb.*	30.12.1948	01.01.1949
Bezpečnostní	301/1948 Sb.	30.12.1948	01.01.1949
Finanční	302/1948 Sb.	30.12.1948	01.01.1949
Plánovací	303/1948 Sb.	30.12.1948	01.01.1949
Zemědělský	12/1949 Sb.	31.01.1949	01.02.1949
Technický	13/1949 Sb.	31.01.1949	01.02.1949
Pro školství, osvětu a tělesnou výchovu	14/1949 Sb.	31.01.1949	01.02.1949
Hospodářský	23/1949 Sb.	15.02.1949	15.02.1949
Pro vnitřní obchod a výživu	24/1949 Sb.	15.02.1949	15.02.1949
Zdravotní	28/1949 Sb.	20.02.1949	20.02.1949
Práce a sociální péče	29/1949 Sb.	20.02.1949	25.02.1949

*Později zrušen Vládním nařízením č. 1/1949 Sb.,⁴⁸ které bylo o měsíc dříve zrušeno Vládním nařízením č.

35/1949 Sb.⁴⁹

⁴⁷ Vládní nařízení č. 300/1948 Sb., o referátech krajských národních výborů pro všeobecné vnitřní věci; Vládní nařízení č. 301/1948 Sb., o bezpečnostních referátech krajských národních výborů; Vládní nařízení č. 302/1948 Sb., o finančních referátech krajských národních výborů a přenesen působnosti některých finančních úřadů na berní správy; Vládní nařízení č. 303/1948 Sb., o plánovacích referátech krajských národních výborů; Vládní nařízení č. 12/1949 Sb., o zemědělských referátech krajských národních výborů; Vládní nařízení č. 13/1949 Sb., o technických referátech krajských národních výborů; Vládní nařízení č. 14/1949 Sb., o referátech krajských národních výborů pro školství, osvětu a tělesnou výchovu; Vládní nařízení č. 23/1949 Sb., o hospodářských referátech krajských národních výborů; Vládní nařízení 24/1949 Sb., o referátech krajských národních výborů pro vnitřní obchod a výživu; Vládní nařízení č. 28/1949 Sb., o zdravotních referátech krajských národních výborů; Vládní nařízení č. 29/1949 Sb., o referátech práce a sociální péče krajských národních výborů.

⁴⁸ Vládní nařízení č. 1/1949 Sb., jímž se stanoví některé další úkoly referátů krajských národních výborů pro všeobecné vnitřní věci

⁴⁹ Vládní nařízení č. 35/1949 Sb., o referátech krajských národních výborů pro všeobecné vnitřní věci.

1.3 Prozatímní ustanovení členů KNV

Členové KNV měli být voleni občany Československé republiky. V období vydání zákona však volby do NV nebyly plánovány, musela tak v něm být ustanovena „*zatímní správa*“, která na přechodnou dobu spravovala kraje. Přesné znění zákona uvádělo: „*Na přechodnou dobu, dokud nezačnou působiti krajské národní výbory vyšlé z voleb, zřídí se pro každý kraj zatímní krajský národní výbor*“.⁵⁰ Přechodnou dobou se nakonec stal časový úsek 5 let, neboť první volby do KNV se konaly až 16. 5. 1954.

Prozatímní krajský národní výbor byl sestavován na základě návrhu Ústředního akčního výboru Národní fronty ministrem vnitra, který určil počet jeho členů a mohl KNV také odvolat. Činnost prozatímního KNV se řídila stejnými zákony a nařízeními, jako budoucí volbami vzniklý KNV.⁵¹

Členům národního výboru mohly být vypláceny odměny za vykonávání jejich funkce. Výše odměn byla určena Vládním nařízením č. 304/1948.⁵² U krajských národních výborů se jednalo o částku 1 800 000,- Kčs ročně, souhrnně pro celý KNV. O odměny žádal KNV svým oficiálním návrhem, ve kterém musel přesně vymezit okolnosti a rozsah prací, za které měla být odměna členovi KNV vyplacena.⁵³

---

⁵⁰ Zákon č. 280/1948 Sb., o krajském zřízení, oddíl 7, § 42.

⁵¹ *Tamtéž.*

⁵² Vládní nařízení č.304/1948 Sb., o odměnách členů národních výborů.

⁵³ *Tamtéž.*

2 ÚLOHA KNV VE VOLBÁCH DO NV V 50. LETECH 20. STOLETÍ

2.1 VOLBY DO NV V ROCE 1954 (konané dne 16. 5.)

Volby do národních výborů chystané na rok 1954 byly pro KSČ velmi důležitým momentem. Nejen z hlediska toho, že šlo o první poúnorové volby tohoto druhu, ale hlavně proto, že skrz ně mohla KSČ názorně demonstrovat to, že ona je vůdčí stranou z „vůle lidu“: *„Volby mají před očima celého světa dokázat, že náš lid je politicky jednotný, v názoru na otázku svého života. Volby mají dát jednoznačnou odpověď, že náš lid se nedá ničím odvrátit od dokončení výstavby socialismu a od svého spojení se sovětským svazem. Volby mají manifestovat vůli všeho lidu po míru, a proto se musí stát mohutným lidovým hlasováním pro mírovou politiku, uskutečňovanou Sovětským svazem, který v čele světového tábora míru hájí věc míru“*.⁵⁴ K tomu samozřejmě potřebovala, aby výsledky voleb ukazovaly více než jasně na to, že tomu tak opravdu je. Z těchto důvodů je pochopitelné, že si na jejich přípravě, průběhu, kontrole a zhodnocení dalo ÚV KSČ a všechny složky KSČ velice záležet. O volbách se tak jednalo již na zasedání ÚV KSČ v Praze ve dnech 3.–5. 12. 1953, kde bylo zdůrazněno, že *„význam voleb do národních výborů vyplývá už ze samé skutečnosti, že jsou to fakticky první volby do národních výborů od osvobození“*.⁵⁵ Na zasedání se probírala problematika toho, že národní výbory dostatečně nezajišťují funkce, které jim náleží. Jako největší „kámen úrazu“ bylo spatřováno především to, že jako místní orgány státní moci nejsou dostatečně spojeny s lidem, což bylo přičítáno převážně jejich nedostatečné promyšlené struktuře a organizaci. V některých krajích a hlavně obcích docházelo dokonce k tomu, že občané neznali členy hlavních složek NV (hlavně MNV).⁵⁶

Referátu, který na zasedání ÚV KSČ přednesl o NV předseda vlády Viliam Široký, se účastnili zástupci všech KV KSČ a o necelý týden později o něm informovali své členy na plenárních zasedáních. V Pardubickém kraji tak učinil František Pecha ve svém referátu na plenárním zasedání KV KSČ Pardubice dne 12. 12. 1953. Všechny zmíněné dosavadní problémy soustavy NV uvedl jako *„důvody, proč vláda přistoupila*

⁵⁴ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 21, kart. 7, Plenární zasedání KV KSČ 8. 1. 1954–15. 3. 1954, Zápis ze schůze pléna KV KSČ 4. 3. 1954, folie 6.

⁵⁵ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 21, kart. 7, Zápis pléna KV KSČ 12. 12. 1953, Referát s. Pechy, folie 2.

⁵⁶ V Pardubickém kraji se jednalo o obce Desná, Bohuňovice či Benátky. V některých okresech jednotliví referenti NV dokonce vůbec nepracovali (Litomyšl). Srov. *tamtéž*, folie 2–3.

*k projednání a vypracování osnov zákonů o národních výborech, které příčiny těchto základních nedostatků odstraňují“.*⁵⁷

Následující předvolební období bylo rozděleno do tří etap. V I. etapě, která probíhala do poloviny ledna 1954, měly být svolány schůze jednotlivých národních výborů, kde došlo k seznámení jejich členů s obsahem chystaných zákonů a mělo být realizováno hodnocení činnosti NV a jejich funkcionářů. Již v tomto období měly také masové a stranické organizace hledat budoucí vhodné kandidáty, kteří byli do té doby „*schopnými a obětavými pracovníky*“.⁵⁸

Diskuze ohledně zákonů o NV proběhla na půdě KNV Pardubice na plenárním zasedání dne 9. 1. 1954. Zaměřovala se na historický vývoj národních výborů směřující až k jejich tehdejšímu stavu. Především šlo ale o vysvětlení toho, proč je nutno jejich systém inovovat a v čem přesně bude inovace spočívat. Seznámení členů KNV s těmito informacemi bylo velmi důležitým, aby sami posléze mohli odpovídat na případné dotazy občanů.⁵⁹ Na okresní úrovni nebyly mimořádné členské schůze NV dostatečně zaznamenány a zprávy o jejich průběhu chyběly KV KSČ k tomu, aby o nich mohl podat informace na ústředí. Často na okresech docházelo k tomu, že okresní výbory prováděly zhodnocení schůzí odhadem, což znemožňovalo vytvořit relevantní přehled a případné odstranění nedostatků dosavadní činnosti jednotlivých NV. K těmto nesrovnalostem docházelo i přes to, že na schůze plenárních zasedání jednotlivých ONV byl přidělen vždy jeden člen z pléna KNV, který zde měl sloužit jako dozor z kraje.⁶⁰ Celkový zmatek ve zprávách o průbězích mimořádných schůzí, a k tomu také velmi nízká účast členů NV na nich (25–46 %), přispěly především k tomu, že se měl budoucí průběh předvolebního období více kontrolovat, aby k podobným pochybením nedocházelo.⁶¹

---

⁵⁷ *Tamtéž*, folie 3.

⁵⁸ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 21, kart. 7, Zápis pléna KV KSČ 12. 12. 1954, Referát s. Pechy, folie 4.

⁵⁹ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 1, kn. 3, Schůze pléna KNV 9. 1. 1954, Referát k diskusi o návrzích zákona o Národních výborech.

⁶⁰ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 48, Zápis z mimořádné schůze rady KNV, konané dne 8. 1. 1954 v Pardubicích, Předsednická sdělení, folie 6.

⁶¹ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 21, kart. 7, Plenární zasedání KV KSČ 8. 1. 1954–15. 3. 1954, Zápis ze schůze pléna KV KSČ 4. 3. 1954, folie 21.

2.1.1 Zákon č. 14/1954 Sb., o volbách do národních výborů a všenárodní diskuze

Na konci roku 1953 byl Národním shromážděním republiky Československé připravován zákon o volbách do národních výborů,⁶² který měl přinést deskriptci podmínek příprav a průběhu voleb do NV, které byly chystány na květen následujícího roku. Vedle tohoto zákona bylo také plánováno schválení dvou zákonů, týkajících se přímo fungování NV.⁶³ Aby byla obyvatelstvu Československé republiky zdůrazněna jeho úloha a spoluúčast na řízení státu, byly **osnovy těchto zákonů** projednávány na **tzv. všenárodních diskuzích k osnovám zákonů o NV**, které probíhaly ve všech obcích a městech kraje. V těchto diskuzích měla KSČ vidinu možnosti, jak agitovat mezi občany: „*všenárodní diskuse využijeme k ukázání rozdílu mezi protilidovým, kapitalistickým státním aparátem a aparátem v lidově demokratickém zřízení*“.⁶⁴

Aby byl zajištěn bezproblémový průběh všenárodních diskuzí, byly při KNV a ONV zřízeny **dočasné komise**, které měly na starost veškerou agendu. Rada KNV Pardubice navrhla pětičlennou komisi,⁶⁵ skládající se z předsedy KNV Jaroslava Lochmana (předseda komise), zástupce KV KSČ J. Vyčítala (tajemník komise),⁶⁶ tajemníka KAV NF Františka Bartheldyho, předsedy KOR Jindřicha Šimůnka a tajemníka KV ČSM Miloslava Jagermanna.⁶⁷ Komise⁶⁸ měla za úkol vypracovat plán politicko-organizačního zajištění veřejných diskuzí v MNV na vesnicích a ve městech,

⁶² Zákon č. 14/1954 Sb., o volbách do národních výborů.

⁶³ Ústavní zákon č. 12/1954 Sb., o národních výborech a Zákon č. 13/1954 Sb., o národních výborech.

⁶⁴ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 21, kart. 7, Zápis pléna KV KSČ 12. 12. 1954, Referát s. Pechy, folie 3.

⁶⁵ Počet členů a rozvržení členů komise byl dán směrnicí, která byla pro všechny ONV a KNV stejná – 5 členů, z nichž předsedou musel být předseda příslušného NV, tajemníkem pracovník stranického aparátu (tedy OV nebo KV KSČ), dále tajemník AV NF, funkcionář ROH a funkcionář ČSM. Srov. SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 37, kn. 44, Schůze předsednictva 4. 1.–21. 1. 1954, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 7. 1. 1954, Zajištění všenárodní diskuse k osnovám zákonů o národních výborech, folie 5.

⁶⁶ Jméno zástupce z řad KV KSČ se objevuje až na schůzi rady KNV dne 8. 1. 1954. To bylo způsobeno tím, že muselo být nejprve navrženo samotným KV KSČ, k čemuž došlo na schůzi předsednictva KV KSČ dne 7. 1. 1954, kde byla také schválena celá komise. Srov. SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 48, Zápis z mimořádné schůze rady KNV, konané dne 8. 1. 1954 v Pardubicích, Předsednická sdělení, folie 5; SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 37, kn. 44, Schůze předsednictva 4. 1.–21. 1. 1954, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 7. 1. 1954, Zajištění všenárodní diskuse k osnovám zákonů o národních výborech, folie 2.

⁶⁷ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 48, Zápis o 1. řádné schůzi rady KNV, konané dne 5. 1. 1954 v Pardubicích, Organizace volební kampaně.

⁶⁸ Komisi nejprve navrhla rada KNV 5. a 8. 1. 1954 a poté ji postoupila ke schválení plénu KNV. Srov. SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 1, kn. 3, Zápis z I. rozšířeného zasedání pléna KNV dne 9. 1. 1954, Usnesení pléna krajského národního výboru dne 9. 1. 1954, folie 4.

na školách, v závodech atd., a předložit ho KV KSČ.⁶⁹ Plán byl předsednictvem KV KSČ projednáván dne 11. 1. 1954. Některé položky z něj byly na doporučení předsednictva pozměněny či úplně vypuštěny.⁷⁰ Posléze členové komise školili dne 12. 1. 1954 referenty,⁷¹ kteří měli na starost řízení všennárodních diskuzí, na nichž předkládali osnovy zákonů občanům a hovořili s nimi o změnách, které přinášejí. K těmto účelům byla vytvořena *Příručka pro referenty na veřejných schůzích*, obsahující samotné *návrhy zákonů*, *Důvodové zprávy k návrhům zákonů*, *Osnovu referátů pro všennárodní diskuze k návrhům zákonů o NV*, *Metodické pokyny pro referenty* či *Prameny k získání argumentačního materiálu k doplnění referátu*.⁷² Veřejné diskuze probíhaly v obcích v období mezi 18. 1. a 13. 2. 1954.⁷³ Z nich musely být KNV podávány zprávy o průběhu jednotlivých diskuzí (srov. příloha B). Celkem se v kraji konalo 678 všennárodních diskuzí, kterých se zúčastnilo 23 097 voličů.⁷⁴

---

⁶⁹ SOA Zámrsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 37, kn. 44, Schůze předsednictva 4. 1.–21. 1. 1954, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 7. 1. 1954, Zajištění všennárodní diskuse k osnovám zákonů o národních výborech, folie 5.

⁷⁰ Zejména se jednalo o doplnění kontrolního mechanismu ze strany všech OV KSČ, které měly detailně schvalovat členy referentských sborů fungujících na krajské úrovni. Srov. SOA Zámrsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 37, kn. 44, Schůze předsednictva 4. 1.–21. 1. 1954, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 11. 1. 1954, Politicko organizační zajištění všennárodní diskuse k navrhovaným zákonům o národních výborech, folie 5–6.

⁷¹ *Tamtéž*, folie 5.

⁷² SOA Zámrsk, fond KNV Pardubice, inv. č. 14, kart. 692, Zákon o NV 1954, všennárodní diskuze, dokumenty, *Příručka pro referenty na veřejných schůzích*.

⁷³ SOA Zámrsk, fond KNV Pardubice, inv. č. 14, kart. 692, Všennárodní diskuze, Organizační zajištění všennárodní diskuse k osnovám zákona o národních výborech z jednotlivých okresů.

⁷⁴ SOA Zámrsk, fond KNV Pardubice, inv. č. 37, kart. 755, Volby d NV, Volby do NV 1954, Tabulka č. 3.

Tabulka 4: Účast voličů na všennárodních diskuzích k osnovám zákonů o volbách do NV.⁷⁵

Okres	Počet diskuzí	Účast voličů
Pardubice - město	13	499
Pardubice - venkov	60	2 373
Čáslav	40	880
Hlinsko	63	2 000
Holice	26	1 139
Chotěboř	77	2 665
Chrudim	94	2 644
Lanškroun	33	1 790
Litomyšl	42	1 450
Polička	48	1 664
Přelouč	75	2 186
Ústí nad Orlicí	36	1 155
Vysoké Mýto	71	2 651
Celkem	678	23 097

Všennárodní diskuze se konaly především za účelem informování občanů o změnách zanesených v připravovaných zákonech. Jak již však vyplývá z názvu, mělo se jednat především o debaty či rozmluvy s voliči, kteří tak dostali možnost k osnovám vznášet dotazy nebo námítky a připomínky. Všechny připomínky z všennárodních diskuzí musely být zaznamenávány v zápisech z veřejných schůzí,⁷⁶ které byly postoupeny KNV. Povinností KNV poté bylo připomínkami se zabývat. Vyřizoval je vždy ten referát, do jehož resortu spadaly. Připomínek ze všech schůzí vzešlo hodně, převážně se ovšem týkaly fungování NV či některých nedostatků v obcích, narušujících běžný život jejich občanů.⁷⁷ Samotné připomínky k zákonům se nejčastěji týkaly snížení pasivního volebního práva na volitelnost do členství NV již od 18 let (oproti hranici stanovené v osnovách zákonů, kde byla stanovena na 21 let). Druhou nejčastější připomínkou bylo, aby byl zvýšen počet volitelných členů rady MNV ze 4 na 5–6, především kvůli relevantnosti hlasování.⁷⁸

⁷⁵ *Tamtéž.*

⁷⁶ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 14, kart. 692, Zákon o NV 1954, všennárodní diskuze, dokumenty, Připomínky z všennárodní diskuze.

⁷⁷ *Tamtéž*, Zhodnocení všennárodních diskuzí.

⁷⁸ *Tamtéž*, Připomínky z všennárodní diskuze.

Dva z diskutovaných zákonů, ústavní zákon a zákon týkající se voleb, poté vstoupily v platnost 9. 3. 1954.⁷⁹ Samotný zákon o národních výborech až 17. 5. 1954, tedy den po volbách do NV.⁸⁰

2.1.2 Agitační střediska

Agitační střediska, jak je z jejich názvu patrné, měla sloužit jako centra agitace a propagace. Byla zřizována ve všech vesnicích a městech, kde zajišťovala kontakt voličů s členy NV či funkcionáři jednotlivých složek KSC, a také umožňovala voličům získávat informace v předvolebním období. V každém městě mělo být zřízeno jedno středisko na 2–3 volební obvody. V obcích vznikala tam, kde byl počet obyvatel vyšší než 500.⁸¹ Tato střediska měla vymezená pole působnosti, do kterých spadaly menší vesnice v okolí. Vytvářena měla být převážně v klubovnách, domech osvěty, jizbách, lidových knihovnách či závodních klubech. V menších obcích pak mohla být umístěna v nejlepších hostincích, restauracích, biografech či Sokolovnách.⁸²

Plánováno v nich bylo převážně konání seminářů a instruktáží agitátorů, dále přednášky, besedy či jiný kulturní program. Témata všech přednášek byla předem stanovena. (srov. příloha C) Zřizování agitačních středisek měly za úkol ONV a komise NF v součinnosti s MNV. Impulsem k jejich zřízení v Pardubickém kraji bylo vydání usnesení rady KNV dne 5. 1. 1954.⁸³ K jejich faktickému vybudování došlo však až později.

Nejprve bylo zapotřebí, aby byli vybráni z řad KSC vhodné agitátoři, kteří působili i mimo agitační střediska: „*Musí to být člověk, který nepůsobí jen silou slova a argumentů, ale také silou vlastního příkladu [...] je nutné odmítat takové laciné fráze, že agitátorem má být každý člen strany, neboť se za ním často skrývá skutečnost, že neagituje nikde*“.⁸⁴ Výběr tak byl zaměřen hlavně na propagandisty a nejaktivnější

---

⁷⁹ Ústavní zákon č. 12/1954 Sb., o národních výborech a Zákon č. 14/1954 Sb., o volbách do národních výborů.

⁸⁰ Zákon č. 13/1954 Sb., o národních výborech.

⁸¹ Tato střediska měla vymezená pole působnosti, do kterých spadaly menší vesnice v okolí. Srov. Monika KABEŠOVÁ, *Mechanismus a realizace voleb do systému národních výborů v Pardubicích (srovnání let 1954 a 1957)*, bakalářská práce PdF UHK, Hradec Králové 2015, s. 29.

⁸² Jednalo se především o okresy Přelouč, Ústí nad Orlicí a Hlinsko. Srov. SOA Zámbrsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 48, Zápis z 11. řádné schůze rady KNV, konané dne 11. 3. 1954 v Pardubicích, Průběh volební kampaně do národních výborů, folie 4.

⁸³ *Tamtéž*, Zápis o 1. řádné schůzi rady KNV, konané dne 5. 1. 1954 v zasedací síni, Organizace volební kampaně.

⁸⁴ SOA Zámbrsk, f. KV KSC Pardubice, inv. j. 21, kart. 7, Plenární zasedání KV KSC 8. 1. 1954–15. 3. 1954, Zápis pléna KV KSC 4. 3. 1954, folie 35.

posluchače večerních škol a kurzů. Ti byli zapojeni do předvolební kampaně jako aktivní agitátoři nebo vedoucí agitačních středisek. Agitátoři byli rozdělováni do tzv. agitačních kolektivů, ve kterých fungovala jedna osoba jako jeho vedoucí. Kolektivům byly přiděleny jednotlivé vesnice, ve kterých měly působit. Na jednoho agitátora pak připadalo cca 20–25 voličů, které zvali na veškerý politický a kulturní program ve střediscích.⁸⁵

Vedoucí agitačních středisek ve spolupráci se základními organizacemi vypracovávali dlouhodobé i krátkodobé plány činnosti, které měly pokrývat období od vzniku agitačních středisek až do 30. 6. 1954.⁸⁶ Dlouhodobé byly nazývány *Rámcové plány* a schvalovaly je výbory KSC, posléze ONV a komise NF. V nich měl být vytyčen také finanční rozpočet, který se však omezoval převážně na provozní výdaje, jako bylo vytápění, osvětlení a úklid, které vyplácely NV ze zvláštních příspěvků na provedení voleb. Jiné výdaje měly být zajištěny za pomoci patronátních závodů, složek NF či na základě dobrovolnické činnosti. Krátkodobější plány byly mnohem konkrétnější, obsahovaly 14denní souhrny termínů a podrobné informace o úkolech pracovníků střediska. Obecně měly být v plánech obsaženy termíny konání besed mládeže a občanů se starými pamětníky a revolučními bojovníky, večerů s promítáním dokumentárních filmů či jiným bohatým kulturním programem. Mezi kompetence vedoucích agitačních středisek patřila organizace každodenního provozu a práce střediska či instruktáž agitátorů, kteří byli ke středisku přiděleni. Vedoucí měl také dva své zástupce, přičemž jeden měl na starosti přednáškovou a agitační činnost, a druhý kulturně-společenskou.⁸⁷ Úkolem vedoucího střediska bylo mimo jiné vést podrobný pracovní deník, ve kterém zapisoval záznamy o činnosti jemu podléhajících agitátorů, o všech proběhnutých společenských akcích a o výši jejich návštěvnosti, případně ale také dotazy, připomínky a reakce občanů.⁸⁸

---

⁸⁵ Monika KABEŠOVÁ, *Mechanismus a realizace voleb do systému národních výborů v Pardubicích (srovnání let 1954 a 1957)*, bakalářská práce PdF UHK, Hradec Králové 2015, s. 29.

⁸⁶ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 48, Zápis z 11. řádné schůze rady KNV, konané dne 11. 3. 1954 v Pardubicích, Průběh volební kampaně do národních výborů, folie 5.

⁸⁷ Vedoucí neměli být instruktory NV, ředitelé domu osvěty či knihoven, kteří by neměli čas věnovat se plnohodnotně práci v agitačních střediscích. Srov. SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 48, Zápis z 11. řádné schůze rady KNV, konané dne 11. 3. 1954 v Pardubicích, Průběh volební kampaně do národních výborů, folie 5.

⁸⁸ *Tamtéž.*

Všechna agitační střediska musela být zvenčí označena nápisem „Agitační středisko,“ ke kterému mohlo být doplněno číslo volebního obvodu či nějaký specifický název. Podoba vnitřních prostor měla svou výzdobou zdůrazňovat důležitost předvolební kampaně, a to především vlajkami, portréty státníků, plakáty, předvolebními hesly atp.⁸⁹ Vedle toho se zde později nacházely přehledné mapy světa, tiskové tabule s výstřižky z denního tisku či nástěnné tabule. Doporučeno bylo také umístění čítárny s instalovanou knihovnou, ve které nesměly chybět časopisy a knihy s politickou tematikou či schválená beletrie. Ostatní potřebnou aparaturu, jako byly stoly, židle, gramofony, televize, stolové hry či hudební nástroje, poskytovaly střediskům k zapůjčení národní výbory a složky NF.⁹⁰ Agitační střediska měla mít i možnost napojení na místní rozhlas, bylo v nich proto nutno instalovat radiozesilovače. Celá výzdoba neměla být ponechána pouze v režii národních výborů, neboť to většinou nebylo v jejich silách (hlavně u MNV), ale měly jim s tím pomoci masové organizace, hlavně ROH a SČSP, dále pak také všechny složky KSČ. Zajištěna byla také spolupráce s n. p. Kniha a Spotřebním družstvem. Veškeré vybavení agitačních středisek pak muselo být zaznamenáno v inventářích, které o nich pro případ kontroly utvářely ucelený přehled.

Agitační střediska byla otevírána slavnostně, aby o nich vědělo co největší procento obyvatel obce. Následná provozní doba agitačních středisek byla plošně stanovena tak, že ve městech byla přístupná občanům od rána do 22:00 hod. a ve vesnicích dvoufázově – dopoledne a večer.⁹¹

Pro názornost každé okresní město vytvářelo vzorové agitační středisko, které bylo „vyšperkované“ a ukazovalo, jak mají být vybavená obecní agitační střediska.⁹² V Pardubicích bylo vybudováno v hotelu Stalingrad. (srov. dále v textu)

---

⁸⁹ *Tamtéž*, folie 4.

⁹⁰ *Tamtéž*, folie 5.

⁹¹ *Tamtéž*, Zápis z 11. řádné schůze rady KNV, konané dne 11. 3. 1954 v Pardubicích, Průběh volební kampaně do národních výborů, folie 5.

⁹² SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 21, kart. 7, Plenární zasedání KV KSČ 8. 1. 1954 – 15. 3. 1954, Zápis pléna KV KSČ 4. 3. 1954, folie 38.

Dle politicko-organizačního plánu měly být funkcionáři KV KSČ (Nový, Kratochvílová) vytvořeny pokyny pro zřizování agitačních středisek, seznamy jejich vedoucích a směrnice pro jejich budoucí činnost do 22. 2. 1954.⁹³ (srov. příloha D) Tyto pokyny pod názvem *Thematický plán agitační a propagační práce ve volební kampani* schválilo téhož data byro KV KSČ. Agitační středisko v Pardubicích, krajském městě, mělo být vytvořeno nejdéle do 5. 3. 1954. Na úrovni ONV a MNV byl termín posunut o dva dny později, tedy na 7. 3. 1954. Plány kulturně osvětové činnosti pak musely být předloženy KV KSČ do 15. 3. 1954.⁹⁴ Do 6. 3. 1954 však práce na propagačních plánech v některých okresech ani nezapočaly.⁹⁵ První fáze zakládání středisek byla problematická: „*Při zakládání agitačních středisek není postupováno dostatečně energicky, je řada nedořešených otázek [...] jeví se potřeba užší spolupráce všech složek Národní fronty, větší koordinace práce, aby síly a prostředky nebyly tříštěny*“.⁹⁶ V KNV Pardubice však došlo ke schválení směrnic pro zřízení a provoz agitačních středisek až na schůzi rady KNV dne 11. 3. 1954. Směrnice byly poté Dominikem Stehlíkem ze IV. referátu KNV vydány tiskem, aby byly přístupné všem obcím v okrese. Na návrh dr. Josefa Žabokrtského (tajemník předsedy KNV) bylo na schůzi dále schváleno, že v Pardubicích na Stalinově třídě bude zřízeno vzorové agitační středisko.⁹⁷ Bylo však třeba zařídit, aby KV KSČ pro jeho prostory zapůjčil svou knihovnu č. 2 s inventářem a klubovnu č. 3. O výpůjčce se dohodlo agitačně propagační oddělení s oddělením hospodářským a schválena byla dne 26. 2. 1954 sekretariátem KV KSČ. V těchto prostorách se později konaly aktivity a konference KSČ. V březnu složily pro agitační a osvětovou činnost. V dubnu a květnu byly jednotlivé kulturní a politické akce rozšířeny také na prostory přednáškového a velkého sálu.⁹⁸ V hotelu Stalingrad se také konaly všechny schůze KVK.

---

⁹³ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 21, kart. 7, Plenární zasedání KV KSČ 8. 1. 1954–15. 3. 1954, Zápis pléna KV KSČ 4. 3. 1954, Časový plán politicko-organizačního zajištění kampaně k volbám do národních výborů krajským, okresními výbory a základními organizacemi, folie 4.

⁹⁴ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 37, kn. 45, Schůze předsednictva 13. 2.–22. 2. 1954, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 22. 2. 1954, Thematický plán agitační a propagační práce ve volební kampani, folie 8.

⁹⁵ Jednalo se především o okresy Přelouč, Ústní nad Orlicí a Hlinsko. Srov. SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 48, Zápis z 11. řádné schůze rady KNV, konané dne 11. 3. 1954 v Pardubicích, Průběh volební kampaně do národních výborů, folie 3.

⁹⁶ *Tamtéž.*

⁹⁷ *Tamtéž*, Průběh přípravy voleb.

⁹⁸ SOA Zámorsk, f. KV KSČ, in. j. 44, kn. 72, Zápis ze schůze sekretariátu KV KSČ Pardubice, Zápis ze schůze sekretariátu Krajského výboru KSČ v Pardubicích 26. 2. 1954, Vybudování vzorového agitačního střediska v hotelu Stalingrad.

Zřizování agitačních středisek však nadále provázely potíže. Ke dni 22. 3. 1954 bylo v činnosti pouze 42 z plánovaných 270 středisek, a to v okresech Čáslav (11/15), Polička (24/25), Přelouč (3/27) a Ústí nad Orlicí (4/12). V ostatních okresech byl většinou konečný termín na jejich otevření posunut na 28. 3. 1954. Na Lanškrounsku v této době dokonce ještě neměli plány na rozmístění středisek a jejich personální zastoupení. Práce také vážla na vypracovávání krátkodobých plánů, což je ovšem logické vzhledem ke skutečnosti, že většina agitačních středisek ještě nebyla vytvořena. Pozitivním aspektem byl bezproblémový průběh školících seminářů pro vedoucí agitačních středisek, které měly 100% účast.⁹⁹

Počet agitačních středisek byl ještě navýšen na 286. Ke dni 30. 3. 1954 jich nicméně zahájilo provoz méně než 50 %, a to především proto, že nebyli včas jmenováni vedoucí těchto agitačních středisek.¹⁰⁰ Ještě ani o týden později, tedy 6. 4. 1954, nebyla všechna střediska v provozu. Jejich počet ale narůstal a lze předpokládat, že v následujícím období došlo k nápravě. V týdnu mezi 4. a 11. 4. 1954 byla provedena IV. referátem KNV kontrola a průzkum většiny agitačních středisek, ze kterých vyšla v hodnocení nejlépe střediska v obcích Lány u Dašic, Litomyšl, Kosmos, Žehušice, Krasov, Vrdy a některá v Pardubicích.

Tabulka 5: Postupné zřizování agitačních středisek v Pardubickém kraji.¹⁰¹

Datum	Plánovaných středisek	V provozu
22. 3. 1954	270	42
30. 3. 1954	286	méně než 50%
6. 4. 1954	286	229

⁹⁹ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 37, kn. 45, Schůze předsednictva 1.3.–29.3. 1954, Zápis z mimořádné schůze předsednictva KV KSČ 22. 3. 1954, Zkušenosti z agitační a propagandistické práce v předvolební kampani, folie 5–6.

¹⁰⁰ Jednalo se především o okresy Přelouč, Ústí nad Orlicí a Hlinsko. Srov. SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 48, Zápis z 13. řádné schůze rady KNV, konané dne 30. 3. 1954 v Pardubicích, Průběh příprav k volbám do národních výborů, folie 3.

¹⁰¹ Autorčina statistika. Zdroj: SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 37, kniha 45, Schůze předsednictva 1.3.–29.3. 1954, Zápis z mimořádné schůze předsednictva KV KSČ 22. 3. 1954, Zkušenosti z agitační a propagandistické práce v předvolební kampani, folie 5–6; SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 48, Zápis z 13. řádné schůze rady KNV, konané dne 30. 3. 1954 v Pardubicích, Průběh příprav k volbám do národních výborů, folie 3.; SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 48, Zápis z 14. řádné schůze rady KNV, konané dne 6. 4. 1954 v Pardubicích, Průběh příprav k volbám do národních výborů, folie 3.

V agitačních střediscích ještě v dubnu, jako jakási „předvolební nadstavba,“ byly pořádány agitační neděle, které měly přilákat k návštěvě větší počet občanů. Od 9. 5. 1954 až do dne voleb v nich pak probíhala intenzivní agitační kampaň, která byla zaměřena zejména na zabezpečení účasti občanů na volebním aktu.¹⁰²

2.1.3 Lektorská skupina

Lektorské skupiny pro agitační práci sloužily v předvolebním období v první řadě jako shromažďovatelé agitačního materiálu pro obce, okresy či referentské sbory. Jejich složení vybíraly všechny OV KSČ v kraji a MV KSČ Pardubice a seznamy musely předložit sekretariátu KV KSČ do dne 15. 1. 1954. V záznamech ze schůzí sekretariátu se žádné informace o lektorských skupinách nenacházejí, jsou ale namísto toho poznamenány na schůzi BKV KSČ ze dne 1. 2. 1954. Lektorské skupiny byly diferenciovány do několika podskupin. Mezi ně patřila **skupina pro tisk**, která dohlížela na výběr propagandistických článků, které byly vydávány ve stranickém a regionálním tisku. Dalšími byly **komise pro vedení agitace**, jež byla tříčlenná (funkcionáři KV KSČ – Nový, Kaplan, Dvořáček), **agitační skupina pro obstarávání materiálu** (členové KNV – Botur, Dědovský, předseda KAV NF A. Skalický) a **komise pro zpracování agitačního materiálu** (KOD – J. Pilař, Krajské muzeum – Šretr, T. Jirka, KNV – Vl. Řeřucha, J. Řeřucha, bezpartijní – učitel J. Dušek).¹⁰³

---

¹⁰² SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 48, Zápis z 14. řádné schůze rady KNV, konané dne 6. 4. 1954 v Pardubicích, Průběh příprav k volbám do národních výborů, folie 5.

¹⁰³ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 37, kn. 45, Schůze předsednictva 4. 1.–21. 1. 1954, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 1. 2. 1954, Ideologický plán lektorských skupin na první pololetí 1954, folie 2–3.

2.1.4 Komise NF

Řízení a organizování volebních úkolů mělo být zajištěno krajskými a okresními komisemi NF, které podle obecné směrnice ÚV KSČ musely být 7-8 členné.¹⁰⁴ Ke schválení krajské komise NF¹⁰⁵ mělo dojít dne 13. 2. 1954 na schůzi předsednictva KAV NF.¹⁰⁶ Téhož dne byly KV KSČ Pardubice schváleny všechny okresní komise NF v Pardubickém kraji.¹⁰⁷ Předběžně však byl návrh na krajskou komisi NF schválen již dne 8. 2. 1954 na chůzi předsednictva KV KSČ¹⁰⁸ a definitivně bylo toto rozhodnutí potvrzeno na jeho mimořádné schůzi o den později. Zde byla ale schválena teprve šestičlenná komise, která musela být do 13. 2. 1954 doplněna o dvě osoby. Jednu z nich mělo vybrat samo byro KV KSČ na své mimořádné schůzi právě dne 13. 2. 1954. V úvahu přicházeli dva lidé – členka předsednictva KV ČSS Marie Fišarová nebo redaktor Svobodného slova Ladislav Langpaul. Osmého člena mělo z řad bezpartijních vybrat oddělení státní administrativy KV KSČ a předložit tento návrh BKV do stejného data.¹⁰⁹ Vybráni byli nakonec za 7. a 8. člena komise Marie Fišarová a za bezpartijní Václav Machek.¹¹⁰ Úplný seznam krajské komise NF při KNV Pardubice byl předsednictvem KV KSČ zaslán ke koncovému souhlasu organizačnímu sekretariátu ÚV KSČ.¹¹¹ Komise byla tedy zastoupena takto: Jaroslav Lochman (předseda KNV), Bohuslav Uhlíř (tajemník KV KSČ), František Bartheldy (ved. tajemník KAV NF), Jindřich Šimonka (ved. tajemník KOR), Miroslav Jägerman (ved. tajemník KV ČSM),

---

¹⁰⁴ Předseda NV, pracovník stranického aparátu, tajemník AV NF, funkcionář ROH, člen ČSM, členové ostatních politických stran případně bezpartijních. Srov. SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 21, kart. 7, Plenární zasedání KV KSČ 8. 1. 1954 – 15. 3. 1954, Zápis pléna KV KSČ 4. 3. 1954, folie 27.

¹⁰⁵ U MNV zastávaly funkce komise NF místní volební komise. Srov. Monika KABEŠOVÁ, *Mechanismus a realizace voleb do systému národních výborů v Pardubicích (srovnání let 1954 a 1957)*, bakalářská práce PdF UHK, Hradec Králové 2015, s. 27.

¹⁰⁶ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 21, kart. 7, Plenární zasedání KV KSČ 8. 1. 1954–15. 3. 1954, Zápis pléna KV KSČ 4. 3. 1954, Časový plán politicko-organizačního zajištění kampaně k volbám do NV – krajskými, okresními výbory a masovými organizacemi, folie 2.

¹⁰⁷ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 37, kn. 45, Schůze předsednictva 13. 2.–22. 2. 1954, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 13. 2. 1954, Návrhy na okresní komise NF.

¹⁰⁸ *Tamtéž*, Schůze předsednictva 1. 2.–12. 2. 1954, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 8. 2. 1954, folie 8.

¹⁰⁹ *Tamtéž*, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 9. 2. 1954, folie 3.

¹¹⁰ *Tamtéž*, Schůze předsednictva 13. 2.–22. 2. 1954, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 13. 2. 1954, folie 3.

¹¹¹ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 21, kart. 7, Plenární zasedání KV KSČ 8. 1. 1954–15. 3. 1954, Zápis pléna KV KSČ 4. 3. 1954, Časový plán politicko-organizačního zajištění kampaně k volbám do NV – krajskými, okresními výbory a masovými organizacemi, folie 2.

JUDr. Jan Meloun (předseda KV ČSL), Marie Fišarová (předsednictvo KV ČSS) a Václav Michek (bezpartijní).¹¹²

Komise NF měly zajišťovat především politicko-organizační předvolební přípravy, což znamenalo především plánování veřejných schůzí, součinnost s agitačními středisky a agitátory, pomáhání školení referentů, dohled nad výběrem osob do volebních komisí a výběrem kandidátů atp. Ač by se zdálo, že komise NF měly široké spektrum kompetencí, nebylo tomu až tak pravdou. Komise NF sice navenek zajišťovaly velkou spoustu úkolů, všechny však musely být následně schváleny KV KSČ či KNV. Vzhledem k tomu, že ale složky KSČ hlásaly, že do předvolební kampaně vstupuje celá NF, muselo to být skrz činnost komisí NF formálně potvrzeno.¹¹³

2.1.5 Organizační skupina pro organizačně-technickou přípravu voleb

Při KNV byla zřízena organizační skupina, která měla dohlížet nad organizačně-technickými záležitostmi předvolební kampaně. Tyto úkoly měly převážně zajišťovat právě komise NF, je ale očividné, že KNV o nich chtělo mít větší přehled.

Skupina byla v pětičlenném složení navržena a schválena radou KNV dne 16. 2. 1954. Všichni její členové byli vedoucí z různých oddělení KNV a kromě dr. Žabokrtského byli po dobu svého působení v předvolebním období oproštěni od svých původních pracovních povinností. Na svých místech je dočasně nahradili jejich zástupci.¹¹⁴ Organizační skupina se později podílela na tvorbě volebních obvodů, řídila instruktorský sbor KNV, distribuovala příručky k volbám do NV, rozmísťovala referenty na jednotlivé veřejné schůze či projednávala návrhy týkající se předvolebních příprav s příslušnými orgány.¹¹⁵

---

¹¹² SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 48, Zápis ze 7. řádné schůze rady KNV, konané dne 16. 2. 1954 v Pardubicích, Zpráva o přípravách k volbám do národních výborů, folie 1.

¹¹³ Zajímavé je také to, že ve fondu KNV Pardubice se nenachází žádné zápisy ze schůzí krajské komise NF i přes fakt, že na okresní úrovni (ONV Pardubice) se zápisy okresní komise NF nalézají. Srov. SOkA Pardubice, f. ONV, kart. 85, Příprava voleb do ONV, Zápis z první schůze komise NF v okrese Pardubice, folie 1.

¹¹⁴ Skupina byla ve složení: Žabokrtský, Ladislav Ševčík, Jaroslav Ševčík, Ulman a Vávru. Srov. SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 48, Zápis ze 7. řádné schůze rady KNV, konané dne 16. 2. 1954 v Pardubicích, Zpráva o přípravách k volbám do národních výborů, folie 1.

¹¹⁵ *Tamtéž*, Zápis z 11. řádné schůze rady KNV, konané dne 11. 3. 1954 v Pardubicích, Průběh přípravy voleb, folie 3.

2.1.6 Akční programové plány

Nedílnou součástí předvolební kampaně byly také **tzv. akční programové plány (dále APP)**. Vytvářely se na úrovni všech linií NV a měly být sestaveny přesně na míru daného kraje, okresu, města či obce. Jejich sestavení měla na starost **krajská plánovací komise (KPK)**¹¹⁶ fungující při KNV,¹¹⁷ která při zpracování vycházela z vládního prohlášení, vytyčujícího plány na rok 1954, směrnic jednotlivých ministerstev a usnesení KNV ze dne 15. 9. 1954.¹¹⁸ APP měly reflektovat dosavadní vývoj v kraji, připomínky z všenárodních diskuzí s voliči a především zdůrazňovat budoucí plánované změny. Stávaly se později podkladovým materiálem pro vypracování předvolebních referátů na schůzích voličů s kandidáty. Byly tedy i součástí argumentačního materiálu. Materiály potřebné k jejich sestavení měly za úkol shromážďovat jednotlivé referáty KNV. Dokumenty měly být shromážďovány do pátku 5. 3. 1954, avšak valná většina referátů KNV je předložila až o den později. Ve dnech 9. a 10. 3. 1954 tzv. garanti KPK jezdili do jednotlivých okresů a předávali podklady OPK pro vypracování okresních APP.¹¹⁹ Krajský APP měl být hotov do 20. 3. 1954.¹²⁰ Nejprve byl vypracován jeho návrh dne 15. 3. 1954. Tento návrh byl původně desetistránkový a byl nazván jako „*krajský akční volební plán*“.¹²¹ Po schválení celokrajského plánu, ke kterému došlo dne 23. 3. 1954 na schůzi rady KNV,¹²² měla KPK přistoupit k sestavení **konkrétnějších návrhů APP dle volebních obvodů**, jež po jejich vypracování nemusely být projednávány radou KNV. Dne 22. 3. 1954 byla také byru KV KSČ zaslána informativní zpráva o stavu vypracování akčních plánů v NV a návrhu AP KNV, aby měl krajský orgán KSČ přehled o tom, zda práce na akčních

---

¹¹⁶ Krajské a okresní plánovací komise byly běžně fungující komise při NV obou stupňů, které byly jako ostatní složky NV zapojeny do předvolebního procesu. Srov. Vládní nařízení č. 42/1952, kterým se zřizují plánovací komise národních výborů, a vydává jejich statut.

¹¹⁷ Okresní APP měly na starosti samostatné okresní plánovací komise, kterým však měla být ta krajská při zpracování okresních APP nápomocna. Společně pak zajišťovaly sestavení APP u MNV. Srov. SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv.j. 2, kt. 947, Postup při vypracování akčního programového plánu.

¹¹⁸ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 48, Zápis ze 12. Řádné schůze rady KNV 23. 3. 1954, Akční programový plán KNV.

¹¹⁹ *Tamtéž*, kart. 947, Zpráva o sestavování krajských akčních volebních programů.

¹²⁰ *Tamtéž*, kn. 48, Zápis ze 12. Řádné schůze rady KNV 23. 3. 1954, Akční programový plán KNV – průvodní zpráva.

¹²¹ *Tamtéž*, kart. 947, Akční programové plány, Krajský akční volební plán – původní návrh

¹²² *Tamtéž*, kn. 48, Zápis ze 12. řádné schůze rady KNV 23. 3. 1954, Akční programový plán KNV, folie 1.

plánech pokračují dle časového harmonogramu a budou vytvořeny v termínu.¹²³ V APP všech 64 volebních obvodů v Pardubickém kraji se měly nacházet informace charakterizující budoucí rozvoj daného obvodu v jeho typických a nejrozvinutějších odvětvích. Mimo to se zde měly nacházet číselné údaje týkající se obcí zahrnutých v okresech. Tyto plány předávala KPK I. Referátu KNV ve třech vyhotoveních – pro uložení v archivu, pro kandidáta NF a pro ONV. Krajský APP byl pro konečné schválení předložen ještě plenárnímu zasedání KNV, které jej schválilo dne 27. 3. 1954.¹²⁴

Vypracování okresních a místních APP neprobíhalo tak hladce, jako v případě krajského plánu. Ke dni 12. 4. 1954 byly sice vytvořeny plány ve všech okresech v kraji, což průběžně kontrolovala OPK, její namátkové kontroly však ukázaly, že na většině okresů nejsou sestaveny místní akční plány. Proto byly všechny OPK upozorněny, aby dohlédly na nápravu těchto nedostatků.¹²⁵ Stav práce na APP byl poté kontrolován dne 15. 4. 1954. K tomuto datu bylo v kraji sepsáno 527 APP z jednotlivých MNV. I přes tento vysoký počet jich ještě zbývalo vytvořit celkem 126. Aby byly práce na jejich sestavení urychleny, byli do problematických obcí vysláni instruktoři.¹²⁶

Krajský akční programový plán – KNV Pardubice

Vzhledem k tomu, že se jednalo o krajský APP, byl vypracován spíše v obecnějším měřítku a obsahoval plány a úkoly, kterých měl Pardubický kraj dosáhnout v průběhu roku 1954. Znamenal pro celý kraj jakýsi rámeček, kterého se všechny okresy, města a obce měly držet a snažit se dosáhnout vytyčených celokrajských cílů. Konkrétnější akční plány byly vypracovávány na úrovni ONV a MNV a měly reflektovat obsah krajského plánu.

Plán byl sestaven tak, aby obyvatelstvu bylo předloženo, že od roku 1949 byla v celém kraji učiněna spousta změn. Poukazováno na to bylo především statistickými

---

¹²³ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 21, kart. 7, Plenární zasedání KV KSČ 8. 1. 1954–15. 3. 1954, Zápis pléna KV KSČ 4. 3. 1954, Časový plán politicko-organizačního zajištění kampaně k volbám do NV – krajskými, okresními výbory a masovými organizacemi, folie 11.

¹²⁴ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 1, kn. 3, Zápis ze zasedání pléna KNV dne 27. 3. 1954, Schválení akčního programového plánu k činnosti KNV.

¹²⁵ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 49, Zápis z 15. řádné schůze rady KNV 15. 4. 1954, Průběh příprav k volbám do NV, folie 2.

¹²⁶ *Tamtéž*, Zápis z 16. řádné schůze rady KNV 20. 4. 1954, Průběh volební kampaně do národních výborů, folie 1.

údaji, které měly porovnávat předešlý „kapitalistický stát“ s nastoupivším novým režimem a jeho postupně se zdařile plnicím pětiletým plánem.

První část krajského APP Pardubického kraje se týkala otázek **zaměstnanosti**. Plán poukazoval na vzrůst zaměstnanosti v průběhu pětiletého plánu a sliboval i v průběhu roku 1954 navyšování počtu pracovních míst a zařazování žen do procesu práce. Vzestup měl být v plánu doložen těmito čísly:

Tabulka 6: „ Stálý vzestup zaměstnanosti ukazuje tato tabulka...“¹²⁷

Rok	Zaměstnanost
1948	100%
1949	100%
1950	109, 8 %
1951	109, 8 %
1952	105, 8 %
1953	103, 5 %

Velmi zajímavým aspektem na této tabulce je ta skutečnost, že procenta zaměstnanosti s nastávajícími roky nemají vzestupnou tendenci a především, že v počtu zaměstnaných překračují 100% hranici. Do tabulky tak byly zřejmě zaneseny rozdíly v počtu pracujících ve srovnání s předešlým obdobím (vyjádřené v procentech).

Udržení stále vysoké míry zaměstnanosti mělo být dle plánu podchyceno také tím, že se bude stát a jednotlivé kraje starat o výchovu mládeže, což činily i v posledních 5 letech. V tomto období Pardubický kraj řešil volbu budoucího povolání u 15 312 chlapců a 14 328 dívek. Přímo je zde zdůrazněno, že dřívějšímu „kapitalistickému státu“ byla doslova lhostejná výchova budoucích učňů, kvůli čemuž byli později z důvodu nezaměstnanosti nuceni pracovat i na neodborných pracovních pozicích. Tomuto se snažil kraj zamezit a velká míra mládeže měla možnost školit se na 14 odborných učilištích Státních pracovních záloh, které v uvedené době navštěvovalo 2 156 frekventantů, jejichž výlohy na studium (800 Kčs/osoba) hradil stát. Nejbližším úkolem v kraji pak mělo být umístění 6 654 dětí na střední školy.¹²⁸

¹²⁷ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 48, Zápis ze 12. řádné schůze rady KNV 23. 3. 1954, Akční programový plán KNV, folie 2.

¹²⁸ *Tamtéž.*

Nejdůležitější části APP byly věnovány **průmyslu a zemědělství**. V oddílu věnovanému **průmyslu** se plán zaměřoval nejprve na shrnutí dosavadního rozvoje průmyslu kraje v rámci pětiletého plánu. Vyzdvihoval především investování velkých finančních obnosů na rozšiřování průmyslových závodů – Synthesia Semtín, Východočeské chemické závody Rybitví – a výstavbu nových podniků – Manganorudné a kyzové závody ve Chvaleticích, Transporty Chrudim, Vertex Litomyšl či Cementárny v Prachovicích. Dále poukazoval na to, že místní průmysl byl lépe zorganizován vznikem okresních či komunálních kombinátů a podniků. Menší úsek se zabýval projekty na rok 1954. V tomto roce bylo v plánu použít na investice v průmyslu 4,25 milionů Kčs, které se měly rozdělit hlavně do cihelen, služeb, výroby, sektorů vyrábějících kůži, gumu, dřevo a kovo, pro rozšiřování opraven kol, autoopraven, klempířství, zámečnictví, sklenářství, kolářství, pletáren textilu apod.¹²⁹

Segment zaměřující se na **zemědělství** shledával nejdůležitějším rozvojem živočišné výroby, pro kterou byla nezbytná výstavba nových stájových prostor pro umístění dobytka. Tato výstavba započala již v roce 1952, díky čemuž bylo možné ustátit převážnou část združstevněného dobytka. V roce 1954 bylo v plánu ustátit v novostavbách 2 468 kusů dojníc, 880 kusů mladého dobytka a 4 919 kusů prasat.¹³⁰ Dále zde byla pozornost zaměřena na zlepšení práce JZD. V nich se předpokládalo navýšení dojivosti krav a porážkové váhy jatečních prasat, oproti soukromému sektoru, a to především v průběhu roku 1954. Program také počítal s poskytnutím větší odborné pomoci družstevníkům, kteří by se díky nim naučili lépe sestavovat krmné plány, zdokonalili tak práci s dobytkem a stupňovali tím svou výkonnost. Značný podíl na rozmach zemědělství v kraji měly také STS, které napomáhaly družstevníkům především při polních pracích a v období žní. Jejich zapojení do těchto úkolů se od roku 1949 (2,49 %) zintenzivnělo (1952 – 26 %), APP počítal s tím, že tato procenta v roce 1954 překročí hranici 30 %. Mimo to mělo dojít v roce 1954 také ke zvýšení hektarových výnosů, kterých mělo být dosaženo za pomoci rozsáhlejších agrotechnických opatření.¹³¹

Další otázkou, kterou APP řešil, bylo odvětví **obchodu**. Plán uváděl především statistiky nárůstů maloobchodních obrátů v předešlých letech, které měly být nadále

---

¹²⁹ *Tamtéž.*

¹³⁰ *Tamtéž.*

¹³¹ Např. úzkořádkový a křížový osev, hnízdová a čtvercová výsadba brambor atp. Srov. *tamtéž.*

zvyšovány v rozmezí mezi 7–10 %. Zmíněny zde byly také nejčastěji nakupované potraviny, aby bylo dokázáno, že poptávka po zboží byla a bude v budoucnu uspokojována. To mělo být také díky tomu, že na zlepšení služeb směrem ke spotřebiteli kraj věnuje 4 miliony Kčs, z nichž budou zbudovány následující prodejny: 4 koloniály, 3 konfekce, 8 ambulantních stánků, 4 s dámským prádlem, 1 textilní a 10 dalších. Zřízeny měly být v dohledné době také družstevních provozovny (31) za 750 000 Kčs, obchodní dům v Dolním Újezdě za 500 000 Kčs, družstevní sklady či inovovány výroby chleba.¹³²

S nárůstem průmyslu, obchodu a zemědělství se ruku v ruce navyšovala potřeba zdokonalení **komunálních služeb**: „*Komunální služby, které v roce 1949 prakticky neexistovaly, vzrostly během pětiletky na významný sektor*“.¹³³ APP odkazoval nejvíce na výstavbu 4 072 bytových jednotek vybudovaných v rámci 5LP, které byly postupně dány do užívání pracovníkům závodů. V roce 1954 mělo být tato odevzdáno 1 707 bytů. Zmíněn v plánu byl také (do roku 1954) počet vystavěných vodovodů v obcích (20), kanalizace (9) a rozhlasu (445).¹³⁴

Na zřetel byla v plánu brána také **doprava**. Plán ovšem nepředpokládal rozšiřování dopravních linek ČSAD, neboť o to se již postaral dosavadní 5LP, který přinesl 51 nových linek. Místo toho měla být zaměřena pozornost na zvýšení celkové kvality přepravy. Na průběh roku 1954 byl stanoven záměr 10 863 ujetých km a 26 212 přepravených osob.¹³⁵

Velmi zásadní postavení v APP zastávaly otázky **zdravotní péče**, jako nezbytné součásti starosti státu o blaho obyvatelstva. V Pardubickém kraji tak od r. 1949 bylo založeno 13 okresních ústavů národního zdraví a byl navýšen počet lůžek (o 334) v nemocnicích. V některých z nich byla otevřena nová oddělení a tři byly rozšířeny o ženská a dětská oddělení. Jako velký pokrok bylo také zaznamenáno, že se počet soukromých ordinací radikálně snížil, a to z 349 na 2 (během 4 let). V těchto letech byla zabezpečena dostupnost dětských lékařů v každém okrese. V 81 obcích byly dokonce zbudovány samostatné poradny pro děti. APP hlásal také dosavadní snížení kojenecké mortality (o 30,7 ‰). Péče o děti byla zajišťována také rozšiřováním jeslí, ve kterých

---

¹³² SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv.j. 2, kn. 48, Zápis ze 12. řádné schůze rady KNV 23. 3. 1954, Akční programový plán KNV, folie 2.

¹³³ *Tamtéž*, folie 3.

¹³⁴ *Tamtéž*.

¹³⁵ *Tamtéž*, folie 8.

vzrostl počet míst o 515 %, čímž Pardubický kraj na počátku roku 1954 mohl zajistit péči o 985 dětí do 3 let. Aby však plán ukázal, že nepečuje jen o nemladší obyvatelstvo a občany v produktivním věku, poukázal na navýšení lůžek v domovech pro přestárlé, které rozšířeny o 154 míst. APP počítal v dalších 2 letech s dostavěním již rozestavěných nemocnic v Chrudimi a Litomyšli, které měly přinést nejen navýšení lůžek, ale také lepší přístupnost zdravotní péče. Během roku 1954 měla být také započata výstavba kojeneckého ústavu a dvou budov jeslí. Vyprojektován měl být i stavební plán na stavbu jeslí v Litomyšli.¹³⁶

Neposlední součástí APP byla také snaha vytyčit úspěchy 5LP v oblasti **školství**. Plán se opět nejprve věnuje shrnutí dosavadních úspěchů pětiletky – 11 nově postaveným školám v kraji a 63 mateřským školám (navýšení počtu dětí o 1 452). Jako velký úspěch bylo shledáno zřízení 70 družin mládeže, které mohlo navštěvovat 4 526 žáků. Plán upozorňuje i na tu skutečnost, že nebylo zapomenuto ani na děti, které nemohly být vychovávány v rodinách, a to fungováním 12 dětských domovů v kraji, které se staraly celkem o 510 dětí. Střední odborné školství mělo být během 5LP uzpůsobeno potřebám kraje, kvůli čemuž byly otevřeny dvě nové průmyslové školy – elektrotechnická v Pardubicích a strojnická v Čáslavi. Průmyslové a hospodářské školy v několika předcházejících letech také doznaly nárůst žáků o cca 500 (dohromady). Úkolem APP ve sféře školství bylo zřízení čtyř nových družin mládeže, 28 mateřských škol pro 1 009 dětí a nového dětského domova, který bude moci pojmout 190 dětí.¹³⁷

Konečnou podobu APP uzavírala tzv. **Akce M**. Tato akce byla zahájena již v průběhu pětiletého plánu a vláda na ni Pardubickému kraji věnovala částku 35 milionů Kčs. Akce M probíhala ve všech krajích, zaměřovala se na zvelebení obcí, převážně zbudováním či opravou komunikací, kanalizací atp. V roce 1954 mělo být v kraji v rámci této akce použito 4 800 000 Kč pro inovace v obcích za spolupráce jejich obyvatel.¹³⁸

---

¹³⁶ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 48, Zápis ze 12. řádné schůze rady KNV 23. 3. 1954, Akční programový plán KNV, folie 9–10 .

¹³⁷ *Tamtéž*, folie 10.

¹³⁸ *Tamtéž*.

2.1.7 Volební obvody a volební komise pro volby do KNV

Pro všechny stupně NV platilo, že se do nich volilo skrze jednotlivé volební obvody, přičemž v každém z nich byl zvolen jeden člen příslušného NV. Na jejich vytváření byl kladen ze strany KSČ velký důraz, neboť měly být zárukou toho, že voliči ve svém obvodě zvolí kandidáta, kterého budou dobře znát, a to převážně na základě předvolebních schůzí s voliči, na kterých se jim kandidáti představí. Mimo to, díky relativně malému územnímu vymezení obvodů, měl být zvolený kandidát v užším styku s voliči a lépe porozumět potřebám svého obvodu. Dokládá to také jeden ze sloganů, který se nacházel v příručce k volbám, určené pro voliče: „*Volební obvody – záruka nejužšího spojení kandidáta s voliči*“.¹³⁹ Při jejich zřizování mělo být přihlédnuto k tomu, aby teritoriální vymezení co nejméně narušovalo hospodářskou a případně i národnostní jednotu celku obvodu. Bylo také žádoucí, aby každý volební obvod pro volby do KNV v sobě zahrnoval několik volebních obvodů pro volby do NV nižších stupňů.¹⁴⁰

Všechny volební obvody byly spravovány obvodními volebními komisemi (někdy značeny ObVK), které v případě voleb do KNV byly podřízeny krajské volební komisi (KVK). Ta celý proces zaštiťovala, řídila a kontrolovala.¹⁴¹ Zákonem bylo přesně stanoveno, jakým způsobem budou vytvářeny volební obvody a již zmíněné volební komise. Krajská volební komise měla zajišťovat především dohled nad tím, zda nejsou porušovány zákony a předpisy k volbám, vyřizovat stížnosti týkající se neadekvátního postupu volebních komisí nižšího stupně a hlavně kontrolovat, zda kandidáti NF kandidují pouze v jednom z volebních obvodů.¹⁴²

Volební obvody pro volby do KNV Pardubice

Volební obvody pro volby do KNV v daném kraji utvářela rada KNV a měla za povinnost uveřejnit jejich seznam nejpozději 55 dnů před dnem voleb.¹⁴³ Musely být ustanoveny tak, aby jeden volební obvod zahrnoval cca 7 000 obyvatel, přičemž jako

---

¹³⁹ SOA Zámorsk, fond KNV Pardubice, inv.č. 37, kart. 755, Volby do NV, Volební informace, Co má vědět každý volič o volbách do NV, folie 11.

¹⁴⁰ *Tamtéž*, Volební oběžník č. 3 zasláný přímo na národní výbory – Sestavení seznamů voličů, tvoření volebních obvodů a volebních okrsků, folie 6.

¹⁴¹ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 21, kart. 755, Volby do NV, Zákon o volbách do NV a osnova referátu pro veřejné schůze, folie 5.

¹⁴² SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv.č. 1, kn. 3, Schůze pléna KNV 9. 3. 1954, folie 13.

¹⁴³ Volby se v tomto roce konaly 16. 5. 1954, volební obvody tak musely být uveřejněny do 22. 3. 1954.

nejnižší možná hranice počtu volebních obvodů pro jeden kraj byla stanovena na 50.¹⁴⁴ Vedle volebních obvodů byly vytvářeny také volební okrsky, které sloužily pro společné přijímání hlasovacích lístků v obcích pro volby do NV všech stupňů, byly tedy v daném kraji stejné.¹⁴⁵

Podle časového plánu měl být projednáván vznik volebních obvodů již v únoru 1954.¹⁴⁶ Dne 14. 2. 1954 se konala porada vedoucího tajemníka KAV NF (Bartheldy), předsedy KNV (Lochman) a zástupce KV KSČ (Záruba), kteří měli na starost vypracování pokynů ke zřízení volebních obvodů a okrsků.¹⁴⁷ Stejný časový plán počítal také s předložením zprávy o kontrole stavu zřízení volebních obvodů a okrsků na řádném zasedání byra KV KSČ dne 22. 2. 1954 a o dva dny později s prověřením činnosti NV, zda z jejich strany již byla zahájena příprava k vytvoření volebních obvodů a okrsků. Tuto prověrku měli provést pracovníci aparátu KV KSČ (Tesař, Záruba). Pravděpodobně se však celý průběh zpomalil, neboť zpráva o kontrole na zasedání byra předložena nebyla a úplně první návrh na ustanovení volebních obvodů pro volby do KNV se objevuje až na schůzi byra KV KSČ dne 1. 3. 1954. Ten obsahuje 59 volebních obvodů s celkovým počtem 429 635 obyvatel.¹⁴⁸

Již na schůzi byra KV KSČ dne 4. 3. 1954 se ale řešilo, že dosavadní návrh neodpovídá počtem obyvatel v některých obvodech zákonnému nařízení a mělo by dojít k rozdělení kraje do 64 obvodů. Některá města kvůli tomu musela být rozdělena do více obvodů.¹⁴⁹

---

¹⁴⁴ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv.č. 1, kn. 3, Schůze pléna KNV 9. 3. 1954, folie 12.

¹⁴⁵ *Tamtéž*, folie 19–20.

¹⁴⁶ Pro sestavení volebních obvodů bylo použito stavu obyvatelstva v kraji k 31. 12. 1953, kdy byl jeho počet 444 547. Srov. SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 21, kart. 7, Plenární zasedání KV KSČ 8. 1. 1954 – 15. 3. 1954, Zápis pléna KV KSČ 15. 3. 1954, folie 2.

¹⁴⁷ O 4 dny později, tedy 18. 2., došlo k podobné poradě, tentokrát mezi vedoucími tajemníky jednotlivých OV KSČ, OV NF a předsedů ONV, kteří řešili vpracování pokynů na okresní úrovni, především vznik obvodů pro volby do jednotlivých ONV. Srov. SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv.j. 21, kart. 7., Plenární zasedání 8. 1.–15. 3. 1954, Zápis ze zasedání KV KSČ 4. 3. 1954, Časový plán politicko-organizačního zajištění kampaně k volbám do NV – krajskými, okresními výbory a masovými organizacemi, folie 2.

¹⁴⁸ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 37, kn. 45, Schůze předsednictva 1. 3.–29. 3. 1954, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 1. 3. 1954, Návrh na stanovení volebních obvodů pro volby do KNV Pardubice, folie 1–2.

¹⁴⁹ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 37, kn.45, Schůze předsednictva 1. 3.–29. 3. 1954, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 4. 3. 1954, Návrh na ustavení volebních obvodů pro volby do příštího KNV.

Tabulka 7: Všechna města v Pardubickém kraji, která musela být rozdělena na více volebních obvodů.¹⁵⁰

Město	Čáslav	Chrudim	Ústí nad Orlicí	Česká Třebová	Vysoké Mýto	Choceň	Pardubice (město)
Počet obvodů	2	3	4	3	2	2	6

Návrh na 64 volebních obvodů následně projednávalo plénium KV KSČ na svém zasedání. Tento návrh již byl jednohlasně schválen. Připomínka byla jen u okresu Čáslav, kde jeden z členů KV KSČ (Vašíček) upozornil na to, že v původním návrhu bylo v tomto okrese 5 obvodů, a v konečném jich je 6, čímž bylo „dobré JZD“ rozděleno do dvou nejslabších obvodů. Reakcí na tuto připomínku bylo vysvětlení, že bylo nezbytné vytvořit 6. obvod, neboť v městě Čáslav pod jeden z volebních obvodů spadalo více než 8 000 obyvatel.¹⁵¹ Z diskuze pléna vyplývalo, z jakého úhlu pohledu bylo především krajskými složkami KSČ nahlíženo na vytváření volebních obvodů: „Při vytváření volebních obvodů bylo přihlédnuto i k politické situaci k výsledkům voleb v roce 1946 i v roce 1948 a obce byly zahrnuty do volebních obvodů tak, aby v každém volebním obvodu byl zajištěn dostatečný vliv naší strany jako základní předpoklad pro úspěch ve volbách“.¹⁵² [...] „Vzniklo několik volebních obvodů, kde v důsledku silného náboženského zaměření, nebo dřívějšího značného vlivu agrární strany a sociální demokracie, není situace příznivá.“¹⁵³ [...] Těmto obvodům bude muset krajský národní výbor věnovat v celém předvolebním období zvýšenou pozornost a pomoc“.¹⁵⁴

V konečné fázi byl návrh předložen radě KNV dne 17. 3. 1954. Součástí návrhu na ustanovení obvodů byla také zpráva o územních rozsazích všech obvodů s určením jejich sídla. Návrh byl radou jednomyslně přijat a bylo stanoveno, že seznam volebních obvodů bude uveřejněn prostřednictvím vyhlášky v časopise Zář do 22. 3. 1954. Úkolem předsedy KNV (Lochman) následně bylo, aby o počtu volebních obvodů pro volby do KNV (ale i ONV a MNV) podal zprávu ústřední volební komisi nejdéle do 31. 3. 1954, a o zřízení obvodů vyrozuměl jednotlivé volební komise do stejného

¹⁵⁰ Tamtéž, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 8. 3. 1954, Plnění úkolů lidové správy v technické přípravě voleb a uzavírání závazků na počest X. sjezdu KSČ v rámci soutěže národních výborů, folie 3.

¹⁵¹ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 21, kart. 7, Plenární zasedání KV KSČ 8. 1. 1954–15. 3. 1954, Zápis pléna KV KSČ 15. 3. 1954, Rozdělení volebních obvodů pro volby do KNV.

¹⁵² Tamtéž, folie 3.

¹⁵³ Jednalo se o obvody Dolní Dobrouč (Ústí nad Orlicí), Proseč (Polička), Svratka (Hlinsko), Habry (Chotěboř) a Sopřech (Přelouč). Srov. Tamtéž.

¹⁵⁴ Tamtéž.

data.¹⁵⁵ (srov. příloha F) V Pardubickém kraji bylo vytvořeno 932 volebních okrsků a 64 volebních obvodů.¹⁵⁶

Musela být ale také zajištěna propagace volebních obvodů mezi voliči. Zde bylo vedle ideologické myšlenky propagace důležité také hledisko pragmatické – aby voliči věděli, do kterých volebních obvodů či okrsků spadají. Úkolem I. a IV. referátu KNV ihned následující den po schválení volebních obvodů, tedy 18. 3. 1954, bylo vypracování schématu rozhlasových relací o významu volebních obvodů, které měly být vysílány v místních a závodních rozhlasech. Na starost měly také formulování článků s totožnou tematikou, vycházejících ve Vesnických novinách. Do 20. 3. 1954 pak měla být vytvořena v Pardubicích nástěnka, na které budou vyvěšeny volební obvody pro volby do KNV s jejich sídly.¹⁵⁷ Nástěnku musely vytvářet také ONV a MNV, vždy po linii svého NV, a k tomu pro volby do KNV. MNV měly za úkol rozšiřovat informace o vytváření okrsků prostřednictvím nástěnek, rozhlasových relací a pořádáním besed, na kterých se mohly řešit případné nejasnosti voličů ohledně voleb.¹⁵⁸

2.1.8 Volební komise pro volby do KNV Pardubice

Oficiálně měly být všechny volební komise zřizovány na návrh AV NF z řad členů organizací pracujících, aby bylo zajištěno, že: „*volební komise jsou zárukou organizace a kontroly voleb voliči samými*“.¹⁵⁹ AV NF tento návrh měl předložit předsednictvu NV, které by jej schválilo, a tím by byly komise vytvořeny. Celý proces však byl o něco složitější, což lze doložit na realitě Pardubického kraje.

KAV NF opravdu vybíral budoucí možné členy KVK z řad masových organizací. Tento koncept však nepředával rovnou předsednictvu KNV, ale nejprve se ocitl na půdě KV KSČ. Zde navrhovaní členové podléhali kádrovému řízení, na které dohlíželo oddělení státní administrativy (Záruba, Lochman, Bartheldy). To mělo zajistit,

---

¹⁵⁵ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv.j. 2, kn. 48, Zápis o 11. řádné schůzi rady KNV, konané dne 17. 3. 1954 v Pardubicích, folie 1.

¹⁵⁶ Původně se počítalo v návrhu s 65 volebními obvody. Posledním volebním obvodem měl být samostatný vojenský volební obvod, který však nemohl být zřízen kvůli nedostatečnému počtu vojáků v Pardubicích. Srov. SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 21, kart. 7, Plenární zasedání KV KSČ 8. 1. 1954 – 15. 3. 1954, Zápis pléna KV KSČ 15. 3. 1954, folie 3.

¹⁵⁷SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv.j. 37, kart. 46, Schůze předsednictva KV KSČ 1. 3.–29. 3. 1954, Zápis ze schůze byra KV KSČ 1. 3. 1954, Časový plán propagačního a kulturního zajištění přípravy voleb do národních výborů 1954, folie 6.

¹⁵⁸ *Tamtéž*.

¹⁵⁹ *Tamtéž*, kart. 755, Volby do NV, Volební informace, Co má vědět každý volič o volbách do národních výborů, folie 13.

aby v období mezi 3. 3. a 14. 3. 1954 byly připraveny kádrové posudky navrhovaných členů budoucího KVK (ale i ObvK) tak, aby mohly být předloženy schůzi byra KV KSČ, plánované na 15. 3. 1954.¹⁶⁰ Návrhy obvodních volebních komisí pro volby do KNV byly podány schůzi byra KV KSČ dříve, a to spolu s návrhy kandidátů NF – již 8. 3. 1954.¹⁶¹ Časový plán pro přednesení návrhu KVK na byru KV KSČ byl dodržen a k jeho projednávání došlo opravdu 15. 3. 1954. Svou roli při předběžném výběru vhodných členů budoucí KVK sehrála také směrnice ÚV KSČ, ve které bylo vytyčeno zastoupení bezpartijních členů a zástupců jiných politických stran, a také zde bylo určeno zastoupení žen mezi kandidáty NF pro volby do KNV. Tato procenta se ale podle archivní dokumentace týkala také procesu zřizování KVK, neboť tato směrnice byla platná i pro ně a ObVK (pro volby do KNV). Mělo v nich tak být 20–30 % bezpartijních osob nebo členů jiných politických stran a ženy měly být zastoupeny z 25–35 %, ¹⁶² což u devítičlenných komisí znamenalo minimální zastoupení 2 bezpartijních a 2 žen. Realita ovšem byla trochu jiná, ne vždy se regule podařilo dodržet: „*Směrnice pro politické složení komisí a zastoupení žen v nich nebyla v některých případech dodržena. Do mnoha volebních komisí je zapojeno malé % bezpartijních. Horší situace je v zastoupení žen*“.¹⁶³

---

¹⁶⁰ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv.j. 21, kart. 7, Plenární zasedání 8. 1.–15. 3. 1954, Zápis pléna KV KSČ 4. 3. 1954, Časový plán politicko-organizačního zajištění kampaně k volbám do NV – krajskými, okresními výbory a masovými organizacemi, folie 6–9.

¹⁶¹ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv.j. 37, kart. 46, Schůze předsednictva KV KSČ 1. 3.–29. 3. 1954, Zápis ze schůze byra KV KSČ 8. 3. 1954.

¹⁶² SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv.j. 21, kart. 7, Plenární zasedání 8. 1.–15. 3. 1954, Zápis ze zasedání KV KSČ 4. 3. 1954, Návrh na politické a třídní složení příštího KNV.

¹⁶³ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. č. 62, kart. 83, 1954, Zpráva o přípravě voleb do národních výborů ze dne 5. 3. 1954, folie 1.

Tabulka 8: ObVK pro volby do KNV Pardubice, v jejichž složení byla pouze 1 žena.¹⁶⁴

Volební obvod	Číslo obvodu	Jméno	Funkce v komisi	Povolání	Politická příslušnost
Třemošnice	15	Emílie Dlouhá	tajemnice	úřednice	KSČ
Golčův Jeníkov	17	Pavčina Havlová	tajemnice	členka JZD	KSČ
Nasavrky	38	Emílie Drahá	tajemnice	administrativní síla OV KSČ	KSČ
Litomyšl	42	Alžběta Chnělíková	členka	v domácnosti	KSČ
Horní Sloupnice	43	Anežka Záleská	členka	pracovnice výboru KSČ	KSČ
Bystré	47	Marie Vorlíčková	tajemnice	učitelka	KSČ
Vysoké Mýto	60	Božena Papáčková	členka	zaměstnankyně Komunálního podniku	KSČ
Choceň - východ	62	Božena Šedová	členka	pracovnice národního podniku Utex Choceň	KSČ
Choceň - západ	63	Anna Svatošová	členka	pracovnice JZD	*
Luže	64	Marie Šmahová	náměstkyně	předsedkyně výboru žen v Luži	KSČ

* politická příslušnost v archivních písemnostech nebyla uvedena

Prvotní návrh na zřízení KVK byl byrem KV KSČ trochu pozměněn. Bylo to převážně v reakci na vyhlášení ústřední volební komise předešlého dne. Na jejím základě se členové byra KV KSČ shodli, že bude příhodnější, když předsedou KVK bude představitel státní správy a tajemníkem člen KV KSČ. V původním návrhu tak došlo pouze k prohození těchto dvou postů. Na pozici předsedy byl z místa tajemníka navržen Josef Hejna (ROH, SČSP) a na pozici tajemníka z pozice předsedy Josef Jägerman (tajemník KV KSČ). Mimo to se také domluvili, že by měl být původní dvanáctičlenný návrh doplněn o „některého zemědělce“.¹⁶⁵ Jako nejlepší možný kandidát na toto místo byl navržen člen KV KSČ, který byl současně členem JZD, a

¹⁶⁴ Autorčina statistika. Zdroj: SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv.j. 37, kart. 45, Schůze předsednictva KV KSČ 1. 3.–29. 3. 1954, Zápis ze schůze byra KV KSČ 8. 3. 1954, Návrh kandidátů NF pro volby do KNV; SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv.j. 2, kn. 48, Zápis z mimořádné schůze rady KNV, konané dne 25. 3. 1954 v Pardubicích, Návrh na zřízení obvodních volebních komisí pro volby do krajského národního výboru v Pardubicích.

¹⁶⁵ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv.j. 37, kart. 46, Schůze předsednictva KV KSČ 1. 3. –29. 3. 1954, Mimořádná schůze byra KV KSČ 15. 3. 1954, folie 2.

mohl tak zajišťovat v komisi zastoupení zemědělců.¹⁶⁶ Návrh byl ještě téhož dne odsouhlasen na plenárním zasedání KV KSČ, a tím i formálně schválen za KV KSČ.

Před schválením návrhů byly s navrhovanými kandidáty konány pohovory, na kterých od nich byl vyžádán osobní souhlas s navržením do funkce a její přijetí. U návrhu členů KVK všichni členové funkci přijali. Žádné větší problémy nebyly ani u ObVK, což dokládá část zprávy z průběhu příprav určená pro ÚV KSČ: „*Zkušenosti z prováděných pohovorů s navrhovanými členy krajských obvodních komisí jsou dobré. Celá řada členů, zvláště bezpartijních, si pokládá funkci v komisi za čest a staví se k ní odpovědně*“.¹⁶⁷

Pozměněný návrh KVK předávalo byro KV KSČ skrz své zástupce k projednání a potvrzení na zasedání krajské komise NF, a ihned poté ke schválení předsednictvu vlády. Aby ale bylo reálně zachováno zdání toho, že velké slovo v tomto procesu má rada KNV, byl jí tento předem schválený návrh předložen právě krajskou komisí NF. Návrh přijala organizační skupina KNV pro volby a předala jej radě KNV dne 17. 3. 1954.¹⁶⁸ Rada pak oficiálně „*na návrh Národní fronty zřizuje krajskou volební komisi pro volby do krajského národního výboru, stanovené na den 16. května 1954, ve složení v návrhu uvedeném*“.¹⁶⁹ Úkolem předsedy KNV Jaroslava Lochmana bylo, aby příštího dne, tedy 18. 3. 1954, požádal o schválení složení KVK vládu prostřednictvím ministerstva vnitra.¹⁷⁰ Zařídít měl také to, aby do 23. 3. 1954 byla uveřejněna *vyhláška o vytvoření KVK* v časopise Zář, případně i v jiných tiskovinách.¹⁷¹ Stejným způsobem musely být uveřejněny také vyhlášky o vytvoření OVK. (srov. příloha G)

---

¹⁶⁶ *Tamtéž*, folie 2–4.

¹⁶⁷ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. č. 62, kt. 83, 1954, Zpráva o přípravě voleb do národních výborů ze dne 5. 3. 1954, folie 1.

¹⁶⁸ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv.j. 2, kn. 48, Zápis o 11. řádné schůzi rady KNV, konané dne 17. 3. 1954 v Pardubicích, folie 6.

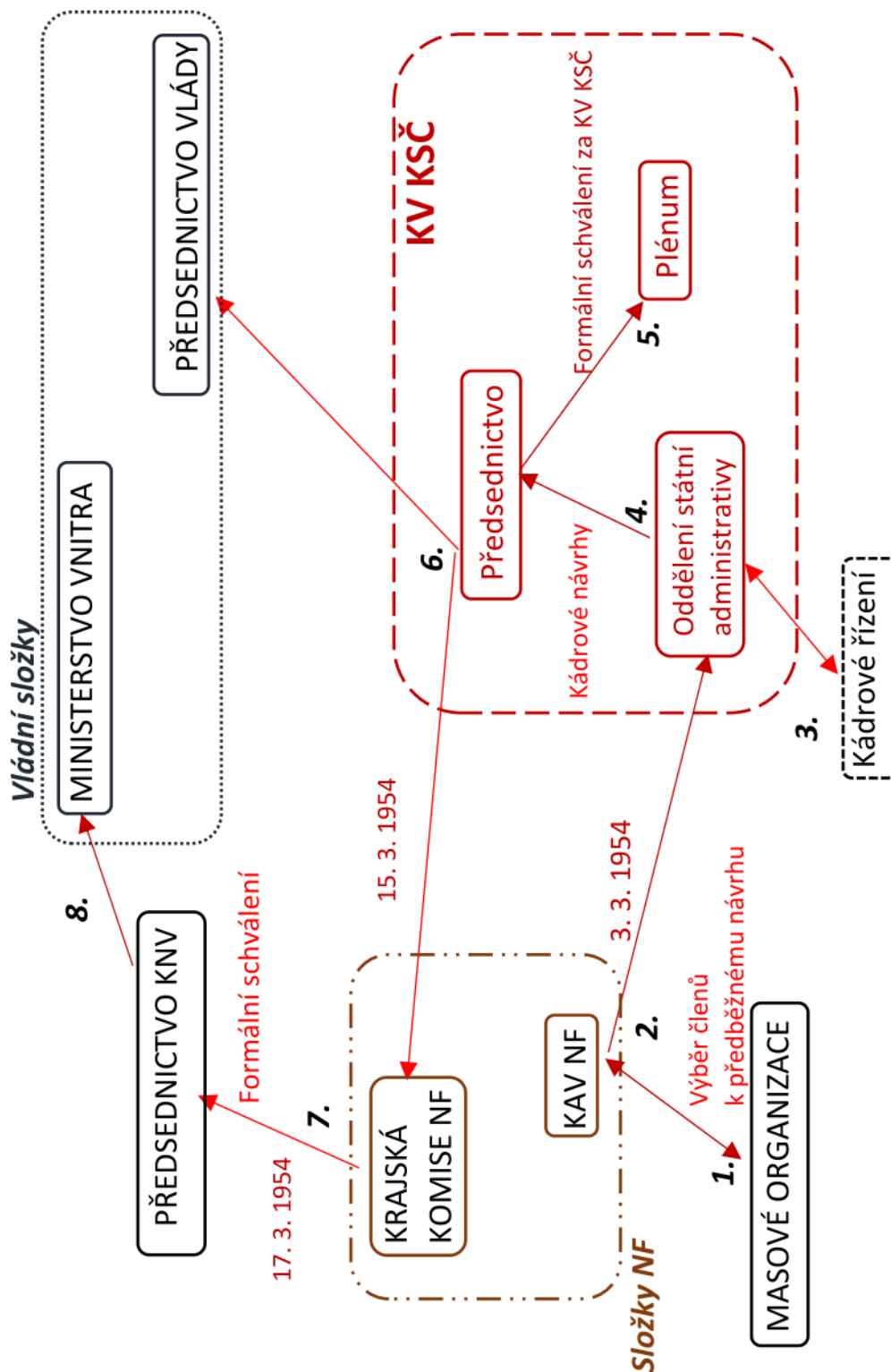
¹⁶⁹ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 37, kart. 755, Volby do NV, Volby do NV 1954, Návrh na zřízení krajské volební komise, folie 1.

¹⁷⁰ Vládou byl návrh přijat dne 19. 3. 1954. Srov. SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv.j. 2, kn. 48, Zápis o 13. řádné schůzi rady KNV, konané dne 30. března 1954 v Pardubicích, Průběh příprav k volbám do národních výborů, folie 1.

¹⁷¹ Zřízení a schválení KVK bylo uveřejněno v časopise Zář č. 24. Srov. *tamtéž*.

Schéma 2: Proces vytváření schvalování KVK pro kraj Pardubický.¹⁷²

¹⁷² Autorčina statistika. Zdroj: SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv.č. 37, kart. 755; SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv.j. 2, kn. 48; SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv.j. 37, kart. 46, Schůze předsednictva KV KSČ 1. 3.–29. 3. 1954; SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 21, kart. 7, Plenární zasedání KV KSČ 8. 1. 1954 – 15. 3. 1954; SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. č. 62, kt. 83.

Radou KNV bylo předsedovi uloženo i to, aby do 27. 3. 1954 obstaral doručení dekretů o jmenování členů KVK a jejich pozvání k první schůzi, kde měl být předsedovi komise předán seznam volebních obvodů pro volby do KNV, a kde měli být všichni členové seznámeni s plánem práce KVK a s ním spojenými úkoly.¹⁷³ První schůze KVK byla o několik dní před stanoveným termínem – konala se 24. 3. 1954.¹⁷⁴ Přesně o týden později, tedy 31. 3. 1954, byl uspořádán seminář, na kterém byli proškoleni členové KVK a ObVK pro volby do KNV. Školení se nezúčastnilo 11 členů ObVK, kterým byla neúčast nahrazena předáním směrnic s úkoly a následným projednáním se školiteli.¹⁷⁵

Návrh na vytvoření jednotlivých ObVK měl být předložen organizační skupinou KNV radě KNV dne 23. 3. 1954.¹⁷⁶ Nakonec jí byl předán ke schválení o 2 dny později, tedy 25. 3. 1954, na mimořádném zasedání rady.¹⁷⁷ Návrh byl radou přijat, ale později došlo dvakrát ke změnám v jeho obsahu. Poprvé tomu bylo 30. 3. 1954, kdy byl obměněn vždy jeden člen u dvou volebních komisí,¹⁷⁸ podruhé až 9. 4. 1954 na mimořádné schůzi rady KNV. V tomto případě šlo o 13 ObVK.¹⁷⁹ K nahrazení členů muselo dojít pouze v případě, že se změna týkala předsedy, náměstka či tajemníka komise, nebo z důvodu poklesu počtu členů komise pod zákonem stanovenou mez (7 členů). Po schválení konečného složení všech ObVK pro volby do KNV došlo k jejich uveřejnění prostřednictvím *vyhlášky o vytvoření ObvK*. (srov. příloha E)

---

¹⁷³ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 37, kart. 755, Volby do NV, Volby do NV 1954, Návrh na zřízení krajské volební komise, folie 1.

¹⁷⁴ Od tohoto data poté měla pravidelné schůze každý týden v úterý. V případě potřeby mohly být svolány i schůze mimořádné. Srov. ¹⁷⁴ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. č. 62, kart. 83, 1954, Zpráva o přípravě voleb do národních výborů ze dne 5. 3. 1954, folie 1.

¹⁷⁵ *Tamtéž*, folie 1–2.

¹⁷⁶ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv.č. 37, kart. 755, Volby do NV, Volby do NV 1954, Návrh na zřízení obvodních volebních komisí pro volby do krajského národního výboru Pardubice.

¹⁷⁷ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv.j. 2, kn. 48, Zápis z mimořádné schůze rady KNV, konané dne 25. března 1954 v Pardubicích, Návrh na zřízení obvodních volebních komisí pro volby do krajského národního výboru Pardubice.

¹⁷⁸ *Tamtéž*, Zápis o 13. řádné schůzi rady KNV, konané dne 30. března 1954 v Pardubicích, Nutné změny ve složení obvodních volebních komisích pro volby do KNV.

¹⁷⁹ *Tamtéž*, kn. 49, Zápis z mimořádné schůze rady KNV, konané dne 9. dubna 1954 v Pardubicích, Změny ve složení obvodních volebních komisích pro volby do KNV v Pardubicích.

Tabulka 9: Změny ve složení ObVK pro volby do KNV Pardubice.¹⁸⁰

Volební obvod	Číslo	Jméno člena	Výměna za:	Důvod
30. 03. 1954				
Pardubice-střed	1	Božena Mikysková		dovolená
Chrudim II.	32	Ladislav Samek (předseda)	František Pargač (tajemník komise)	přetížení funkcemi
Chrudim II.	32	Ludmila Malinová	František Malina (manžel)	hospitalizace v nemocnici
09. 04. 1954				
Pardubice - Svítkov	7	Oldřich Říha (předseda)	František Valenta (člen komise)	předsednictví OVK
Čáslav I.	12	Vilém Kenych		nemoc
Krouna	21	Oldřich Hebr (předseda)	Josef Malinský (člen)*	zeť kandidáta KNV
Dolní Roveň	25	Ladislav Nepimach		mimo kraj
Ždírec	29	Jaroslav Bečkovský	Jan Ferina	resignace - souběžnost fcí
Chrudim II.	32	Jaroslav Brož (tajemník)	Antonín Blumel	přetížení funkcemi
Polička	46	Karel Krener (předseda)	Marie Paďourová	raněn mrtvicí
Proseč	49	Zlata Macháčková		odmítnutí jmen. dekretu
Přelouč	50	Jaroslav Rubeš		resignace - měsíční školení
Lipoltice	51	Miroslav Šilhavý	Václav Tyller	vzdálenost z místa bydliště
Řečany nad Labem	52		Miroslav Šilhavý	převedení z komise č. 52
Rybník	59	Mikuláš Stránský (předseda)	Břetislav Vojtěch (nám. předsedy)	nástup na vojenskou službu
Vysoké Mýto-východ	61	Vlastimil Andrlé	Josef Harnach (nám. předsedy)	odmítnutí výkonu funkce

*pouze výměna předsednictví za členství

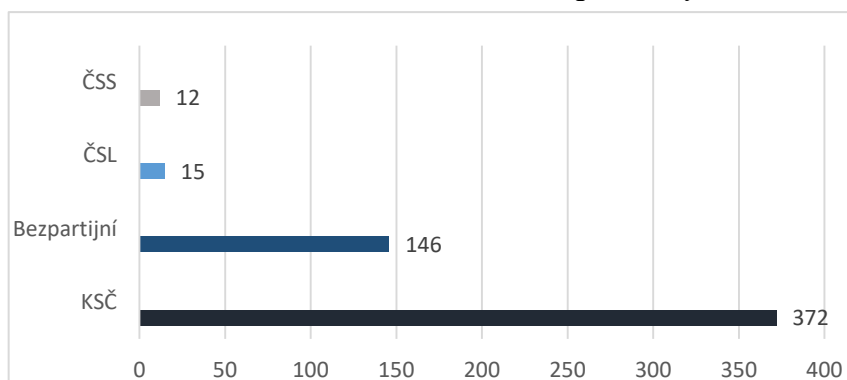
Tabulka 10: Počet členů volebních komisí pro volby do KNV Pardubice v r. 1954 a jejich sociální složení.¹⁸¹

Volební komise	Počet komisí	Počet členů	Dělníci	Rolníci	Členové JZD	Ostatní
Krajská	1	13	3	0	1	9
Obvodní	64	533	142	34	45	312
Okrskové	932	5003	2169	864	434	1539

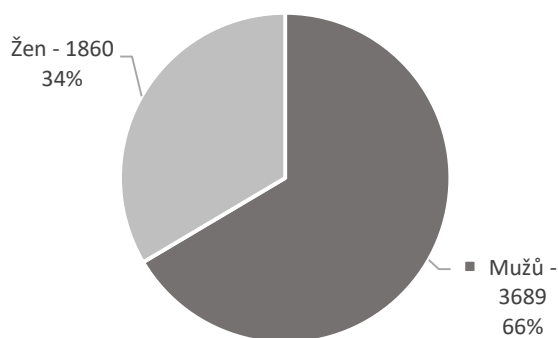
¹⁸⁰ Autorčina statistika. Zdroj: SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv.č. 37, kart. 755, Volby do NV, Volby do NV 1954, Návrh na zřízení obvodních volebních komisí pro volby do krajského národního výboru Pardubice; SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv.j. 2, kn. 48, Zápis o 13. řádné schůzi rady KNV, konané dne 30. března 1954 v Pardubicích, Nutné změny ve složení obvodních volebních komisích pro volby do KNV; SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv.j. 2, kn. 49, Zápis z mimořádné schůze rady KNV, konané dne 9. dubna 1954 v Pardubicích, Změny ve složení obvodních volebních komisích pro volby do KNV v Pardubicích.

¹⁸¹ Autorčina statistika. Zdroj: SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 37, kart. 755 Volby do NV, Volby do NV 1954.

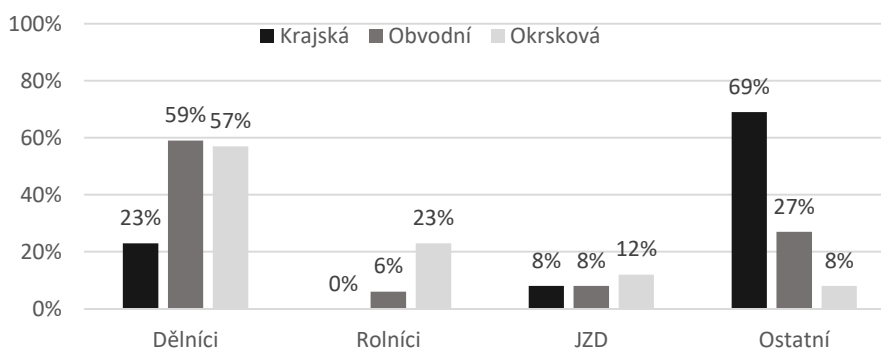
Graf 1: Politické složení obvodních volebních komisí pro volby do KNV Pardubice.¹⁸²

Graf 2: Genderové složení volebních komisí pro volby do KNV Pardubice (r. 1954).¹⁸³

Graf 3: Komparace sociálního složení jednotlivých volebních komisí pro volby do KNV Pardubice (r. 1954).¹⁸⁴

¹⁸² Autorčina statistika. Zdroj: SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv.j. 37, kart. 45, Schůze předsednictva KV KSČ 1. 3.–29. 3. 1954, Zázpis ze schůze byra KV KSČ 8. 3. 1954, Návrh kandidátů NF pro volby do KNV; SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv.j. 2, kn. 48, Zázpis o 13. řádné schůzi rady KNV, konané dne 30. 3. 1954 v Pardubicích, Nutné změny ve složení obvodních volebních komisí pro volby do krajského národního výboru; SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv.j. 2, kn. 49, Zázpis z mimořádné schůze rady KNV, konané dne 9. 4. 1954 v Pardubicích, Změny ve složení obvodních volebních komisí pro volby do KNV v Pardubicích.

¹⁸³ Autorčina statistika. *Tamtéž*.

¹⁸⁴ Autorčina statistika. *Tamtéž*.

2.1.9 Seznamy voličů

Povinností rady KNV bylo podle vytvořených volebních okrsků sestavit seznamy voličů, které byly identické pro volby do všech stupňů NV. Seznamy poté musely být vyloženy nejdéle 30 dní před konáním voleb (tj. 15. dubna 1954) na veřejných místech, přičemž většinou se jednalo o úřední místnosti, ve kterých mohli občané nahlédnout do seznamů a případně upozornit radu na chyby. Pokud by takový případ nastal, bylo by radou KNV započato tzv. námitkové řízení, které do 3 dnů rozhodlo o tom, zde dojde k opravě v seznamu voličů či nikoliv.¹⁸⁵

Obecné pokyny k sestavení seznamů voličů byly dány opět příslušným zákonem. Mimo to byl všem KNV (a ÚNV v Praze) zaslán oběžník ministerstva vnitra,¹⁸⁶ který je blíže specifikoval.¹⁸⁷ V něm bylo stanoveno, že soupisy seznamů voličů musejí být hotové do 7. 3. 1954, aby se poté mohlo přejít k sestavování seznamů voličů podle místa bydliště. Z informativní zprávy pro I. referát KNV Pardubice vyplývá, že lhůta pro soupis voličů byla dodržena, vyjma jedné obce, nacházející se v okrese Vysoké Mýto.¹⁸⁸ Předseda KNV Jaroslav Lochman a předsedové všech ONV v Pardubickém kraji měli poté na starost průběžnou kontrolu jednotlivých MNV, zda pracují na sestavení seznamů. Předsedové NV o tom podávali zprávy byru KV KSČ.¹⁸⁹ Vypracování voličských seznamů probíhalo po linii MNV bez větších problémů. Potíže však – kvůli většímu počtu obyvatelstva, a tím i časově náročnější práci na vyhotovení seznamů – činilo jejich vytváření ve větších městech. Svědčí o tom také zápis ze schůze byra KV KSČ ze dne 22. 3. 1954: „*upozornili, že voličské seznamy nejsou hotovy a je vážné nebezpečí, že nebudou v termínu dokončeny. K větší důslednosti bude třeba vést instruktory z KNV, kteří jsou na jednotlivých okresech*“.¹⁹⁰ Do 31. 3. 1954 bylo zhotoveno pouze 341 voličských seznamů. Pro urychlení práce v problémových

---

¹⁸⁵ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv.č. 37, kart. 755, Volby do NV, Zákon o volbách do NV a osnova referátu pro všenárodní diskuze, folie 4.

¹⁸⁶ Oběžník ministerstva vnitra ze dne 12. března 1954 zn. NV 28/1–59–1954/ ve znění dodatku ze dne 13. února 1954 zn. NV–728/1–76–1954/. Srov. SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv.č. 37, kart. 755, Volby do NV, Volební informace, Volební oběžník č. 3 zasláný přímo na národní výbory, folie 1.

¹⁸⁷ Z KNV byl poté rozeslán do jednotlivých okresů ve dnech 9. a 10. 3. 1954. Srov. SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv.j. 2, kn. 48, Zápis o 10. řádné schůzi rady KNV, která se konala dne 11. března 1954 v Pardubicích, Průběh volební kampaně do národních výborů, folie 1.

¹⁸⁸ V archivních písemnostech není konkrétně uvedeno, o kterou obec se jednalo.

¹⁸⁹ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv.j. 37, kart. 46, Schůze předsednictva KV KSČ 1. 3.–29. 3. 1954, Zápis ze schůze byra KV KSČ 1. 3. 1954, Časový plán propagačního a kulturního zajištění přípravy voleb do národních výborů 1954, folie 7–8.

¹⁹⁰ *Tamtéž*, Zápis ze schůze byra KV KSČ 22. 3. 1954, Usnesení, folie 10.

oblastech kraje bylo nařízeno instruktorům KNV, aby v obcích zapojili do práce na seznamech zaměstnance MNV a v krajském městě důchodce.¹⁹¹ Efektivita tím byla do jisté míry určitě zvýšena, neboť k 10. 4. 1954 bylo vytvořeno dohromady 601 voličských seznamů. Stále se však nejednalo o konečné množství potřebné k tomu, aby byly 16. 4. 1954 bez zbytků vyloženy.¹⁹² Nicméně nakonec, po velkém administrativním úsilí, byly do stanoveného data všechny seznamy voličů sestaveny a zapsáno v nich bylo celkem 306 893 voličů.¹⁹³

Tabulka 11: Počet voličů zapsaných v seznamech voličů v Pardubickém kraji v r. 1954.¹⁹⁴

Okres	Počet voličů	Muži	Ženy
Pardubice–město	27 812	14 928	12 884
Pardubice–venkov	23 982	11 353	12 629
Čáslav	28 584	13 070	15 514
Hlinsko	25 156	11 642	13 514
Holice	17 795	8 241	9 554
Chotěboř	21 521	10 027	11 494
Chrudim	37 690	17 389	20 301
Lanškroun	12 310	5 677	6 633
Litomyšl	19 525	8 791	10 734
Polička	19 479	8 927	10 552
Přelouč	19 888	9 163	10 725
Ústí nad Orlicí	27 066	12 292	14 774
Vysoké Mýto	26 085	11 957	14 128
Celkem	306 893*	143 457	163 436

* počet zapsaných voličů se nejspíše ještě těsně před volbami navýšil na 307 223.¹⁹⁵

¹⁹¹ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv.j. 2, kn. 49, Zápis o 14. řádné schůzi rady KNV, konané dne 6. dubna 1954 v Pardubicích, Průběh příprav k volbám do národních výborů, folie 2.

¹⁹² *Tamtéž*, Zápis o 16. řádné schůzi rady KNV, konané dne 20. dubna 1954 v Pardubicích, Průběh příprav k volbám do NV, folie 2.

¹⁹³ *Tamtéž*, Zápis o 17. řádné schůzi rady KNV, konané dne 27. dubna 1954 v Pardubicích, Průběh volební kampaně do národních výborů, folie 3.

¹⁹⁴ *Tamtéž*, Průběh volební kampaně do národních výborů, folie 3.

¹⁹⁵ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. č. 62, kart. 83, 16. 5. 1954–30. 5. 1954, Hlášení konečných výsledků voleb do krajského národního výboru v Pardubicích.

2.1.10 Kandidáti NF pro volby do KNV

„Nejlepší pracujíc za kandidáty NF – nejlepší pracovníci do NV“.¹⁹⁶

Mechanismus výběru kandidátů

Kandidáti NF byli samozřejmě nejdůležitějším prvkem celé „mašinerie“ přípravy voleb. Oni byli těmi, kdo se měli stát členy nově zvoleného KNV. Vždy byli důsledně označováni jako „kandidáti NF“ – tento používaný termín pramenil ze samotného zákona o volbách do NV: „Kandidáti pro volbu do národních výborů jsou kandidáty Národní fronty, jakožto svazku dělníků, rolníků a pracujících inteligence. Národní fronta – bojový blok Komunistické strany Československa, Revolučního odbojového hnutí, Československého svazu mládeže, Československé strany socialistické, Československé strany lidové, Strany slovenskej obrody, Strany slobody a ostatních organizací pracujícího lidu – navrhuje za kandidáty nejlepší dělníky, členy jednotných zemědělských vrstev, drobné a střední rolníky a příslušníky pracující inteligence“.¹⁹⁷ Kandidáti tedy měli být navrhováni převážně masovými organizacemi, které vybíraly nejschopnější zástupce všech vrstev společnosti. Prvotní návrhy ze všech okresů kraje zřejmě opravdu vzešly z řad masových organizací, ale pod určitým dohledem KV KSČ. Výběr kandidátů byl totiž limitován směrnicí ÚV KSČ, ve které bylo stanoveno procentuální složení příštích NV¹⁹⁸ vzešlých z voleb, které mělo být zasláno k projednání na zasedání jednotlivých KV KSČ. Na pardubický krajský výbor strany měla být směrnice doručena 15. 2. 1954, kvůli čemuž se chystalo na týž den mimořádné zasedání byra KV KSČ. To mělo podle ní vydat opatření k zahájení výběru kandidátů pro volby do KNV a ONV.¹⁹⁹ Odeslání směrnice však bylo ze strany ÚV KSČ opožděno a ke konání mimořádného zasedání nedošlo.²⁰⁰ Podle směrnice a počtu volebních obvodů pro volby do KNV musela být procenta přepočítána konkrétně podle

---

¹⁹⁶ Heslo, pod kterým měla probíhat II. etapa předvolební kampaně v Pardubickém kraji. Srov. SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 21, kart. 7, Plenární zasedání KV KSČ 8. 1. 1954–15. 3. 1954, Zápis pléna KV KSČ 15. 3. 1954, folie 27.

¹⁹⁷ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv.č. 37, kart. 755, Volby do NV, Zákon o volbách do NV a osnova referátu pro všonárodní diskuze, folie 20–21.

¹⁹⁸ Směrnice stanovovala, že mezi kandidáty musí být 30 % bezpartijních a 25 % žen. Srov. SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv.j. 21, kart. 7, Plenární zasedání 8. 1.–15. 3. 1954, Zápis ze zasedání KV KSČ 4. 3. 1954, Návrh na politické a třídní složení příštího KNV.

¹⁹⁹ *Tamtéž*, Zápis pléna KV KSČ 4. 3. 1954, Časový plán politicko-organisačního zajištění kampaně k volbám do NV – krajskými, okresními výbory a masovými organizacemi, folie 2.

²⁰⁰ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. č. 62, kart. 83, 1954, Průběžná zpráva o zajištění příprav druhé a třetí etapy voleb do národních výborů, folie 2.

množství volebních obvodů v Pardubickém kraji. Tento úkol měli na starosti Jan Záruba (KV KSČ), Jaroslav Lochman (předseda KNV) a František Bartheldy (ved. taj. KAV NF). Prvotní návrh, pocházející ze dne 1. 3. 1954,²⁰¹ počítal se vznikem 60 volebních obvodů. Politické a sociální složení je proto rozvrženo trochu jinak, než bylo později uvedeno v konečném návrhu. Chybí v něm také procentuální rozvržení žen a mládeže mezi kandidáty.

*Tabulky 12 a 13: Návrh na politické a sociální složení KNV ze dne 1. 3. 1954.*²⁰²

Členů KNV	KSČ	Bezpartijních	ČSL	ČSS
60	42	11	4	3
Procentuálně	70 %	30 %		

Členů KNV	Dělníci	Rolníci a členové JZD	Pracující inteligence	ČSA a SNB
60	30	20	8	2
Procentuálně	50 %	33 %	14 %	3 %

Tento návrh měl být schválen oddělením státní administrativy KV KSČ a odeslán na ÚV KSČ do 5. 3. 1954. Mezitím ovšem ještě došlo ke změně počtu volebních obvodů, čímž musel být návrh pozměněn. Návrh zaslaný na ÚV KSČ dne 9. 3. 1954 předpokládal, že bude voleno do KNV Pardubice 65 kandidátů.²⁰³ Z končeného návrhu volebních obvodů pro volby do KNV je zřejmé, že nakonec byl počet stanoven na 64.

*Tabulky 14, 15 a 16: Návrh na politické a sociální složení + zastoupení žen a mládeže v KNV ze dne 4. 3. 1954.*²⁰⁴

Členů KNV	KSČ	Bezpartijních	ČSL	ČSS
65	45	12	4	4
Procentuálně	70%	30%		

Členů KNV	Žen	Mládeže
65	16	3
Procentuálně	25%	5%

²⁰¹ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv.j. 37, kart. 46, Schůze předsednictva KV KSČ 1. 3.–29. 3. 1954, Zápis ze schůze byra KV KSČ 1. 3. 1954, Návrh na politické a třídní složení příštího KNV, folie 2.

²⁰² *Tamtéž.*

²⁰³ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. č. 62, kart. 83, 1954, Zpráva pro Ústřední národní výbor KSČ odbor NV dne 9. 3. 1954.

²⁰⁴ *Tamtéž.*

Členů KNV	Dělníci	Rolníci a členové JZD	Pracující inteligence
65	35	21	9
Procentuálně	53%	33%	14%

Před výběrem kandidátů z řad masových organizací byly na pokyn ÚV KSČ pardubickým krajským výborem strany v každém okrese kraje zřízeny 2–3 členné **tzv. pracovní skupiny**,²⁰⁵ které měly zajišťovat dohled nad výběrem kandidátů a opatřovat na ně posléze kádrové charakteristiky.²⁰⁶ Na výběr kandidátů byla nejspíše ponechána čtrnáctidenní lhůta, neboť oddělení státní administrativy KV KSČ mělo předložit byru KV KSČ návrh kandidátů NF do 15. 3. 1954.²⁰⁷ Nicméně již 8. 3. 1954 se na schůzi byra KV KSČ jednalo o předběžném návrhu kandidátů. Jejich charakteristiky byly přiloženy k informacím o jednotlivých volebních obvodech pro volby do KNV. Mimo to u každého kandidáta byl ještě přidělen náhradník, přicházející v úvahu ve chvíli, kdy hlavní kandidát nebyl vyhovující nebo nakonec nemohl či odmítl kandidovat. Proces shromažďování informací o vhodných kandidátech a jejich následné prověřování a schvalování byl v podstatě **kádrovým řízením**, vytvořeným *ad hoc* pro potřeby volebního procesu. V charakteristikách kandidátů a jejich náhradníků se nacházely informace o jejich pracovním zařazení, o politické příslušnosti (případně kdy vstoupili do KSČ), situaci v rodině, osobní povahové rysy a oblíbenost u občanů.²⁰⁸

Dne 15. 3. 1954 pak byro KV KSČ sestavovalo kandidátku NF pro volby do KNV. Kandidátka se sestavovala podle zásad **tzv. jednotné kandidátky**, která byla elementárním principem všech voleb probíhajících v komunistickém Československu od r. 1948. Tento princip zajišťoval KSČ kontrolu nad celým procesem voleb, neboť skrz jednotnou kandidátku byl úplně vypuštěn demokratický pluralitní princip voleb. Voliči se totiž nemohli rozhodovat pro jednotlivé strany či kandidáty, protože všichni kandidáti zastupující strany NF se nacházeli zapsaní na jedné kandidátní listině, pro kterou voliči buď hlasovali, anebo nikoliv.²⁰⁹ U voleb do NV jednotná kandidátka znamenala také to, že na ní bylo zapsáno právě tolik kandidátů, kolik mělo být zvoleno členů NV.

²⁰⁵ V okrese Pardubice a Chrudim byly pracovní skupiny čtyřčlenné. Srov. SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 37, kart. 46, Schůze předsednictva KV KSČ 1. 3.–29. 3. 1954, Zápis ze schůze byra KV KSČ 1. 3. 1954, Návrh na politické a třídní složení příštího KNV, folie 1–2.

²⁰⁶ *Tamtéž*.

²⁰⁷ *Tamtéž*, Zápis ze schůze byra KV KSČ 1. 3. 1954, Usnesení, folie 6.

²⁰⁸ Srov. *tamtéž*, Zápis ze schůze byra KV KSČ 8. 3. 1954, Návrh kandidátů NF pro volby do KNV.

²⁰⁹ Karel KAPLAN, *Národní fronta 1948–1960*, Praha 2012, s. 74.

Návrh kandidátky vypracovaný byrem KV KSČ byl poté předán k projednání a konečnému sestavení krajské komisi NF a KNV. Vzhledem k tomu, že předseda KNV Jaroslav Lochman byl i předsedou krajské komise NF, zdá se, že došlo ke společnému sestavování kandidátky dne 19. 3. 1954,²¹⁰ která byla ale spíše v režii KNV. Předseda předal sestavenou kandidátku ke kontrole KV KSČ.²¹¹ Formálně však vzešel návrh „z pera“ komise NF, která ho o den později, tedy 20. 3. 1954 předala k potvrzení KAV NF na jeho poradě. Této poradě NF v rámci kraje se účastnili také předsedové KV masových organizací a ostatních politických stran, čímž byla kandidátka oficiálně sestavena.²¹²

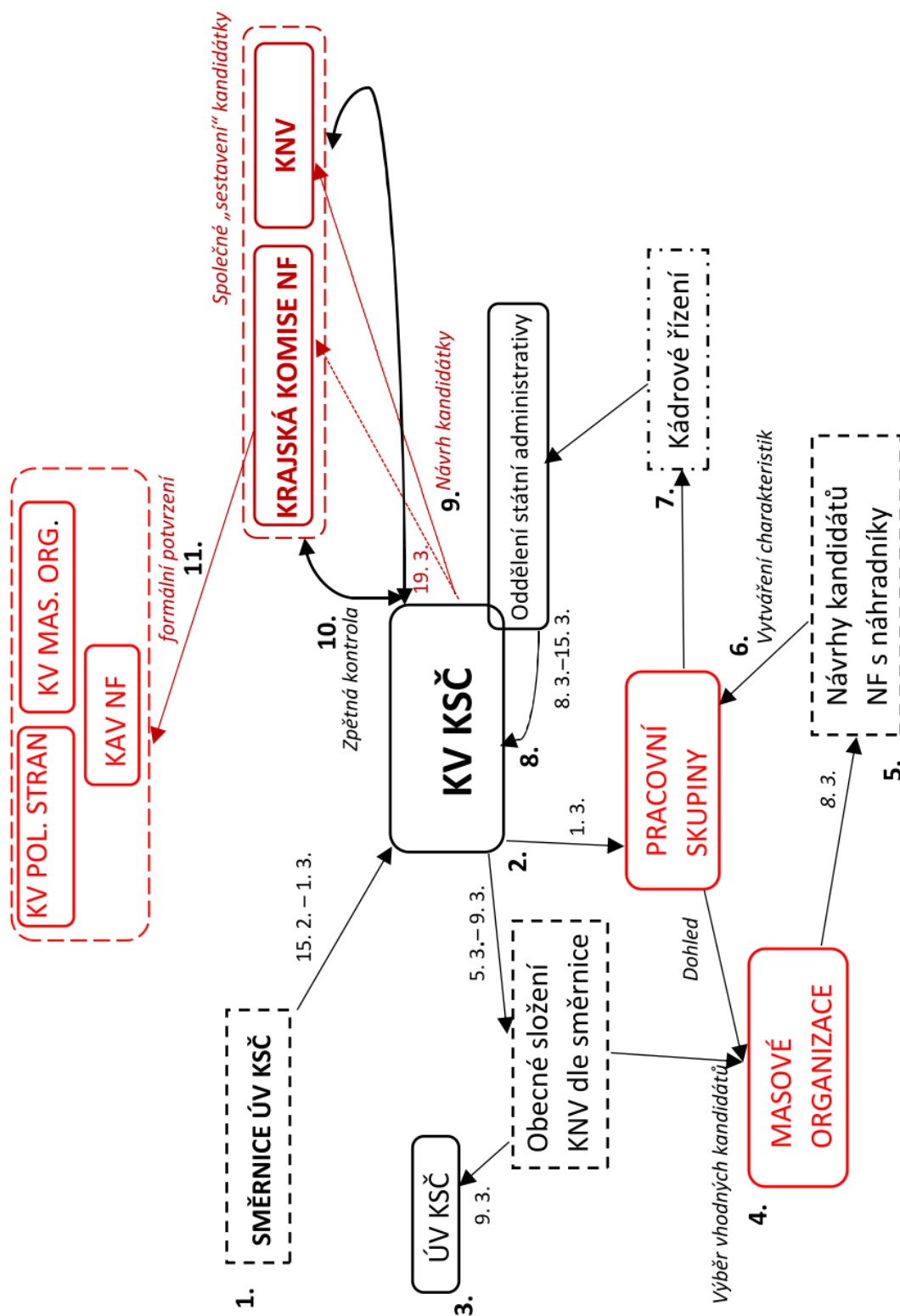
---

²¹⁰ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv.j. 21, kart. 7, Plenární zasedání 8. 1.–15. 3. 1954, Zápis ze zasedání KV KSČ 4. 3. 1954, Časový plán politicko-organisačního zajištění kampaně k volbám do NV – krajskými, okresními výbory a masovými organizacemi, folie 11–12.

²¹¹ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. č. 62, kart. 83, 1954 – volební komise, kandidáti, Návrh na kandidáty NF do KNV.

²¹² SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv.j. 21, kart. 7, Plenární zasedání 8. 1.–15. 3. 1954, Zápis ze zasedání KV KSČ 4. 3. 1954, Časový plán politicko-organisačního zajištění kampaně k volbám do NV – krajskými, okresními výbory a masovými organizacemi, folie 12.

Schéma 3: Mechanismus výběru a schvalování kandidátů NF pro volby do KNV Pardubice (r. 1954).²¹³

²¹³ Autorčina statistika. Zdroj: SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. č. 62, kt. 83; SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 37, kt. 755; SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 21, kart. 7, Plenární zasedání 8. 1.–15. 3. 1954.

Po sestavení kandidátky byly s navrženými kandidáty prováděny pohovory, neboť museli svou kandidaturu přijmout a podepsat prohlášení o svém souhlasu. Občas se stalo, že ji z nějakých závažných důvodů opravdu nepřijali, v tu chvíli byli na řadě uvedení náhradníci. Po konečném přijetí kandidatury všemi 64 kandidáty byly rychle přichystány **veřejné schůze kandidátů s voliči**, na kterých byli navržení kandidáti seznamováni s voliči, aby bylo zachováno zdání velké spoluúčasti a spolurozhodování občanů na řízení státu. Z toho důvodu také byli kandidáti na těchto schůzích voliči formálně schvalováni jako budoucí vhodní zástupci lidu. Pro zdárný průběh těchto schůzí byla před jejich započítím prováděna **instruktáž kandidátů** ve dnech 14.–17. 4. 1954.²¹⁴ Na školeních byli kandidáti seznamováni se situací v okrese a také tím, jak by měli na schůzích vystupovat: „Kandidáty NF je třeba vyzbrojit pro úspěšné zvládnutí úkolů spojených s činností v předvolební kampani. Zejména je třeba [...] vysvětlit jim jakým způsobem vystupovat před voliči [...] blíže jim vysvětlit akční programové plány KNV, ONV a příslušných volebních obvodů a konečně upozornit na další vhodný materiál, kterého mohou ke své přípravě použít“.²¹⁵ Kandidáti pro volby do KNV Pardubice byli takto vyškoleni dne 14. 4. 1954 v 9:00 hod. v agitačním středisku Stalingrad.²¹⁶ Jak vyplývá z archivních písemností, celé školení těchto kandidátů bylo v režii jednotlivých oddělení referátů KNV.²¹⁷

Před konáním veřejných schůzí či besed kandidátů s voliči museli být kandidáti zaregistrováni u obvodních volebních komisí. Registrace byla prováděna zástupci NF, a to nejdéle 30 dnů před dnem voleb.²¹⁸ Ke dni 13. 4. 1954 ovšem kandidáti ještě nebyli zaregistrováni.²¹⁹ Zákonem stanovená lhůta ale dodržena byla a seznam zaregistrovaných kandidátů pro volby do KNV byl dne 20. 4. 1954 zaslán Československé tiskové kanceláři v Praze, která si jej přípisem vyžádala 16. 4. 1954.²²⁰

---

²¹⁴ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 49, Zápis z mimořádné schůze rady KNV, konané dne 9. dubna 1954 v Pardubicích, Školení kandidátů NV.

²¹⁵ *Tamtéž*, Návrh na provedení instruktáže kandidátů NF pro volby do krajského národního výboru v Pardubicích.

²¹⁶ Školení se účastnilo 60 kandidátů. Ostatní byli proškoleni dodatečně. Srov. SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 49, Zápis o 16. řádné schůzi rady KNV, konané dne 20. dubna 1954 v Pardubicích, průběh volební kampaně do národních výborů, folie 1.

²¹⁷ *Tamtéž*.

²¹⁸ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv.č. 37, kart. 755, Volby do NV, Zákon o volbách do NV a osnova referátu pro všennárodní diskuze, folie 21.

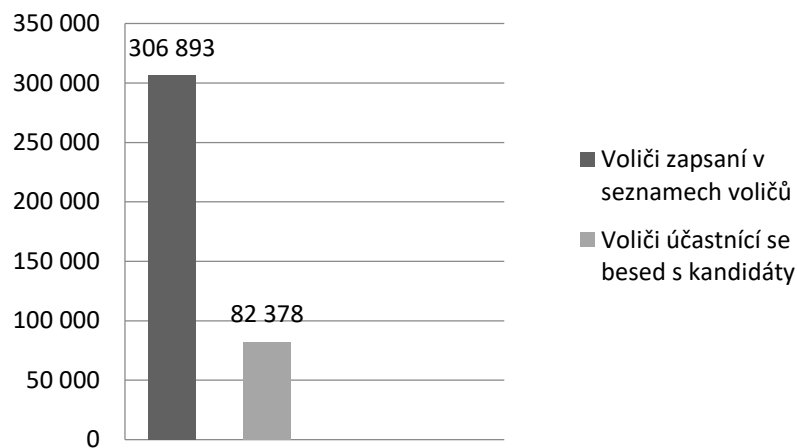
²¹⁹ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 49, Zápis o 16. řádné schůzi rady KNV, konané dne 20. dubna 1954 v Pardubicích, Průběh volební kampaně do národních výborů, folie 1.

²²⁰ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv.č. 37, kart. 755, Volby do NV, Volby do NV 1954, Československá tisková kancelář – jména zaregistrovaných kandidátů v kraji.

Verejné besedy kandidátů s voliči se poté konaly ve dnech mezi 20. 4. a 10. 5. 1954 a zúčastnilo se jich celkem 82 378 voličů.²²¹ Toto číslo znamená souhrn všech voličů, kteří navštívili veškeré veřejné besedy konané v kraji, tedy nejen ty, na kterých se představovali kandidáti pro volby do KNV, ale i do nižších stupňů NV. Vzhledem k tomu, že ale v obcích do 400 obyvatel se představovali na besedách kandidáti společně a ve větších obcích vždy kandidáti pro jednotlivé obvody, lze brát toto číslo jako validní pro obecnou představu toho, kolik voličů se schůzi zúčastnilo.²²²

Po zaregistrování kandidátů se mohlo přistoupit k vytvoření **hlasovacích lístků**, které byly nezbytnou součástí samotného postupu při hlasování voličů v den voleb. Necelé dva týdny předtím, než tento den nadešel, tj. dne 3. 5. 1954, vytvořilo byro KV KSČ **předběžný návrh složení příštího NV**. Obsahoval návrh na složení rady KNV, ale i všech jeho výkonných orgánů – odborů a správ.²²³ Návrh byl po volbách ještě dvakrát změněn, avšak nejvýznamnější pozice v radě KNV – předseda, jeho tajemník a náměstkyně – již zůstaly neměnné.²²⁴

Graf 4, Tabulka 17: Přehled o účasti voličů na veřejných schůzích kandidátů NF s voliči.²²⁵

²²¹ *Tamtéž*, Tabulka č. 1.

²²² SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 49, Zápis z 15. řádné schůzi rady KNV, konané dne 13. dubna 1954 v Pardubicích, Průběh příprav k volbám do NV, folie 2.

²²³ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 37, kart. 46, Schůze předsednictva KV KSČ 3. 5.–31. 5. 1954, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 3. května 1954, Předběžný návrh na kádrové obsazení výkonných orgánů příštího krajského národního výboru.

²²⁴ K regionální politice krajských národních výborů a KV KSČ v českých zemích, a o problematice součinnosti personální politiky mezi nimi, srov. Ondřej FELCMAN – Ondřej ŠINDELÁŘ, *Proměny východočeské komunistické politické elity v šedesátých letech – skupina představitelů KNV*, *Východočeské listy historické* 30, 2013, s. 37–73; Tomáš HRADECKÝ, *Josef Klaban. K politické kariéře předsedy KNV v Ústí nad Labem v polovině 50. let*, České, slovenské a československé dějiny 20. století VIII, Hradec Králové 2012, s. 159–171.

²²⁵ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 37, kart. 755, Volby do NV, Volby do NV 1954, Tabulka č. 1.

Okres	Počet schůzí	Účast voličů
Pardubice - město	118	5 655
Pardubice - venkov	276	4 792
Čáslav	300	6 036
Hlinsko	400	8 639
Holice	239	5 910
Chotěboř	233	6 624
Chrudim	443	12 649
Lanškroun	250	4 296
Litomyšl	295	5 255
Polička	246	4 205
Přelouč	153	3 519
Ústí nad Orlicí	298	4 727
Vysoké Mýto	369	10 026
Celkem	3820	82 378

Tabulka 18: Proměna návrhů na personální obsazení nově vzniklého KNV Pardubice v roce 1954.²²⁶

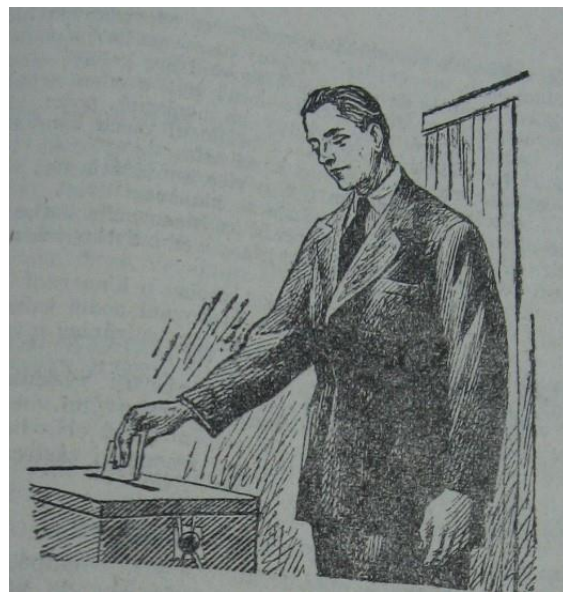
Datum návrhu	3. 5. (byro KV KSČ)	19. 5. (byro KV KSČ)	21. 5. (plénium KV KSČ)
Složení rady	Jméno	Jméno	Jméno
Předseda	<i>Jaroslav Lochman</i>	<i>Jaroslav Lochman</i>	<i>Jaroslav Lochman</i>
Tajemník	<i>František Vojtěch</i>	<i>František Vojtěch</i>	<i>František Vojtěch</i>
Náměstkové	<i>Richard Průša</i>	<i>Richard Průša</i>	<i>Richard Průša</i>
	<i>Ladislav Neugebauer</i>	<i>Ladislav Neugebauer</i>	<i>Ladislav Neugebauer</i>
	<i>Jan Kučera</i>	<i>Jan Kučera</i>	<i>Jan Kučera</i>
Členové rady	<i>Jaromír Kubánek</i>	<i>Bohumil Hnátnický</i>	<i>Bohumil Hnátnický</i>
	<i>MUDr. Zdena Prokůpková</i>	<i>Miluše Jiroutová</i>	<i>Miluše Jiroutová</i>
	<i>Marie Fišarová</i>	<i>Marie Fišarová</i>	<i>Marie Fišarová</i>
	<i>JUDr. Jan Meloun</i>	<i>Josef Mašek</i>	<i>Jaroslav Pavlišta</i>
	<i>Rudolf Dratnal</i>	<i>Rudolf Dratnal</i>	<i>Rudolf Dratnal</i>
	<i>Alois Linek</i>	<i>Alois Linek</i>	<i>Věroslav Vondrouš</i>
	<i>Věroslav Vondrouš</i>	<i>Vladimír Hranáč</i>	<i>Vladimír Hranáč</i>
	<i>Ing. Alexandr Kuchár</i>	<i>Ing. Alexandr Kuchár</i>	<i>Ing. Alexandr Kuchár</i>
Reserva	<i>Miroslav Jagerman</i>	<i>Věroslav Vondrouš</i>	
		<i>Josef Hejna</i>	

²²⁶ Autorčina statistika. Zdroj: SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 37, kart. 46, Schůze předsednictva KV KSČ 3. 5.–31. 5. 1954, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 3. května 1954, Předběžný návrh na kádrové obsazení výkonných orgánů příštího krajského národního výboru, folie 2; SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 37, kart. 46, Schůze předsednictva KV KSČ 3. 5.–31. 5. 1954, Zápis ze schůze předsednictva 19. 5. 1954, Návrh na výkonný orgán – radu KNV, folie 2–4; SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 21, kart. 8, Plenární zasedání 7. 4.–10. 10. 1954, Zápis ze zasedání KV KSČ 21. 5. 1954, Návrhy na kádrové obsazení zvolených KNV a předsedy, náměstků a tajemníků ONV, folie 2–3.

2.1.11 Volební den

Před započítáním volebního dne, jehož průběh byl předem přesně stanoven, byla naplánována ještě kontrola připravenosti a vybavenosti volebních místností, která proběhla v předvečer voleb. K tomuto účelu bylo vyčleněno cca 20 automobilů, které využívali členové KVK, krajské komise NF a volební aktivisté. Ti měli za úkol zkontrolovat volební místnosti a přítomnost volebních schránek v nich.²²⁷ Aby byla zajištěna také kontrola průběhu samotného volebního dne, byli určeni **tzv. důvěrníci KVK**,²²⁸ kteří byli vybráni z referátů stávajícího KNV byrem KV KSČ, a poté schváleni radou KNV dne 11. 5. 1954.²²⁹ Mimo to byli právě radou KNV doplněni ještě o aktivisty (angažované spolupracovníky), kteří byli vysláni do všech volebních obvodů a podávali zprávy o průběhu voleb a nahlašovali předběžné volební výsledky. Především však dohlíželi na to, aby sčítání hlasů volebními komisemi neprobíhalo nezákonným způsobem.²³⁰

Obrázek 1 a 2: Agitační kresby (1954).²³¹

²²⁷ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 37, kart. 46, Schůze předsednictva KV KSČ 3. 5.–31. 5. 1954, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 10. května 1954, Zpráva o zajištění usnesené z byra KV KSČ ze dne 3. 5. 1954 – o organizaci volebního dne.

²²⁸ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 37, kart. 46, Schůze předsednictva KV KSČ 3. 5.–31. 5. 1954, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 10. května 1954, Návrh na určení důvěrníků KVK z aparátu KNV, kteří budou přímo ve volebních obvodech pro volby d KNV, folie 1–2.

²²⁹ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 49, Zápis o 19. řádné schůzi rady KNV, konané dne 11. května 1954 v Pardubicích, Návrh na určení důvěrníků KVK z aparátu KNV, kteří budou přímo ve volebních obvodech pro volby d KNV, folie 1–2.

²³⁰ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 37, kart. 46, Schůze předsednictva KV KSČ 3. 5.–31. 5. 1954, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 10. května 1954, Zpráva o zajištění usnesené z byra KV KSČ ze dne 3. 5. 1954 – o organizaci volebního dne, folie 3–4.

²³¹ SOA Zámorsk, fond KNV Pardubice, inv.č. 37, kart. 755, Volby do NV, Volební informace, Co má vědět každý volič o volbách do NV, folie 20–21.

Po sečtení hlasů okrskovými a obvodními volebními komisemi se výsledky zapisovaly do připravených vzorců pro *Hlášení o výsledcích voleb*. Výsledky se předávaly nejprve telefonickou cestou krajské volební komisi, která je postupně z jednotlivých okresů a volebních obvodů zpracovala, a poté o nich informovala krajskou správu ministerstva vnitra.²³²

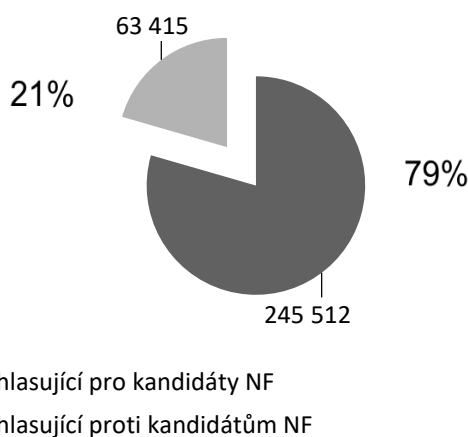
2.1.12 Výsledky voleb

*Tabulky 19 a 20: Sociální složení kandidátů NF + zastoupení žen a mládeže.*²³³

Členů KNV	Dělníci	Rolníci + JZD	Pracující inteligence
64	11	14	39

Členů KNV	Žen	Mládeže
64	14	1
Procentuálně	22 %	1,6 %

*Graf 5: Voliči hlasující pro a proti kandidátům NF pro volby do KNV Pardubice.*²³⁴

²³² SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 37, kart. 46, Schůze předsednictva KV KSČ 3. 5.–31. 5. 1954, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 10. května 1954, Zpráva o zajištění usnesené z byra KV KSČ ze dne 3. 5. 1954 – o organizaci volebního dne, folie 4.

²³³ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 37, kart. 755, Volby do NV, Volby do NV 1954, Tabulka č. 6.

²³⁴ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. č. 62, kart. 83, 16. 5. 1954–30. 5. 1954, Hlášení konečných výsledků voleb do krajského národního výboru v Pardubicích.

Tabulka 21: Přehled o konečných výsledcích voleb do KNV Pardubice.²³⁵

Počty voličů	
Seznamy voličů	307 223
Voličské průkazy	7 894
Celkový počet oprávněných voličů	315 117
Voliči účastníci se hlasování	309 633
Hlasovací lístky	
Platné	308 927
Neplatné	706
Hlasování voličů	
Škrtnutá jména všech kandidátů	63 415
Voliči hlasující pro kandidáty NF	245 512
Voliči hlasující proti kandidátům NF	63 415

Tabulka 22: Konečné výsledky voleb do KNV v r. 1954 podle okresů Pardubického kraje.²³⁶

Jednotlivé okresy	Celkový počet voličů	Volební účast	Pro kandidáty NF	V procentech	Proti kandidátům NF
Pardubice–město	31 638	98, 75 %	29 040	93, 48 %	1 998
Pardubice–venkov	25 020	98, 06 %	20 963	85, 44 %	3 497
Čáslav	30 304	98, 45 %	23 491	78, 74 %	6 296
Hlinsko	24 918	97, 96 %	17 347	71, 07 %	7 057
Holice	17 610	97, 76 %	13 521	78, 54 %	3 449
Chotěboř	21 804	98, 17 %	14 619	68, 39 %	6 760
Chrudim	37 164	98, 62 %	30 566	83, 39 %	6 062
Lanškroun	12 303	98, 06 %	9 525	78, 95 %	2 524
Litomyšl	19 483	98, 77 %	13 998	72, 74 %	5 224
Polička	19 963	97, 69 %	14 394	73, 81 %	4 971
Přelouč	19 690	98, 85 %	16 289	83, 69 %	3 163
Ústí nad Orlicí	27 382	99, 12 %	21 390	78, 81 %	5 734
Vysoké Mýto	27 844	97, 32 %	20 369	75, 17 %	6 680
Kraj celkem	315 117	98, 26 %	245 512	79, 29 %	63 415

²³⁵ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. č. 62, kart. 83, 16. 5. 1954–30. 5. 1954, Hlášení konečných výsledků voleb do krajského národního výboru v Pardubicích.

²³⁶ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 37, kart. 755, Volby do NV, Volby do NV 1954, Sumář o definitivních výsledcích voleb do MNV, ONV a KNV, folie 1–2.

Podle zákona o volbách do NV musely být výsledky voleb ověřeny **tzv. mandátovou komisí**, která se volila na jakémisi neoficiálním zasedání nově zvoleného KNV z řad jeho členů.²³⁷ V Pardubickém kraji se nový KNV sešel poprvé 21. 5. 1954 společně s byrem KV KSČ a zvolil osmičlennou mandátovou komisi.²³⁸ Po jejím zvolení byli její členové odvedeni do jiné místnosti, ve které jí předseda KVK předal informace o volbách, a členové mandátové komise byli povinni překontrolovat, zda všichni členové KNV byli zvoleni právoplatně, tedy zda byli volitelní a získali potřebný počet hlasů od voličů.²³⁹

Na této schůzi byli podle téhož dne plénem schváleného návrhu na personální složení nového KNV navrženi a schváleni členové rady KNV. Členové byra KV KSČ, aby zajistili, že bude jejich návrh dodržen, uložili jednotlivým členům, koho mají navrhopat: „*Aby bylo zajištěno dobré složení výkonného orgánu KNV, navrhujeme BKV KSČ, aby uložilo, podle schváleného návrhu KV KSČ*“.²⁴⁰ Jednalo se o mechanismus kontroly stranického orgánu a potvrzení jeho dominance v celém volebním aktu. Konečný návrh na členy rady KNV před jejich volbou tedy navrhovali nově zvolení členové KNV, v některých případech dokonce i samotní budoucí členové rady KNV.²⁴¹ Tito členové poté byli představeni a schváleni.

Vzhledem k tomu, že den po volbách do NV, tedy 17. 5. 1954, vešel v platnost zákon o národních výborech,²⁴² který reorganizoval strukturu NV, musela se jím schůze také zabývat. Změna spočívala v nahrazení jednotlivých referátů nově ustanovenými odbory a správami, které ale musely být teprve oficiálně vytvořeny. Plénem KV KSČ schválený návrh na vytvoření 17 odborů, 3 správ a jedné plánovací komise byl i s konkrétními návrhy na jejich personální obsazení předložen KNV. KV KSČ velmi záleželo na tom, aby návrh byl přijat v jím stanovené podobě: „*Vytvoření odborů a*

---

²³⁷ Politizaci mandátních komisí v jiných krajích dokládá případ z Ústeckého kraje, kde byli členové mandátních komisí určeni nejen k prověření výsledku voleb, ale i k průběžné zpětné vazbě pro mocenské orgány. Srov. Tomáš HRADECKÝ, *Vznik a působení Krajského národního výboru v Ústí nad Labem 1949–1960*, disertační práce FF UHK, Hradec Králové 2014.

²³⁸ Ve složení: Jan Kučera, Věroslav Vondrouš, Jan Mašek, Josef Kruntorád, Oldřich Malý, Jaroslav Pavlišta, František Bečka, Jiří Vacek. Srov. SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. č. 62, kart. 83, 1954, Zápis ze společné schůze BKV KSČ s komunisty – členy KNV dne 21. května 1954, folie 1.

²³⁹ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. č. 62, kart. 83, 1954, Zápis ze společné schůze BKV KSČ s komunisty – členy KNV dne 21. května 1954, folie 2.

²⁴⁰ *Tamtéž*.

²⁴¹ Ladislav Neugebauer, Marie Fišarová, Bohumil Hnátický. Srov. *tamtéž*.

²⁴² Zákon č. 14/1954 Sb., o volbách do národních výborů.

správ a pověření jejich vedoucích bylo pečlivě uváženo v byru KV i na zasedáních KV, byla brána v úvahu politická i odborná vyspělost jednotlivých pracovníků. Je zapotřebí, aby po přednesení návrhů na vytvoření odborů a správ a pověření jejich vedoucích vystoupili jednotně všichni členové stranické skupiny tak, aby usnesení krajského výboru na zasedání KNV bylo prosazeno“.²⁴³ Návrh na schůzi přijat byl, čímž mohlo být přikročeno k jejich institucionalizaci.

2.1.13 Zakončení volebního procesu

Za úplné zakončení volebního procesu lze pokládat datum, kdy byla svolána první samostatná schůze nově zvoleného KNV. Tato schůze byla zahájena dne 25. 5. 1954 v 9:00 hod. (staro)novým předsedou KNV Jaroslavem Lochmanem. Na schůzi se jednalo především o nově vznikajících odborech a správách, jejichž činnost měla být kontrolována předsedou KNV, jeho tajemníkem a náměstký. Došlo tak mezi nimi k rozdělení kompetentnosti nad odbory a správami.²⁴⁴

Tabulka 23: Rozdělení dohledu nad činností jednotlivých správ a odborů KNV Pardubice.²⁴⁵

Předseda - J. Lochman	Tajemník - F. Vojtěch	1. náměstek - R. Průša	2. náměstek - J. Kučera	3. náměstek - L. Neugebauer
odbor školský	odbor org. a kontrolní	odbor pro vnitřní věci	odbor finanční	správa zemědělská
odbor kultury	odbor kádrový	odbor pracovních sil	odbor pro výstavbu	správa pro lesy a dřev. průmysl
plánovací komise		odbor pro obchod	odbor dopravy	odbor pro vodní hospodářství
odbor církevní		odbor zdravotnictví	odbor průmyslu	
odbor CO		odbor pro soc. zabezpečení	správa místního hospodářství	
		státní požární dozor	krajský výbor pro těl. výchovu	
		výbory žen		

²⁴³ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. č. 62, kart. 83, 1954, Zápis ze společné schůze BKV KSČ s komunisty – členy KNV dne 21. května 1954, folie 3.

²⁴⁴ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 49, Zápis z I/1–54 řádné schůze rady KNV, konané dne 25. května 1954 v Pardubicích, Předsednická sdělení, folie 2.

²⁴⁵ *Tamtéž.*

KNV také schvaloval vznik odborů a správ u jednotlivých MNV. Dále pak krajská volební komise informovala KNV, aby skrze své usnesení doporučil všem radám ONV a MNV, aby zhodnotily práci všech členů volebních komisí ve volbách a případně je zařadili do stálých komisí svých NV jako jejich členy či aktivisty. Před radou KNV stál ještě jeden úkol, a to zajistit seminární školení nově zvolených členů všech stupňů NV, které bylo uspořádáno v průběhu července a mělo zajistit zdárné fungování nově obsazených místních orgánů státní moci v Pardubickém kraji.²⁴⁶

2.1.14 Mimořádné odměny

Za plnění předvolebních úkolů byly některým pracovníkům KNV navrženy finanční odměny. Ty byly stanoveny podle směrnice ministerstva financí vydané dne 24. 4. 1954, která umožňovala finančně ocenit „za významné pracovní zásluhy.“ Odměny se pohybovaly ve výši 300–500,- Kčs a byly navrženy převážně instruktorům působícím na okresech a pracovníkům organizační skupiny KNV.²⁴⁷ (srov. příloha H) Vedle těchto odměn byla stanovena také finanční ohodnocení pro služební řidiče KNV, kteří v předvolebním období byli k dispozici i v období víkendů a svátků. Částky jim určené se pohybovaly v rozmezí 600–800,- Kčs.²⁴⁸ (srov. příloha CH)

---

²⁴⁶ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 49, Zápis z I/1–54 řádné schůze rady KNV, konané dne 25. května 1954 v Pardubicích, Předsednická sdělení.

²⁴⁷ *Tamtéž*, Zápis z mimořádné schůze rady KNV konané dne 6. května 1954 v Pardubicích, Předsednická sdělení – Návrh na odměny za významné pracovní zásluhy, folie 1.

²⁴⁸ *Tamtéž*, folie 2.

2.2 VOLBY DO NV V ROCE 1957 (konané dne 19. 5.)

2.2.1 Kampaň ke zhodnocení práce NV

Než mohla započít předvolební kampaň, dotýkající se přímo otázek voleb chystaných na květen 1957, musely všechny NV přistoupit ke zhodnocení své práce a činnosti jejich členů za uplynulé tříleté funkční období. Hodnocení mělo proběhnout ve dvou fázích. Nejprve na půdě samotných NV, a poté na schůzích a besedách s voliči.²⁴⁹ Pro zajištění hladkého průběhu obou fází vytvořil již v září 1956 organizační a kontrolní odbor KNV Pardubice časový plán.²⁵⁰

Hodnocení na půdě NV

Aby bylo hodnocení práce NV plnohodnotné, muselo se k němu přistoupit po všech liniích – tedy v rámci rady a komisí, ale také ve volebních obvodech a z hlediska NV jako celku. Drobnohledu kritiky nemělo uniknout ani plnění akčních programových plánů, a to nejen z hlediska kraje a jeho okresů, ale v jednotlivých obcích. Úkolem odborů a správ KNV bylo to, aby zajistily kampaň, která přiláká občany k účasti na besedách, na nichž jim budou sděleny výsledky hodnocení a především jim zde „členové NV budou skládat účty ze své práce“.²⁵¹

Již na konci října (k 31. 10. 1956) měly odbory KNV a ONV²⁵² připravit přehledy o plnění úkolů, placení daní a pojistného národního pojištění členy NV, ale také plnění úkolů v rámci okresu a jednotlivých volebních obvodů. Do 15. 11. 1956 pak měly rady ONV zhodnotit plnění APP v jejich okresech (i v rámci MNV). Společně s KNV posléze všechny ONV shromažďovaly materiály pro vytvoření návrhů výhledového plánu pro nadcházející období (až do roku 1960), které získávaly především od KPK a OPK. Tento úkol musely zvládnout do 30. 11. 1956. V ten samý den musel odbor pro vnitřní věci rady KNV předložit plán materiálně technického zajištění předvolební kampaně. Do tohoto data musely též rady NV (všech úrovní) v Pardubickém kraji provést zhodnocení práce na jejich zasedáních. S výsledky hodnocení poté byli seznamováni jednotliví členové všech NV na zasedáních či

---

²⁴⁹ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, Kampaň ke zhodnocení práce NV za volební období od roku 1954 a vytvoření předpokladů pro nové volební období, folie 2.

²⁵⁰ *Tamtéž*, folie 1.

²⁵¹ *Tamtéž*, folie 2.

²⁵² Jednalo se o organizační a kontrolní odbor KNV a všeobecné odbory rad ONV. Srov. *tamtéž*, folie 3.

besedách se členy NV, kdy jim byly předány i detailní informace o dosavadním plnění APP v jejich obvodech.²⁵³

V prosinci 1956 se konala veřejná zasedání MNV za účelem zhodnocení jejich činnosti z průběhu funkčního období a plnění APP v 545 obcích. Problémy vznikly pouze ve dvou okresech – v Čáslavi, kde zasedání proběhly pouze v 10 obcích, a Holicích, kde v prosinci neproběhly dokonce žádné. Ostatní okresy stihly včas vypracovat celkový přehled a projednat ho v radách ONV. Na počátku ledna 1957 pak bylo v radách MNV přistoupeno za pomoci instruktorů rad ONV ke shromažďování materiálů potřebných pro vytvoření návrhů nových APP, které měly být dány odborům KNV k přezkoumání.²⁵⁴

Tabulky 24 a 25: Počet obcí, kde byly zhodnoceny APP, a kde členové NV složili účty občanům.²⁵⁵

Okres	Počet obcí
Čáslav	10
Hlinsko	57
Holice	0
Chotěboř	36
Chrudim	86
Lanškroun	33
Litomyšl	51
Pardubice	52
Polička	51
Přelouč	70
Ústí nad Orlicí	29
Vysoké Mýto	70
Kraj celkem	545

Okres	Počet obcí
Čáslav	12
Hlinsko	57
Holice	0
Chotěboř	25
Chrudim	81
Lanškroun	31
Litomyšl	35
Pardubice	52
Polička	22
Přelouč	70
Ústí nad Orlicí	30
Vysoké Mýto	74
Kraj celkem	489

²⁵³ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, Kampaň ke zhodnocení práce NV za volební období od roku 1954 a vytvoření předpokladů pro nové volební období, folie 3 – 4.

²⁵⁴ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 2, kn. 90, Zápis ze řádné schůze rady KNV konání dne 8. 1. 1957, Organizační činnost NV v zimním období a předvolební kampani, folie 2.

²⁵⁵ *Tamtéž*, folie 3.

Besedy s voliči

Ihned poté, co proběhlo hodnocení NV na jejich půdě, mělo se přistoupit ke zhodnocení před občany. K němu docházelo buď na dalších veřejných schůzích konaných pouze za tímto účelem, nebo na besedách s voliči. V některých obcích se navzájem překrývaly veřejné schůze ke zhodnocení činnosti a skládání účtů občanům. Celkově měli být občané seznamováni s dosavadními dosaženými výsledky NV a jednotlivých jejich členů a měly jim být předloženy také informace o nedostatcích, kterých se pro příští volební období NV chtěly vyvarovat. Členové NV, v jejichž obvodu se nacházel velký závod či národní podnik, měli využít k předkládání těchto výsledků závodních schůzí.²⁵⁶ Zhodnocení měla proběhnout na všech úrovních NV do 22. 1. 1957.²⁵⁷ K 31. 1. besedy proběhly v 657 obcích kraje a svou práci zhodnotilo 4 859 členů všech stupňů NV.²⁵⁸

2.2.2 Kádrová komise

Součástí předvolebních příprav bylo zřízení **tzv. kádrové komise**, která spadala pod kompetence a pravomoci KV KSČ. Jejím hlavním úkolem bylo prověřování pracovníků KNV a ONV, vypracování kádrových posudků, a především sepsání návrhů na vedoucí pracovníky nových KNV a ONV vzniknuvších v nadcházejících volbách. Mezi členy této komise patřili pracovníci KV KSČ – Kuba, Průša a Vyčítal.²⁵⁹ Prověřování bylo zaznamenáno jako **tzv. zhodnocení práce vedoucích pracovníků ONV/KNV** a bylo byru KV KSČ předloženo dne 12. 2. 1957. Zhodnocení práce členů KNV pomáhalo komisi vypracovat II. oddělení KV KSČ spolu s vedoucími funkcionáři rady KNV. Hodnocení bylo založeno nejen na kádrovém prověřování, ale také na základě pohovorů se všemi členy KNV, kromě předsedy, jeho náměstka a tajemníka, které si vzalo na starost samotné byro KV KSČ. Celkem bylo provedeno 58 pohovorů.

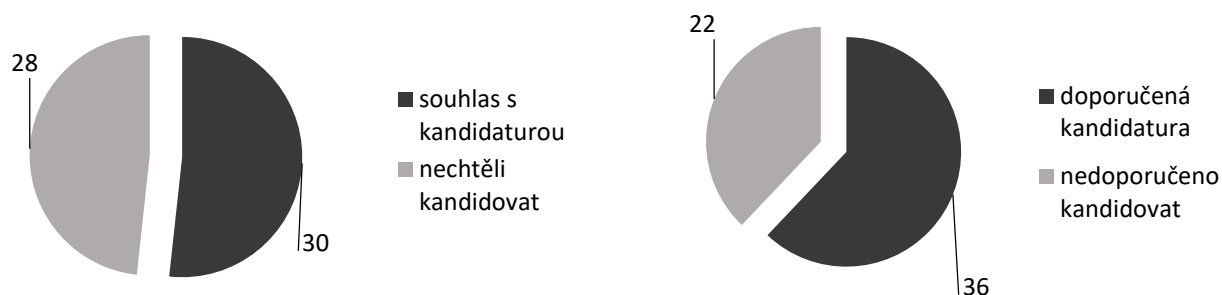
²⁵⁶ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, Kampaň ke zhodnocení práce NV za volební období od roku 1954 a vytvoření předpokladů pro nové volební období, folie 2.

²⁵⁷ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 24, kart. 11, Plenární zasedání 28. 1. – 29. 6. 1957, Zápis ze zasedání KV KSČ Pardubice 28. 1. 1957, Časový plán politicko-organizačního zajištění voleb do NV v r. 1957 krajskými a okresními výbory a základními organizacemi strany, folie 2.

²⁵⁸ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 2, kn. 91, Zápis ze řádné schůze rady KNV konání dne 5. 2. 1957, Zpráva o zajišťování úkolů předvolební a zimní kampaně

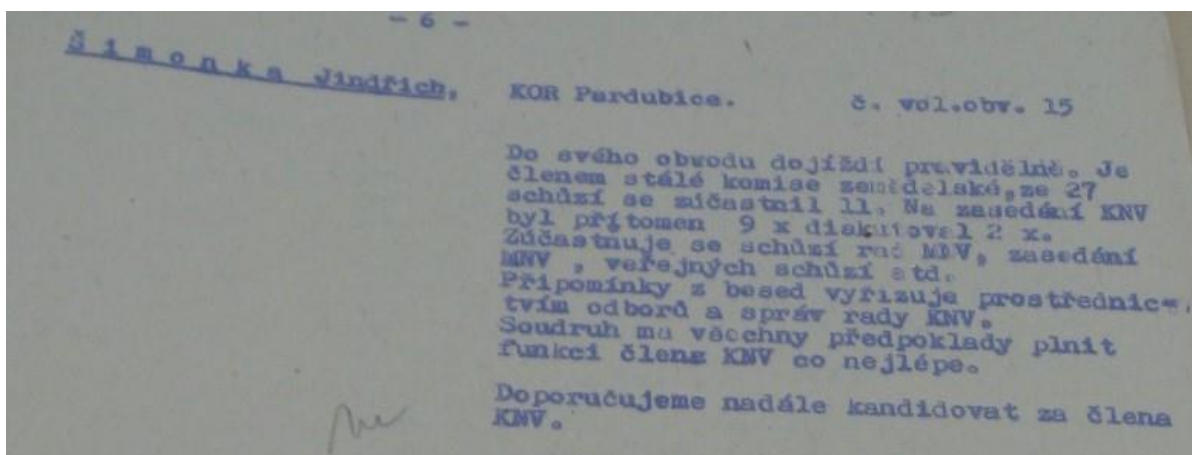
²⁵⁹ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 39, kart. 60, Schůze předsednictva 2. 11.–29. 12. 1957, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 29. 12. 1957, Příprava voleb do národních výborů, folie 2.

Graf 6 a 7: Závěry z pohovorů s členy KNV.²⁶⁰

V celkové shrnující zprávě se nacházelo 58 jmen členů KNV, se kterými byly provedeny pohovory. Základní informací ve zprávě bylo číslo obvodu, ve kterém člen vykonával ve funkčním období 1954 – 1957 svoji práci v rámci KNV, dále se zde bylo uvedeno, jakou práci mimo KNV zastával, zda se účastnil přijímacích dnů a besed s voliči, docházel na schůze rady KNV, a jestli se zajímal o současné problémy a diskutoval o nich. Poslední, nejdůležitější položkou, bylo, zda se člen ve své funkci ne/osvědčil a s tím související poznámkou, zda mu je/není doporučeno kandidovat v nadcházejících volbách. Někdy se také stalo, že v návrhu sice bylo napsáno doporučení o budoucí kandidatuře, ale při projednávání na schůzi byla KV KSČ bylo obyčejnou tužkou dopsáno „ne“.²⁶¹

Obrázek 3: Posudek kádrové komise na konkrétního člena KNV s negativní reakcí BKV KSČ.²⁶²

²⁶⁰ Zdroj: SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 40, kart. 60, Schůze předsednictva 11. 1.–2. 3. 1957, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 12. 2. 1957, Zhodnocení práce členů KNV, folie 1.

²⁶¹ Tamtéž, folie 1–6.

²⁶² Tamtéž, folie 6.

Tabulka 26: Důvody pro nekandidování členů KNV ve volbách v r. 1957.²⁶³

Obvod	Jméno člena	Důvod pro nekandidování
2	František Štícha	osobní odmítnutí z důvodu absolvování VSŠ
3	František Dratnal	Neosvědčil se ve funkci člena
5	MUDr. Josef Hoščálek	zamítnut byrem KV KSČ
6	Miroslav Jägerman	absolvování VSŠ - nelze kandidovat
9	Františka Pavelková	osobní odmítnutí - pracovní zaneprázdnění
10	Bohuslav Hnátnický	osobní odmítnutí - chystaný nástup na VSŠ
15	Jindřich Šimonka	zamítnut byrem KV KSČ
17	Václav Vondra	doporučení nekandidovat - onemocnění žilní trombosou
18	Jaroslav Novotný	osobní odmítnutí - vstup do JZD, pracovní přetížení
20	Jaroslav Pavlišta	zamítnut byrem KV KSČ
21	Stanislav Kusý	nevykonával dobře svoji funkci
23	František Vojtěch	osobní odmítnutí - chystaný nástup na stranickou školu
27	Josef Kruntorád	přes klady nedoporučeno kandidovat
28	Růžena Zárubová	naprosto nedostatečná práce v obvodě
31	Božena Dostálková	osobní odmítnutí - nemá odvahu předstupovat před voliče
35	Marie Čerychová	doporučení nekandidovat - zatížena zaměstnáním v mlékárně
44	František Štěrbá	doporučení kandidovat v jiném okrese
50	Růžena Ševčíková	osobní odmítnutí - nestačí na práci
51	Karel Janeba	osobní odmítnutí - zdravotní stav po mrtvici
53	Františka Kmoníčková	doporučení nekandidovat - neoblíbenost v obci
56	Božena Zábrodská	osobní odmítnutí - stáří a zdravotní stav
59	Josef Mašek	osobní odmítnutí - pracovní zaneprázdnění pro práci v JZD
61	Anna Králová	nedoporučují vedoucí funkcionáři ONV
63	Josef Kolbaba	zamítnut byrem KV KSČ

S tajemníkem KNV Pardubice Vojtěchem a náměstkou předsedy KNV – Novákem, Neugebauerem a Kučerou – byly provedeny pohovory přímo na schůzi byra KV KSČ dne 8. 2. 1957.²⁶⁴ S předsedou KNV Richardem Průšou byl pohovor proveden na schůzi příští, dne 12. 2. 1957, za přítomnosti výše zmíněných náměstků a tajemníka. Všichni byli pro příští kandidaturu doporučeni.²⁶⁵

²⁶³ Zdroj: SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 40, kart. 60, Schůze předsednictva 11. 1.–2. 3. 1957, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 12. 2. 1957, Zhodnocení práce členů KNV, folie 1–25.

²⁶⁴ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 40, kart. 60, Schůze předsednictva 11. 1.–2. 3. 1957, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 8. 2. 1957, Pohovory s vedoucími pracovníky KNV.

²⁶⁵ *Tamtéž*, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 12. 2. 1957, Pohovor se s. Průšou.

Prováděny byly také pohovory se členy ONV a MNV. Ty však již nebyly v režii výborů KSČ, ale samotných NV. Ukončeny měly být do 15. 2. 1957 a zprávy dále předány KNV a KV KSČ.²⁶⁶ Na úrovni okresů se podařilo termín dodržet, avšak v některých MNV ještě k 26. 2. 1957 pohovory zajištěny nebyly. Ve většině okresů totiž pohovory v MNV probíhaly za účasti některého z členů ONV a stálého instruktora rady ONV, tudíž nebylo jednoduché zajistit jejich rychlý průběh, pokud měli ve všech MNV kriticky posoudit vhodnost kandidatury členů MNV pro plánované volby.²⁶⁷

2.2.3 Agitační střediska

Vzhledem k tomu, že se agitační střediska, fungující v městech a vesnicích, osvědčila ve volbách do NV v roce 1954, bylo plánováno jejich zřízení také před volbami v roce 1957. Měla podle KV KSČ opět sehrát velkou roli: „*Stanou se centrem osobní a názorné agitace strany a celé NF, centrem veškeré propagandistické činnosti a místem, kde občané dostanou odpověď na všechny otázky, které je zajímají*“.²⁶⁸ Všechny OV KSČ v kraji spolu se stranickými organizacemi měly za úkol zkontrolovat, zda rozmístění agitačních středisek v minulém předvolebním období bylo co nejúčelnější a vyhovovalo stávajícím potřebám. Poté vypracovávaly plán pro jejich zbudování, který odevzdávaly NV a komisím NF, které měly tyto práce na starost. Agitační střediska v tomto roce nebyla utvářena pouze v městech a obcích, ale i ve velkých závodech.²⁶⁹ V obcích, kde nebyla agitační střediska zřizována, měly jejich místo a úkoly zaujmout závodní kluby a osvětová zařízení.

Vybavení agitačních středisek mělo být předem velmi pečlivě promyšleno. Každý OV KSČ v kraji určil tzv. patronát nad agitačním střediskem, který mohl být udělen místní organizaci strany, MNV, komisi NF, masové organizaci či závodní organizaci, která za jeho vybavení zodpovídala. Obecně byl z ÚV KSČ určen jakýsi „muštr“ týkající se základního zařízení, které musela mít všechna střediska stejná. Stejně jako v roce 1954 byla i tentokrát všechna AS povinna být označena nápisem „Agitační středisko,“ aby bylo zřejmé, že místnost či budova slouží k těmto účelům.

---

²⁶⁶ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 2, kn. 91, Zápis ze řádné schůze rady KNV konání dne 5. 2. 1957, Zpráva o zajišťování úkolů předvolební a zimní kampaně, folie 2.

²⁶⁷ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 2, kn. 92, Zápis ze řádné schůze rady KNV konání dne 26. 2. 1957, Stav předvolební kampaně k 25. 2. 1957.

²⁶⁸ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 40, kart. 60, Schůze předsednictva 11. 1.–2. 3. 1957, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 11. 1. 1957, Úkoly propagandistické a agitační práce v I. Etapě příprav voleb do národních výborů, folie 14.

²⁶⁹ *Tamtéž.*

Vnitřní prostory měly působit „*důstojně a radostně*“, a proto bylo doporučeno umístit do jejich čela na rudé pozadí portréty (nebo busty) prezidenta Antonína Zápotockého a předsedy vlády Viliama Širokého. Tato dvojice mohla být případně doplněna portrétem sovětského politika Nikolaje Alexandroviče Bulganina.²⁷⁰

Materiální zajištění agitačních středisek obstarávaly z velké většiny komise NF. Dohlížely na to, aby se zde nacházelo vnitřní vybavení – stoly, židle, filmové promítače, radiopřijímače, gramorádia, televizory či různé stolní hry. Obstarávaly také propagační a argumentační materiál a různé knihy, které sloužily k užívání občanům. Otevření agitačních středisek probíhalo opět slavnostním způsobem, z důvodu propagace jejich budoucí činnosti. Pozornost se měla zaměřit také na to, aby občané byli včas seznámeni s programem agitačních středisek, a to hlavně prostřednictvím agitátorů, letáků, rozhlasu, případně i jakousi „reklamou“ skrze vkládání diapozitivů v kinech před samotným promítáním filmů.²⁷¹

Jako vedoucí agitačních středisek byli navrhováni většinou komunisté, kteří s tímto typem práce měli zkušenosti z minulého předvolebního období. Museli však být schváleni stranickými organizacemi a posléze OV KSČ.²⁷² Hlavní náplní jejich práce bylo řízení a organizace chodu celého střediska, zadávání konkrétních úkolů agitátorům a vytváření 2–4 týdenních plánů, se kterými jim vypomáhaly komise NF.

Vedoucí agitačního střediska musel také vést evidenci přání, dotazů a stížností občanů, které vznesli na akcích pořádaných AS. Dbát musel ale také na to, aby došlo k jejich vyřízení.²⁷³

---

²⁷⁰ Předseda rady ministrů SSSR v letech 1955–1958.

²⁷¹ SOA Zámorsk, F. KV KSČ Pardubice, inv. j. 40, kart. 60, Schůze předsednictva 11. 1.–2. 3. 1957, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 11. 1. 1957, Úkoly propagandistické a agitační práce v I. Etapě příprav voleb do národních výborů, folie 15–17.

²⁷² *Tamtéž*.

²⁷³ SOA Zámorsk, F. KV KSČ Pardubice, inv. j. 40, kart. 60, Schůze předsednictva 11. 1.–2. 3. 1957, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 11. 1. 1957, Úkoly propagandistické a agitační práce v I. etapě příprav voleb do národních výborů, folie 17.

Tabulka 27: Obecně stanovený plán práce agitačních středisek.²⁷⁴

Hlavní akce pořádané agitačními středisky	
1.	politické přednášky
2.	besedy, semináře a instruktáže agitátorů
3.	besedy s voliči na různá témata
4.	besedy představitelů stranického života s voliči
5.	besedy členů NV a kandidátů NF s voliči
6.	kulturně-společenské akce (estrády, filmy, divadlo)
7.	názorná agitace prováděná agitačním střediskem
8.	obsah místního rozhlasu a novin
9.	služby informátorů a konsultantů
10.	akce pro děti

Vedle vedoucích AS zde působily také tzv. agitační kolektivy, které byly zodpovědné za osobní a názornou agitaci, propagandistickou práci, kulturně-společenskou práci, práci s rozhlasem atp. Jejich členové byli pečlivě vybíráni hlavně z řad stranických organizací, NV a složek NF, a to jako „*zkušení a věci socialismu oddaní členové strany a bezpartijní občané*“.²⁷⁵ Počet kolektivů měl být uzpůsoben velikosti města, vesnice či závodu tak, aby na jednoho agitátora připadalo přibližně 15–20 voličů a mohli tak být pod jeho „politickým vlivem“.²⁷⁶ Co takový vliv zahrnoval? Objasňování usnesení strany a vlády, vysvětlování obsahu volebního zákona a zásad volební soustavy, seznamování s životopisy kandidátů NF pro volby a v první řadě – zvaní voličů na veřejné schůze NV či akce agitačního střediska. Mimo to agitátoři z kolektivů zajišťovali besedy s voliči, kde s nimi měli hovořit o mezinárodní situaci. Zdůrazněno jim bylo také to, že je třeba „*velkou pozornost [...] věnovat odhalování nepřátel, jejich method boje proti socialismu a míru. Důsledně objasňovat význam našeho spojení se Sovětským svazem, význam proletářského internacionalismu a socialistického vlastenectví, otázky demokratičnosti našeho zřízení a úlohu národních výborů*“.²⁷⁷

²⁷⁴ *Tamtéž.*

²⁷⁵ *Tamtéž*, folie 16.

²⁷⁶ *Tamtéž.*

²⁷⁷ *Tamtéž*, folie 18.

Agitátoři měli být hlavně empatickými a citlivě reagovat na veškeré otázky vznesené voliči. Řízení byli nejen vedoucími AS, ale převážně výbory stranických organizací. Výbory se měly 1x měsíčně scházet za účelem projednání metod agitační práce a shrnutí dosavadních úspěchů. Mimo to také určovaly obsah agitace pro cca měsíční období, vytvářely shrnutí připomínek jednotlivých agitátorů a občanů. Výborové schůze také schvalovaly plány činnosti agitačních středisek.²⁷⁸

Zřízení všech agitačních středisek v kraji bylo plánováno nejdéle do 16. 2. 1957. Dohled nad nimi měla především krajská komise NF, která v průběhu kontrolovala, jak práce na jejich utváření pokračují.²⁷⁹ Práce započaly v kraji celkem pozvolna, neboť ke dni 16. 1. 1957 bylo zřízeno pouze 174 agitačních středisek (z nichž 18 bylo situováno v závodech). Velké problémy vznikly ve dvou okresech (Hlinsko a Litomyšl), kde v této době zatím nebylo rozplánováno ani to, ve kterých obcích budou agitační střediska rozmístěna.²⁸⁰ Celkem bylo naplánováno umístění a uvedení do provozu 302 středisek

V okrese Lanškroun, Vysoké Mýto a Litomyšl zahájila střediska činnost ke dni 23. 2. 1957. Ve většině ostatních okresů mělo k otevření zbývajících agitačních středisek dojít v týdnu od 24. 2. do 2. 3. 1957.²⁸¹ I přes skutečnost, že střediska byla zřízena povětšinou ve stanovených lhůtách, projevovaly se v jejich práci celkem velké nedostatky. Největším problémem bylo, že se valná část středisek zaměřovala spíše na pořádání kulturních akcí, čímž ale byl upozaděn jejich hlavní úkol – politická agitace. Týkalo se to okresu Pardubice: „*celková činnost agitačních středisek je velmi slabá [...] v okrese Pardubice je činnost zaměřena na různé přednášky a zábavné programy, při čemž o nastávajících volbách je mluveno málo, anebo vůbec nic*“.²⁸² Radou KNV byl ovšem nejvíce kritizován okres Litomyšl, kde v 8 obcích²⁸³ byly zřízeny místnosti s nápisem „agitační středisko,“ ale nebyla v nich žádná činnost započata.²⁸⁴ Zmíněná

---

²⁷⁸ SOA Zámrsk, F. KV KSČ Pardubice, inv. j. 40, kart. 60, Schůze předsednictva 11. 1.–2. 3. 1957, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 11. 1. 1957, Úkoly propagandistické a agitační práce v I. Etapě příprav voleb do národních výborů, folie 19–20.

²⁷⁹ *Tamtéž*, Návrh plánu Národní fronty k volební kampani voleb do Národních výborů 1957 (pro byro KV KSČ), folie 3.

²⁸⁰ SOA Zámrsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, Stav předvolební kampaně ke dni 16. ledna 1957, folie 2.

²⁸¹ *Tamtéž*.

²⁸² *Tamtéž*, Zápis ze schůze rady KNV dne 2. 4. 1957, Průběh přípravy voleb do národních výborů, folie 3.

²⁸³ Němčice, Janov, Pohodlí, Strakov, Tratonice, Jarošov, Sodlišťe, Seč Vidlatá.

²⁸⁴ SOA Zámrsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 96, Zápis ze schůze rady KNV dne 2. 4. 1957, Průběh přípravy voleb do národních výborů, folie 3.

agitační střediska byla na nedostatky upozorněna a očividně se je velké množství z nich snažilo napravit: „*vlastní posláni agitačních středisek ve vedení názorné agitace a propagace a vyzbrojování agitátorů argumenty, se v poslední době ve většině našich okresů podstatně zlepšil*“.²⁸⁵ Posledním velkým úkolem agitačních středisek v předvečer voleb bylo uspořádání tzv. agitační neděle dne 12. 5. 1957, která měla sloužit jako ukončovací agitační a propagační akce, a která měla přesvědčit občany o důležitosti jejich účasti v nadcházejících volbách.²⁸⁶

Tabulka 28: Celkový počet agitačních středisek v Pardubickém kraji v roce 1957 v jednotlivých okresech.²⁸⁷

Okres	Počet
Čáslav	38
Holice	12
Hlinsko	22
Chotěboř	12
Chrudim	54
Lanškroun	11
Litomyšl	25
Pardubice (město)	15
Pardubice (ONV)	17
Polička	24
Přelouč	29
Ústí nad Orlicí	14
Vysoké Mýto	29
Celkem	302

²⁸⁵ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 96, Zápis ze schůze rady KNV dne 16. 4. 1957, Průběh přípravy voleb do národních výborů, folie 3.

²⁸⁶ *Tamtéž*, Zápis ze schůze rady KNV dne 14. 5. 1957, Průběh přípravy voleb do národních výborů, folie 3.

²⁸⁷ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 92, Zápis ze schůze rady KNV dne 26. 2. 1957, Stav předvolební kampaně k 25. únoru 1957, folie 2.

2.2.4 Komise NF

Stejně jako v předvolebním období před volbami v roce 1954, byla i v tomto období do příprav zapojena Národní fronta. V celém kraji byly utvářeny komise NF, jejichž hlavním úkolem bylo zajišťování politicko-organizačních záležitostí v předvolebních přípravách: „*Jejich hlavním úkolem bude v úzké spolupráci s národními výbory řídit a koordinovat práci všech organizací a složek NF v předvolební kampani na základě vypracovaných plánů, připravit návrhy členů volebních komisí a provést výběr agitátorů pro agitační střediska a osobní agitaci*“.²⁸⁸ Mimo tyto úkoly měly také na starost informování občanů o konání veřejných schůzí, besed či přednášek. Především svou činnost zaměřovaly na vedení a vypomáhání všem masovým organizacím, které byly do volebních příprav zapojeny a působily taktéž jako kontrolní orgán, který veškeré přípravy sledoval, hodnotil a případně co nejpohotověji odstraňoval odhalené nedostatky. Vzhledem k tomu, že všechny komise NF byly „*pomocnými orgány Národní fronty*“,²⁸⁹ zodpovídaly se ze své činnosti příslušným výborům Národní fronty (krajským, okresním a místním).²⁹⁰ Komise vznikaly na třech úrovních – krajská, okresní a místní. **Krajská komise** byla v kraji jedna a pod její dohled spadaly komise okresní a místní. **Okresní komise**, jak jejich název napovídá, byly ustanovovány v každém okrese, a to nejdéle do 5. 1. 1957. Nejpočetnější skupinu tvořily **komise místní**, jejichž vznik byl asi nekomplikovanější, což bylo dáno především tím, že musely být zřízeny v co největším počtu obcí a měst, aby dohlížely nad zdejším průběhem příprav. Návrhy na složení jednotlivých místních komisí měly být předloženy výborům závodních organizací KSČ (ZO KSČ) do 12. 1. 1957, a ty jej dále předávaly byru KV KSČ.²⁹¹

---

²⁸⁸ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, in v. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, Návrh usnesení z rozšířeného zasedání Krajského výboru Národní fronty v Pardubicích dne 20. prosince 1956, folie 3.

²⁸⁹ *Tamtéž.*

²⁹⁰ *Tamtéž.*

²⁹¹ SOA Zámorsk, F. KV KSČ Pardubice, inv. j. 40, kart. 60, Schůze předsednictva 11. 1.–2. 3. 1957, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 11. 1. 1957, Časový plán politicko-organizačního zajištění voleb v roce 1957 (po linii stranických orgánů a organizací, všech stupňů NV a výborů NF), Časový plán politicko-organizačního zajištění voleb v roce 1957 krajskými a okresními výbory a základními organizacemi strany, folie 2.

Tabulka 29: Zřizování místních komisí NF v Pardubickém kraji.²⁹²

Okres	22.1.	31.1.
Čáslav	10	83
Hlinsko	39	64
Holice	55	39
Chotěboř	83	83
Chrudim	72	92
Lanškroun	33	33
Litomyšl	51	51
Pardubice	40	63
Polička	42	51
Přelouč	78	78
Ústí nad Orlicí	21	20
Vysoké Mýto	56	74
Celkem	580	731

Za účelem jejich zdárného ustanovení byly ke dni 15. 1. 1957 pověřeny jednotlivé okresní výbory NF (OV NF), pod jejichž území obce a města, ve kterých měly místní komise NF vzniknout, spadaly.²⁹³ Všechny tyto komise musely vypracovat plány své budoucí práce, a to do 31. 1. 1957. V období mezi 1.–15. 2. 1957 proběhla prověrka těchto plánů a kádrového složení místních komisí NF, která byla v režii aparátu NF na vzorku 100 obcí kraje. Průzkum byl dále předán krajské komisi NF pro projednání na její schůzi, konané dne 16. 2. 1957.²⁹⁴ Podobná prověrka okresních a místních komisí proběhla ještě v období 1.–8. 4. 1957. Její účel byl však odlišný, byla jím kontrola činnosti zmíněných komisí, a především to, jak zvládají konkrétní úkoly předvolební kampaně – práce agitátorů, zajištění registrace kandidátů NF a dohled nad kandidaturou pouze jednoho kandidáta ve volebních obvodech.²⁹⁵

Pro zajišťování příprav voleb v celém kraji a především voleb do KNV však byla nejdůležitější **krajská komise NF**. Před započítím prací na výběru členů této

²⁹² Srov. SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 90, Zápis ze schůze rady KNV dne 22. 1. 1957, Organizační činnost NV v zimním období a předvolební kampani, Přehled o organizační činnosti NV v zimní a předvol. kampani; SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 91, Zápis ze schůze rady KNV dne 5. 2. 1957, Zpráva o zajišťování úkolů předvolební a zimní kampaně, Přehled o organizační činnosti NV v zimní a předvol. kampani k 31. 1. 1957.

²⁹³ SOA Zámorsk, F. KV KSČ Pardubice, inv. j. 40, kart. 60, Schůze předsednictva 11. 1.–2. 3. 1957, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 11. 1. 1957, Časový plán politicko-organizačního zajištění voleb v roce 1957 (po linii stranických orgánů a organizací, všech stupňů NV a výborů NF), Návrh plánu Národní fronty k volební kampani voleb do Národních výborů 1957 (pro byro KV KSČ), folie 1.

²⁹⁴ Stejná prověrka byla uskutečněna také v rámci kontroly plánů všech okresních komisí NF v kraji v období 15. – 25. 2. 1957. Srov. *Tamtéž*, folie 2–3.

²⁹⁵ *Tamtéž*, folie 6.

komise vypracoval sekretariát KV KSČ ke dni 18. 2. 1957 instrukce, ve kterých se nacházely obecné pokyny ke složení komise (především které složky NF, členové KNV a KV KSČ musí být v komisi zastoupeni).²⁹⁶ Prvotní návrh byl projednán dne 20. 12. 1956 na rozšířeném zasedání Krajského výboru Národní fronty v Pardubicích. Podle něj měla být komise 9členná – předseda Ladislav Neugebauer (náměstek předsedy KNV), tajemník Alois Skalický (vedoucí tajemník KV NF) a dále Josef Jindřich (tajemník KV KSČ), Jindřich Šimonka (předseda KOR), Luboš Metlický (tajemník KV ČSM), JUDr. Jan Meloun (předseda KV ČSL), František Rokyta (krajský tajemník ČSS), Václav Skalický (bezpartijní, gymnaziální pedagog) a MUDr. Josef Hoščálek (bezpartijní, lékař).²⁹⁷ Tento návrh byl předán ke schválení byru KV KSČ, na jehož půdě došlo v návrhu k několika změnám. První z nich byla výměna tajemníka KV KSČ Josefa Jindřicha za jiného funkcionáře krajského výboru, a to za Josefa Jägermana.²⁹⁸ Druhou byl návrh na rozšíření komise o dva členy – Libuši Zetkovou (bezpartijní, učitelka na 3. osmiletce) a Marii Půckovou (KSČ, krajská porodní asistentka). V návrhu není uveden důvod rozšíření, lze ale předpokládat, že k němu došlo z důvodu zastoupení žen v komisi. U obou byl přiložen i krátký „kádrový posudek,“ který obsahoval informace o jejich politické příslušnosti, zaměstnání a rodinných poměrech.²⁹⁹ Tento návrh na komisi byl nejprve schválen sekretariátem KV KSČ a definitivně bylo rozšíření složení krajské komise NF schváleno byrem KV KSČ dne 11. 1. 1957.³⁰⁰

První schůze, kterou měla být krajská komise NF oficiálně ustavena a potvrzena, byla plánována na 19. 1. 1957 a měly zde být schváleny plány její politické, organizační a agitační práce.³⁰¹ Datum této schůze bylo dodrženo a krajská komise NF zde schválila

---

²⁹⁶ SOA Zámorsk, F. KV KSČ Pardubice, inv. j. 40, kart. 60, Schůze předsednictva 11. 1.–2. 3. 1957, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 11. 1. 1957, Časový plán politicko-organizačního zajištění voleb v roce 1957 (po linii stranických orgánů a organizací, všech stupňů NV a výborů NF), Časový plán politicko-organizačního zajištění voleb v roce 1957 krajskými a okresními výbory a základními organizacemi strany, folie 1.

²⁹⁷ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, in v. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, Návrh usnesení z rozšířeného zasedání Krajského výboru Národní fronty v Pardubicích dne 20. prosince 1956, folie 3.

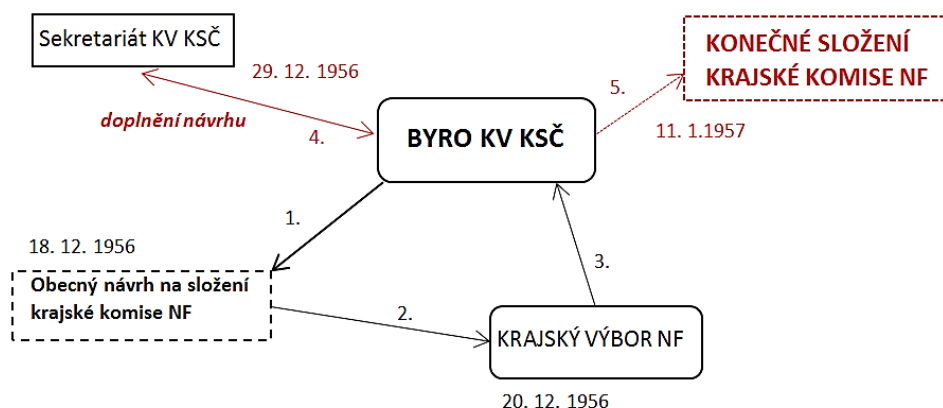
²⁹⁸ SOA Zámorsk, F. KV KSČ Pardubice, inv. j. 39, kart. 60, Schůze předsednictva 2. 11.–29. 12. 1956, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 29. 12. 1956, Projednání thesís k přípravě voleb do NV v r. 1957.

²⁹⁹ SOA Zámorsk, F. KV KSČ Pardubice, inv. j. 39, kart. 60, Schůze předsednictva 2. 11.–29. 12. 1956, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 29. 12. 1956, Návrh na doplnění krajské komise NF pro přípravu voleb do NV.

³⁰⁰ SOA Zámorsk, F. KV KSČ Pardubice, inv. j. 40, kart. 60, Schůze předsednictva 11. 1.–2. 3. 1957, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 11. 1. 1957, Příprava voleb do národních výborů.

³⁰¹ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, in v. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, Návrh plánu Národní fronty k volební kampani voleb do Národních výborů 1957, folie 1.

Schéma 4: Schvalování a vznik Krajské komise NF v Pardubickém kraji (r. 1957).³⁰²

plán masově politické a agitační práce v I. etapě předvolební kampaně.³⁰³ Tento plán byl velmi rozsáhlý, sestával z 26 stran, které velmi detailně vytyčovaly úkoly pro některé odbory rady KNV, domy osvěty, krajskou a okresní lidové knihovny, krajské a okresní muzea, krajskou galerii, Československý rozhlas - studio Pardubice a pro jednotlivé orgány a složky NF.³⁰⁴

Na ustavující schůzi komise byla utvořena také její pomocná **komise – agitačně propagační**, jež měla širší základnu, neboť byla složena ze 13 členů: Nový, Ťopek, Adámková, Štancl, Lorenc, Brokl, Dolníček, Radosta, Zápotocký, Kohout, Jirka, Skyba a Zářecký.³⁰⁵ Krajská komise NF se poté scházela povětšinou každý týden (případně častěji nebo s dvoutýdenním odstupem – podle potřeby) a projednávala nejdůležitější otázky předvolebních příprav.³⁰⁶

³⁰² Autorčina statistika. Zdroj: SOA Zámorsk, F. KV KSČ Pardubice, inv. j. 40, kart. 60, Schůze předsednictva 11. 1.–2. 3. 1957, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 11. 1. 1957, Časový plán politicko-organisačního zajištění voleb v roce 1957 (po linii stranických orgánů a organizací, všech stupňů NV a výborů NF), Časový plán politicko-organisačního zajištění voleb v roce 1957 krajskými a okresními výbory a základními organisacemi strany, folie 1; SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, in v. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, Návrh usnesení z rozšířeného zasedání Krajského výboru Národní fronty v Pardubicích dne 20. prosince 1956, folie 3; SOA Zámorsk, F. KV KSČ Pardubice, inv. j. 39, kart. 60, Schůze předsednictva 2. 11.–29. 12. 1956, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 29. 12. 1956, Projednání thesís k přípravě voleb do NV v r. 1957; SOA Zámorsk, F. KV KSČ Pardubice, inv. j. 40, kart. 60, Schůze předsednictva 11. 1.–2. 3. 1957, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 11. 1. 1957, Příprava voleb do národních výborů.

³⁰³ *Tamtéž*, Krajská komise Národní fronty v Pardubicích, Usnesení ze schůze konaná dne 19. 1. 1957.

³⁰⁴ ČSM, KOR, SČSP, ČSS, ČSL, ČSČK, ČSPO, Svazarm, SPB, Čsl. společnost pro šíření pol. a věd. znalostí, Obránci míru, Krajský svaz spotřebních družstev, SČI. Srov. SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, in v. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, Plán masově politické a agitační práce v předvolební kampani – 1957, folie 14–26.

³⁰⁵ Členové komise se shodují se členy Komise pro provádění masově-politické práce zřízené při KV KSČ. Srov. dále v textu.

³⁰⁶ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, in v. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, Návrh plánu Národní fronty k volební kampani voleb do Národních výborů 1957.

Tabulka 30: Plán schůzí krajské komise NF s konkrétními úkoly k projednání.³⁰⁷

Datum	Předmět jednání	Datum	Předmět jednání
19. 1.	ustanovení komise schválení plánů ustanovení pomocných komisí	30. 3.	sestavení kandidátky do KNV průběh veřejných schůzí ve volebních obvodech jak se projevuje zapojení složek NF ve vol. kampani organizační přípravy k registraci kandidátů jak bude využito oslav 1. a 9. května ve vol. kampani
26. 1.	ustanovení referentského sboru průběh veřejných schůzí - zhodnocení průběh zimní kampaně	6. 4.	zpráva o ustavení všech volebních komisí výsledek projednávání kandidátky ve všech složkách jak probíhá a bude rozvinuta osobní agitace v kraji
2. 2.	stav agitační práce v kraji jak ROH zajišťují volební kampaň pomoc ČSM ve volební kampani	13. 4.	průběh a projednávání kandidátů NF ve vol. obvodech jak tisk a rozhlas bude zapojen ve II. etapě vol. kampaně vyřizování připomínek z veřejných schůzí ve vol. obvodech zapojení ref. sborů do poslední fáze vol. kampaně
16. 2.	výsledek prověrek místních komisí reorganizace volebních obvodů vybudování agitačních středisek zapojení složek NF do kampaně průběh veřejných schůzí	16.4.	sestavení konečné kandidátky NF do KNV na základě (mimoř. projednání ve volebních obvodech schůze) Schválení kandidátky k registraci.
25. 2.	práce okresních komisí NF zahájení sestavování voličských seznamů práce agitátorů a referentského sboru stav příprav nových programových plánů z KNV jak složky NF zhodnotily práci svých členů v NV	19. 4.	podání návrhů k registraci kandidátů do KNV
2. 3.	informace o nových volebních obvodech využití MDŽ ve volební kampani organizační a kádrové zajištění volebních komisí	20. 4.	Prů+6běh volební agitace na závodech práce agitačních středisek plán představené kandidátů NF ve volebních obvodech
9. 3.	činnost agitačních středisek plán projednání kandidátů NF ve složkách NF	23. 4.	porada s kandidáty o úkolech po zaregistrování
16. 3.	projednání plán veřejných schůzí - kandidáti zapojení instruktorů ONV příprava na poradu předsedů a taj. okresních komisí NF	27. 4.	zpráva o provedení registrace kandidátů NV zveřejnění kandidátů, stav názorné agitace informace o oslavách 1. máje v kraji
4 dny po vyhlášení voleb	vyprac. a schválení předběžné kandidátky NF do KNV vyprac. a schválení návrhu na KVK pro volby do KNV svolání porady předsedů a taj. okresních komisí NF	4. 5.	práce OVK a ObVK stav připravenosti voleb po technické stránce průběh schůzí a besed kandidátů s voliči
23. 3.	jak jsou v okresech ustanoveny OVK a MVK stav agitační práce v kraji zpráva o přípravě zřízení volebních okrsků a vol. seznamů návrh plánu schůzí besed voličů s kandidáty projednání nových program. plánů KNV + propagace	11.4.	zajištění informovanosti voličů o volebních okrscích průběh schůzí a besed kandidátů s voliči zajištění plynulého průběhu volebního dne
		18. 4.	kontrola provedení posledních příprav před dnem voleb
		20. 5.	poslední schůze s programem hodnocení voleb a vydání veřejného <i>Provolání</i> k občanstvu - poděkování funkcionářům NF za práci ve všech komisích a v přípravě voleb

³⁰⁷ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, in v. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, Návrh plánu Národní fronty k volební kampani voleb do Národních výborů 1957.

2.2.5 Volební skupina KNV

Po linii KNV byla zřízena tzv. volební skupina KNV, která podléhala radě KNV a jejím hlavním úkolem bylo řízení a dohled nad organizačně-technickou stránkou průběhu voleb a předvolebního období. Její předběžné složení bylo stanoveno odborem pro vnitřní věci rady KNV Pardubice již dne 27. 11. 1956. Měla se skládat pouze z těchto členů KNV: vedoucí odboru pro vnitřní věci (Kárník), vedoucí odboru organizačního a kontrolního (dr. Ševčík), pracovník KPK, pracovník odboru kultury, pracovník odboru pro vnitřní věci rady KNV (dr. Staněk), dalšího pracovníka odboru organizačního a kontrolního, a v případě potřeby jiných administrativních pracovníků.³⁰⁸ Tento návrh byl však očividně pouze prvotním „nástřelem,“ který měl být později doplněn o další konkrétní jména členů volební skupiny.

Volební skupiny byly utvářeny také při jednotlivých ONV. Tyto skupiny se podílely na vytváření volebních obvodů a okrsků a později organizovat volební den a školit členy obvodních a okrskových komisí.³⁰⁹

2.2.6 Komise pro provádění masově-politické práce

Za zmínku stojí také to, že na návrh III. oddělení KV KSČ vznikla i komise (skupina), která měla zajišťovat velmi obdobné úkoly jako volební skupina KNV a krajská komise NF. Žádné bližší informace o její činnosti se v archivních písemnostech nenalézají, lze ale předpokládat, že hlavním úkolem této komise byl dohled nad činností skupin fungujících v rámci KNV a NF, i přes to, že mezi její členy patřily i členové těchto složek. Již zmíněná komise se skládala z 13 členů – Nový, Ťopek, Adámková (všichni KV KSČ), Štancl (KNV), Lorenz (KV NF), Radosta (KV SČSP), Dolníček (ROH), Kocián, Brokl (ČSM), Zápotocký (KV SPB), Jirka, Kohout (KV Čsl. společnosti) a Skyba (Zář).³¹⁰ Vzhledem ke skutečnosti, že se mezi členy komise nacházelo velké množství zástupců krajských výborů masových organizací, měla komise sloužit také jako určitý prostředník mezi nimi a KV KSČ. Beze změn ve složení

---

³⁰⁸ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, in v. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, Plán hlavních organizačních, materiálně-technických a kádrových opatření k zajištění přípravy a průběhu voleb do národních výborů, folie 2–3.

³⁰⁹ *Tamtéž*, folie 2.

³¹⁰ SOA Zámorsk, F. KV KSČ Pardubice, inv. j. 39, kart. 60, Schůze předsednictva 2. 11.–29. 12. 1956, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 29. 12. 1956, Projednání thesí k přípravě voleb do NV v r. 1957.

byla komise pro provádění masově-politické práce schválena na schůzi byra KV KSČ dne 11. 1. 1957.³¹¹

2.2.7 Sbor instruktorů

Ke dni 5. 2. 1957 byl zřízen **sbor instruktorů**, který sestával ze 13 členů. Do každého okresu (a pro město Pardubice) byl přidělen jeden instruktor, který měl zajistit jednotné provádění politické a materiálně technické přípravy voleb. Tento sbor vznikl při KNV. Každý instruktor musel nejméně jednou týdně přijet do přiděleného okresu a kontrolovat stav předvolebních příprav. Od 1. 4. 1957 poté byli všichni instruktoři povinni být v okresech přítomni trvale až do úplného zakončení voleb.³¹²

Sbor instruktorů byl pověřenými pracovníky rady KNV proškolen v předvolebních úkolech. Ke školení docházelo na tzv. instruktážích, které zřejmě probíhaly ve dvoutýdenních intervalech. Na začátku každé instruktáže byly instruktorskému sboru zadány konkrétní úkoly, které měly do příštího setkání splnit. Šlo většinou o kontrolní funkci, jako byl dohled nad vypracováním voličských seznamů, činností agitačních středisek, registrací kandidátů NF, průběhem veřejných schůzí s voliči atp.³¹³ Mimo to byla sboru instruktorů svěřena instruktáž jednotlivých volebních komisí.³¹⁴ Všichni tito instruktoři měli v okresech působit v podstatě jako poradci v otázkách převážně materiálně-technického zajištění voleb.

---

³¹¹ SOA Zámorsk, F. KV KSČ Pardubice, inv. j. 40, kart. 60, Schůze předsednictva 11. 1.–2. 3. 1957, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 11. 1. 1957, Příprava voleb do národních výborů

³¹² SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 91, Zápis ze schůze rady KNV dne 5. 2. 1957, Zpráva o zajišťování úkolů předvolební a zimní kampaně, folie 2.

³¹³ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, III. Instruktáž instruktorů KNV pro volby do národních výborů konaná dne 2. 3. 1957.

³¹⁴ *Tamtéž*, VI. Instruktáž instruktorů KNV pro volby do národních výborů konaná dne 12. 4. 1957.

Tabulka 31: Seznam členů instruktorského sboru při KNV Pardubice (r. 1957).³¹⁵

Okres	Jméno instruktora
Čáslav	Miloslav Novák
Hlinsko	Jan Kolář
Holice	Jiří Řeřucha
Chotěboř	Dr. Bedřich Baroš
Chrudim	Miloň Škoda
Lanškroun	Dr. Ludmila Koubíčková
Litomyšl	Ladislav Janeš
Pardubice - město	Vladimír Tér
Pardubice - okres	Václav Ullmann
Polička	Bedřich Dvořák
Přelouč	Bedřich Vrbický
Ústí nad Orlicí	Jaroslav Loština
Vysoké Mýto	Stanislav Fousek
Celkem	13

2.2.8 Akční programové plány

Ihned poté, co bylo na veřejných schůzích a besedách s voliči zhodnoceno plnění akčních programových plánů za minulé volební období, měly NV přistoupit k pracím na plánech, které budou voličům předkládány pro období mezi lety 1957–1960. Mělo se na nich začít pracovat velmi brzy. Okresní plánovací komise spolu s vedoucími všeobecných odborů jednotlivých ONV měly zpracovat APP za MNV a ONV do 15. 1. 1957 a předložit je krajské plánovací komisi. Ta na jejich základě a podle nově stanovených volebních obvodů pro volby do KNV v příštím čtrnáctidenním období (nejdéle do 31. 1. 1957) utvářela APP KNV. Jeho konečné schválení radou KNV bylo chystáno na její zasedání, konaném dne 23. 3. 1957. V nadcházejícím měsíci, avšak nejdéle do 23. 4. 1957, musely být APP projednány s kandidáty NF pro volby do všech stupňů NV, aby byli co nejpodrobněji seznámeni s plány vývoje a byli tak „vyzbrojeni“ na plánované schůze a besed s voliči.³¹⁶

Návrhy APP tedy byly soustředěny v okresech a zaměřovaly se především na to, zda jsou jednotlivými obcemi sestavovány reálně, a to hlavně z hlediska

³¹⁵ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 91, Zápis ze schůze rady KNV dne 5. 2. 1957, Zpráva o zajišťování úkolů předvolební a zimní kampaně, folie 2

³¹⁶ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, Úsekový a časový plán politického a materiálně technického zajištění volební kampaně pro volby do národních výborů, folie 2–3.

uskutečnitelnosti plánovaných stavebních prací.³¹⁷ APP byly vypracovávány již v první etapě předvolební kampaně plánovaně zejména proto, že tak vzniknul delší časový prostor pro jejich následné zlepšování, zpřesňování a získávání závazků od občanů pro jejich budoucí plnění.³¹⁸ „Vážně se musíme poučit i ze sestavování akčních programových plánů pro volby v roce 1954. Zkušenosti akčních plánů NV nynějšího období nám ukazují, že na jedné straně byly v mnoha obcích nereálně zpracovány a v mnoha dalších obcích, že zase nebylo plně využito všech možností a rezerv, neboť plány byly vysoce překročeny“.³¹⁹

V polovině ledna se již ale ukázalo, že okresy nebudou schopny dodržet termín a odevzdají návrhy na APP pro část MNV až po datu 15. 1. 1957.³²⁰ Pár dní po termínu se podařilo návrhy na APP předložit z většiny MNV všem okresům, vyjma okresu Čáslav. KNV tak mohl přistoupit k zpracování celokrajských údajů. Vedoucí odborů a správ byli pověřeni usnesením rady KNV z 11. 12. 1956 k tomu, aby vše bylo hotové nejdéle do 21. 1. 1957, a aby byla ústředně vydána lhůta pro vytvoření krajského APP. To se podařilo pouze čtyřem odborům – kultury, sociálního zabezpečení, finančnímu a zdravotnickému – ostatní je odevzdaly se zpožděním. Problém nastal také z hlediska toho, že plán nemohl být vytvořen podle volebních obvodů, neboť ještě nebyly nově ustaveny. Přistoupilo se tedy k určení plánů podle jednotlivých okresů Pardubického kraje.³²¹ Návrhy správ a odborů KNV na APP byly postoupeny KPK, která je prověřovala na státním plánovacím úřadě a jiných ústředních úřadech. Po stanovení okresů měla za úkol zpracovat plány podle nich do 15. 2. 1957, aby mohl být krajský APP použit v předvolební kampani.³²² Akční programové plány se však v průběhu stále upravovaly a zdokonalovaly a bylo jim stále věnováno hodně pozornosti: „*Soudruh Průša doporučuje připomenout instruktorům KNV podívat se ba sestavování programových plánů. Ještě je dosti času špatné programové plány přepracovat. Není*

---

³¹⁷ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 90, Zápis ze schůze rady KNV dne 22. 1. 1957, Organizační činnost NV v zimním období a předvolební kampani, folie 3.

³¹⁸ Monika KABEŠOVÁ, *Mechanismus a realizace voleb do systému národních výborů v Pardubicích (srovnání let 1954 a 1957)*, bakalářská práce PdF UHK, Hradec Králové 2015, s. 73.

³¹⁹ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 24, kart. 11, Plenární zasedání 28. 1.–29. 6. 1957, Zápis ze zasedání KV KSČ 28. 1. 1957, Referát s. Průši – Příprava voleb do národních výborů, folie 19

³²⁰ Největší problémy vznikaly v okrese Chotěboř, kde OPK a ONV raději prodloužily lhůtu pro odevzdání. Srov. SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 90, Zápis ze schůze rady KNV dne 22. 1. 1957, Organizační činnost NV v zimním období a předvolební kampani, folie 4.

³²¹ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 91, Zápis ze schůze rady KNV dne 5. 2. 1957, Zpráva o zajišťování úkolů předvolební a zimní kampaně, folie 3.

³²² *Tamtéž*, folie 4.

možné omezit se pouze na programové plány investičního charakteru, protože všechny investice nebude možné podložit finančním plánem.“³²³ (srov. příloha I)

Tabulka 32: Počet vypracovaných APP v MNV v jednotlivých okresech kraje.³²⁴

Okres	31. 1.
Čáslav	75
Hlinsko	64
Holice	39
Chotěboř	12
Chrudim	91
Lanškroun	33
Litomyšl	51
Pardubice	46
Polička	50
Přelouč	78
Ústí nad Orlicí	30
Vysoké Mýto	74
Celkem	643

Na okresní úrovni byly APP také utvářeny, byly však nazvány „**volební programové plány ONV.**“ V jednotlivých okresech mohl mít volební programový plán svůj heslovitý název. (srov. příloha J) Přes to, že měly být KPK předány také do 15. 1. 1957, práce na nich poměrně vážly. Problém byl především v tom, že se v nich objevovaly nedostatky, které bylo třeba před jejich schválením odstranit. KPK shledala pouze u čtyř okresů vhodně a pečlivě utvořené plány, a to z okresu Chotěboř, Hlinsko, Chrudim a Ústí nad Orlicí. U ostatních okresů se jednalo většinou o částečně chybějící informace: „*na příklad plán ONV Pardubice obsahoval dobře vypracovanou toliko obecnou část, Holický návrh měl dobře připravenou jen zvláštní část, Přeloučský návrh byl vlastně pouze výčtem jednotlivých akcí, Lanškrounský návrh byl pouze stručným seznamem akcí a nejhorší návrh předložil okres Polička.*“³²⁵ Krajská plánovací komise kvůli tomu nařídila OPK, aby dohlédly na přepracování těchto plánů.

³²³ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 93, Zápis ze schůze rady KNV dne 19. 3. 1957, Průběh předsjezdové a předvolební kampaně.

³²⁴ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 91, Zápis ze schůze rady KNV dne 5. 2. 1957, Zpráva o zajišťování úkolů předvolební a zimní kampaně, Přehled o organisátorské činnosti NV v zimní a předvolební kampani k 31. 1. 1957.

³²⁵ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 91, Zápis ze schůze rady KNV dne 5. 2. 1957, Zpráva o zajišťování úkolů předvolební a zimní kampaně, folie 2.

Krajský volební programový plán (KVPP)

„Jednotně v boji za socialismus a mír – jednotně k volbám do národních výborů.“

(srov. příloha K)

Krajský volební programový plán byl připravován KPK, která jeho návrh předložila radě KNV. Ta jej předala KV KSČ Pardubice ke schválení dne 15. 3. 1957. Tento návrh obsahoval 12 stránek, zahrnujících všeobecnou část, která hodnotila dosavadní dosažení výsledky, a plány na léta 1957–1960.³²⁶ V návrhu došlo zřejmě k rozšíření a několika úpravám, neboť konečný návrh byl schválen až na schůzi byra KV KSČ konané dne 29. 3. 1957³²⁷ a předán zpět radě KNV, která jej dodatečně schválila na svém zasedání dne 2. 4. 1957. Tento návrh byl již rozepsán na 19 stran. Stejně jako krajský APP vytvořený v roce 1954, i tento byl rozdělen do jednotlivých oblastí, kterých se měl dotknout rozvoj kraje v následujících třech letech.³²⁸

Změnu lze spatřovat v tom, že v plánu byly nastíněny nejprve rámcové plány vývoje ve všech oblastech, které byly dále konkrétněji rozpracovány. První oblastí, které se KVPP věnoval, bylo **místní hospodářství**. Zde mělo dojít především k navýšení oprav, údržby a služeb pro obyvatelstvo, na což byla určena částka 11 milionů Kčs.³²⁹ Z hlediska místního hospodářství se plán zaměřoval také na postupný růst životní úrovně, která měla být zajištěna rozvojem hrubé výroby, tržeb či stavebně-montážních prací. Zajišťování oprav pro obyvatelstvo mělo být zabezpečeno zřízením sběren oprav, z nichž do budoucna vznikala celá síť, obsahující doposud nepoužívané obchodní místnosti a stanovená místa v závodech. Aby byl zaručen také růst produktivity, měly být zvyšovány stavy inženýrsko-technických kádrů, aby se rozrůstal objem stavebně-montážních prací (o 150%). V úmyslu bylo mimo to rozšířit spektrum nabízených služeb o provádění oprav na zakázky v bytech, zřízení zkušebních půjčoven

---

³²⁶ SOA Zámorsk, F. KV KSČ Pardubice, inv. j. 40, kart. 61, Schůze předsednictva 6. 3.–26. 4. 1957, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 15. 3. 1957, Návrh volebního programového plánu KNV na r. 1957–1960.

³²⁷ *Tamtéž*, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 29. 3. 1957, Návrh volebního programového plánu KNV na rok 1957–1960.

³²⁸ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 96, Zápis ze schůze rady KNV dne 2. 4. 1957, Návrh volebního programového plánu KNV Pardubice na léta 1957–1960.

³²⁹ *Tamtéž*, folie 4–5.

vysavačů prachu, či vytvoření jedné pojízdné opravářské dílny (na elektrikářské, radioopravářské a instalatérské práce).³³⁰

Své místo v krajském volebním programovém plánu zaujímal také **tzv. akce Z** neboli „zvelebení“, která umožňovala občanům svépomocí stavět drobnější novostavby, rekonstrukce a úpravy komunikací, budovy MNV, autobusové zastávky a školní, kulturní či zdravotní budovy. Rozpočet na ně byl stanoven na 1 milion Kčs. Součástí akce však mohly být i úpravy mateřských škol, místností pro útulky, družiny mládeže, zařízení pro umělecké a kulturní služby, školní kuchyně či budování dětských hřišť.³³¹

Druhou část KVPP zaujímal otázky týkající se **zemědělského úseku**. Jeho obsah byl přizpůsoben druhému 5LP, který započal v roce 1956: „*musí býti rozvoj zemědělství uskutečňován tak, aby během druhé pětiletky socialistický sektor dosáhl rozhodující převahy a aby tak bylo dosaženo podstatného zvýšení zemědělské výroby a produktivity práce*“.³³² Národní výbory měly nadále věnovat pozornost rozvoji JZD tak, aby v roce 1960 dosáhly cca 180 tisíc ha zemědělské půdy. Zamýšleno bylo taktéž rozšiřování orné půdy a dohled nad tím, aby nedošlo k jejím ztrátám ve prospěch průmyslové či jiné výstavby. V plánu byly stanoveny i přesné směrnice toho, kolik výnosů konkrétní plodiny bude ideální sklízet na 1 ha a jakého množství skotu, prasat, prasnic a krav dosáhnout. Pomoc pro JZD měly nadále zajišťovat STS, a to hlavně při sklizních, podzimních orbách a osevu podzimní a jarní půdy. Aby ale STS mohly jednotné zemědělství podporovat, plánovalo se rozšiřování dosavadních stanic a výstavba nových. Nově se v STS měla objevovat mechanizace stájových prací, která byla doposud opomíjena.³³³

Dalším segmentem KVPP byla **školská oblast**. Velká pozornost zde byla zaměřena na středoškolské vzdělání, kde bylo potřebné rozšiřování, a to především 9.–11. ročníků. Důležité bylo i zajistit na tyto školy způsobilé učitelské síly. Národní výbory měly dále sehnat vhodné pozemky, kde bude možné zřídit pokusná pole, dílny či laboratoře, které budou poskytnuty pro účely vzdělávání. Do školství měly NV zasahovat také zintenzivněním své účasti na výběrových řízeních pro přijímání žáků na

---

³³⁰ *Tamtéž*, folie 5.

³³¹ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 96, Zápis ze schůze rady KNV dne 2. 4. 1957, Návrh volebního programového plánu KNV Pardubice na léta 1957–1960, folie 6.

³³² *Tamtéž*, folie 5.

³³³ *Tamtéž*, folie 9–11.

odborné a vysoké školy a zajišťovat větší procento přijatých dětí z dělnických a rolnických rodin.³³⁴

Nedílnou součástí života v obcích byl **kulturní život**, který měl být z velké části obohacen rozšířením nabídky filmů a programů promítaných v kinech, zaměřujících se nejen na hospodářské otázky, ale i na požadavky občanů. Větší část kultury však zajišťovala osvětová zařízení a besedy, o jejichž provoz pečovaly povětšinou MNV, které měly za úkol orientovat činnost v nich více na aktuální mezinárodní a vnitrostátní dění.³³⁵

Neposlední a významná část krajského plánu se dotýkala oblasti **zdravotnictví**. Zde se v budoucích třech letech počítalo s odstraněním nedostatků, na které si občané nejčastěji stěžovali: dlouhé lhůty pro odborná ošetření, malá péče o těžce nemocné opuštěné lidi s vleklými chorobami, nedodržování pořadí pacientů a ordinálních hodin, nedostatek kvalitní odborné lékařské péče. Za stěžejní program považoval také předcházení nemocí, což mohly NV zajistit svou činností tak, že do budoucna navýší zdravotnickou osvětovou činnost, zlepší hygienická opatření pro hromadné stravování, přednostně zařadí osoby trpící tuberkulózou do pořadníků žádostí o ubytování, dohlédnou na dodržování hygienických zásad ve veřejných místnostech a postarají se o včasné odstraňování odpadků a čistotu vody.³³⁶

V KVPP byl sledován také **vnitřní obchod**, u něhož mělo být dosaženo plánovaného vzrůstu o 4,7 % za rok. K tomu bylo zapotřebí, aby národní výbory zabezpečily výrobu žádaného doplňkového zboží z místní výroby, zajistily zdokonalení dodávky zboží denní spotřeby ke spotřebiteli a vylepšení kvality služeb a jídel v pohostinstvích. Co se týkalo výstavby nových prodejen a restaurací, ta měla být zaměřena pouze na nové sídliště, na kterých se mělo využít přízemí novostaveb, kam se obchodní prostory zabudovaly, čímž se ušetřila spousta financí. Pokud bylo plánováno upravovat či adaptovat prodejny na vesnicích, MNV dostaly za úkol dohlédnout na hospodárnost a odstranění všech zbytečných nákladů.³³⁷

Velký prostor byl v krajském plánu vymezen pro úsek **dopravy**. Vzhledem k tomu, že v dopravě došlo v předchozím období k decentralizaci, připadl na národní

---

³³⁴ *Tamtéž*, folie 11–12.

³³⁵ *Tamtéž*.

³³⁶ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 96, Zápis ze schůze rady KNV dne 2. 4. 1957, Návrh volebního programového plánu KNV Pardubice na léta 1957–1960, folie 13.

³³⁷ *Tamtéž*, folie 14.

výbory těžký úkol – zvládnutí dopravních potřeb obyvatel celého kraje. Pro rok 1957 mělo být přiděleno kraji 12 linek, které však nemohly pokrýt předešlý úbytek. KNV tak měl dohlédnout na to, aby nebyly omezeny linky dopravující obyvatelstvo do zaměstnání a do škol. KNV byl pověřen mimo jiné také tím, aby prověřil některé linky autobusové dopravy, a navrhl jejich převedení na železnici. Snižování finančních nákladů na dopravu mělo být ošetřeno taktéž u staveb autobusových čekáren, které mohly být realizovány pouze v rámci akcí Z. S největšími finančními položkami se počítalo u provádění generálních oprav, na které byla pro rok 1957 vyhrazena pro Pardubický kraj částka okolo 19 milionů Kčs.³³⁸

Krajskému národnímu výboru byl předložen ještě další úkol, a to starost o **vodní hospodářství**. Rozvoj v tomto odvětví musel sledovat státní vodohospodářský plán, který vymezoval rozsah úprav a výstavby. V Pardubickém kraji se počítalo s 12 miliony Kčs, určenými pro zbudování nových vodovodů, a 3 miliony Kčs na kanalizace.³³⁹

Důležitou pasáží bylo „**finanční zajištění**“, ve které bylo národním výborům nastíněno, jakým způsobem se mohou zapojit do plnění velkých úkolů, které budou vyžadovat mobilizaci všech finančních zdrojů v kraji. NV měly dohlížet na zlepšení inkasa místních daní, dávek a poplatků a zajistit je vždy nejdéle do 30. 9. v daném roce. Pod MNV pak spadala kontrola hlavně státních daní placených obyvatelstvem.³⁴⁰

Posledním oddílem celého krajského volebního programového plánu byla **kontrola**. Ta obsahovala informace o tom, kdo je přesně zodpovědný za správný průběh jeho plnění. Každá část plánu spadala pod některý z odborů či správ KNV Pardubice, které musely provádět průběžný dohled a vytvářet z něj číselné podklady, jež musely být předávány orgánům KNV. Mimo to měla být kontrola zajišťována stálými komisemi KNV, radě a plenárnímu zasedání KNV a voličům na schůzích s nově zvolenými členy KNV.³⁴¹ Dohled nad plněním plánů měl být povinností také členů KNV, kteří se museli zajímat o dění v jejich volebním obvodu. Pokud v budoucnu tito členové zjistí, že zde nastávají nějaké problémy či vzniknout nedostatky, budou se

---

³³⁸ *Tamtéž*, folie 15.

³³⁹ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 96, Zápis ze schůze rady KNV dne 2. 4. 1957, Návrh volebního programového plánu KNV Pardubice na léta 1957–1960, folie 16.

³⁴⁰ *Tamtéž*, folie 17.

³⁴¹ Stálé komise a rada KNV prováděly kontrolu čtvrtletně, zasedání KNV jedenkrát za rok. Srov. *tamtéž.*, folie 18.

snažit o jejich odstranění a oznámí nastalou situaci organizačnímu a kontrolnímu odboru KNV.³⁴²

2.2.9 Slavnosti – agitační součást předvolební kampaně

Každoroční oslavy 1., 5. a 9. května, které byly povětšinou manifestací oslavy pracujících a rozvoje zemědělství, byly v tomto roce zahrnuty do předvolebních příprav. Jejich organizace započala již 29. 3. 1957, kdy bylo byrem KV KSČ vytvořeno *politicko-organisační opatření zabezpečení příprav oslav*.³⁴³ Toto opatření utvářelo III. oddělení KV KSČ spolu s některými komunisty z masových organizací „na základě zkušeností z uplynulých let a s hlediska zajištění rozhodujících současných úkolů“.³⁴⁴ Oficiálními pořadateli oslav byly krajské, okresní a místní komise NF za pomoci NV, masových organizací a stranických orgánů. Oslavy byly brány jako „příležitost k širšímu rozvinutí masově politické práce mezi voliči“.³⁴⁵ Slavností bylo využito hlavně k popularizaci kandidátů NF ve výzdobách a alegoriích, ke „zdůraznění významu voleb a postavení NF v naší lidové demokracii a k popularizaci práce NV v uplynulém funkčním období“.³⁴⁶ Oslavy se nekonaly ve všech městech kraje, ale pouze ve 34 vybraných městech a obcích.³⁴⁷

Do květnových oslav se zapojilo velké množství masových organizací,³⁴⁸ u kterých bylo nutné, aby se vedoucí pracovníci jejich krajských výborů zúčastnili do 1. 4. 1957 instruktáže „o obsahu a organisaci májových oslav 1957“.³⁴⁹ Pro průběh oslav bylo využito také pomoci **instruktorů pro agitaci OV KSČ**, pro které byl do 5. 4. 1957 zrealizován seminář „o organisaci a obsahu oslav 1., 5. a 9. máje“.³⁵⁰

---

³⁴² *Tamtéž*, folie 19.

³⁴³ SOA Zámorsk, F. KV KSČ Pardubice, inv. j. 40, kart. 61, Schůze předsednictva 6. 3.–26. 4. 1957, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 29. 3. 1957, Příprava oslav 1. máje a 5. a 9. května 1957.

³⁴⁴ *Tamtéž*, Směrnice KV KSČ k oslavám 1. máje, 5. a 9. Května 1957.

³⁴⁵ *Tamtéž*, folie 2.

³⁴⁶ *Tamtéž*, folie 3.

³⁴⁷ Pardubice, Sezemice, Holice, Dašice, Ústí nad Orlicí, Česká Třebová, Brandýs nad Orlicí, Hlinsko, Skuteč, Svratka, Přelouč, Telčice, Vysoké Mýto, Luže, Choceň, Chrudim, Nasavrky, Chrast, Hrochův Týnec, Práchev, Heřmanův Městec, Slatiňany, Polička, Proseč, Bystré, Jimramov, Čáslav, Ronov nad Dyjí, Golčův Jeníkov, Lanškroun, Litomyšl, Chotěboř, Křížová, Habry. Srov. *tamtéž*, folie 4.

³⁴⁸ KV NF, KOR, ČSM, JDTO, SČSP, Svazarm, ČSČK, KSSD, ČSPO, SPB a odbory kultury rad ONV. Srov. *tamtéž*, folie 5.

³⁴⁹ *Tamtéž*.

³⁵⁰ SOA Zámorsk, F. KV KSČ Pardubice, inv. j. 40, kart. 61, Schůze předsednictva 6. 3.–26. 4. 1957, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 29. 3. 1957, Směrnice KV KSČ k oslavám 1. máje, 5. a 9. května 1957, folie 5.

Ve všech okresech přípravy slavností začínaly v průběhu dubna, kdy byly zřizovány **hlavní a pomocné komise pro přípravu oslav**, někdy nazývané také **májové výbory**. Ty měly na starosti především organizaci oslav, výzdobu, alegorické vozy, určování dvojic pro agitaci mezi občany, které měly zajišťovat účast občanů, atp.³⁵¹ Propagace oslav byla často spojována s přípravou voleb do NV, kdy na agitačních nedělích, konaných ve dnech 14., 21. a 28. 4. 1957, byli občané informováni zároveň o volbách do NV i o oslavách 1. máje. Na konci dubna se problémy objevily pouze ve dvou okresech: „nedostatky se projevují v České Třebové, kde začali s přípravou pozdě, a v Brandýse nad Orlicí, kde se komise dosud nesešla. III. oddělení projednalo v obou případech nápravu“.³⁵²

V předvečer oslav 1. máje, tedy dne 30. 4. 1957, probíhaly v těchto místech lampionové průvody, koncerty, ohňostroje, estrády či jiné akce. V samotný den oslav byl v dopoledních hodinách pořádán *manifestační průvod pracujících* na nějaké veřejné místo (často se jednalo o náměstí), na kterém měl zástupce KV či ÚV NF vždy cca 15minutový projev. Těmito zástupci byli většinou referenti KV NF, vybraní sekretariátem KV KSČ, od kterého obdrželi stručné *thése referátu* do 15. 4. 1957, aby si mohli připravit své proslovy.³⁵³ Oslavy pokračovaly odpoledne, kdy se konala branná a sportovní vystoupení, různé koncerty a estrády, popřípadě jiný kulturní program. Celý den byl většinou zakončen lidovými veselnicemi. Pro zabezpečení účasti občanů na těchto oslavách byl vyroben plakát k 1. máji 1957 v nákladu 10 000 ks, jenž musel být vyvěšen na veřejných místech 2 týdny před jejich konáním. O konání oslav byli občané informováni také prostřednictvím časopisu Zář, Vesnických novin, závodních časopisů a za pomoci pardubického rozhlasu.³⁵⁴

Odlišný charakter měly oslavy 5. a 9. května, jejichž „*ideový obsah bude tvořit vyjádření díky za osvobození sovětskému lidu, vyjádření přátelství a pevného spojení se Sovětským svazem*“.³⁵⁵ Za tímto účelem byl KV NF spolu s KV SPB, organizacemi NF a některými NV pověřen úpravou hrobů padlých partyzánů, rudoarmějců, popravených a umučených vlastenců za 1. a 2. světové války. Dne 5. 5.

---

³⁵¹ *Tamtéž*, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 26. 4. 1957, Informace o přípravách 1.–9. května a oslavách narozenin s. Lenina, folie 1.

³⁵² *Tamtéž*, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 26. 4. 1957, Příprava oslav 1. máje, 5. a 9. května.

³⁵³ *Tamtéž*, folie 5.

³⁵⁴ *Tamtéž*.

³⁵⁵ *Tamtéž*, folie 7.

1957 byly v dopoledních hodinách pořádány pietní vzpomínkové oslavy u těchto hrobů, na které byly kladeny věnce. Věnce byly položeny také na „Zámečku“, v Ležákách a u památníků rudoarmějců u Krematoria delegací KV KSČ.³⁵⁶

Slavnosti byly zakončeny dne 9. května, kdy byla opět pořádána branná a sportovní odpoledne, estrády či koncerty, zakončené lidovými veselnicemi.³⁵⁷

2.2.10 Novelizace zákona o NV

Druhé kolo poúnorových voleb do NV s sebou přinášelo určité novinky, které byly zakotveny ve dvou zákonech přijatých v březnu 1957. Jednalo se o zákon o NV³⁵⁸ a zákon o volbách do NV,³⁵⁹ které novelizovaly zákony přijaté před volbami v roce 1954. Mimo to byla vydána také vyhláška ministerstva spravedlnosti,³⁶⁰ obsahující plné znění zákona o volbách do národních výborů. Novelizace nepřinášela rozsáhlé změny, šlo především o dílčí úpravy některých paragrafů. Především se dotýkala § 3 zákona o národních výborech. Zde byl upraven počet volených členů jednotlivých NV. Ostatní novelizace tohoto zákona nezasahovala do otázek volebního zákona.

Tabulka 32: Změny v počtu členů NV vzniklé novelizací zákona o NV.³⁶¹

Stupeň NV	1 člen na:	Unifikace u obcí:
KNV	7000 obyvatel	do 525 000 obyvatel - 75 členů
ONV	1000 obyvatel	do 35 000 obyvatel - 35 členů nad 60 000 obyvatel - 60 členů
MNV	50 - 100 obyvatel	do 400 obyvatel - 9 nebo 11 členů u 400 - 600 obyvatel - 12 členů nad 40 000 obyvatel - 200 členů

³⁵⁶ Za KV KSČ u Zámečku a v Ležákách to byli – Řehák, Čecil, Horčička, Drozd a u Krematoria – Tesař, Zvára, Hnátický a Vaníček. Srov. SOA Zámorsk, F. KV KSČ Pardubice, inv. j. 40, kart. 61, Schůze předsednictva 6. 3.–26. 4. 1957, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 26. 4. 1957, Příprava oslav 1. máje, 5. a 9. května.

³⁵⁷ *Tamtéž.*

³⁵⁸ Zákon č. 10/1957 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o národních výborech.

³⁵⁹ Zákon č. 11/1957 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o volbách do národních výborů.

³⁶⁰ Zákon č. 12/1957 Sb., Vyhláška ministerstva spravedlnosti o úplném znění zákona o volbách do národních výborů.

³⁶¹ Zákon č. 10/1957 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o národních výborech.

Novelizace zákona o volbách do národních výborů pozměnila několik jeho částí. Pro volební mechanismus byla nejpatrnější změna v § 47 o volebních obvodech. Zde došlo ke změně počtu obyvatel, na které připadal jeden volební obvod.

Tabulka 33: Změny v počtu volebních obvodů podle novelizace zákona.³⁶²

Stupeň NV	1 volební obvod na:	Specifika
ÚNV	4 000 obyvatel	
KNV	7 000 obyvatel	nejméně 75
ONV	1 000 obyvatel	nejméně 25/ nejvíce 60

Tabulka 34: Vytváření volebních obvodů pro volby do MNV po novelizaci.³⁶³

Počet obyvatel	do 400	400-600	600-900	900-1500	1 500-2 500	2 500-6 000	6 000-20 000	nad 20 000
1 obvod/ obyvatel			50	60	80	100	150	200
počet obvodů (max.)	1	12	15	18	25	40	100	200

2.2.11 Volební obvody

Revize volebních obvodů

Nezbytnou součástí předvolebních příprav byla revize volebních obvodů, kterou měl zajistit odbor pro vnitřní věci rady KNV. Revize byla nutná především z důvodu územních změn, které přinesla novelizace zákona, ale také kvůli vzniku nových obcí a výstavbě, která proběhla během celého volebního období.³⁶⁴ Přesně určený postup, který měly odbory nižších NV dodržovat, byl dán směrnicí, která byla vytvářena za pomoci krajského statistika a měla být zhotovena nejdéle do 31. 12. 1956.³⁶⁵

Volební obvody pro volby do KNV

Utváření volebních obvodů probíhalo velmi obdobně jako v roce 1954 a bylo tedy opět především v „režii“ rady KNV. Celý proces tvorby byl ovšem zkomplikován již zmíněnou revizí. Ta byla sice započata již na přelomu let 1956 a 1957, ale jednalo se pouze o teoretický nástin toho, kolik má který okres zahrnovat volebních obvodů. V lednu 1957 stál před radou KNV úkol zpracovat konkrétněji návrh na nové

³⁶² Zákon č. 11/1957 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o volbách do národních výborů, §12–32.

³⁶³ Srov. Monika KABEŠOVÁ, *Mechanismus a realizace voleb do systému národních výborů v Pardubicích (srovnání let 1954 a 1957)*, bakalářská práce PdF UHK, Hradec Králové 2015, s. 87.

³⁶⁴ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, Kampaň ke zhodnocení práce NV za volební období od roku 1954 a vytvoření předpokladů pro nové volební období, folie 3.

³⁶⁵ *Tamtéž*, Plán hlavních organizačních, materiálně-technických a kádrových opatření k zajištění přípravy a průběhu voleb do národních výborů, folie 5.

uspořádání krajských volebních obvodů, kterých bylo revizí a příslušným zákonem stanoveno pro Pardubický kraj celkem 75.³⁶⁶ Na tomto návrhu měla rada začít pracovat dne 10. 1. 1957. Měla na jeho vypracování celkem krátký časový úsek – 5 dní – během něhož jej měla zkontrolovat na schůzi se složkami NF, kde KNV zastupoval vedoucí odboru pro vnitřní věci (Kárník) a vedoucí odboru organizačního a kontrolního (Ševčík).³⁶⁷ Před definitivním stanovením volebních obvodů pro volby do KNV ještě muselo dojít k projednání jejich nového uspořádání na schůzích všech rad ONV dne 20. 1. 1957, které podle nich později stanovovaly obvody pro volby do ONV. Návrh byl poté 21. 1. 1957 předán KPK, která jej měla překontrolovat.³⁶⁸ Z jejích „rukou“ byl dále předán plenárnímu zasedání KV KSČ. I v tuto chvíli se však jednalo pouze o obecnější informace ohledně volebních obvodů a nebyly zde ještě zahrnuty jednotlivé obce spadající do volebních obvodů.³⁶⁹

Tabulka 35: Změna počtu volebních obvodů v Pardubickém kraji podle novelizace zákona.³⁷⁰

Jednotlivé okresy Pardubického kraje	Počet obyvatel	Průměr na jeden volební obvod	Dosavadní počet obvodů	Navrhovaný počet obvodů
Čáslav	39 225	5603	6	7
Hlinsko	36667	6111	5	6
Holice	24982	6245	3	4
Chotěboř	31436	5239	5	6
Chrudim	53746	5971	8	9
Lanškroun	20317	5079	3	4
Litomyšl	29688	5937	4	5
Pardubice - ONV	29690	5938	5	5
Pardubice - MěNV	48940	6991	6	7
Polička	27499	5499	4	5
Přelouč	28118	5623	4	5
Ústí nad Orlicí	39972	6662	6	6
Vysoké Mýto	37842	6307	5	6
Celkem	448 122	5975	64	75

³⁶⁶ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, in v. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, Úsekový a časový plán politického a materiálně technického zajištění volební kampaně pro volby do národních výborů, folie 1.

³⁶⁷ Zástupce NF není v archivních písemnostech uveden.

³⁶⁸ *Tamtéž.*

³⁶⁹ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 24, kart. 11, Plenární zasedání 28. 1.–29. 6. 1957, Zápis ze zasedání KV KSČ Pardubice 28. 1. 1957, Návrh na stanovení volebních obvodů pro volby do KNV podle chystané novely zákona do národních výborů č. 14/1954 Sb.

³⁷⁰ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, Volební obvody pro volby do KNV.

Plenární zasedání nemělo k návrhu větších připomínek. Pouze zde bylo, zřejmě od krajské plánovací komise, pod návrhem poznamenáno, že „u okresu Ústí nad Orlicí převyšuje podstatně počet obyvatel na 1 volební obvod KNV krajský průměr (6.662-5.795). Tento rozdíl je odůvodněn hustotou obyvatelstva v okrese při velmi malé plošné rozloze a dobrou možností členů KNV obsáhnout všechny obce zahrnuté do krajských obvodů“.³⁷¹ Podle časového plánu měly být obvody projednány 8. 2. 1957 také na schůzi byra KV KSČ. K tomu však nedošlo. Podle zápisu ze schůze BKV konané právě tohoto dne však vyplývá, že se počítalo s tím, že návrh na volební obvody byl již projednán na plenárním zasedání a není třeba jej v tuto chvíli opět kontrolovat.³⁷² Volební obvody tak byly předběžně schváleny.

Tabulka 36: Celkový počet volebních obvodů v Pardubickém kraji pro volby do NV všech stupňů.³⁷³

Obvody pro volby do	Počet
KNV	75
ONV	456
MěNV	166
MNV	5 062
Celkem	5 759

V tuto chvíli přicházela na řadu krajská komise NF, jejímž úkolem bylo v praxi provádět reorganizaci volebních obvodů pro volby do KNV, která měla započít dne 16. 2. 1957. Šlo v podstatě o to, aby zajistila zařazení obcí do nových volebních obvodů a vypomohla radě KNV konkrétněji zpracovat informace o nových volebních obvodech.³⁷⁴ Do normálních volebních obvodů však bylo zapotřebí zařadit ještě zvláštní volební obvody ozbrojených složek. Za tímto účelem byla sjednána schůze mezi pracovníky KNV (Kárník, Dratnal) a velitelem vojenské posádky Pardubice (Pavelka)

³⁷¹ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 24, kart. 11, Plenární zasedání 28. 1.–29. 6. 1957, Zápis ze zasedání KV KSČ Pardubice 28. 1. 1957, Návrh na stanovení volebních obvodů pro volby do KNV podle chystané novely zákona do národních výborů č. 14/1954 Sb.

³⁷² SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 40, kart. 60, Schůze předsednictva 11. 1.–2. 3. 1957, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 8. 2. 1957, Kontrola usnesení ze schůze byra 25. 1. 1957 v Pardubicích.

³⁷³ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 69, kart. 825, Příprava voleb, Průběh přípravy voleb do národních výborů ke dni 2. 4. 1957, folie 2.

³⁷⁴ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, in v. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, Návrh plánu Národní fronty k volební kampani voleb do Národních výborů 1957, folie 2.

na 28. 2. 1957.³⁷⁵ O několik dní později, 2. 3. 1957, projednávala informace o nových volebních obvodech krajská komise NF, aby je mohla předat dalším masovým organizacím.³⁷⁶ Zdálo by se, že tím byly otázky volebních obvodů vyřešeny a mohly být zveřejněny pro voliče. Proces však ještě neskončil, neboť byro KV KSČ v nich shledalo problémové části a na své schůzi dne 6. 3. 1957 navrhlo některé změny.³⁷⁷

Tabulka 37: Změny ve volebních obvodech navržené KV KSČ dne 6. 3. 1957.³⁷⁸

Číslo vol. obvodu	Vyškrtnuté obce	Přeřazené do	Nový počet obyvatel obvodu
12	Třemošnice Staré Jesenčany Dražkovice Ostřešany Mikulovice	vol. obvod 8	8 700
13	Choteč Časy	vol. obvod 14	6 287
14	Horní Ředice	vol. obvod 13	5 337
19	Dvořisko	vol. obvod 22	neuveďeno
29	Ostrov Skuhrov Horní Dobrouč	vol. obvod 31 vol. obvod 32	3 512
38	Korouhev	vol. obvod 41	4 752
41	Pustá Rybná Březiny Mílovy České Křižánky	vol. obvod 42	5 100

Podle časového plánu měly být volební obvody definitivně stanoveny radou KNV dne 19. 3. 1957. Toho dne se konala schůze rady KNV, o stanovení volebních obvodů se zde žádná zmínka nenachází, ale byl zde předložen návrh na obvodní volební komise pro volby do KNV, které nemohly být navrhovány dříve, než došlo ke schválení a ustanovení volebních obvodů, lze tedy předpokládat, že k tomu došlo někdy v období mezi 6. 3. a 19. 3. 1957 ze strany KNV.³⁷⁹

³⁷⁵ *Tamtéž*, Úsekový a časový plán politického a materiálně technického zajištění volební kampaně pro volby do národních výborů, folie 1.

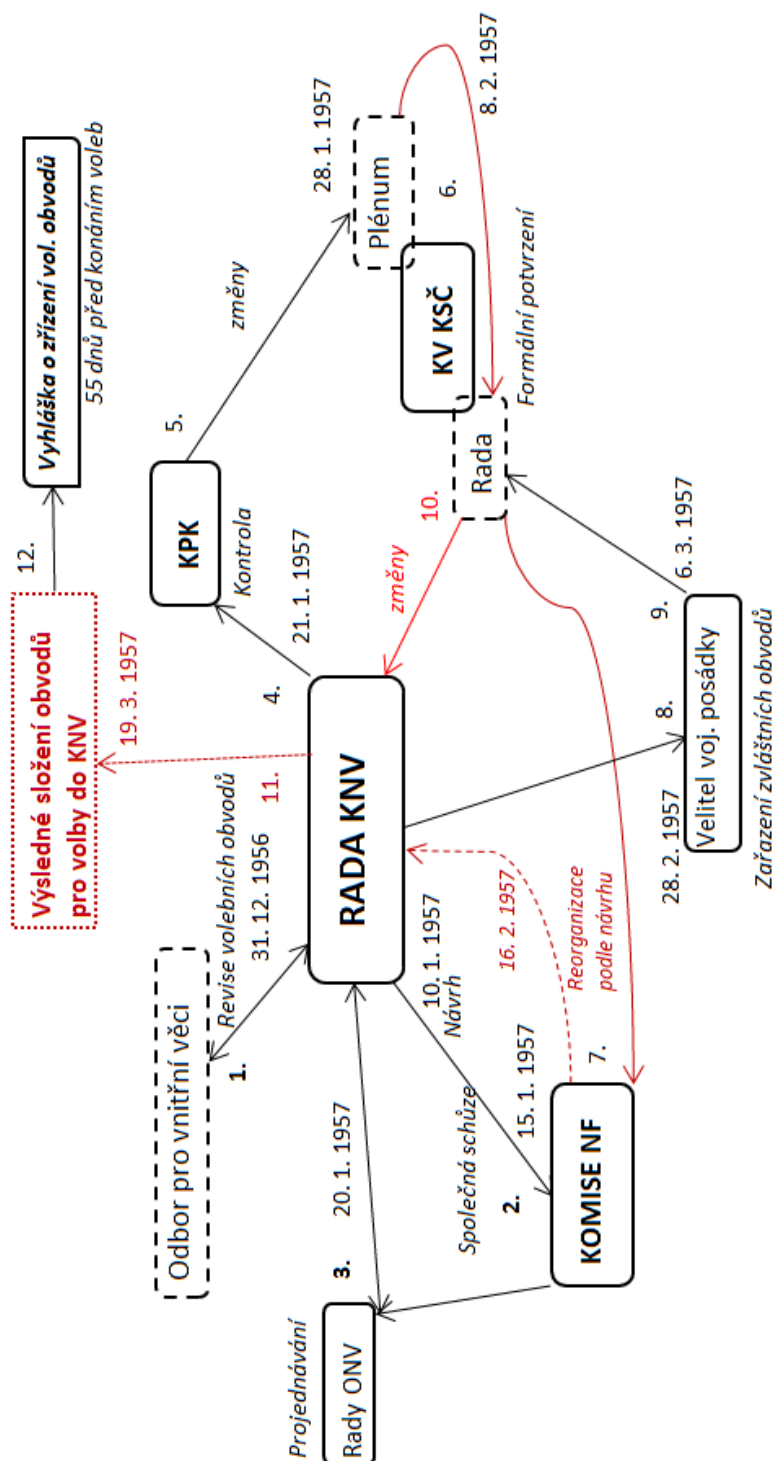
³⁷⁶ *Tamtéž*, Návrh plánu Národní fronty k volební kampani voleb do Národních výborů 1957, folie 3.

³⁷⁷ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 40, kart. 61, Schůze předsednictva 6. 3.–26. 4. 1957, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 6. 3. 1957, Návrh na změny ve volebních obvodech KNV.

³⁷⁸ *Tamtéž*.

³⁷⁹ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 93, Zápis ze schůze rady KNV dne 19. 3. 1957, Obvodní volební komise pro volby do krajského národního výboru.

Schéma 5: Problematika procesu vzniku volebních obvodů pro volby do KNV Pardubice (r. 1957.).³⁸⁰

³⁸⁰ Autorčina statistika. Zdroj: SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 72, kart. 826, Propagace voleb; SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 24, kart. 11, Plenární zasedání 28. 1.–29. 6. 1957, Zápis ze zasedání KV KSČ Pardubice 28. 1. 1957, Návrh na stanovení volebních obvodů pro volby do KNV podle chystané novely zákona do národních výborů č. 14/1954 Sb.; SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 40, kart. 61, Schůze předsednictva 6. 3.–26. 4. 1957, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 6. 3. 1957, Návrh na změny ve volebních obvodech KNV.

2.2.12 Volební okrsky

Vytvořeny musely být vedle volebních obvodů také volební okrsky, ve kterých byly přijímány hlasovací lístky pro volby do NV všech stupňů v kraji. V Pardubickém kraji bylo vytvořeno 925 volebních okrsků, z nichž 18 bylo označeno jako volební okrsky „zvláštní“ (jednalo se o okrsky vzniklé v kasárnách, nemocnicích, ústavech pro přestárlé atp.). O jejich ustanovení byla dne 11. 4. 1957 ze strany KNV podána zpráva pro Ústřední volební komisi k zaevidování jejich počtu.³⁸¹

2.2.13 Volební komise

Pro řízení volebního procesu bylo opět nutné, aby byly zřízeny volební komise. Ty byly zřizovány zvlášť pro každý stupeň NV, do kterého se volilo, stejně jako v roce 1954. Pro volby do KNV bylo nejdůležitější zřízení krajské volební komise (KVK) a obvodní volební komise pro volby do KNV (ObVK). Členové volebních komisí měli být navrženi NF: „komise se utvoří ze zástupců organizací pracujících, které navrhne Národní fronta“.³⁸² Následně měli být tito zástupci schváleni radou KNV. I v tomto roce však do výběru v Pardubickém kraji velkou měrou zasahovala „politika“ a vliv KV KSČ Pardubice. Prvotní návrh na složení krajské volební komise měl být předložen byro KV KSČ do 20. 2. 1957 pracovníkem kádrové komise Vyčítalem.³⁸³ I když se v archivních písemnostech nenacházejí informace o tom, zda byly návrhy na její členy předávány KV KSČ z řad pracovníků NF, lze předpokládat, že tomu tak bylo. Kádrová komise měla za úkol prověřit vhodnost předložených osob pro jejich členství v KVK a přiložit k návrhu krátké „kádrové posudky.“ Ty byly nakonec byru KV KSČ předloženy o den později, než bylo určeno v časovém plánu, a to na jeho zasedání dne 21. 2. 1957. V tomto návrhu se nacházelo 10 jmen osob přicházejících v úvahu pro budoucí členství v KVK – František Vojtěch (předseda komise, tajemník KNV), Josef Rokyta (náměstek předsedy komise, pracovník sekretariátu KV NF), Přemysl Drozd (tajemník komise, instruktor I. oddělení KV KSČ), Ladislav Langpaul (člen, redaktor Svobodného slova, ČSS), Blažena Pilnáčková (člen, úřednice n. p. Mototechna, ČSL), Jaroslav Smetana

---

³⁸¹ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 96, Zápis ze schůze rady KNV dne 16. 4. 1957, Průběh přípravy voleb do národních výborů, folie 1.

³⁸² Zákon č. 14/ 1954 Sb., o volbách do národních výborů, § 33.

³⁸³ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, in v. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, Časový plán politicko-organisačního zajištění voleb do NV v r. 1957 krajskými a okresními výbory a základními organisacemi strany, folie 4.

(člen, bezpartijní),³⁸⁴ Jindřich Flekač (člen, pracovník KOR), Luboš Metlický (člen, tajemník KV ČSM), Růžena Jirkalová (člen, ved. tajemník KV ČSČK) a pplk. Václav Bejček (člen, náčelník pol. Oddělení KVS). Tento návrh byl však BKV KSČ upraven, ale jednalo se pouze o jednoho člena – tajemník KV ČSM byl přeškrtnut v návrhu obyčejnou tužkou a nahrazen jiným pracovníkem této masové organizace Miloslavem Volencem, u kterého byla připsána poznámka: „*instruktor pro kádrovou evidenci a členskou evidenci*“.³⁸⁵ Žádné důvody pro výměnu zde uvedeny nebyly a tento upravený návrh byl byrem KV KSČ téhož dne schválen. Toto usnesení bylo schůzí byra KV KSČ překontrolováno a znovupotvrzeno dne 6. 3. 1957.³⁸⁶

Tabulka 38: Politické složení členů KVK Pardubice (r. 1957).³⁸⁷

Politická příslušnost	Počet
KSČ	7
ČSL	1
ČSS	1
Bezpartijní	1
Celkem	10

Takto vzniklý a schválený návrh byl dán zpět do „rukou“ NF – konkrétně komisi NF, která měla 2. 3. 1957 vytvořit návrh na organizační a kádrové zajištění ustavení krajské, okresních a místních volebních komisí a obvodních komisí.³⁸⁸ V den vyhlášení voleb poté měla být sekretariátem KV NF „*svolána porada s představiteli politických stran a všech složek NF k předložení návrhů na kandidáty NF do KNV, volební komise a obvodních volebních komisí*“.³⁸⁹ O čtyři dny později bylo úkolem krajské komise NF na své mimořádné schůzi vypracovat a schválit návrh na krajskou volební komisi,³⁹⁰ který

³⁸⁴ U tohoto člena se za jeho politickým zařazením nacházela poznámka: „*v minulých volbách se plně osvědčil v práci této komise.*“

³⁸⁵ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 40, kart. 60, Schůze předsednictva 11. 1.–2. 3. 1957, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 21. 2. 1957, Návrh na složení krajské volební komise.

³⁸⁶ *Tamtéž*, Schůze předsednictva 6. 3.–26. 4. 1957, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 6. 3. 1957, Kontrola usnesení ze schůze byra KV KSČ dne 21. února 1957.

³⁸⁷ *Tamtéž*, Schůze předsednictva 11. 1.–2. 3. 1957, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 21. 2. 1957, Návrh na složení krajské volební komise.

³⁸⁸ Zajištění tohoto úkolu měl tajemník krajské komise NF Alois Skalický (vedoucí tajemník KV NF). Srov. SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, in v. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, Návrh plánu Národní fronty k volební kampani voleb do Národních výborů 1957, folie 4.

³⁸⁹ *Tamtéž*.

³⁹⁰ Toto „vypracování a schválení“ již bylo pouhou formalitou, neboť hlavní slovo ve složení členů KVK mělo BKV KSČ, jak již bylo doloženo. Srov. *tamtéž*.

měl být předložen radě KNV.³⁹¹ Na půdu KNV se tak návrh dostal až dne 19. 3. 1957. Zde byla desetičlenná KVK schválena, avšak ještě v pozměněném složení. Není jisté, zda ke změně došlo z rozhodnutí krajské komise NF nebo ještě do procesu zasahoval KV KSČ či samotný KNV.³⁹² Faktem ale je, že dva její členové – Jindřich Flekač (KOR) a Luboš Metlický (KV ČSM) – byli nahrazeni Josefem Kmoškem (pracovník KOR) a Janem Kárníkem (vedoucí odboru pro vnitřní věci rady KNV, SČSP).³⁹³ V následujících dnech bylo úkolem odboru pro vnitřní věci rady KNV, aby o rozhodnutí rady KNV o složení KVK vyrozuměl vládu ČSR. Povinností tohoto odboru bylo také do 23. 3. 1957 zaslání jmenovacích dekretů všem jejím členům.³⁹⁴ Do téhož dne musel předseda KNV R. Průša zařídit vydání vyhlášky o zřízení KVK.³⁹⁵ První schůze KVK se poté konala 23. 3. 1957, kde byli její členové seznámeni se současnou situací v přípravě voleb. Na této schůzi byly schváleny směrnice o budoucí práci KVK a došlo k rozdělení patronátů nad jednotlivými okresy členům komise. Patronát pro ně znamenal povinnost zúčastňovat se zasedání okresních volebních komisí (OVK) a dohlížet na jejich průběh. Schůze KVK byly nejspíše jednou za 14 dní, neboť příští zasedání bylo plánováno na 6. 4. 1957.³⁹⁶

Každý volební obvod byl zvláště řízen obvodní volební komisí (ObVK), přičemž všechny tyto komise byly podřízeny krajské volební komisi. Mechanismus jejich vytváření byl velmi podobný tomu u krajské volební komise, avšak byl o něco jednodušší. První návrhy na obsazení ObVK pro volby do KNV vzešly od NF. Z nich poté II. oddělení KV KSČ spolu s „vedoucími komunisty“ z KNV vybíralo vhodné předsedy, náměstky a tajemníky těchto komisí. Návrh byl předložen byru KV KSČ ke

---

³⁹¹ *Tamtéž.*

³⁹² Předchozí změna ve složení KVK, kterou navrhl KV KSČ, byla zřejmá, neboť v návrhu byla jména přeškrtnuta obyčejnou tužkou a nad nimi nadepsána jména nová. V tomto případě však nešlo o změnu natolik zřejmou – jména byla již přímo vepsána a předložena na schůzi rady KNV v novém složení. Pravděpodobnější se tak zdá, že změnu navrhla krajská komise NF, ještě spíše však samotný KNV, neboť byl zařazen do složení KVK Jan Kárník, který byl členem KNV.

³⁹³ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 93, Zápis ze schůze rady KNV dne 19. 3. 1957, Volby do národních výborů – zřízení krajské volební komise.

³⁹⁴ *Tamtéž.*

³⁹⁵ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, in v. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, Úsekový a časový plán politického a materiálně technického zajištění volební kampaně pro volby do národních výborů, folie 2–5.

³⁹⁶ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 69, kart. 825, Příprava voleb, Průběh přípravy voleb do národních výborů ke dni 2. 4. 1957, folie 1.

schválení dne 6. 3. 1957 na jeho řádné schůzi.³⁹⁷ Tento návrh byl zřejmě bez připomínek přijat a členové krajské komise NF³⁹⁸ byli byrem KV KSČ pověřeni, aby byly návrhy celých ObVK projednány na schůzi komise, k čemuž došlo v den vyhlášení voleb do NV.

Tabulka 39: Politická příslušnost náměstků, předsedů a tajemníků jednotlivých ObVK pro volby do KNV v roce 1957.³⁹⁹

Pozice	KSČ	ČSL	ČSS	Bezpartijní
předseda	71	/	/	4
náměstek	59	2	1	13
tajemník	68	1	1	26

Poté scházelo pouze formální schválení radou KNV, ke kterému došlo dne 19. 3. 1957.⁴⁰⁰ Mezitím došlo ve složení komisí k několika změnám, opět však není dohledatelné, který orgán se o tyto změny zasadil.

Tabulka 40: Změny v obsazení ObVK pro volby do KNV Pardubice (r. 1957).⁴⁰¹

Vol. obvod	Pozice	Původní návrh (6. 3.)	Nový návrh (19. 3.)
12	předseda	František Musil (zedník, KSČ)	Jan Kopřiva (předseda JZD, KSČ)
	náměstek	Josef Síč (kvalitář, KSČ)	Josef Horget (účetní, ČSL)
16	náměstek	František Kubát (ČSSS)	Zdeněk Macoun (KSČ, Svazarm)
60	předseda	Emanuel Selinger (profesor, KSČ)	Karel Mrázek (zámečnick, KSČ)
	náměstek	Marie Bulíčková	Ferdinand Veselý (ONV Čáslav, KSČ)
64	náměstek	Marie Boháčová (dělnice, bezp.)	Oldřich Chodera (úředník, bezp.)
66	předseda	Jan Formánek (Cyklos, KSČ)	Jaroslav Jeníček (ONV, KSČ)

³⁹⁷ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 40, kart. 61, Schůze předsednictva 6. 3.–26. 4. 1957, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 6. 3. 1957, Návrhy na předsedy, náměstky a tajemníky obvodních volebních komisí do KNV.

³⁹⁸ Ladislav Neugebauer (náměstek předsedy KNV) a Alois Skalický (vedoucí tajemník KV NF).

³⁹⁹ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 40, kart. 61, Schůze předsednictva 6. 3.–26. 4. 1957, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 6. 3. 1957, Návrhy na předsedy, náměstky a tajemníky obvodních volebních komisí do KNV

⁴⁰⁰ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 93, Zápis ze schůze rady KNV dne 19. 3. 1957, Návrh na vytvoření obvodních volebních komisí pro volby do krajského národního výboru ve volebních obvodech číslo 1–75.

⁴⁰¹ Autorčina statistika. Zdroj: SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 93, Zápis ze schůze rady KNV dne 19. 3. 1957, Návrh na vytvoření obvodních volebních komisí pro volby do krajského národního výboru ve volebních obvodech číslo 1–75; SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 40, kart. 61, Schůze předsednictva 6. 3.–26. 4. 1957, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 6. 3. 1957, Návrhy na předsedy, náměstky a tajemníky obvodních volebních komisí do KNV.

Nejdéle do 30. 3. 1957 pak musely být předsedou KNV vyhlášeny ObVK pro volby do KNV. Stejně jako u KVK muselo být o jejich zřízení vyhotoveno hlášení pro ministerstvo vnitra. Do téhož data měli pracovníci KNV – Průša, Kárník a Ševčík – za pomoci volební skupiny a krajské komise NF provést instruktáž předsedů ObVK pro volby do KNV, předat jim seznamy volebních obvodů a veškerého potřebného spisového materiálu. Vše mělo být zařízeno do 30. 3. 1957 především proto, že na tento den byla plánována první schůze ObVK v celém kraji.⁴⁰²

2.2.14 Seznamy voličů⁴⁰³

Sestavování seznamů voličů bylo úkolem rad MNV, které k němu měly přistoupit po vytvoření volebních obvodů. Voličské seznamy byly jednotné pro volby do NV všech stupňů. Prvním krokem k tomu, aby jejich sestavování probíhalo bez větších problémů, bylo projednání a provedení kontroly hlášení obyvatelstva na základě zápisů z domovních knih, na které měl dohlížet odbor vnitřních věcí rady KNV a Krajský sbor VB (J. Kárník a S. Pavelka). Tato kontrola měla proběhnout do 31. 1. 1957.⁴⁰⁴ Dále bylo úkolem rady KNV, konkrétně vedoucího odboru pro vnitřní věci rady KNV Jana Kárníka, aby do 10. 2. 1957 zajistila dodání tiskopisů pro vyhotovení voličských seznam jednotlivým ONV, MěNV a MNV. Vytvoření voličských seznamů bylo zjednodušeno kontrolou a některými úpravami na voličských seznamech z minulého volebního období tak, aby odpovídaly aktuální situaci.⁴⁰⁵ Nad pracemi na seznamech voličů měli dohled instruktoři KNV, kteří byli proškoleni pro jejich bezchybné vytvoření a především byli detailně informováni o výjimkách, které se týkaly osob, které do seznamů voličů nebyly zapisovány.⁴⁰⁶ Pokyny v zápisech pro instruktáž instruktorů mluví o seznamech jako o „*nejdůležitějších volebních*

---

⁴⁰² SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, in v. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, Úsekový a časový plán politického a materiálně technického zajištění volební kampaně pro volby do národních výborů, folie 2–5.

⁴⁰³ V archivních pramenech se často nachází také označení *voličské seznamy*.

⁴⁰⁴ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, in v. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, Úsekový a časový plán politického a materiálně technického zajištění volební kampaně pro volby do národních výborů, folie 3.

⁴⁰⁵ Monika KABEŠOVÁ, *Mechanismus a realizace voleb do systému národních výborů v Pardubicích (srovnání let 1954 a 1957)*, bakalářská práce PdF UHK, Hradec Králové 2015, s. 86.

⁴⁰⁶ Jednalo se o osoby zbavené svéprávnosti či osoby zbavené čestných práv občanských lidovým soudem.

dokumentech“.⁴⁰⁷ Jejich důležitost spočívala hlavně v tom, že podle nich byly občanům vydávány hlasovací lístky.⁴⁰⁸

Po řádném sestavení všech seznamů voličů muselo dojít k jejich vyložení *Vyhláškou o vyložení seznamů voličů* na veřejných místech (místnosti MNV) a popřípadě místními rozhlas, a to nejpozději 30 dnů před samotnými volbami (tedy do 19. 4. 1957).⁴⁰⁹ Ke dni 16. 4. 1957 byla „*situace ve vypracování voličských seznamů taková, že budou v zákonné době ve všech obcích dohotoveny*“.⁴¹⁰ Nejspíš tedy žádné komplikace s jejich vytvářením nenastaly.

Po vyložení seznamů voličů ve všech obcích a okresech byly rady ONV povinny zaslat radě KNV hlášení o počtu voličů, který byl uveden ve voličských seznamech, a to do 20. 4. 1957. Rada KNV poté dne 23. 4. 1957 zasílala souhrnné hlášení o počtu voličů uvedených na všech seznamech voličů v celém Pardubickém kraji ústřední volební komisi.⁴¹¹

Tabulka 41: Počet voličů po uzavření voličských seznamů v Pardubickém kraji.⁴¹²

Okres	Počet voličů
Čáslav	27 862
Hlinsko	24 666
Holice	17 360
Chotěboř	21 261
Chrudim	36 449
Lanškroun	12 276
Litomyšl	19 212
Pardubice - MěNV	30 985
Pardubice - ONV	23 585
Polička	18 989
Přelouč	19 477
Ústí nad Orlicí	25 970
Vysoké Mýto	25 148
Celkem	303 240

⁴⁰⁷ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, in v. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, III. instruktaž instruktorů KNV pro volby do národních výborů ze dne 2. 3. 1957, folie 2.

⁴⁰⁸ Monika KABEŠOVÁ, *Mechanismus a realizace voleb do systému národních výborů v Pardubicích (srovnání let 1954 a 1957)*, bakalářská práce PdF UHK, Hradec Králové 2015, s. 40.

⁴⁰⁹ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, in v. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, Úsekový a časový plán politického a materiálně technického zajištění volební kampaně pro volby do národních výborů, folie 3.

⁴¹⁰ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 96, Zápis ze schůze rady KNV dne 16. 4. 1957, Průběh přípravy voleb do národních výborů, folie 2.

⁴¹¹ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, in v. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, Úsekový a časový plán politického a materiálně technického zajištění volební kampaně pro volby do národních výborů, folie 4.

⁴¹² *Tamtéž*, Zhodnocení voleb, Zhodnocení předvolební kampaně a průběhu voleb do NV v kraji, Příloha č. 4 ke zprávě pro radu KNV dne 4. 6. 1957, Základní údaje k volbám do národních výborů.

2.2.15 Kandidáti NF

Mechanismus výběru kandidátů

Kandidáti byli, stejně jako v předešlém volebním období, vybírání složkami NF – tedy především masovými organizacemi a stranami NF. Do jejich celkového výběru spadali také ti stávající členové KNV, kterým bylo kádrovou komisí KV KSČ doporučeno, aby opět kandidovali do nového funkčního období. I s nimi tedy musely složky NF počítat ve svém předběžném návrhu. Veškeré práce týkající se výběru kandidátů začaly tentokrát dříve než v roce 1954, neboť návrh na politické a sociální složení budoucího KNV (který se opíral o obecnou směrnicí ÚV KSČ o procentuálním zastoupení) vzešel z plenárního zasedání KV KSČ konaného již dne 28. 1. 1957.⁴¹³

*Tabulky 42 a 43: Návrh na politické a sociální složení KNV ze dne 28. 1. 1957.*⁴¹⁴

Členů KNV	KSČ	Bezpartijní	ČSL	ČSS
75	46	17	6	6
Procentuálně	61%	23%	8%	8%

Členů KNV	Dělníci	Rolníci a členové JZD	Pracující inteligence	ČSA a SNB
75	38	22	12	3
Procentuálně	51%	29%	16%	4%

Tato směrnice byla základem pro výběr vhodných osob z návrhu, který získala od NF. Návrh obdrželo byro KV KSČ na poradě s vedoucími stranických skupin masových organizací a zástupců KV KF (předseda a tajemník) dne 7. 2. 1957. Zde se mělo jednat také o tom, kteří kandidáti budou navrženi za masové organizace a kteří za politické strany.⁴¹⁵ Poté nastalo období, ve kterém takto navrženi kandidáti podléhali kádrovému řízení, a kdy na ně byly vytvořeny **kádrové posudky** – používány byly i později KVK jako charakteristiky kandidátů (srov. příloha L) pro jejich představování voličům. Obsahovaly číslo volebního obvodu, za který měla konkrétní osoba kandidovat, datum a místo narození, současné zaměstnání a bydliště. Detailněji se

⁴¹³ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 24, kart. 11, Plenární zasedání 28. 1.–29. 6. 1957, Zápis ze zasedání KV KSČ Pardubice 28. 1. 1957, Předběžný návrh na politické a sociální složení nového krajského národního výboru.

⁴¹⁴ *Tamtéž.*

⁴¹⁵ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 40, kart. 60, Schůze předsednictva 11. 1.–2. 3. 1957, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 11. 1. 1957, Časový plán politicko-organizačního zajištění voleb v roce 1957 (po linii stranických orgánů a organizací, všech stupňů NV a výborů NF), Časový plán politicko-organizačního zajištění voleb v roce 1957 krajskými a okresními výbory a základními organizacemi strany, folie 6.

charakteristika zabývala činností během 2. světové války, za třetí republiky a po roce 1948. Povětšinou se zde nacházely informace o zaměstnáních, kterými tento člověk prošel, zahrnuty jsou zde i rodinné poměry a základní povahové rysy.⁴¹⁶

Podle časového plánu měly být návrhy na kandidáty projednávány na schůzi byra KV KSČ okolo 20. 2. 1957. Řádná schůze byra KV KSČ se konala o den později, tedy 21. 2. 1957, ale o projednávání návrhů zde nejsou žádné zmínky.⁴¹⁷ Zřejmě se celý proces o něco opozdil a návrhy byly na BKV KSČ probírány až 6. 3. 1957. Návrh sestával ze 75 jmen budoucích kandidátů pro volby do KNV, ve kterém však ze strany byra došlo k několika úpravám, navrženým prozatím pouze obyčejnou tužkou. Jednalo se o kandidáta Viléma Bakeše (instruktor ONV) u volebního obvodu č. 43 – Hlinsko, který měl být nahrazen Jaroslavem Pavlišťou (člen KNV), ing. Františka Kvíču (člen KNV) u vol. obvodu č. 68 – Prachovice, za nějž byl navrhován Josef Růžiška a jednu formální opravu špatně zaznamenaného jména u vol. obvodu č. 30 – Výprachtice, z Josefa Chládky na Jana Chládku. Tento přepracovaný návrh měl být II. oddělením KV KSČ projednán nejdéle do 12. 3. 1957 s krajskou komisí NF.⁴¹⁸ Již v tuto chvíli ale bylo zřejmé, že nejspíše nebude dodržena obecná směrnice o procentuálním politickém a sociálním zastoupení v budoucím KNV, neboť byli v tomto návrhu upřednostňováni političtí příslušníci KSČ.

Tabulky 44 a 45: Politické a sociální složení budoucího KNV podle návrhu ze dne 6. 3. 1957.⁴¹⁹

Členů KNV	KSČ	Bezpartijní	ČSL	ČSS
75	53	10	6	6
Procentuálně	71%	13%	8%	8%

Členů KNV	Dělníci	Rolníci a členové JZD	Pracující inteligence	ČSA a SNB
75	41	12	22	3
Procentuálně	55%	16%	29%	4%

Ze závěrů plenárního zasedání KV KSČ konaného dne 9. 3. 1957 však vyplývá, že Krajský výbor KSČ si byl tohoto problému vědom: „*Přes veškerou snahu nepodařilo*

⁴¹⁶ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 51, kart. 800, Zprávy o činnosti členů KNV, Charakteristiky kandidátů.

⁴¹⁷ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 40, kart. 60, Schůze předsednictva 11. 1.–2. 3. 1957, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 21. 2. 1957.

⁴¹⁸ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 40, kart. 61, Schůze předsednictva 6. 3.–26. 4. 1957, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 6. 3. 1957, Návrh na kandidáty NF do KNV pro roky 1957–1960.

⁴¹⁹ *Tamtéž*, folie 1.

se zajistit potřebný počet bezpartijních, ač typů bylo vybráno mnoho“.⁴²⁰ V návrhu schvalovaném plenárním zasedáním KV KSČ tentýž den se vyskytovalo také několik změn, šlo však pouze o přesun několika kandidátů z jednoho volebního obvodu do jiného a k vyřazení dvou kandidátek – volební obvod č. 5 a 6 – Marta Krejčíková a Růžena Lánská a zařazení dvou nových kandidátů – Františky Skalické a Ladislava Cibulky.⁴²¹

Tabulka 46: Změny v návrhu kandidátů NF pro volby do KNV ze dne 9. 3. 1957.⁴²²

Volební obvod	Původní kandidát	Nový kandidát
1	Marie Urbanová	Marie Poláková
2	Drahlava Jarošová	Františka Skalická
3	Marie Poláková	Ladislav Cibulka
5	Marta Krejčíková	Drahlava Jarošová
6	Růžena Lánská	Marie Urbanová

Takto změněný návrh byl byrem KV KSČ předán k projednání KV NF, jehož sekretariát v den vyhlášení voleb svolal poradu s představiteli politických stran a ostatních složek NF za účelem předložení předběžného návrhu na kandidáty NF do KNV. Na této poradě mohly být ještě vzneseny připomínky k některým z navrhovaných kandidátů. Dále návrh putoval ke krajské komisi NF, která o 4 dny později, na své mimořádné schůzi, byla povinna z návrhu sestavit předběžnou kandidátku NF do KNV, která musela být předána zpět politickým stranám a složkám NF, které ji na svých plenárních zasedáních měly projednat – zde však šlo spíše o seznámení s téměř finální verzí kandidátky.⁴²³ Především byl ale předběžný návrh předán také byru KV KSČ, který na svém zasedání dne 29. 3. 1957 ještě schválil změny v návrhu kandidátky v pěti obvodech. Z dokumentace je zřejmé, že nešlo pouze o rozhodnutí byra KV KSČ, ale o společný postup spolu s komisí NF: „komunisté a komise NF po dohodě s II. oddělením

⁴²⁰ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 24, kart. 11, Plenární zasedání 28. 1.–29. 6. 1957, Zápis ze zasedání KV KSČ Pardubice 9. 3. 1957, Diskuze k volební kampani, folie 4.

⁴²¹ *Tamtéž*, Návrh na kandidáty NF do KNV pro rok 1957–1960.

⁴²² Autorčina statistika. Zdroj: SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 40, kart. 61, Schůze předsednictva 6. 3.–26. 4. 1957, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 6. 3. 1957, Návrh na kandidáty NF do KNV pro roky 1957–1960; SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 24, kart. 11, Plenární zasedání 28. 1.–29. 6. 1957, Zápis ze zasedání KV KSČ Pardubice 9. 3. 1957, Návrh na kandidáty NF do KNV pro rok 1957–1960.

⁴²³ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, in v. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, Návrh plánu Národní fronty k volební kampani voleb do Národních výborů 1957, folie 4.

KV KSČ předkládají návrhy na změny kandidátů NF do KNV.⁴²⁴ Jednalo se o vol. obvod č. 6, kde byla nově navržena MUDr. Marie Zimáková (dětská lékařka) za M. Skalickou, „*kteřá se v minulosti dopustila trestného činu (vyhnání plodu) [...] i když byl trest (6 měsíců) amnestován a ve veřejnosti není příliš rozšířen [...] doporučují komunisté z komise NF provést změnu [...] II. oddělení souhlasí*“.⁴²⁵ Změna se týkala též vol. obvodu č. 14, kde byl navržen Jan Formánek (dělník VCHZ Rybitví, ČSS, ROH) za původní návrh na kandidaturu Věroslava Vondrouše, neboť „*Vondrouš odmítl vykonávat funkci člena KNV. Strana socialistická doporučuje za bratra Vondrouše jmenovaného Jana Formánka*“.⁴²⁶ Ve vol. obvodě č. 22 byl podán návrh na kandidáta Šimona Flídra (malíř a lakýrník, bývalý ved. tajemník OV KSČ ve Vysokém Mýtě) za Emílii Ondrovou. V tomto případě šlo o podnět ze strany městského výboru strany, neboť „*změnu si vyžádal MV KSČ Choceň*“.⁴²⁷ O odlišné důvody na změnu obsazení kandidatury se jednalo u vol. obvodu č. 39. Zde byl navržen Josef Gloser (vedoucí provozu, ČSS) namísto Františka Stodoly, který „*kandidaturu odmítá proto, že jako důchodce by již plně funkci nezvládl*“.⁴²⁸ Poslední změna proběhla u vol. obvodu č. 71, kde zaujala v kandidátce pozici Ludmila Konvalinková (úřednice, KSČ) za Ceplovou⁴²⁹ z důvodu souběžnosti funkcí: „*MV KSČ, všepplenární schůze v Chrasti a BOV v Chrudimi doporučuje kandidaturu namísto s. Ceplové, která je navržena do ONV*“.⁴³⁰ Tím byla kandidátka zhotovena. Její oficiální sestavení však měla na starosti NF, k formálnímu sestavení tedy došlo dne 30. 3. 1957 na schůzi krajské komise NF.⁴³¹ Nutno však dodat, že k sestavení konečné podoby kandidátky došlo podle časového plánu složek NF až dne 16. 4. 1957 na mimořádné schůzi krajské komise NF, tedy po „*schválení*“ kandidátů na veřejných schůzích s voliči, konajících se posléze.

---

⁴²⁴ SOA Zámorsk, F. KV KSČ Pardubice, inv. j. 40, kart. 61, Schůze předsednictva 6. 3.–26. 4. 1957, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 29. 3. 1957, Změny v návrhu kandidátů NF do KNV a náměstka předsedy ONV ve Vysokém Mýtě, folie 1.

⁴²⁵ SOA Zámorsk, F. KV KSČ Pardubice, inv. j. 40, kart. 61, Schůze předsednictva 6. 3.–26. 4. 1957, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 29. 3. 1957, Změny v návrhu kandidátů NF do KNV a náměstka předsedy ONV ve Vysokém Mýtě, folie 3.

⁴²⁶ *Tamtéž*, folie 2.

⁴²⁷ *Tamtéž*, folie 3.

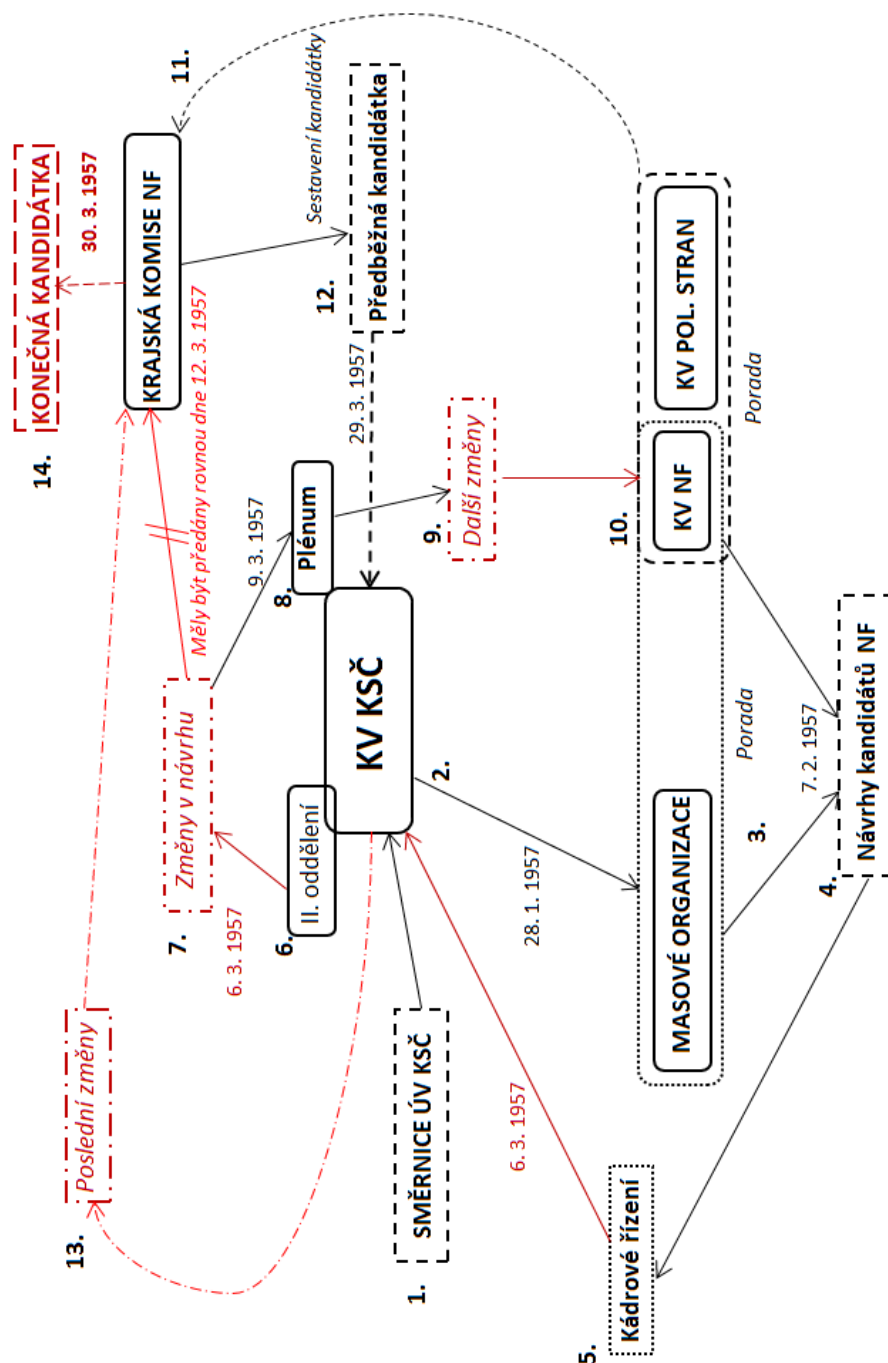
⁴²⁸ *Tamtéž*, folie 4.

⁴²⁹ V archivních písemnostech není uvedeno křestní jméno.

⁴³⁰ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 40, kart. 61, Schůze předsednictva 6. 3.–26. 4. 1957, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 29. 3. 1957, Změny v návrhu kandidátů NF do KNV a náměstka předsedy ONV ve Vysokém Mýtě, folie 4.

⁴³¹ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, in v. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, Návrh plánu Národní fronty k volební kampani voleb do Národních výborů 1957, folie 5.

Schéma 6: Mechanismus výběru a schvalování kandidátů NF pro volby do KNV Pardubice (r. 1957).⁴³²

⁴³² Autorčina statistika. Zdroj: SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 24, kart. 11, Plenární zasedání 28. 1. – 29. 6. 1957, Zápis ze zasedání KV KSČ Pardubice 28. 1. 1957; SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 40, kart. 60, Schůze předsednictva 11. 1.–2. 3. 1957, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 21. 2. 1957; SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 40, kart. 61, Schůze předsednictva 6.3. –26. 4. 1957, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 6.3. 1957, Návrh na kandidáty NF do KNV pro roky 1957–1960; SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 24, kart. 11, Plenární zasedání 28. 1.–29. 6. 1957, Zápis ze zasedání KV KSČ Pardubice 9. 3. 1957, Návrh na kandidáty NF do KNV pro rok 1957– 1960; SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 40, kart. 61, Schůze předsednictva 6. 3.–26. 4. 1957, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 29. 3. 1957, Změny v návrhu kandidátů NF do KNV a náměstka předsedy ONV ve Vysokém Mýtě, folie 4.

Stejně jako v předešlém volebním období, i v roce 1957 byly konány **veřejné schůze „k projednávání návrhů kandidátů,**“ aby byla zachována představa o velké roli občanů v procesu výběru vhodných kandidátů, jejich budoucích zástupců. Plán těchto schůzí byl připravován krajskou komisí NF již v polovině března, na její schůzi dne 16. 3. 1957.⁴³³ Ve většině obcí a obvodů kraje byly schůze plánovány v týdnu od 8. do 12. 4. 1957. Návrhy na kandidáty pro volby do KNV a ONV přednášel v obcích vždy zástupce okresní komise NF a návrh na kandidáty do jednotlivých MNV předseda místní komise NF.⁴³⁴ Celkový průběh veřejných schůzí byl řízen předem proškolenými referenty.

Na těchto schůzích šlo především o prvotní představení budoucích kandidátů v obvodě, ve kterém měl kandidovat do voleb. V průběhu schůzí mohly být také vzneseny námítky občanů vůči některému z kandidátů. Takovéto námítky byly vzneseny v pěti okresech Pardubického kraje. V okrese Vysoké Mýto šlo o tři připomínky. První z nich byla vznesena v obci Zálažany, kde občané nesouhlasili s kandidaturou Marie Fišarové, a to z důvodu *„že jde o obvod zemědělský a že požadují, aby je v KNV zastupoval zemědělec [...] tento názor si přítomní nedají vyvrátit a zásadně chtějí za kandidáta zemědělce“*.⁴³⁵ Méně závažná připomínka byla vyslovena v obci Třemošnice, kde občané poznamenali na vrub kandidáta KNV Jaromíra Kubánka *„že od poslední jeho návštěvy nevyřídil dotazy MNV, ač to přislíbil“*.⁴³⁶ O stejném kandidátovi do KNV (Kubánek) bylo diskutováno také v obci Zádolí, kde se občané dotazovali *„proč zanechal zemědělství [...] dříve byl výkonným zemědělcem a měl zaměstnané 3 pracovní síly“*.⁴³⁷ V okrese Hlinsko byly ve dvou obvodech vzneseny připomínky pouze k jedné kandidátce, a to Zdeňce Skopečkové. Voliči vyžadovali *„aby do KNV byl navržen člověk, který má větší vědomosti a přehled“*.⁴³⁸ Při schůzi v závodě Elektro-Praga se proti její kandidatuře dokonce vyjádřilo více než 50 % přítomných občanů. Dalším z okresů, kde byl vysloven vůči kandidátovi nesouhlas, byla Polička. Zde v obci Bor občané mluvili v negativním slova smyslu proti dr. Janu Melounovi,

---

⁴³³ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, in v. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, Návrh plánu Národní fronty k volební kampani voleb do Národních výborů 1957, folie 4.

⁴³⁴ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 71, kart. 825, Politicko-organizační zajištění voleb do NV, Organizační zajištění veřejných schůzí k projednání kandidátů NF a rozpočtu na r. 1957.

⁴³⁵ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, Připomínky k navrhovaným kandidátům do KNV v průběhu veřejných schůzí I. etapy, folie 1.

⁴³⁶ *Tamtéž.*

⁴³⁷ *Tamtéž.*

⁴³⁸ *Tamtéž.*

který podle jejich slov „*pro ně nic neudělal, vše slíbil a nic dosud nesplnil*“.⁴³⁹ I v některých jiných obcích poličského okresu vyjádřili funkcionáři MNV obavu, že „*při volbách neprojde*“.⁴⁴⁰ V obci Jimramovské Pavlovice občané na veřejné schůzi nesouhlasili s kandidaturou Jaroslava Leksy, neboť prý v době, kdy byl zaměstnán v jednom z místních závodů „*nutil lidi do práce [...] jeho poměry jsou neuspořádané a žádají o přešetření*“.⁴⁴¹ V obci Hrabětín, nacházejícím se v Čáslavském okrese, občané pronesli připomínku, že kandidát do KNV dr. ing. Bohuslav Skřivánek „*jako člen KNV neodpovídal na dotazy kladené při besedách s voliči*“.⁴⁴² Posledním okresem, ve kterém se nalézaly nějaké nesouhlasy občanů s kandidáty, byl okres Holice. Zde v obci Choteč občané požadovali namísto kandidatury Jana Formánka za kandidáta do KNV v tomto obvodu Ladislava Neugebauera. V obci Vysoká u Holic bylo ze strany občanů vytýkáno kandidátovi Bohumilu Pírkovi, že „*při zakládání JZD postupoval příliš bezohledně při směně pozemků*“.⁴⁴³ Vzhledem k tomu, že všichni zmínění kandidáti podepsali *protokol o složení slibu*, bylo ovšem v této době již nepravděpodobné, že by některé z námitek občanů bylo vyhověno.

Na konci týdne, ve kterém veřejné schůze probíhaly, mělo být ze strany MNV a ONV dohlédnuto, aby kandidáti podepsali **prohlášení o souhlasu s jejich kandidaturou**, neboť tato formalita byla nezbytnou součástí pro zdárný průběh jejich následné registrace k volbám. Ne všude tomu tak však bylo: „*Je zjištěno, že v mnoha obcích ještě v týdnu od 8. do 13. 4. 1957 nebyla podepsána prohlášení o souhlasu s volbou jednotlivými kandidáty, že kandidáti sice slíbili svůj souhlas, avšak národní výbor tento jejich slib nijak nepochytil [...] Je proto nutno, aby na všech obcích se instruktoři ONV přesvědčili, zda tato náležitost je v pořádku*“.⁴⁴⁴ Tato registrace se ale nejspíše týkala kandidátů pro volby do MNV a ONV, neboť ze zápisu schůze rady KNV dne 16. 4. 1957 vyplývá, že registrace kandidátů do KNV měla proběhnout od 16. do 19. 4. 1957. Zakončení registrace proběhlo jejím vyhlášením dne 23. 4. 1957 ve všech obcích a volebních obvodech Pardubického kraje. Při této příležitosti byly do všech

---

⁴³⁹ SOA Zámrsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, Připomínky k navrhovaným kandidátům do KNV v průběhu veřejných schůzí I. etapy, folie 1.

⁴⁴⁰ *Tamtéž.*

⁴⁴¹ *Tamtéž*, folie 2.

⁴⁴² *Tamtéž.*

⁴⁴³ *Tamtéž.*

⁴⁴⁴ SOA Zámrsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, VI. instruktáž instruktorů KNV pro volby do národních výborů dne 12. 4. 1957, folie 2.

okresů zaslány propagační materiály týkající se kandidátů – jejich podrobné charakteristiky a fotografie, jejichž první série vyšla v krajském časopise Zář.⁴⁴⁵

Tabulka 47: Účast občanů na schůzích, kde byly projednávány návrhy kandidátů NF do NV.⁴⁴⁶

Okres	Celkem voličů	V obcích a obvodech	Na závodech	Dohromady	V procentech
Čáslav	28 793	7 840	786	8 626	29,90%
Hlinsko	25 350	3 291	920	4 111	16,20%
Holice	17 787	5 157	1 514	6 671	37,50%
Chotěboř	22 025	3 000		3 000	13,60%
Chrudim	37 803	7 727	1 937	9 664	25,30%
Lanškroun	12 692	3 642	1 032	4 674	36,70%
Litomyšl	19 781	4 460	1 696	6 156	31,10%
Pardubice - MěNV	32 243	4 180		4 180	12,90%
Pardubice - ONV	24 147	4 100	1 000	5 100	21,10%
Polička	19 803	5 919	2 379	8 298	41,90%
Přelouč	20 048	3 361	1 500	4 861	24,20%
Ústí nad Orlicí	27 240	5 191	1 670	6 861	25,10%
Vysoké Mýto	26 124	5 657		5 657	21,70%
Celkem	313 836	63 525	14 434	77 959	24,80%

Po skončení veřejných schůzí bylo přistoupeno k **registraci kandidátů**, kteří museli být dle zákonem stanovené lhůty zaregistrováni nejpozději 30 dnů před konáním voleb, tedy do dne 19. 4. 1957. Z tohoto důvodu se mezi 15.–19. 4. 1957 konaly schůze obvodních volebních komisí, které měly provedení registrací přidělené. Na každé schůzi ObVK její předseda přečetl přihlášku konkrétního kandidáta k jeho registraci, podanou OV/MV KSČ, na předepsaném formuláři. Součástí formuláře muselo být prohlášení kandidáta o jeho souhlasu s kandidaturou v daném obvodu.⁴⁴⁷ O registraci byl poté dvojmo vyhotoven *zápis o registraci kandidáta*, a to z toho důvodu, že originál zápisu s podpisy přítomných členů ObVK zasílal její předseda spolu s přihláškou k registraci

⁴⁴⁵ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 96, Zápis ze schůze rady KNV dne 16. 4. 1957, Průběh přípravy voleb do národních výborů, folie 1.

⁴⁴⁶ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 74, kart. 826, Zhodnocení voleb, Přehled o účasti občanů na předvolebních schůzích I. Etapy kde byly projednávány návrhy na kandidáty do NV.

⁴⁴⁷ Případně mohl být na schůzi pozván sám navrhovaný kandidát za účelem představení ObVK.

OVK a opis zakládal do dokumentace ObVK.⁴⁴⁸ Na průběh registrace dohlíželi také instruktoři KNV, kteří o ní zaslali zprávu radě KNV.

Tabulka 48: Celkový počet zaregistrovaných kandidátů v Pardubickém kraji.⁴⁴⁹

Stupeň NV	KNV	ONV	MěNV	MNV	Celkem
Počet kandidátů	75	456	166	9 398	10 095

Dne 23. 4. 1957 byli všichni kandidáti pro volby do KNV pozváni k předsedovi KNV, který je měl informovat o jejich úkolech v poslední etapě předvolební kampaně. Zde byl každému kandidátovi předán volební programový plán, seznam obvodů a některé potřebné dokumenty – zákon o národních výborech a zákon o volbách do národních výborů.⁴⁵⁰

Po sestavení kandidátky a registraci kandidátů bylo přistoupeno k poslední části předvolební kampaně, ve které se konaly **besedy kandidátů s voliči**. Ty probíhaly v období mezi 2.–15. 5. 1957.⁴⁵¹ Každý kandidát byl za účelem svého představení na besedách s voliči proškolen referenty, od nichž obdrželi také potřebné dokumenty a materiály, a především pokyny, kterými se měli na schůzi řídit. Obsahovaly celkem detailní popis toho, jakými frázemi se má při komunikaci s voliči kandidát inspirovat a o čem všem má při představení mluvit. Začátek jejich uvedení měl začínat větami typu: *„Vážení občané, soudružky a soudruzi! S radostí využívám tohoto shromáždění voličů, na kterém mohu poděkovat za projevenou důvěru, kterou jste vyjádřili svým návrhem a souhlasem, abych mohl kandidovat a s Vaší pomocí pracovat v krajském národním výboru v Pardubicích“*.⁴⁵² Dále měli všichni kandidáti vyprávět o svém životě, rodinných poměrech, práci, ale i životě za první republiky, v průběhu druhé světové války a v období následujícím po ní až do jejich současnosti. Tímto se měli kandidáti co nejvíce přiblížit voličům a vytvořit dojem toho, že před nimi nemají „co skrývat.“

⁴⁴⁸ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, VI. instruktáž instruktorů KNV pro volby do národních výborů dne 12. 4. 1957.

⁴⁴⁹ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 96, Zápis ze schůze rady KNV dne 30. 4. 1957, Průběh přípravy voleb do národních výborů, folie 1.

⁴⁵⁰ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 96, Zápis ze schůze rady KNV dne 16. 4. 1957, Průběh přípravy voleb do národních výborů, folie 1.

⁴⁵¹ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 51, Kandidáti KNV – volební kampaň 1957, Kandidáti KNV – plány schůzí s kandidáty dle obvodů.

⁴⁵² SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, Představování kandidáta národního výboru na schůzi s voliči.

Prostor měl být také ponechán pro případné dotazy, týkající se osobních záležitostí: „*Jelikož se chci s Vámi stýkat jako dobrý známý, byl bych rád, když byste se mne zeptali na některé věci z mého života práce, abych mohl podat podrobnější vysvětlení a na druhé straně, abych měl možnost poznat Vás a věděl již nyní, na koho se mohu obracet při plnění tak odpovědné funkce, jako je členství v krajském národním výboru*“.⁴⁵³ Dále měl budoucí kandidát za úkol seznámit občany s výsledky rozvoje hospodářství a především krajským volebním plánem na období následující, tedy na léta 1957–1960. Mimo to informoval voliče o konkrétních plánech, dotýkajících se obvodu, ve kterém měl kandidovat. Celý referát kandidáta byl často zakončen slovy: „*Těším se na spolupráci se svými voliči, kterým věřím, že svoje dobré myšlenky ve spolupráci s národními výbory, budou věnovat výstavně naši krásné vlasti*“.⁴⁵⁴ Poté byly vypracovávány hlasovací lístky – nezbytná součást volebního procesu.

Tabulka 49: Účast občanů na schůzích, kde byli představováni kandidáti NF.⁴⁵⁵

Okres	Počet obcí	Celkem voličů	V obcích a obvodech	Na závodech	Celkem	V procentech
Čáslav	83	28 793	6 792	1 364	8 156	28,00%
Hlinsko	64	25 350	6 554	1 940	8 494	32,00%
Holice	39	17 787	6 451	1 795	8 246	46,39%
Chotěboř	85	22 025	3 557	882	4 439	20,16%
Chrudim	94	37 803	5 539	2 632	8 171	21,60%
Lanškroun	18	12 692	4 620		4 620	37,20%
Litomyšl	51	19 781	3 085	503	3 588	18,00%
Pardubice - MěNV		32 243	5 334	5 457	10 791	53,60%
Pardubice - ONV	64	24 147	5 662	1 784	7 446	30,40%
Polička	51	19 803	5 119	844	5 936	33,60%
Přelouč	78	20 048	6 404	1 467	7 871	39,20%
Ústí nad Orlicí	30	27 240	2 163	2 017	4 180	15,00%
Vysoké Mýto	74	26 124	6 649	305	6 954	26,70%
Celkem	731	313 836	67 929	20 990	88 892	29,30%

⁴⁵³ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, Představování kandidáta národního výboru na schůzi s voliči.

⁴⁵⁴ *Tamtéž.*

⁴⁵⁵ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 40, kart. 61, Schůze předsednictva 10.5. –25. 6. 1957, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 21. 6. 1957, Zhodnocení voleb do NV, Přehled o účasti občan na předvolebních schůzích II. etapy, na nichž se představovali kandidáti do NV.

Stejně jako v roce 1954, i v tomto roce byl vytvořen **předběžný návrh na složení rady KNV**. Poprvé bylo její složení projednáváno na plenárním zasedání KV KSČ dne 27. 4. 1957. Zde bylo předloženo ke schválení 13 jmen,⁴⁵⁶ s jejich konkrétními pozicemi v radě KNV. Všechna jména byla jednomyslně přijata. „*Poté byli členové KV seznámeni s dalšími soudruhy, kteří by přicházeli v úvahu do rady KNV: (reservy)*“.⁴⁵⁷ Jednalo se o čtyři osoby, které měly předpoklady k vykonávání funkce člena rady KNV.⁴⁵⁸ Tento návrh přijalo byro KV KSČ na své schůzi dne 10. 5. 1957 bez námitek.⁴⁵⁹

Tabulka 50: Návrh na složení rady KNV ze dne 27. 4. 1957.⁴⁶⁰

Složení rady	Jméno
Předseda	<i>Richard Průša</i>
Tajemník	<i>Alexandr Dědkovský</i>
Náměstkové	<i>Ladislav Neugebauer</i>
	<i>Karel Novák</i>
	<i>Jan Kučera</i>
Členové rady	<i>Jaroslav Šilar</i>
	<i>Jan Meloun</i>
	<i>Jindřich Reichrt</i>
	<i>Marie Poláková</i>
	<i>František Endr</i>
	<i>Bohumil Pírko</i>
	<i>Jaromír Kubánek</i>
	<i>Václav Bejček</i>
Rezerva	<i>Jindřich Pavelka</i>
	<i>Drahoslava Jarošová</i>
	<i>Jan Formánek</i>
	<i>Oldřich Valtr</i>

⁴⁵⁶ Richard Průša, Ladislav Neugebauer, Karel Novák, Jan Kučera, Alexandr Dědkovský, Jaroslav Šilar, Jan Meloun, Jindřich Reichrt, Marie Poláková, František Endr, Jaromír Kubánek, Václav Bejček a Bohumil Pírko.

⁴⁵⁷ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 24, kart. 11, Plenární zasedání 28. 1.–29. 6. 1957, Zápis ze zasedání KV KSČ Pardubice 27. 4. 1957, Návrh na složení rady KNV, zvoleného ve volbách dne 19. 5. 1957.

⁴⁵⁸ Jednalo se o Jindřicha Pavelku, Drahoslavu Jarošovou, Jan Formánka a Oldřicha Valtra.

⁴⁵⁹ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 40, kart. 61, Schůze předsednictva 10. 5.–25. 6. 1957, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 10. 5. 1957, Návrh na svolání stranické skupiny KNV, folie 2.

⁴⁶⁰ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 24, kart. 11, Plenární zasedání 28. 1.–29. 6. 1957, Zápis ze zasedání KV KSČ Pardubice 27. 4. 1957, Návrh na složení rady KNV, zvoleného ve volbách dne 19. 5. 1957.

2.2.16 Volební den

Volební den byl završením příprav celého volebního procesu a musela mu být ve všech obcích, městech a okresech kraje věnována velká pozornost. Za tímto účelem byly centrálně vydány brožury o organizaci volebního dne, které byly předány všem OVK a jejich předsedové se ještě museli zúčastnit instruktáže, zaměřené právě na volební den. Instruktáž byla též povinná pro všechny vedoucí odborů pro vnitřní věci a vedoucí všeobecných odborů rad ONV.⁴⁶¹ Na organizaci volebního dne se také podílely volební skupiny. Volební skupina KNV Pardubice měla za úkol, do dne 30. 4. 1957, vytvořit plán, který zajišťoval průběh volebního dne v celém Pardubickém kraji.⁴⁶²

Den před volbami ještě musely být radami MNV uzavřeny voličské seznamy. Ty byly podepsány předsedy a tajemníky rad MNV, kteří je předávali na ONV, a to nejdéle do 18:00 hod., neboť ještě téhož dne musely být k dispozici ke kontrole na odboru pro vnitřní věci rady KNV.⁴⁶³

Pro hlášení průběhu volebního dne a pro jakékoliv jiné potřeby byl vytvořen seznam volebních obvodů pro volby do KNV, ve kterém bylo zaznamenáno jejich sídlo (většinou v sídle MNV) a číslo pro telefonní spojení.⁴⁶⁴

2.2.17 Zmocněnci krajské volební komise

Krajským národním výborem byly jmenovány osoby, které měly napomoci v období těsně předcházejícím volbám, hlavně den předtím, tedy 18. 5. 1957, a to především s kontrolou posledních předvolebních příprav. Byli ustanoveni pro každý volební obvod pro volby do KNV, ve kterém se den před volbami a v den voleb pohybovali a spolupracovali s ObVK. Všichni tito zmocněnci se museli zúčastnit v týdnu před volbami instruktáže, která se konkrétně konala dne 13. 5. 1957. V *seznamu zmocněnců KVK* se nacházelo 74 jmen osob,⁴⁶⁵ které byly rozděleny do jednotlivých

---

⁴⁶¹ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 97, Zápis ze schůze rady KNV dne 14. 5. 1957, Průběh přípravy voleb do národních výborů, folie 1.

⁴⁶² SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, in v. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, Úsekový a časový plán politického a materiálně technického zajištění volební kampaně pro volby do národních výborů, folie 7.

⁴⁶³ Monika KABEŠOVÁ, *Mechanismus a realizace voleb do systému národních výborů v Pardubicích (srovnání let 1954 a 1957)*, bakalářská práce PdF UHK, Hradec Králové 2015, s. 90.

⁴⁶⁴ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, Seznam volebních obvodů pro volby do krajského národního výboru v Pardubicích, jejich sídla a čísla telefonů.

⁴⁶⁵ Pro 1. obvod – budovu KNV, zmocněnec přidělen nebyl. Srov. SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, Seznam zmocněnců KVK.

okresů podle počtu volebních obvodů, které se v okrese nacházely. Pro každý okres tak bylo přiděleno 4–9 osob.⁴⁶⁶

Zmocněnci měli také na starost dopravu konečných výsledků voleb z jednotlivých obvodů krajské volební komisi a z tohoto důvodu jim byl přidělen automobil nebo motorové vozidlo.⁴⁶⁷

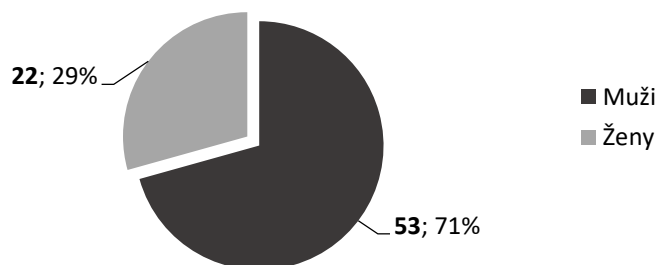
2.2.18 Výsledky voleb

*Tabulky 50 a 51: Politické a sociální složení zvolených členů KNV Pardubice.*⁴⁶⁸

Členů KNV	Dělníci	Rolníci + JZD	Pracující inteligence
75	19	16	40

Členů KNV	KSČ	Bezpartijní	ČSL	ČSS
75	53	10	6	6

*Graf 8: Genderové složení nově zvoleného KNV Pardubice v roce 1957.*⁴⁶⁹

⁴⁶⁶ *Tamtéž.*

⁴⁶⁷ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 97, Zápis ze schůze rady KNV dne 14. 5. 1957, Průběh přípravy voleb do národních výborů, folie 2.

⁴⁶⁸ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 83, kart. 62, 19. 5. 1957, Volby 1957, Přehled o výsledcích voleb do krajského a okresních národních výborů.

⁴⁶⁹ *Tamtéž.*

Tabulka 52: Konečné výsledky voleb do KNV Pardubice v r. 1957.⁴⁷⁰

Okres	Celkem voličů	Volební účast	%	Pro kandidáty NF	%	Proti kandidátům NF	%
Pardubice–město	33 899	33 774	99,76	33 685	99,75	84	0,25
Pardubice–venkov	24 933	24 713	99,11	24 459	98,97	225	0,91
Čáslav	30 393	30 328	99,79	29 935	98,7	359	1,18
Hlinsko	24 892	24 862	99,88	24 309	97,77	553	2,33
Holice	17 871	17 817	99,70	17 569	98,6	232	1,3
Chotěboř	21 801	21 619	99,90	21 359	98,7	230	1,15
Chrudim	37 650	37 455	99,48	37 248	99,45	156	0,41
Lanškroun	12 584	12 496	99,30	12 374	99,19	100	0,81
Litomyšl	19 937	19 840	99,51	19 569	98,63	260	1,31
Polička	19 671	19 618	99,70	19 532	99,6	72	0,36
Přelouč	19 848	19 782	99,74	19 397	98,05	362	1,82
Ústí nad Orlicí	27 243	27 052	99,29	26 607	98,2	401	1,4
Vysoké Mýto	26 672	26 459	99,20	25 950	98,07	488	1,84
Kraj celkem	317 395	315 815	99,50	311 993	98,78	3 522	1,11

2.2.19 Zakončení volebního procesu – schůze nového KNV

Konec voleb byl spojen s prvním zasedáním nového KNV. To bylo naplánováno „starou“ radou KNV na jejím zasedání dne 30. 4. 1957 na 28. 5. 1957 od 9:00 hod. v restauraci Tatra, v Hronovické ulici v Pardubicích. Zasedání se skládalo z několika formálních částí, které bylo třeba dodržet. První důležitou skutečností byla volba **mandátové komise**, která byla podle zákona povinna navrhnout na zasedání „*ověření platnosti volby jednotlivých členů krajského národního výboru*“.⁴⁷¹ Mandátová komise se skládala ze 7 členů – Jan Kučera (předseda), Bohumil Pírko, JUDr. Jan Meloun, Marie Víšková, MUDr. Božena Krešlová, mjr. Oldřich Malý a Hermína Jungrová.⁴⁷² Opět se jednalo o členy nově zvoleného KNV, kteří měli na starost ověřit volbu všech členů, tedy i sebe samých. Závěrečná zpráva mandátové komise obsahovala celkový přehled výsledků voleb v Pardubickém kraji a její závěr zněl: „*Krajský národní výbor*

⁴⁷⁰ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 83, kart. 62, 19. 5. 1957, Volby 1957, Přehled o výsledcích voleb do krajského a okresních národních výborů.

⁴⁷¹ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 96, Zápis ze schůze rady KNV dne 30. 4. 1957, Plán přípravy zasedání krajského národního výboru v Pardubicích dne 28. 5. 1957, folie 1.

⁴⁷² SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 119, kart. 871, Usnesení z prvního zasedání krajského národního výboru v Pardubicích po volbách konaných dne 28. května 1957, folie 1.

v Pardubicích na základě návrhu své mandátové komise ověřil platnost a právnost volby členů krajského národního výboru, ježto všechna ustanovení zákona o volbách do národních výborů byla zachována“.⁴⁷³

Všichni členové nově zvoleného KNV museli složit **Protokol o složení slibu** (srov. příloha O), kterým definitivně stvrdili svůj souhlas se zvolením a současně slibovali pracovitost a věrnost: „*Slibuji, že budu zachovávat věrnost lidu a republice, svou činností chránit a posilovat lidově demokratické zřízení a zachovávat zákony a nařízení*“.⁴⁷⁴ Poté již byli právoplatnými členy KNV pro funkční období let 1957–1960.

Na zasedání měli být formálně zvoleni také jednotliví členové rady KNV. Za tímto účelem byla byrem KV KSČ svolána **stranická skupina KNV**, jejíž členové měli za úkol na zasedání navrhnout na členy rady osoby, které byro KV KSČ předem vybralo za vhodné, což vyplývá velmi zřejmě ze zápisu jeho schůze: „*II. oddělení KV navrhuje zajistit volbu takto...*“⁴⁷⁵ načež následoval soupis budoucích členů rady KNV i s jejich pozicemi. Byru KV KSČ šlo především o to, aby volba proběhla podle jím předem stanoveného návrhu na složení rady KNV. Předsedou stranické skupiny byl II. oddělením KV KSČ navržen Ladislav Neugebauer (náměstek předsedy KNV), který řídil začátek zasedání KNV dne 28. 5. 1957.⁴⁷⁶ Volba členů rady KNV proběhla veřejných hlasováním, o každém členovi zvlášť – zvednutím ruky. Jako první proběhlo hlasování o volbě (staro)nového předsedy KNV – navržen byl (podle předpokladu) Richard Průša.

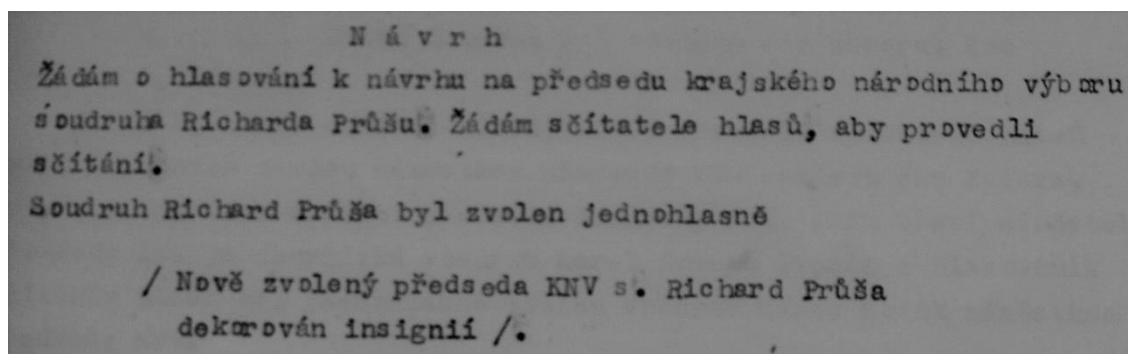
⁴⁷³ SOA Zámorsk, f. KNV, inv. j. 1., kn. 9, Zápis II/I zasedání krajského národního výboru v Pardubicích, které se konalo dne 28. května 1957 v restauraci Tatran v Pardubicích, Hronovická ulice, Návrh na ověření platnosti volby členů krajského národního výboru v Pardubicích, zvolených dne 19. května 1957, folie 2.

⁴⁷⁴ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 75, kart. 826, Propagace voleb, Protokoly o složení slibů členů KNV pro volební období 1957–1960, folie 50.

⁴⁷⁵ SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 40, kart. 61, Schůze předsednictva 10.5. –25. 6. 1957, Zápis ze schůze předsednictva KV KSČ 10. 5. 1957, Návrh na svolání stranické skupiny KNV, folie 2.

⁴⁷⁶ *Tamtéž.*

Obrázek 4: Návrh na zvolení nového předsedy KNV – Richarda Průši.⁴⁷⁷

Po svém zvolení řídil další průběh zasedání a volbu ostatních členů rady KNV již Richard Průša, který nové funkční období započal se slovy: „*Soudružky a soudruzi, sestry a bratři, přejímám další řízení našeho zasedání a při přejímání této důležité funkce chci Vás ujistit, že podle zkušeností, které jsem získal v dosavadní funkci [...] věřím, že nastoupíme do nového období s plnou odpovědností, a že si budeme všichni plně vědomi daného slibu našim pracujícím, se kterými budeme úzce spolupracovat na zachování míru a vybudování socialismu v naší vlasti*“.⁴⁷⁸

Na zasedání byly ustanoveny také odbory a správy rady KNV s jejich vedoucími a stálé komise KNV s jejich předsedy a všemi členy.⁴⁷⁹

Zasedání KNV nebylo veřejné, ale mělo být později zveřejněno v krajském tisku a ve Východočeském rozhlase.⁴⁸⁰

⁴⁷⁷ SOA Zámorsk, f. KNV, inv. j. 1., kn. 9, Zápis II/I zasedání krajského národního výboru v Pardubicích, které se konalo dne 28. května 1957 v restauraci Tatra v Pardubicích, Hronovická ulice, Zápis č. 4, folie 2.

⁴⁷⁸ *Tamtéž.*

⁴⁷⁹ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 119, kart. 871, Usnesení z prvního zasedání krajského národního výboru v Pardubicích po volbách konaných dne 28. května 1957, folie 2–3.

⁴⁸⁰ ⁴⁸⁰ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 96, Zápis ze schůze rady KNV dne 30. 4. 1957, Plán přípravy zasedání krajského národního výboru v Pardubicích dne 28. 5. 1957, folie 3.

2.2.20 Odměny za pracovní zásluhy

I tentokrát měli být výjimečně ohodnoceni zaměstnanci NV, kteří „v průběhu příprav voleb do národních výborů projeví mimořádnou iniciativu nebo se mimořádně zasloužili o jejich zdárný průběh“.⁴⁸¹ Výše odměn měly být stanoveny podle směrnice ministerstva vnitra, která vyšla dne 24. 5. 1957 a byla zaslána všem odborům pro vnitřní věci rad ONV a KNV. Částky se většinou pohybovaly okolo 100–300 Kčs.⁴⁸² V archivních písemnostech se nenachází žádná dokumentace dokládající stanovení odměn pro pracovníky ze strany KNV. Je možné, že vzhledem k tomu, že tentokrát byla směrnice ministerstva vnitra vydána až po ukončení volebního procesu, zabýval se jí nově zvolený KNV Pardubice až na svých pozdějších schůzích.⁴⁸³

2.2.21 Děkovné dopisy členům KNV

V období před volebním dnem bylo radou KNV schváleno, že budou všem dosavadním členům KNV zaslány děkovné dopisy (srov. příloha M) za jejich práci, kterou pro KNV vykonali v uplynulém volebním období. K tomu měly být organizačním a kontrolním odborem rady KNV vybrány knihy v hodnotě cca 40,- Kčs, které měly sloužit jako upomínkový předmět. Dopisy i knihy měly být zaslány nejdéle do 31. 5. 1957. Někteří z těchto členů byli navrženi po kandidaturu do dalšího funkčního období. Ostatním mělo být nabídnuta další spolupráce s KNV, ale tentokrát v některé ze stálých komisí, a to převážně proto „aby svoje zkušenosti předávali novým členům v národních výborech a stáli v čele při organizaci budování socialismu v naší vlasti a zajišťování volebních programových plánů na léta 1957–1960“.⁴⁸⁴ Konečné rozhodnutí však bylo samozřejmě na každém jednotlivci, zda chce ve spolupráci pokračovat.

Nakonec byly zřejmě tyto děkovné dopisy opožděny, neboť byly vypraveny až 1. 7. 1957. Byl k nim přiložen lístek, ve kterém si mohli členové vyplnit a vybrat, ve které konkrétní komisi by nadále chtěli působit. Poté mohli lístek odevzdat zpět jej radě

---

⁴⁸¹ Monika KABEŠOVÁ, *Mechanismus a realizace voleb do systému národních výborů v Pardubicích (srovnání let 1954 a 1957)*, bakalářská práce PdF UHK, Hradec Králové 2015, s. 94.

⁴⁸² *Tamtéž.*

⁴⁸³ Podobně tomu bylo i na okresní úrovni, kde byl návrh na odměny podán vedoucím pro vnitřní věci rady ONV Pardubice (Rambousek) až dne 1. 11. 1957. Srov. *tamtéž.*

⁴⁸⁴ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 97, Zápis ze schůze rady KNV dne 14. 5. 1957, Návrh na předání děkovných dopisů všem členům KNV při ukončení volebního období a předání všem členům KNV v upomínku knihu.

KNV. Pro členy, kteří v KNV působili v letech 1954–1957, a nebyli pro nové funkční období vybráni a zvoleni, byla připravena **nabídka práce v některé ze stálých komisí KNV**. Za tímto účelem vytvořil organizační a kontrolní odbor rady KNV *Formulář pro souhlas s prací ve stálé komisi* (srov. příloha N). Zde každý z nich mohl zakroužkovat, ve které stálé komisi je ochoten v budoucnu pracovat. Pokud by nechtěli být členy komise, měli ještě na výběr práci aktivisty stálé komise či aktivisty člena KNV ve svém volebním obvodu.⁴⁸⁵

2.2.22 Povolební kontrola činnosti

Po volbách byli všichni nově zvolení členové KNV kontrolováni ve své činnosti. První kontrola byla provedena za období červenec–prosinec 1957 a byla z ní vytvořena *Zpráva o činnosti člena krajského národního výboru v Pardubicích*. (srov. příloha P) U každého bylo posouzeno, zda se účastnil besed s voliči, jestli pořádal přijímací dny, kolikrát byl za tu dobu přítomen na schůzích stálých komisí KNV, na jednotlivých zasedáních KNV, ale i na zasedáních ONV či MNV nebo schůzích JZD. Pod přehledovou tabulkou, která tyto údaje shrnovala, se ještě nacházely další informace k jeho působení ve funkci.⁴⁸⁶

---

⁴⁸⁵ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 51, kart. 800, Zprávy o činnosti členů KNV, Formulář pro souhlas s prací ve stálé komisi.

⁴⁸⁶ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 51, kart. 800, Zprávy o činnosti členů KNV.

3 KOMPARACE VOLEB DO NV V ROCE 1954 A 1957

3.1 Důvody komparace

Komparace volebních let 1954 a 1957 je nezbytnou a velmi důležitou součástí této diplomové práce. Je to především z toho důvodu, že volby do národních výborů v těchto letech byly prvními dvěma koly voleb tohoto druhu v poúnorovém Československu. Před prvními řádnými volbami do NV, konanými v roce 1954, byly politické strany NF v národních výborech zastoupeny na základě předpisů tzv. třetí republiky.

Právě skutečnost, že se jednalo o mechanismus, který do 50. let 20. století nebyl realizován, přistupovala k jeho přípravám vláda, Komunistická strana Československa, ale i její organizace, složky NF a samotné národní výbory s určitým respektem. Legislativně byly volby do NV a podmínky jejich průběhu zakotveny v zákoně č. 14/1954 Sb., o volbách do národních výborů,⁴⁸⁷ který přesně určoval obecné informace o volbách, ale i technické parametry pro jejich zajištění.

Celkový mechanismus příprav a realizace voleb z hlediska reality Pardubického kraje je popsán ve druhé kapitole této práce, netřeba jej tedy na tomto místě opět popisovat. Důležitější je ovšem fakt, že před blížícím se koncem uplynutí tříletého funkčního období jednotlivých členů národních výborů vláda přistoupila k vypracování novelizace zákona o národních výborech⁴⁸⁸ a zákona o volbách do národních výborů,⁴⁸⁹ které pro celý volební proces přinesly několik změn. Změny byly v novelizaci zařazeny nejspíše především proto, že v roce 1954 v určitých okamžicích vznikaly problémy nebo bylo zjištěno, že by bylo efektivnější některé technické části zjednodušit či pozměnit.

U voleb do NV v roce 1957 tak bylo celkem dobře znatelné, že se jedná o proces, který již jednou proběhl. Do jisté míry byla i z tohoto důvodu jejich příprava jednodušší. Nejen národní výbory, ale i stranické orgány KSČ a složky NF měly před zahájením celého mechanismu zkušenosti se svou úlohou v něm a mohly se poučit ze svých předešlých chyb. V tomto volebním roce se tak objevují některé úplně nové procesy, které byly zařazeny jako další součást příprav a měly přinést zdokonalení.

---

⁴⁸⁷ Zákon č. 14/1954 Sb., o volbách do národních výborů.

⁴⁸⁸ Zákon č. 10/1957 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o národních výborech.

⁴⁸⁹ Zákon č. 12/1957 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o volbách do národních výborů.

Současně však byly některé shledány jako nedostatečné, kvůli čemuž byly buď inovovány, nebo úplně vypuštěny.

Komparace tedy bude zaměřena na hlavní odlišnosti mezi těmito dvěma volebními roky. Jejím cílem již není deskripce celého procesu, ale vytyčení stěžejních změn, které proběhly mezi rokem 1954 a 1957.

3.2 Stav archivních písemností

Pro účely výzkumu, umožňujícímu napsání této diplomové práce, bylo autorkou využito původních archivních dokumentů, které se nacházejí ve Státním oblastním archivu v Zámrsku. Konkrétně se jednalo o dva rozsáhlé fondy – KNV Pardubice a KV KSČ Pardubice. Vzhledem k tomu, že jde o regionální pohled na danou problematiku, bylo předem zřejmé, že u obou fondů bude zapotřebí projít větší množství kartonů.⁴⁹⁰

Fond KNV Pardubice, konkrétně roky 1954 a 1957, jsou na téměř srovnatelné úrovni, co se týče dostupnosti informací ohledně voleb do NV. **V roce 1954** lze vycházet ze tří kartonů, které přinášejí nejtěžejnější informace. Kartony jsou rozděleny do několika podsložek, které umožňují lepší orientaci a přibližnou představu o jejich obsahu. **Karton 692** tak obsahuje složky *Zákon o NV 1954 a Všenárodní diskuze*, které zahrnují velké množství dokumentů dotýkajících se plánování, průběhu a zhodnocení všennárodních diskuzí. Všenárodní diskuze jsou zde popsány jak z hlediska jednotlivých okresů Pardubického kraje, tak i z celokrajského – připomínky z všennárodních diskuzí, příručky pro referenty, komise, zápisy okrskových komisí, zhodnocení, hlášení z všennárodních diskuzí, podklady pro všennárodní diskuze či seznamy konání všennárodních diskuzí. Druhým, a nejspíše nejpřínosnějším kartonem pro bádání o volbách do NV v tomto roce, je **karton 755**, který pojímá podsložky – *Zákon o volbách do NV a osnova referátu pro veřejné schůze*, *Volební informace* a *Volby do NV*. V nich lze nelézt valnou většinu informací o průběhu příprav voleb do NV v Pardubickém kraji. Částečně se volebního mechanismu dotýká také **karton 947**, ve kterém jsou obsaženy archivní písemnosti o sestavování akčních programových plánů z celého kraje – u jednotlivých MNV, ONV a krajský APP. Tyto kartony by však pro výzkum nebyly dostatečné. Musely být doplněny o studium čtyř knih, nacházejících se v tomtéž fondu. Jedná se o knihy, ve kterých jsou uspořádány *zápisy ze schůzí pléna a rady KNV*.

---

⁴⁹⁰ Oproti předešlému výzkumu v bakalářské práci, kde e informace dotýkající se voleb do ONV Pardubice nacházely dohromady pouze ve 2 kartonech – fondy ONV a OV KSČ.

Plenární zasedání se v roce 1954 konala zpravidla jednou měsíčně, lze tedy vycházet z pěti po sobě jdoucích zasedání, ve kterých je možné nalézt informace z diskuzí členů pléna, které dokreslují celkové pohledy na některé aspekty předvolebního mechanismu. Jako přínosnější však autorka shledává zápisy ze schůzí rady KNV, kterých se konalo mnohem více (4–6 za měsíc, celkem 27), a hlavně přináší progresivní pohled na postup práce KNV v celém procesu. Díky nim lze tedy chronologicky seřadit jednotlivé části předvolebních příprav.

V roce 1957 lze pro výzkum využít celkem sedmi kartonů, přičemž tři z nich jsou klíčové a ostatní napomáhají k dohledání některých chybějících informací. Nejobsáhlejším kartonem je **karton 825**, jehož podsložky *Příprava voleb*, *Podklady pro volby* a *Politicko-organisační zajištění voleb do NV* přinášejí velké množství dobové dokumentace. Nezbytný je však také **karton 826**, který obsahuje podsložky *Propagace voleb* (která je hodně zaměřena na situaci v jednotlivých okresech, ale jsou v ní uloženy i některé listiny, které nelze vyhledat v některém z ostatních kartonů či knih), dále také *Zhodnocení voleb* (opět především zhodnocení z jednotlivých okresů) a *Protokoly o složení slibů členů KNV*. Obsah **kartonu 800** je zaměřen na *Zprávy o činnosti členů KNV* a *Kandidáty KNV - volební kampaň 1957*. Zde jsou dokumenty týkající se převážně předvolební činnosti kandidátů pro volby do KNV – příprava předvolebních schůzí, plány těchto schůzí, představování kandidátů voličům, kádrové posudky či povolební hodnocení jejich působení. Dále lze zmínit **karton 762**, přinášející informace o *Návrzích akčního programového plánu KNV* podle jednotlivých volebních obvodů, poté **karton 827**, týkající se stejné problematiky, avšak již z pohledu fungování *Volebních programových plánů a jejich plnění 1957–1960*. V neposlední řadě také **karton 828**, jehož obsah je zaměřen na *Korespondenci s ÚPV* a **karton 871**, který je uspořádán celkem hektickým způsobem, ale lze v něm nalézt *Usnesení z prvního zasedání KNV Pardubice*, tedy prvního zasedání nově zvoleného KNV po volbách. K výzkumu je možné nutně stejně jako v roce 1954 použít také **knihy se zápisy ze zasedání pléna a rady KNV**. Jak u schůzí pléna, tak i rady KNV je zřejmé, že zápisy je ve fondu uloženo o mnoho méně, než v předešlém volebním období. *Schůze pléna* jsou zde ve 2 knihách (8 a 9) jen dvě a *schůzí rady* v sedmi knihách (90–97) pouze 11. Nabízí se otázka, zda je tento celkem znatelný rozdíl dán tím, že se rada KNV scházela v roce 1954 častěji, než v roce 1957, anebo se zápisy ze schůzí rad nedochovaly.

Pravděpodobnější je však první varianta, neboť pokud by se nedochovaly některé ze zápisů schůzí rady KNV, nalezla by autorka při výzkumu mnoho chybějících částí celého procesu. Proces mechanismu voleb do NV se však podařilo zrekonstruovat stejným způsobem, jako v roce 1954.

U fondu KNV Pardubice lze tedy k rozdílnostem u informací o volebních letech 1954 a 1957 říci, že v roce 1954 je možné získat větší množství informací ze schůzí rady KNV, než k roku 1957. V roce 1957 je ale viditelný posun z hlediska uspořádanosti a přehlednosti pramenů. Lépe se v nich badateli orientuje a schůze rady KNV jsou rozděleny do více knih, než tomu bylo u předešlých voleb, a to i přes skutečnost, že zde byl skoro dvojnásobný počet schůzí.

Pozornost však musí být vedle fondu KNV zaměřena také na fond KV KSČ Pardubice, který byl velmi nápomocný při výzkumu voleb do KNV Pardubice a bez jehož studia by informace o těchto volbách nebyly kompletní. Pro studium volebního roku 1954 bylo využito osmi kartonů, přičemž **karton 83** obsahuje podsložky *Všenárodní diskuze k volbám, Volební výsledky – 1954, 1954, II. oddělení KV KSČ – úsek: NV – zprávy k volbám z krajské správy MV*. Zde se objevuje velké množství zpráv a hodnocení, týkajících se celého průběhu předvolební kampaně a povolebních výsledků. **Kartony 7 a 8** zahrnují osm zápisů z *plenárních zasedání*, která se konala v průběhu volebního procesu. V nich se nacházejí většinou referáty a následné diskuze členů pléna KV KSČ, dotýkající se voleb, ale také některé návrhy a připomínky k předvolební kampani. **Kartony 44–47** pojímají zápisy z *25 schůzí předsednictva KV KSČ Pardubice*. Ne v každé z nich se objevuje zmínka o volbách do NV, ale velké procento z nich je zahrnuje. Informace z těchto schůzí jsou jedny z nejdůležitějších, neboť přinášejí povětšinou prvotní návrhy, další úpravy, kontrolní zprávy a následná hodnocení důležitých součástí volebního mechanismu. Částečně byly použity také zápisy ze *schůzí sekretariátu KV KSČ*, které jsou obsaženy v **kartonu 72**.

K roku 1957 bylo z fondu KV KSČ Pardubice použito k heuristice čtyř kartonů. Všeobecné informace o volbách se nacházejí v **kartonu 83**. V něm se však v podsložce *Volby – 1957* nachází pouze přehled informací o výsledcích voleb do MNV, ONV a KNV v Pardubickém kraji. Oproti roku 1954 skýtá mnohem méně informací, nacházejících se mimo záznamy ze schůzí pléna a předsednictva KV KSČ. Čtyři *zápisy ze schůzí předsednictva* jsou obsaženy v **kartonu 11**, a přes skutečnost, že jich je o

polovinu méně než z předchozího volebního období, obsahují také využitelné poznatky. **Kartony 60 a 61** pojímají 14 *zápisů ze schůzí předsednictva KV KSČ*, tedy také méně, než v roce 1954.

Rozdílnosti jsou tedy i v roce 1957 u obsahu jednotlivých kartonů, přičemž lze konstatovat, že v roce 1954 bylo v kartonech fondu KV KSČ uloženo více informací k volbám do NV, ale spíše ohledně jejich množství, neboť z hlediska výpovědní hodnoty se i v roce 1957 objevují všechny potřebné informace.

3.3 Novelizace zákona

Volby do NV v roce 1954 a 1957 lze také odlišit zákony, týkajícími se fungování NV a celkového volebního procesu. V roce 1957 byl novelizován zákon č. 13/1954 Sb., o národních výborech,⁴⁹¹ a to zákonem č. 10/1957 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o národních výborech,⁴⁹² a také zákon č. 14/1954 Sb., o volbách do národních výborů,⁴⁹³ zákonem č. 12/1957 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o volbách do národních výborů.⁴⁹⁴ Pro volby do národních výborů byla důležitá část novelizace zákona o národních výborech, kde v § 3 byl upraven počet členů jednotlivých národních výborů. Tato změna znamenala, že v roce 1957 bylo voleno do KNV Pardubice 75 členů, namísto dřívějších 64. Co se týče novelizace zákona o volbách do národních výborů, zde byl nejstěžejnější změnou v § 47 o volebních obvodech, kde se ale pouze změnil počet obyvatel, na které spadal jeden volební obvod. Celkově tedy novelizace znamenala spíše drobné úpravy.

3.4 Rozdílnosti v přípravách voleb

Předvolební přípravy začaly v roce 1954 tzv. *Všennárodními diskuzemi k osnovám zákonů o NV*, kde byl občanům ponechán prostor, aby byli se zákonem dostatečně seznámeni a případně k nim vnesli nějaké připomínky. V roce 1957 sice byla chystána novelizace zákonů, týkajících se zákona o NV a zákona o volbách do NV, úpravy v nich však nebyly natolik rozsáhlé, aby vyžadovaly diskuze s voliči. Namísto toho byly v tomto volebním období naplánovány tzv. *besedy s voliči*, na kterých mělo dojít ze strany občanů k celkovému zhodnocení práce NV za uplynulé tříleté funkční období.

---

⁴⁹¹ Zákon č. 13/1954 Sb., o národních výborech.

⁴⁹² Zákon č. 10/1957 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o národních výborech.

⁴⁹³ Zákon č. 14/1954 Sb., o volbách do národních výborů.

⁴⁹⁴ Zákon č. 12/1957 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o volbách do národních výborů.

Hodnocení nejprve proběhlo na půdě jednotlivých NV, většinou na řádných schůzích jejich rad. Zhodnocení vlastní práce ze strany NV však bylo stejné pro oba volební roky – 1954 i 1957. Novým prvkem v roce 1957 jsou tedy pouze besedy s voliči. S hodnocením práce členů NV souvisel také v roce 1957 vznik tzv. *kádrové komise*, která fungovala pod záštitou KV KSČ a měla za úkol vypracovat *zhodnocení práce vedoucích pracovníků ONV/KNV*. Hodnocení bylo vytvářeno na základě pohovorů se členy ONV a KNV. Je tedy zřejmé, že v roce 1957 byl kladen velký důraz na zhodnocení práce členů NV na všech úrovních. Lze předpokládat, že to bylo především z toho důvodu, že bylo zapotřebí vybrat členy NV, kteří budou shledáni jako „vhodní a spolehliví“ pro znovunavržení do členství jednotlivých NV.

V roce 1954 byla zřízena *lektorská skupina*, která zajišťovala shromažďování agitačního materiálu a jeho předávání jednotlivým NV či jiným orgánům, které byly součástí volebního procesu. Lektorská skupina byla ze strany KNV doplněna také tzv. *organizační skupinou*, která zajišťovala především technickou stránku příprav. V archivních pramenech k roku 1957 se žádné informace o vzniku lektorské ani organizační skupiny nenacházejí. Jejich pravomoci v tomto období však přebírala jiná skupina, a to nově vzniklá *volební skupina KNV*. Ta měla na starost agitační materiál, mimo to však byla KNV pověřena také zajišťováním celkového řízení a dohledu nad organizačně-technickou stránkou předvolebních příprav. Nejspíše vznikla proto, aby došlo k celkovému zjednodušení, neboť nemusely být zprávy o činnosti předávány KNV od dvou skupin, ale pouze od jedné.

Celkový průběh předvolební kampaně a technické zajištění příprav mělo být v obou letech zajišťováno především *komisemi NF*. Ty byly utvářeny v celém kraji ve třech liniích – místní, okresní a krajské. V roce 1954 byla krajská komise schválena v polovině února, přesněji 16. 2. 1954. O její činnosti se v dochovaných písemnostech mnoho informací nenalézají. V roce 1957 bylo ke zřizování komisí NF přistoupeno již na konci roku 1956, a to především proto, aby byly schváleny nejdéle do 5. 1. 1957 a jejich činnost byla zahájena co nejdříve. Celkový návrh na krajskou komisi NF v tomto roce prošel několika úpravami, i přes tuto skutečnost však byla krajská komise schválena dne 11. 1. 1957, a tedy více jak o měsíc dříve, než v roce 1954. Z celkového hlediska lze také poznamenat, že v písemnostech k roku 1957 je informací o fungování krajské komise NF mnohem více. Dokonce se zde nalézají *Návrh plánu Národní fronta k volební*

kampani voleb do Národních výborů 1957,⁴⁹⁵ který také obsahuje chronologický rozpis schůzí komisí NF, jejich obsah a plány činnosti.

V obou předvolebních obdobích byla zřizována **agitační střediska**, jako centra agitace a propagace nadcházejících voleb. V roce 1954 jich mělo být zbudováno 286 v jednotlivých vesnicích, obcích a městech Pardubického kraje, a to nejdéle do 7. 3. 1954. Proces jejich utváření však v tomto roce provázely velké problémy a ještě ke konci měsíce března jich bylo v provozu pouhých 50 %. A tak druhá polovina agitačních středisek vznikala až v měsíci dubnu. Všechny tyto problémy měly být ponaučením do nadcházejícího volebního období. Kvůli tomu bylo také již v první polovině ledna roku 1957 přistoupeno ze strany jednotlivých OV KSČ, za pomoci stranických organizací, ke kontrole vhodnosti jejich umístění a vypracování plánů jejich budoucí činnosti. Celkový počet plánovaných středisek byl oproti roku 1954 o hodně navýšen, neboť jich mělo být utvořeno 302 v celém kraji, a to nejdéle do 16. 2. 1957. I přes zkušenosti z roku 1954 se nepodařilo předejít problémům s jejich zřizováním. Avšak všechna byla zbudována ke dni 2. 3. 1957, tedy téměř o dva měsíce dříve než v roce 1954.

V obou volebních letech byly vytvářeny **akční programové plány**, jakožto součástí předvolební kampaně. V roce 1954 byl krajský akční volební plán nazýván také jako „*krajský akční volební plán*“,⁴⁹⁶ který byl vytvořen pro tříleté funkční období a obsahoval plány a vize pro fungování KNV Pardubice v těchto letech. Tento plán byl schválen ke dni 27. 3. 1954. V roce 1957 došlo, před vytvářením nových APP, ke zhodnocení plnění plánů z roku 1954. Ke zhodnocení bylo přistoupeno na veřejných zasedáních jednotlivých NV, na přelomu let 1956/1957. Na těchto zasedáních byly občanům předloženy přehledy a shrnutí o plnění APP. Když byly tyto APP zhodnoceny, měly rady NV za úkol ihned přistoupit ke shromažďování materiálů potřebných pro vypracování nových APP. Po zpracování APP všech MNV a ONV v kraji mohlo být přistoupeno k pracím na vytváření krajského APP, který byl v roce 1957 již označován pouze jako „*krajský volební programový plán*“⁴⁹⁷ a byl vytvořen ke dni 23. 3. 1957.

---

⁴⁹⁵ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, in v. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, Návrh plánu Národní fronty k volební kampani voleb do Národních výborů 1957.

⁴⁹⁶ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kart. 947, Akční programové plány, Krajský akční volební plán – původní návrh.

⁴⁹⁷ SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, Volby 1957.

Vypracování APP tedy bylo až na některé detaily v obou volebních obdobích procesem velmi podobným, a to i z hlediska časově vytyčených termínů pro jejich dokončení.

Jako součást agitace byly v roce 1957 zahrnuty *oslavy 1., 5. a 9. května* do předvolební kampaně. Tyto svátky se samozřejmě slavily i v roce 1954, ale nebylo jich tolik využíváno k samotné předvolební kampani. Pro účely příprav těchto oslav byly v celém okrese zřizován tzv. *hlavní a pomocné komise pro přípravu oslav*, které měly zajišťovat jejich celkovou organizaci. Ze strany KV KSČ byly oslavy brány jako určitá příležitost, jak agitovat mezi občany, popularizovat kandidáty NF za pomoci letáčků, plakátů a alegorických vozů, či zdůraznit význam nadcházejících voleb a účasti občanů na nich.

3.5 Diferenciace při výběru kandidátů

Odlišnosti lze nalézt také u mechanismu výběru a schvalování kandidátů v obou letech. Ve své podstatě, především z oficiálního hlediska, byl mechanismus stále stejný. Kandidáti byli v obou letech označováni jako „*kandidáti Národní fronty*“ a navrženi měli být Národní frontou a s ní spojenými masovými organizacemi. Částečně tomu tak doopravdy bylo. V roce 1954 a 1957 kandidáty NF vybíraly masové organizace, které ale byly předem limitovány všeobecnou směrnicí ÚV KSČ, která určovala procentuální zastoupení politické, sociální a genderové. Podle této směrnice vypracoval KV KSČ tzv. „na míru“ budoucímu KNV Pardubice obecné složení, kterým se řídily masové organizace při výběru „vhodných kandidátů.“

Do této chvíle byl proces v obou letech stejný. Avšak v roce 1954 zasílal KV KSČ, před předáním obecné sestavené směrnice masovým organizacím, tuto směrnici ještě ke schválení na půdu ÚV KSČ. V roce 1957 se v archivních písemnostech nenachází žádná zmínka o tom, že by k tomuto administrativnímu úkonu také došlo, nelze však s jistotou říci, že tomu tak také nebylo. Je pouze možné, že se tento dokument nedochoval, nebo nebylo ze strany KV KSČ shledáno jako důležité jej archivovat. Následující kroky ve výběru kandidátů se v obou letech ale dále také trochu liší. V roce 1954 dohlížely na výběr kandidátů ze strany masových organizací tzv. *pracovní skupiny*, které napomáhaly s vytvářením charakteristik na navržené kandidáty NF a jejich možné náhradníky, kteří posléze podléhali kádrovému řízení. V roce 1957 vybíraly kandidáty NF podle směrnice také masové organizace, které vytvořily návrh a

---

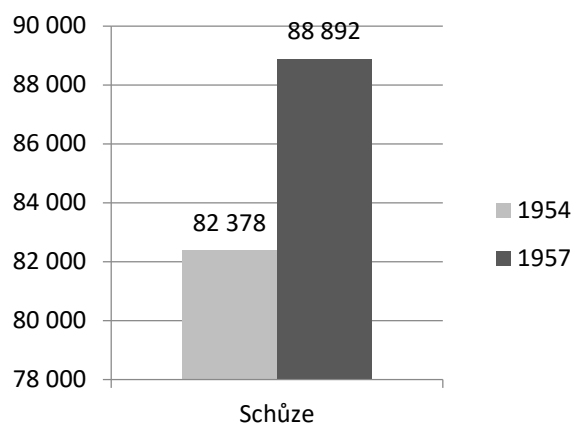
předložily jej ke schválení KV NF a krajským výborům jednotlivých politických stran na společné poradě, odkud jejich již „společný“ návrh kandidátů putoval ke kádrovému řízení.

Po kádrovém řízení, které spočívalo především ve vytvoření kádrových posudků na navržené kandidáty a případně jejich náhradníky, putoval tento návrh v roce 1954 i 1957 na KV KSČ. V roce 1954 již stačily pouze tři kroky, aby byla kandidátka sestavena a formálně schválena. Z KV KSČ byl návrh kandidátky předán na poradě krajské komise NF a KNV, které společně „sestavily“ kandidátku, kterou ale ještě navrátily ke zpětné kontrole KV KSČ. Poté už kandidátka byla pouze oficiálně potvrzena KAV NF, krajskými výbory masových organizací a krajskými výbory politických stran.

V roce 1957 byl celý mechanismus ještě o trochu složitější. Po kádrovém řízení byla kandidátka na KV KSČ pozměněna a tento návrh byl za účelem projednání a schválení předán na plenární zasedání KV KSČ, kde došlo k dalším změnám, a až tato podoba návrhu kandidátky byla předložena na společnou poradě KV NF a krajských výborů politických stran. Odtud byla postoupena krajské komisi, která tento návrh schválila a kandidátka měla být tímto sestavena. Ještě však byl i tento návrh brán jako předběžný a navrácen zpět KV KSČ, který v něm shledal některé nedostatky a provedl poslední změny. Tento návrh již byl konečný, ovšem z toho důvodu, že formálně bylo sestavování kandidátky „v režii NF,“ přebírala ji krajská komise NF, která kandidátku v této konečné podobě oficiálně „sestavila.“

Komparovat lze také účast občanů na veřejných schůzích, kde byli představováni kandidáti pro volby do národních výborů. V následujícím grafu je velmi dobře vidět, že v roce 1957 se navýšila účast oproti roku 1954 o necelých 6 500 občanů Pardubického kraje.

Graf 9: Účast občanů na veřejných schůzích s kandidáty NF pro volby do NV.⁴⁹⁸

Obecně lze tedy říci, že rozsáhlé rozhodovací pravomoci měl v obou případech KV KSČ Pardubice, který zasahoval ve velké míře do konečného složení jednotné kandidátky pro volby do KNV Pardubice. Z hlediska obou volebních let je zřetelné, že v roce 1957 ale KV KSČ zasahoval do celého procesu o mnohem více, a to nejen byro KV KSČ, ale své slovo zde mělo i plénium, které navrhlo některé ze změn v návrhu. Nelze s jistotou říci, zda tomu bylo v roce 1957 proto, že KV KSČ chtěl do celého mechanismu zasahovat více než v předešlém volebním období, anebo vzhledem k nějakým tehdejším okolnostem. Jisté však je, že v roce 1957 šlo o komplikovanější průběh při výběru a schvalování kandidátů NF pro sestavení kandidátky pro volby do NV.

⁴⁹⁸ Autorčina statistika. Zdroj: SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 2, kn. 90, Zápis ze řádné schůze rady KNV konání dne 8. 1. 1957, Organizační činnost NV v zimním období a předvolební kampani, folie 3; SOA Zámorsk, fond KNV Pardubice, inv. č. 37, kart. 755, Volby do NV, Volby do NV 1954, Tabulka č. 3.

3.6 Volební den

Co se týče samotného volebního dne, v roce 1954 byli byrem KV KSČ vybráni z referátu KNV *tzv. důvěrníci KVK*, aby dohlíželi na průběh volebního dne. Ti byli doplněni ještě o *aktivisty*, kteří byli přiděleni do každého volebního obvodu, především za účelem hlášení předběžných výsledků voleb KVK. V roce 1957 byli důvěrníci nahrazeni *tzv. zmocněnci KVK*, kteří přebírali úkoly a pravomoci důvěrníků z předešlého volebního období. Mimo to měli v roce 1957 za úkol hlášení předběžných výsledků voleb KVK (tedy přebírali také práci aktivistů) a dopravu konečných výsledků voleb z jim přidělených obvodů krajské volební komisi.

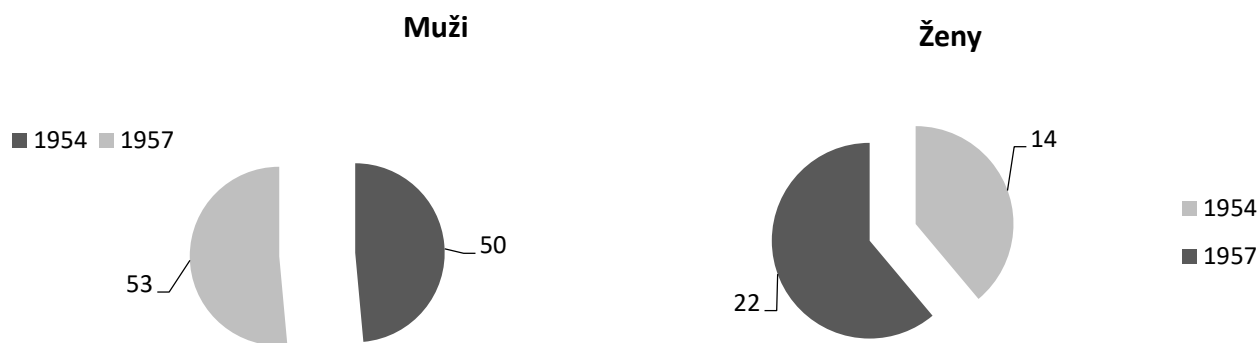
3.7 Výsledky voleb

V roce 1954 byla většina výsledků voleb do NV obsažena ve velmi přehledných *shrnujících tabulkách*, nacházejících se ve fondu KNV. Tyto tabulky byly doplněny také *tzv. sumáři o definitivních výsledcích voleb do MNV, ONV a KNV*. Tyto sumáře měly podobu tabulek a byly uspořádány podle jednotlivých okresů kraje. Tyto celkové přehledy byly o něco podrobněji a ve větším množství uloženy také ve fondu KV KSČ, kterému byly výsledky předkládány ke kontrole a pro celkový nástin povolební situace.

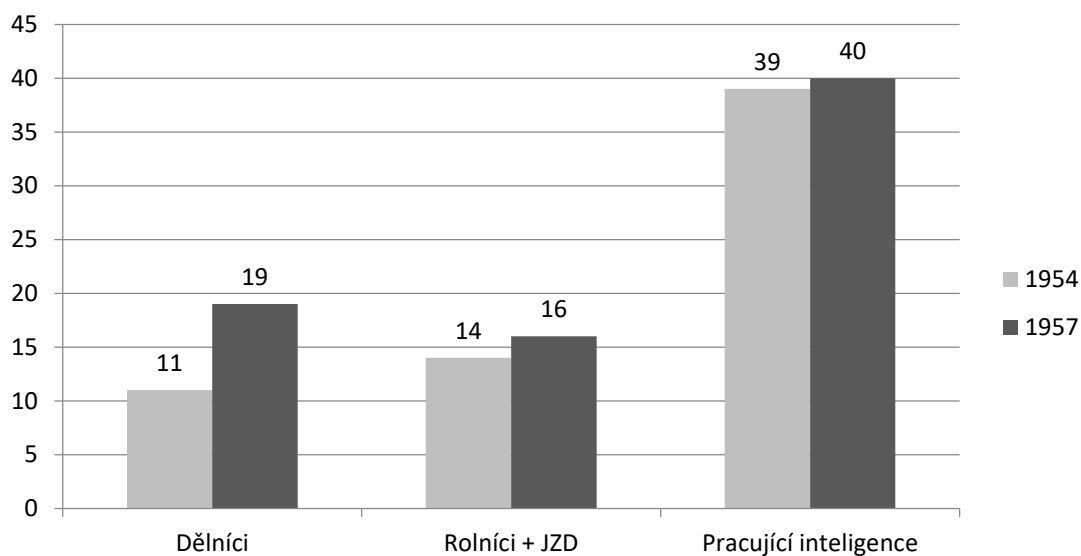
U výsledků voleb je možné porovnat výsledné genderové a sociální složení nově zvolených KNV v roce 1954 a 1957. Politické složení bohužel porovnat nelze, neboť k roku 1954 se nacházejí v pramenech pouze informace o průběžných návrzích o politickém složení budoucího KNV, u kterého se ještě počítalo s jiným celkovým počtem členů KNV.

U této části komparace je však nutné vzít v potaz skutečnost, že v roce 1954 byl počet volených členů KNV Pardubice 64 a v roce 1957 jich bylo o 11 více, tedy 75 volených a zvolených členů.

Grafy 10 a 11: Porovnání genderového složení nově zvolených KNV Pardubice.⁴⁹⁹

Graf 12 : Porovnání sociálního složení nově zvolených členů KNV Pardubice.⁵⁰⁰

⁴⁹⁹ Autorčina statistika. Zdroj: SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 37, kart. 755, Volby do NV, Volby do NV 1954, Tabulka č. 6.; SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 83, kart. 62, 19. 5. 1957, Volby 1957, Přehled o výsledcích voleb do krajského a okresních národních výborů.

⁵⁰⁰ Autorčina statistika. Zdroj: SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 37, kart. 755, Volby do NV, Volby do NV 1954, Tabulka č. 6; SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv. j. 83, kart. 62, 19. 5. 1957, Volby 1957, Přehled o výsledcích voleb do krajského a okresních národních výborů

3.8 Děkovné dopisy členům KNV

V roce 1957 byly členům KNV, kteří vykonávali svou funkci v letech 1954–1957, předány *děkovné dopisy* za jejich dosavadní činnost. Toto vyjádření díků bylo oproti minulému volebnímu období novinkou. Možná k němu bylo přistoupeno z toho důvodu, že toto uplynulé funkční období bylo prvním úsekem ve fungování KNV, ve kterém vzešli jeho členové z prvních řádných voleb do NV v poúnorovém Československu. Někteří ze členů obdarovaných děkovnými dopisy (doplňnými knihami, jakožto upomínkovými předměty), byli znovuzvoleni do nového funkčního období 1957–1960. Ostatním, kteří zvoleni nebyli, byla v roce 1957 nabídnuta práce v některé ze stálých komisí KNV či práce aktivisty v jeho bývalém volebním obvodě. I touto cestou měl být těmto již bývalým členům KNV vyjádřen dík za jejich práci a možná to mělo být i jisté zadostiučinění za to, že již nebyli znovu navrženi a zvoleni do své předešlé funkce.

Závěr

V této diplomové práci jsem se zabývala tématem mechanismu a realizace voleb do Krajského národního výboru Pardubice v letech 1954 a 1957. Nejprve jsem popsala okolnosti vzniku krajů a krajských výborů na konci 40. let 20. století a organizaci a fungování samotných krajských výborů, jakožto nové úrovně v systému národních výborů – místních orgánů státní moci v Československu. Posléze jsem v nejrozsáhlejší části textu analyzovala přípravu a realizaci volebních procesů – zvláště rok 1954 a rok 1957. Tato pasáž je popsána chronologicky, na základě sledu jednotlivých událostí. V celém volebním mechanismu se nacházejí některé viditelné odlišnosti, které jsou na základě komparační metody vytyčeny v poslední kapitole této práce. Komparace je nepostradatelnou součástí textu, neboť přináší informace o diferenciaci prvních dvou kol voleb do národních výborů v poúnorovém Československu. Záměrně byla pro celou práci vybrána pouze tato dvě volební léta, neboť v roce 1960 vznikly tehdy přijatou ústavou nové kraje, které měly jinou podobu území, a tím i rozsah působnosti. Vznikl tak Východočeský KNV, který zahrnoval původní území Pardubického a Královehradeckého KNV, s určitými územními úpravami. Tento „nový“ KNV měl své sídlo v Hradci Králové, který převzal hlavní rozhodovací pravomoci nad celým Východočeským krajem. Změnily se tak podmínky celého volebního procesu, jeho přípravy a realizace. Mimo to v roce 1960 došlo ke sloučení voleb do NV a voleb do Národního shromáždění, čímž volby do národních výborů ztratily na své exkluzivitě, staly se pouze součástí velké „volební mašinerie.“

Tuto práci by bylo možné rozšířit, a to z několika hledisek. Buď by bylo možné podrobit analýze také fond Národní Fronty – Krajský výbor Pardubice, ve kterém se nacházejí některé doplňkové informace o celkové roli NF – komisí NF v celém Pardubickém kraji či jednotlivých složek NF. Fond KV NF Pardubického kraje však není zcela přístupný. Další možností by bylo, např. ve formě samostatné odborné studie, popsat úlohu jednotlivých masových organizací ve volbách do NV, neboť je zřejmé, že měly uloženy konkrétní úkoly v předvolebním mechanismu a v agitaci. Pro tyto účely existují v SOA Zámrska např. fondy KV ČSČK, KV ČSZ, KV SČSP, KV SPO, KV Svazarm, KV ČSM či KV SPB Pardubice. Z jiného úhlu pohledu by mohla na volby do NV pohlížet také práce zabývající se obrazem těchto volebních procesů z hlediska regionálního či stranického tisku. Jiná práce či článek by mohla obsáhnout ještě jiný

aspekt, který nebyl v této diplomové práci vůbec zmíněn, a to jsou doplňovací volby, které probíhaly v průběhu celého funkčního období mezi lety 1954–1957 a posléze 1957–1960. Jejich existence byla dána potřebou zákonným způsobem nahradit některého ze zvolených členů NV, z důvodů, které definovaly zákon o NV a zákon o volbách do NV. Takováto studie by byla sice jen mikrosondou do personálního složení, ale mohla by celý proces výběru a volby kandidátů tematicky zcela uzavřít. Neposlední možností je zahrnout fenomén mechanismu a realizace voleb do krajského národního výboru do rozsáhlejšího celku např. disertační práce, která by se zabývala delším časovým úsekem fungování KNV, nejlépe mezi lety 1949–1960. Pro tyto účely by však musely být poznatky z této diplomové práce upraveny a doplněny. Posledním nápadem pro doplnění či využití tematiky mechanismu a realizace voleb do NV je komparace s některým jiným krajem tehdejší poúnorové Československé republiky, nejprve s krajem Ústeckým, o kterém již tento výzkum vznikl, a případně s některým jiným, pokud bude vytvořen obdobný regionální výzkum z jiného kraje. Tato komparace by mohla přinést obecné závěry a generalizace k problematice voleb do NV v 50. letech 20. století, které by byly aplikovatelné na celé tehdejší území Československa.

SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY

Prameny

- 1) Státní oblastní archiv Zámorsk, fond KNV Pardubice
- 2) Státní oblastní archiv Zámorsk, fond KV KSČ Pardubice
- 3) Sbírká zákonů republiky Československé, ročník 1948
- 4) Sbírká zákonů republiky Československé, ročník 1949
- 5) Sbírká zákonů republiky Československé, ročník 1954
- 6) Sbírká zákonů republiky Československé, ročník 1957

Literatura

- 1) FELCMAN, Ondřej – ŠINDELÁŘ, Ondřej, *Proměny východočeské komunistické politické elity v šedesátých letech – skupina představitelů KNV, Východočeské listy historické* 30, 2013, s. 37–73.
- 2) HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan, *Dějiny správy v českých zemích. Od počátku státu po současnost*, Praha 2007.
- 3) HRADECKÝ, Tomáš, *Josef Klaban. K politické kariéře předsedy KNV v Ústí nad Labem v polovině 50. let*, České, slovenské a československé dějiny 20. století VIII, Hradec Králové 2012, s. 159–171.
- 4) HRADECKÝ, Tomáš, *Mechanismus přípravy voleb do národních výborů v 50. letech na příkladu Ústeckého kraje (srovnání let 1954 a 1957)*, České, slovenské a československé dějiny IX, Hradec Králové 2014, s. 89–112.
- 5) HRADECKÝ, Tomáš, *Vznik a působení Krajského národního výboru v Ústí nad Labem 1949–1960*, disertační práce FF UHK, Hradec Králové 2014.
- 6) KABEŠOVÁ, Monika, *Legislativní zakotvení a reálný vliv KNV Pardubice ve volbách do národních výborů v roce 1954*, Východočeské listy historické 36, 2016, s. 117 – 154.
- 7) KABEŠOVÁ, Monika, *Mechanismus a realizace voleb do systému národních výborů v Pardubicích (srovnání let 1954 a 1957)*, bakalářská práce PdF UHK, Hradec Králové 2015.
- 8) KAPLAN, Karel, *Národní fronta 1948–1960*, Praha 2012.

SEZNAM ZKRATEK

- 5LP – Pětiletý plán
- APP – Akční programový plán
- AS – agitační středisko
- AV – Akční výbor
- BKV KSC – Byro krajského výboru KSC
- CO – Civilní obrana
- ČSČK – Československý červený kříž
- ČSPO – Československý svaz požární ochrany
- ČSL – Československá strana lidová
- ČSM – Československý svaz mládeže
- ČSS – Československá strana socialistická
- JZD – Jednotné zemědělské družstvo
- KAV – Krajský akční výbor
- KNV – Krajský národní výbor
- KOD – Knihy dobrodružství a odvahy
- KOR – Krajská odborová rada
- KSC – Komunistická strana Československa
- KV – Krajský výbor
- KVK – Krajská volební komise
- KVPP – Krajský volební programový plán
- KVS – Krajská vojenská správa
- MěNV – Městské národní výbory
- MNV – Místní národní výbory
- MVK – Místní volební komise
- n. p. – národní podnik
- NF – Národní fronta
- NV – Národní výbor
- OAV – Okresní akční výbor
- ObVK – Obvodní volební komise
- ONV – Okresní národní výbor
- OV – Okresní výbor

OVK – Okresní volební komise
PdF – Pedagogická fakulta
ROH – Revoluční odborové hnutí
SČI – Svaz československých invalidů
SČSP – Svaz československo-sovětského přátelství
SPB – Svaz požární bezpečnosti
STS – Strojní a traktorová stanice
Svazarm – Svaz pro spolupráci s armádou
UHK – Univerzita Hradec Králové
ÚNV – Ústřední národní výbor
ÚV – Ústřední výbor
VSŠ – Vysoká socialistická škola
ZNV – Zemský národní výbor
ZO – Závodní organizace

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Politické složení obvodních volebních komisí pro volby do KNV Pardubice.

Graf 2: Genderové složení volebních komisí pro volby do KNV Pardubice (r. 1954).

Graf 3: Komparace sociálního složení jednotlivých volebních komisí pro volby do KNV Pardubice (r. 1954).

Graf 4: Přehled o účasti voličů na veřejných schůzích kandidátů NF s voliči.

Graf 5: Voliči hlasující pro a proti kandidátům NF pro volby do KNV Pardubice.

Graf 6 a 7: Závěry z pohovorů s členy KNV.

Graf 8: Genderové složení nově zvoleného KNV Pardubice v roce 1957.

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Počet členů KNV dle počtu obyvatel kraje.

Tabulka 2: Počet náměstků předsedy KNV svázaný s počtem obyvatel kraje.

Tabulka 3: Vznik jednotlivých referátů KNV dle vládních nařízení.

Tabulka 4: Účast voličů na všenárodních diskuzích k osnovám zákonů o volbách do NV.

Tabulka 5: Postupné zřizování agitačních středisek v Pardubickém kraji.

Tabulka 6: „ Stálý vzestup zaměstnanosti ukazuje tato tabulka...“

Tabulka 7: Všechna města v Pardubickém kraji, která musela být rozdělena na více volebních obvodů.

Tabulka 8: ObVK pro volby do KNV Pardubice, v jejichž složení byla pouze 1 žena.

Tabulka 9: Změny ve složení ObVK pro volby do KNV Pardubice.

Tabulka 10: Počet členů volebních komisí pro volby do KNV Pardubice v r. 1954 a jejich sociální složení.

Tabulka 11: Počet voličů zapsaných v seznamech voličů v Pardubickém kraji v r. 1954.

Tabulky 12 a 13: Návrh na politické a sociální složení KNV ze dne 1. 3. 1954.

Tabulky 14, 15 a 16: Návrh na politické a sociální složení + zastoupení žen a mládeže v KNV ze dne 4. 3. 1954.

Tabulka 17: Přehled o účasti voličů na veřejných schůzích kandidátů NF s voliči.

Tabulka 18: Proměna návrhů na personální obsazení nově vzniklého KNV Pardubice v roce 1954.

Tabulky 19 a 20: Sociální složení kandidátů NF + zastoupení žen a mládeže.

Tabulka 21: Přehled o konečných výsledcích voleb do KNV Pardubice.

Tabulka 22: Konečné výsledky voleb do KNV v r. 1954 podle okresů Pardubického kraje.

Tabulka 23: Rozdělení dohledu nad činností jednotlivých správ a odborů KNV Pardubice.

Tabulky 24 a 25: Počet obcí, kde byly zhodnoceny APP, a kde členové NV složili účty občanům.

Tabulka 26: Důvody pro nekandidování členů KNV ve volbách v r. 1957.

Tabulka 27: Obecně stanovený plán práce agitačních středisek.

Tabulka 28: Celkový počet agitačních středisek v Pardubickém kraji v roce 1957 v jednotlivých okresech.

Tabulka 29: Zřizování místních komisí NF v Pardubickém kraji.

Tabulka 30: Plán schůzí krajské komise NF s konkrétními úkoly k projednání.

Tabulka 31: Seznam členů instruktorského sboru při KNV Pardubice (r. 1957).

Tabulka 32: Změny v počtu členů NV vzniknuvší novelizací zákona o NV.

Tabulka 33: Změny v počtu volebních obvodů podle novelizace zákona.

Tabulka 34: Vytváření volebních obvodů pro volby do MNV po novelizaci.

Tabulka 35: Změna počtu volebních obvodů v Pardubickém kraji podle novelizace zákona.

Tabulka 36: Celkový počet volených obvodů v Pardubickém kraji pro volby do NV všech stupňů.

Tabulka 37: Změny ve volebních obvodech navržené KV KSČ dne 6. 3. 1957.

Tabulka 38: Politické složení členů KVK Pardubice (r. 1957).

Tabulka 39: Politická příslušnost náměstků, předsedů a tajemníků jednotlivých ObVK pro volby do KNV v roce 1957.

Tabulka 40: Změny v obsazení ObVK pro volby do KNV Pardubice (r. 1957).

Tabulka 40: Počet voličů po uzavření voličských seznamů.

Tabulka 41: Počet voličů po uzavření voličských seznamů v Pardubickém kraji.

Tabulky 41 a 42: Návrh na politické a sociální složení KNV ze dne 28. 1. 1957.

Tabulky 43 a 44: Politické a sociální složení budoucího KNV podle návrhu ze dne 6. 3. 1957.

Tabulka 45: Změny v návrhu kandidátů NF pro volby do KNV ze dne 9. 3. 1957.

Tabulka 46: Účast občanů na schůzích, kde byly projednávány návrhy kandidátů NF do NV.

Tabulka 47: Celkový počet zaregistrovaných kandidátů v Pardubickém kraji.

Tabulka 48: Účast občanů na schůzích, kde byli představováni kandidáti NF do NV.

Tabulka 49: Návrh na složení rady KNV ze dne 27. 4. 1957.

Tabulky 50 a 51: Politické a sociální složení zvolených členů KNV Pardubice.

Tabulka 52: Konečné výsledky voleb do KNV Pardubice v r. 1957.

SEZNAM SCHÉMÁT

Schéma 1: Organizace KNV.

Schéma 2: Proces vytváření schvalování KVK pro kraj Pardubický.

Schéma 3: Mechanismus výběru a schvalování kandidátů NF pro volby do KNV Pardubice (r. 1954).

Schéma 4: Schvalování a vznik Krajské komise NF v Pardubickém kraji (r. 1957).

Schéma 5: Problematika procesu vzniku volebních obvodů pro volby do KNV Pardubice (r. 1957.).

Schéma 6: Mechanismus výběru a schvalování kandidátů NF pro volby do KNV Pardubice (r. 1957).

SEZNAM VYOBRAZENÍ

Obrázek 1 a 2: Agitační kresby (1954).

Obrázek 3: Posudek kádrové komise na konkrétního člena KNV s negativní reakcí BKV KSČ.

Obrázek 4: Návrh na zvolení nového předsedy KNV – Richarda Průši.

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha A – Území spadající pod Pardubický kraj
- Příloha B – Zpráva o veřejné schůzi svolané k projednání návrhů zákonů o NV
- Příloha C – Seznam témat agitačních přednášek
- Příloha D – Článek v časopise Zář o zřizování agitačních středisek
- Příloha E – Vyhláška o vytvoření ObVK pro volby do KNV v Pardubicích
- Příloha F – Vyhláška o stanovení volebních obvodů pro volby do KNV Pardubice (r. 1954)
- Příloha G – Vyhláška o zřízení a schválení OVK v Pardubickém kraji (r. 1954)
- Příloha H – Návrh na odměny za významné pracovní zásluhy
- Příloha CH – Návrh na odměny služebních řidičů KNV za významné pracovní zásluhy v předvolební kampani
- Příloha I – Ukázka z volebního programu MNV Česká Třebová
- Příloha J – Ukázky z volebního programového plánu okresu Hlinsko
- Příloha K – Podklady pro volební programový plán KNV Pardubice pro rok 1957
- Příloha L – Kádrový posudek na budoucího tajemníka nově zvoleného KNV v roce 1957 Alexandra Dědkovského
- Příloha M – Děkovný dopis členům KNV Pardubice za funkční období 1957–1960
- Příloha N – Formulář pro bývalé členy KNV k souhlasu pro další spolupráci s KNV
- Příloha O – Protokol o složení slibu zvolených členů KNV (předseda R. Průša)
- Příloha P – Povolební zpráva o činnosti člena KNV (předseda Richard Průša)

Příloha A – Území spadající pod Pardubický kraj

Sbírka zákonů, č. 280/1948.

1599

B. Části území dělených okresů, jejichž sídlo zůstává na území kraje Hradeckého, a to:		
Z okresu Rychnov nad Kněžnou	všechny obce soudního okresu Rychnov nad Kněžnou;	
	obce soudního okresu Kostelec nad Orlicí vyjma: Koldín, Seč,	Sudslavu a Velkou Skrovnicí.
Z okresu Nový Bydžov	obce soudního okresu Chlumec nad Cidličnou vyjma:	
	Bílá Vchynice, Hlavečnick, Chýstá, Kolesa, Komárov, Labské Chrčice,	Malé Výkleky, Přepychy, Strašov, Tetov, Újezd a Vápno;
	všechny obce soudního okresu Nový Bydžov.	
Z okresu Jičín	všechny obce soudního okresu Libáň;	
	všechny obce soudního okresu Jičín.	
C. Části území dělených okresů, jejichž sídlo je mimo území kraje Hradeckého, a to:		Dočasná příslušnost krajského národního výboru (§ 4, odst. 2)
Z okresu Pardubice	tyto obce soudního okresu Pardubice: Hubenice, Osice, Osíčky,	Pardubice Polízy a Trávník.
Z okresu Poděbrady	obec Skochovice (soudní okres Městec Králové).	Praha

8. Kraj Pardubický.

Sídlo krajského národního výboru je v Pardubicích.

Území kraje tvoří:

A. Celé okresy: Chrudim, Lanškroun,	Ústí nad Orlicí a Vysoké Mýto.
---	-----------------------------------

B. Části území dělených okresů, jejichž sídlo zůstává na území kraje Pardubického, a to:		
Z okresu Litomyšl	obce soudního okresu Litomyšl vyjma: Dětřichov, Kamennou Horku, Koclířov,	Mikuleč, Opatov a Opatovec.
Z okresu Polička	obce soudního okresu Polička vyjma: Banín, Bélou, Brněnec, Českou Dlouhou,	Českou Radiměň, Chrastavec, Lavičné a Vítějeves.
Z okresu Chotěboř	tyto obce soudního okresu Přihyslav: Borová, Peršíkov, Radostín,	Vojnův Městec a Železná Horky;
	všechny obce soudního okresu Chotěboř.	
Z okresu Čáslav	obce soudního okresu Habry vyjma: Dobrnice, Kunemil, Leštinu, Lučice, Malčín, Pohled,	Radostín, Srnčův, Skuhrov, Štěpánov a Vrbice;
	obce soudního okresu Čáslav vyjma obce Hlohov a Hostkovice.	
Z okresu Pardubice	všechny obce soudního okresu Přelouč;	
	obce soudního okresu Pardubice vyjma: Hubenice, Osice, Osičky,	
	Polizy a Trávník;	
	všechny obce soudního okresu Holic.	
C. Části území dělených okresů, jejichž sídlo je mimo území kraje Pardubického:		Dočasná příslušnost krajského národního výboru (§ 4, odst. 2)
Z okresu Zábřeh	obec Lubník (soudní okres Zábřeh).	Olomouc

(Pokračování oddílu C)

Z okresu Nové Město na Moravě	tyto obce soudního okresu Nové Město na Moravě: Borovnice, Krásné, Herálec, Líšná, Javorek, Moravská Svratka, Jímramov, Nový Jímramov, Jímramovská Podlesí a Pavlovice, Spělkov a osada Moravská Cikánka z obce Moravských Křížánek;	Jihlava
	osada Kocanda z obce Cikháje (soudní okres Žďár).	
Z okresu Kutná Hora	tyto obce soudního okresu Kutná Hora: Bernardov, Pucheř a Třebešice.	Praha
Z okresu Kolín	tyto obce soudního okresu Kolín: Kojice a Vinařice.	
Z okresu Nový Bydžov	tyto obce soudního okresu Chlumec nad Cidlinou: Bílá Věhynice, Malé Výkleky, Hlavečnick, Přepychy, Chýst, Strašov, Kolesa, Tetov, Komárov, Újezd a Labské Chrčice, Vápno.	Hradec Králové
Z okresu Rychnov nad Kněžnou	tyto obce soudního okresu Kostelec nad Orlicí: Koldín, Sudslava a Seč, Velká Skrovnice.	

9. Kraj Jihlavský.

Sídlo krajského národního výboru je v Jihlavě.

Území kraje tvoří:

A. Celé okresy: Havlíčkův Brod, Humpolec, Jihlava,	Kamenice nad Lipou, Moravské Budějovice a Pelhřimov.
--	--

Příloha B – Zpráva o veřejné schůzi svolané k projednání návrhů zákonů o NV

Pro závody, úřady, čtvrti a pod.

Zpráva

o veřejné schůzi /schůzi v závodě, úřadě, čtvrti a pod./,
svolané k projednání návrhů zákonů o národních výborech.

Okres: ..... Den a hodina konání schůze:.....
Obec: ..... Referoval /jméno, bydliště a funkce/:
.....

I.

Svolavatel schůze /NV, závodní rada a jiné/.....
Kde se konala schůze .....
Schůze se zúčastnilo.....osob.
Diskutovalo.....osob.

II.

Bylo podáno

a/ .....přípomínek k návrhům zákonů o národních výborech,
b/ .....přípomínek a návrhů k činnosti NV /ONV, KNV/,
c/ .....jiných přípomínek a návrhů.

III.

Stručné a výstižné zhodnocení průběhu schůze, příp. zvláštních
okolností:

Zdroj: SOA Zámorsk, fond KNV Pardubice, inv. č 37, kart. 692, Všenárodní diskuze,
Zpráva o veřejné schůzi ...

Příloha C – Seznam témat agitačních přednášek

109
Stranická propaganda.

Přednášky pro druhou etapu volební kampaně :

KSČ vůdkyně a inspirátorka všech našich vítězství	s. Havel, s. Jägerman, s. Otta
Soustavná péče strany a vlády o zvyšování životní úrovně pracujících v naší vlasti.	s. Hájek, s. Dvořák Jos.
Hospodářnost - nástroj snižování cen a zvyšování životní úrovně	s. Kindl, s. Hora, s. Bryč, A. Klouček, s. Flekač
Bratrský svazek dělníků a rolníků základem budování socialismu.	s. Hlaváč, s. Cit, s. Blažek, s. Jiskra
Uhlí - krev naší pětiletky - význam plnění dodávek pro Ostravu	s. Odvárka, s. Zlasek, s. Marek
Úsporou paliv a využitím energetických zdrojů pomáháme našim dolům.	s. Doležal, s. Nepovím
Lidová demokracie - stát dělníků a rolníků	s. Záruba, s. Strajček, s- Málek, s. Troup
Naše volební soustava a její přednosti před kapitalistickou volební soustavou	s. Stehlik, s. Průša, s. Ševčík
Národní výbory - politický základ lid. dem. zřízení	s. Jirkalová, s. Krejsa, s. Jardněk, s. Miláček
Boj SSSR za zmírnění mezinárodního napětí.	s. Hotmar, s. Klouček, s. Havlín
Tvorba a rozdělení národního důchoodu za kapitalismu a socialismu	s. Karásek, s. Kohout, s. Nový
Význam národních výborů v řízení hosp. a kulturní výstavby země	s. Bečka, s. Neugebauer, s. Hejna

O úloze a významu inteligence při
budování socialismu s. Andrlé, s. Žemlička,
s. Tomiška

K významu a výsledkům berlínské
konference 4 mocností s. Jirka, s. Zářecký,
s. Štěpánek

Socialistické vlastenectví s. Klikorka

Zásady demokratického centra-
lismu a kolektivního vedení s. Lusk, s. Švajdler

Způsob a význam kontroly pro ve-
doucí úlohu strany s. Smíšek, s. Vincenc

Přednášky pro třetí etapu volební kampaně.

V této etapě budou používány přednášky z druhé etapy a dále uvedené :

Za mohutný rozvoj předmájového a
předsjezdového soc. soutěžení s. Víšek, s. Hladký, s.
Verner

Péče o neustálý vzestup živočijní
úrovně pracujících - zákon KSČ s. Táborzký, s. Enge

Fakta o živočijní úrovni kapitalis-
tických zemí s. Říha, s. Císař, s. Žert,
s. Pelcl, s. Kosina KV NB

Spojenectví a přátelství s SSSR -
záruka míru a nezávislosti naší země s. Konvalinka, s. Radosta
s. Sotona

Neustále upevňovat družbu národů
naší země s. Sedlák

Náš kraj včera, dnes a zítra s. Elsner, s. Vrkotová,
s. Kutil, s. Vodička, s. Karger

Zdroj: SOA Zámorsk, f. KV KSČ Pardubice, inv.j. 37, kart. 45, Schůze předsednictva
KV KSČ 13. 2.-22. 2. 1954, Zápis ze schůze byra KV KSČ 22. 2. 1954, Stranická
propaganda - seznam agitačníc přednášek, folie 1-2.

Příloha D – Článek v časopise Zář o zřizování agitačních středisek

Agitační střediska zahajují

PARDUBICE - Čtyřicet agitačních středisek v okrese Pardubice-venkov nastoupilo v těchto dnech do závěrečných příprav. Stovky nejlepších lektorů, propagandistů, agitátorů, pracovníků osvěty a kultury, spolu se stranickými výbory a komisemi Národní fronty dokončují vypracování plánů činnosti agitačních středisek.

Okresní výbor KSČ v Pardubicích si plně uvědomuje velký význam a poslání agitačních středisek. Proto věnuje jejich přípravě a hlavně кадровému obsazení největší péči. Nebylo lehké vybrat 40 nejlepších vedoucích a dvojnásobný počet jejich zástupců. Agitační střediska dostala k dispozici lektory a samostatně studující, kteří budou spolupracovat jako konzultanti střediska.

Na základě plánu agitačního a propagačního zajištění předvolební kampaně, ustavil OV KSČ agitační střediska ve všech větších obcích. Pro menší obce pak připravil střediska vždy v centru tří vesnic.

Pracovníci IV. referátu JNV Pardubice, za pomoci členů osvětových besed a jizeb, učitelů a funkcionářů MNV odpracovali mnoho brigádnických hodin na úklidech sálů, na přemísťování skladovaného obilí a na výzdobě. Velkou pomoc poskytly patronátní závody, které zapůjčily nábytek, výzdobu rozhlasové a promítací zařízení. Tak na příklad závod Synthesia Semtín pomohl vybavit tři agitační střediska. Dává k dispozici svůj rozhlasový vůz.

Středisko v závodě RAMO Pardubice, které je umístěno v kulturním domě a bude sloužit občanům ze Svítkova a Přerovska, bude vybaveno televizním přijímačem.

Hlavní pozornost věnoval OV KSČ důkladně přípravě a školení vedoucích agitačních středisek. Zatím uskutečnil dva semináře, které značnou měrou přispěly ke zvládnutí všech úkolů. V první přednášce hovořil poslanec NS soudruh Josef Zvěra o práci agitátorů a středisek v Sovětském svazu. Tato přednáška dala práci agitačních středisek na našem okrese konkrétní směr. Byla zvláště důležitá proto, poněvadž jsme dosud neměli v této práci valných zkušeností. Ve druhém semináři byla podrobně probírána metodika práce středisek a způsob sestavování plánu. Hlavní náplní semináře byla diskuse s komunisty ze IV. referátu JNV a z komisí Národní fronty, která zajistí sladěnost všech akcí ve střediscích.

Pracovníci IX. referátu JNV Pardubice plánují do středisek besedy o jarních pracích a o dodržování agrotechnických lhůt. Na konkrétních příkladech ukáží, jak velkých výnosů se docílí ve dodržování agrotechnických lhůt a používáním sovětských pokrokových pracovních metod. Na výstavkách ve střediscích se občané dozvědí, v čem tkví příčiny úspěchů JZD Pardubice III, JZD Lány u Dašic a JZD Srch. Seznámí se s metodou práce zaměstnanců ČSSS v Trnově, kteří docílili 620 centů cukrovky po hektaru.

Rovněž další složky Národní fronty připravují pestrý program činnosti v agitačních střediscích. Tak okresní výbor SČSP rozebere na nástěnkách sovětské pracovní metody. Na besedě seznámí občany s nejdemokratičtější ústavou světa — s ústavou SSSR. Okresní výbor ČSM plánuje zájezdy kulturních svazáckých souborů a uskuteční besedy občanstva s delegáty Bukurešťského festivalu mládeže. IV. referát JNV připravuje filmová představení, besedy s nejlepšími pracovníky ze závodů a zemědělství. Rovněž lékaři a pracovníci kultury budou ve střediscích besedovat o své práci. Svazácké soubory naší armády zajedou na venkov se satirickými obrazy z masarykovské republiky. Pro nejmenší obyvatele připravily maňáskové divadlo. Také OPaS má připraven bohatý výběr přednášek.

Velká péče je věnována zapojení učitelů a žactva do práce v agitačních střediscích. Na příklad osmiletka v Ohrazenicích navazuje různá pěvecká a recitační pásma, která obohatí kulturní program středisek. Na této škole si závodní školská organizace KSČ vypracovala vzorný plán zajištění předvolební kampaně. Jednotliví učitelé — komunisté, dostali konkrétní úkoly. Učitel soudruh Voral vede školní soubor, soudruh Jakl je pomocníkem vedení agitačního střediska v Trnově. Soudružka Procházková pomáhá v Ohrazenicích. Rovněž osmiletka v Opatovicích nad Labem zapojila všechny učitele do práce. Soudružka Hloušková ze střediska v Dřítčíně netluče svého skromného volného času, který jí jako matce zbývá a osobně navštěvuje soudruhy v přidělených obcích. Radí se s nimi o přípravě plánu. Chce, aby i v nejmenší vesničce našli občané v agitačním středisku poučení a zábavu. Rovněž tak soudruh Bležek v Sezemicích má již plán agitačního střediska.

Otevřel slavnostně středisko kulturním pořadem a přednáškou o národních výborech. V jeho plánu se střídají instruktáže vedoucích agitačních kolektivů, školení agitátorů, lidová universita, vystoupení vojenského souboru, film, přednášky o SSSR, besídka školní mládeže, agitační neděle a celá řada dalších akcí. Soudruzi v Sezemicích i na ostatních střediscích mají již vesměs vypracovaný rámcový plán práce do konce voleb a podrobné plány činnosti na 14 dnů dopředu. Osobní návštěvou agitátorů v rodinách zajistí seznámení občanstva s programem agitačního střediska.

Většina středisek zajišťuje kulturní činnost pomocí vlastních souborů. V Dubanech bylo slavnostně otevření agitačního střediska zpestřeno vystoupením místních svazáků. V Lázních Bohdaneč budou mít lázeňští hosté příležitost shlédnout denně některé politické nebo kulturní akce.

Každému slavnostnímu otevření střediska je přítomen zástupce OV KSČ. Seznámí občany s jeho posláním.

Ve všech střediscích budou k dispozici zápisové knihy, do kterých vedoucí zaznamená účast občanů, jejich připomínky a stížnosti. Zároveň bude sledovat, jak jsou tyto připomínky vyřízeny. Rovněž v knize zachytí činnost agitátorů a průběh besedy s občany.

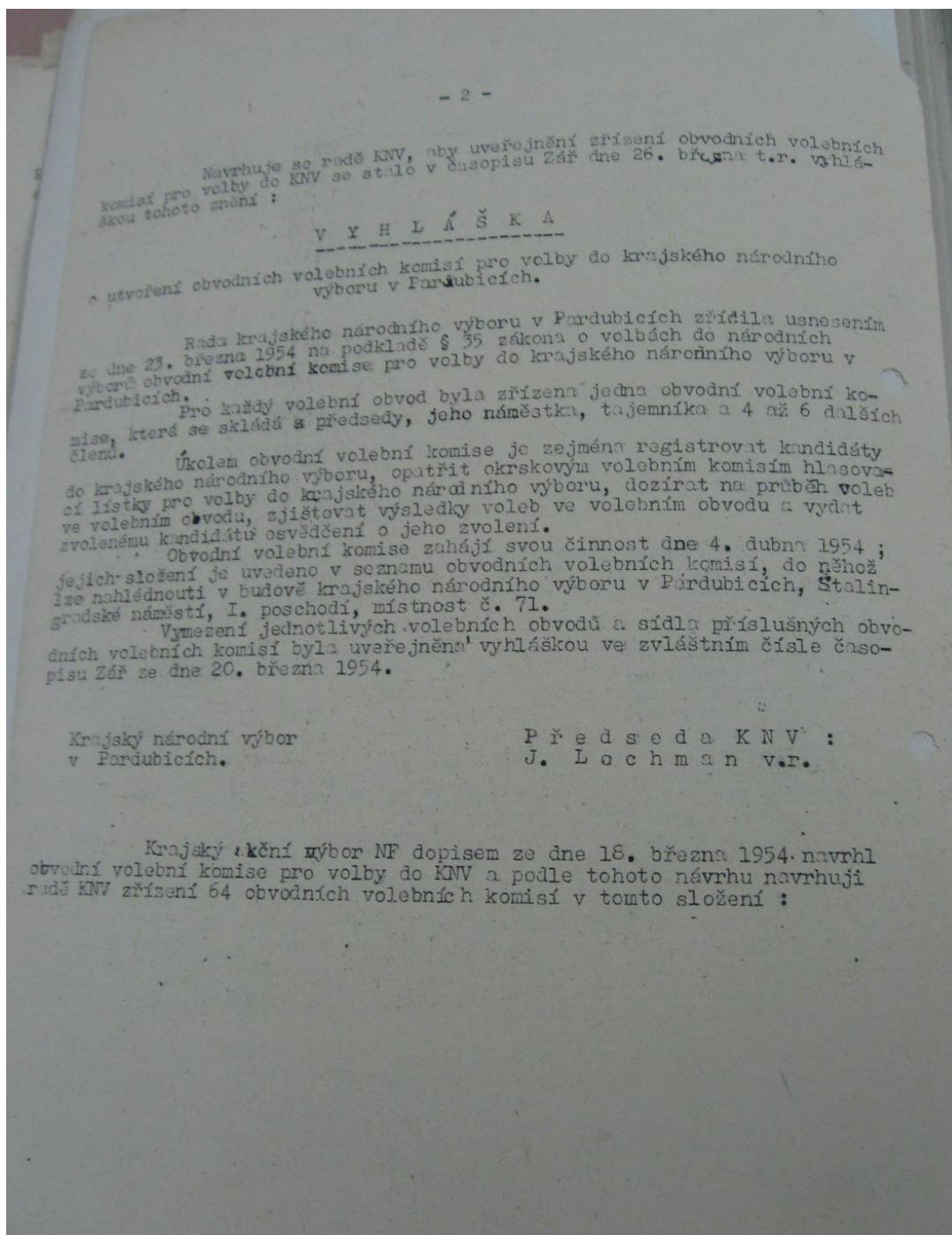
Velmi významnou úlohu v činnosti středisek sehrají agitační neděle. V plánu se celkem počítá se třemi nedělemi. V první z nich budou agitátoři Národní fronty diskutovat s občany o usazení strany a vlády a o vládním prohlášení v souvislosti se zajištěním jarních prací. Na pomoc dostanou agitační materiál, který vypracuje OPaS spolu s IX. referátem JNV. Dále pohoří v domácnostech o zásadách volebního zákona. Druhá neděle bude patřit patronátním závodům a agitačním kolektivům ze závodů. Dělníci ze závodů přijedou na vesnice a budou hovořit s rolníky o jejich práci. Při třetí neděli seznámí agitátoři občany s kandidáty Národní fronty a pobesedují o současných úkolech národních výborů.

Celé předvolební kampaně využije OV KSČ v Pardubicích k praktickému proškolení desítek nových agitátorů, kteří pak budou tvořit bojový agitační štáb okresní stranické organizace pro další úkoly výstavby socialismu.

FRANTIŠEK ŤOPEK, OV KSČ
Pardubice.

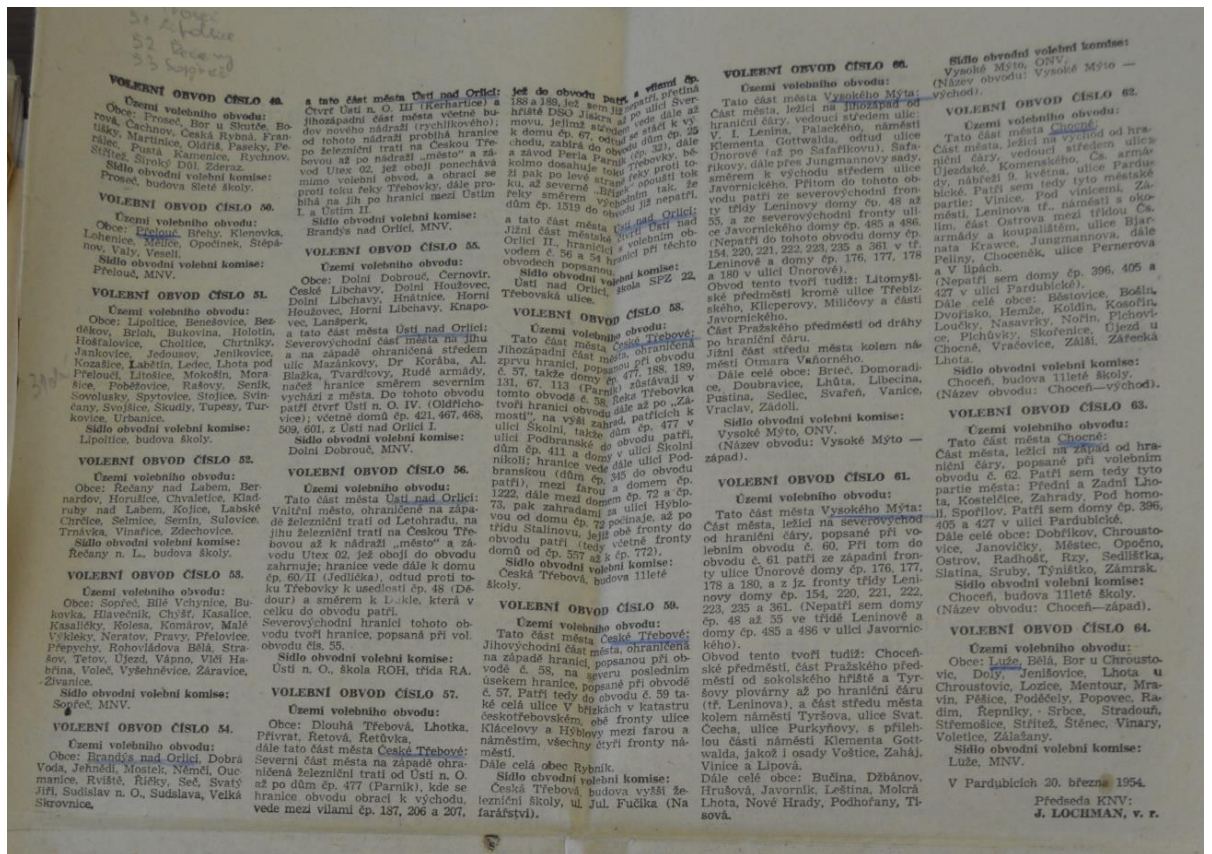
Zdroj: SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, časopis Zář dne 20. 3. 1954.

Příloha E – Vyhláška o vytvoření ObVK pro volby do KNV v Pardubicích

Zdroj: SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv.č. 37, kart. 755, Volby do NV, Volby do NV 1954, Návrh na zřízení obvodních volebních komisí pro volby do krajského národního výboru Pardubice, folie 2.

Zdroj: SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, Vyhláška o stanovení volebních obvodů pro volby do krajského národního výboru Pardubice.

Příloha G – Vyhláška o zřízení a schválení OVK v Pardubickém kraji (r. 1954)

V Y H L Á Š K A

o zřízení a schválení okresních volebních komisí v kraji a městské volební komise v Pardubicích

Řada krajského národního výboru v Pardubicích schválila podle § 38, resp. § 43 zákona o volbách do národních volebních komisí v okresních volebních komisích v okresech kraje Pardubického, jakož i městské volební komise v Pardubicích, v tomto složení:

I. Okresní volební komise v Pardubicích:

1. předseda komise: Václav Rámbosek,
2. náměstek předsedy: František Velehradský,
3. tajemník komise: Miroslav Škvára,
4. Jaroslav Svadlenka,
5. Josef Kroužil,
6. Anna Řálišová,
7. Josef Brož,
8. Miroslav Červenka.

II. Okresní volební komise v Čáslavi:

1. předseda komise: Karel Ašmubrenr,
2. náměstek předsedy: Vojtěch Chvátil,
3. tajemník komise: Marie Augustinová,
4. Oldřich Malý,
5. Josef Huňáček,
6. JUDr. Jiří Vacura,
7. Arna Matějčková.

III. Okresní volební komise v Hlinsku:

1. předseda komise: Antonín Navrátil,
2. náměstek předsedy: Josef Hájek,
3. tajemník komise: Antonín Hlaváč,
4. Miroslav Janata,
5. Roman Štráček,
6. Jaromír Janda.

IV. Okresní volební komise v Holicích:

1. předseda komise: Josef Vojtěch,
2. náměstek předsedy: Stanislav Kárpas,
3. tajemník komise: Alés Kmenit,
4. členové komise: František Novotný,
5. Ladislav Teplý,
6. Adolf Pícha,
7. Pavla Buchurová,
8. Karel Vaník,
9. Karel Valenta.

V. Okresní volební komise v Chotěboři:

1. předseda komise: František Misař,
2. náměstek předsedy: Otakar Chaloupka,
3. tajemník komise: Jaroslav Pátek,
4. Václav Minarik,
5. Ladislav Zeis,
6. Zdenka Venzhoferová,
7. František Malinovecký,
8. Eva Hochová,
9. František Vidra.

VI. Okresní volební komise v Chrudimi:

1. předseda komise: František Kocourek,
2. náměstek předsedy: Bohumil Kuzák,
3. tajemník komise: Bedřich Vrbický,
4. František Malxner,
5. Karel Šlejška,
6. Ivan Matys,
7. Božena Michalová,
8. Karel Krupařík,
9. Stanislav Šina.

VII. Okresní volební komise v Lanškrouně:

1. předseda komise: Jan Neubauer,
2. náměstek předsedy: Růžena Kaplanová,
3. tajemník komise: Hedvika Novotná,
4. členové komise: Ondřej Štrébek,
5. Karel Kalousek,
6. Ladislav Marš,
7. Růžena Horáková,
8. Jan Jiroušek,
9. Jaroslav Čapek.

VIII. Okresní volební komise v Litomyšli:

1. předseda komise: František Müller,
2. náměstek předsedy: Miroslav Sobotka,
3. tajemník komise: Antonín Deml,
4. členové komise: Jan Kopecký,
5. Zdenka Hajnová,
6. Libuše Čtrnáctová,
7. Josef Eba,
8. Marie Filrtová.

IX. Okresní volební komise v Polčově:

1. předseda komise: Karel Veselý,
2. náměstek předsedy: Stanislav Ditrich,
3. tajemník komise: Antonín Podhajský,
4. členové komise: Miroslav Lelasa,
5. Ludvík Soudný,
6. Karel Štěpánek,
7. Rudolf Radimský,
8. Marie Olivěk,
9. Anna Mladějová.

X. Okresní volební komise v Přelouči:

1. předseda komise: Ladislav Beran,
2. náměstek předsedy: Stanislav Jirout,
3. tajemník komise: Vlastimil Zdobinský,
4. členové komise: Jindřiška Kvapilová,
5. Marie Jelníková,
6. Jan Kotrbatý,
7. Bedřiška Pešková,
8. Václav Marchýn,
9. Olga Kohoutová.

XI. Okresní volební komise v Ústí nad Orlicí:

1. předseda komise: Josef Penc,
2. náměstek předsedy: Adolf Ryšavý,
3. tajemník komise: Karel Blážek,
4. členové komise: Alois Daněšil,
5. Arnošt Ježek,
6. Theodor Bučák,
7. Josef Fogl,
8. Růžena Linhartová,
9. Zdenka Svobodová.

XII. Okresní volební komise ve Vysokém Mýtě:

1. předseda komise: Jan Stryvý,
2. náměstek předsedy: František Čejla,
3. tajemník komise: František Kysela,
4. členové komise: Jaroslava Maděková,
5. Antonín Kolomazník,
6. František Schejbal,
7. Josef Kolhaub,
8. Emilie Letnínková,
9. Julius Richter.

XIII. Městská volební komise v Pardubicích:

1. předseda komise: František Palouš,
2. náměstek předsedy: Antonín Hrtý,
3. tajemník komise: JUDr. Alois Dolejš,
4. členové komise: Ladislav Bělka,
5. Jiří Ryel,
6. Jan Zápotocký,
7. Josef Veselka,
8. Josef Kremlina,
9. Eva Fleberková,
10. Jindřich Dubšar,
11. Cyril Kaláb,
12. Marta Jägermannová,
13. Ladislav Dostál.

Úkolem okresní (městské) komise je zejména dohlížet na přesné zachování předpisů o volbách do okresního (městského) národního výboru, rozhodovat o stížnostech na nesprávný postup obvodních a okresních volebních komisí při volbách do okresního (městského) národního výboru, prověřovat, zda kandidáti do okresního (městského) národního výboru kandidují do tohoto národního výboru jen v jednom volebním obvodu, zařizovat vyhotovení hlasovacích listků pro národní výbor a registrovat zvolené členy okresního (městského) národního výboru.

Působnost okresní volební komise se vztahuje na celý obvod okresního národního výboru. Působnost městské volební komise se vztahuje na obvod obce města Pardubic, I. 1. na vlastní město, Pardubický, Stodánka a Nové Jeseníky.

V Pardubicích 20. března 1954.
Předseda KNV:
J. LOCHMAN, v. r.

Zdroj: SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, Vyhláška o zřízení a schválení okresních volebních komisí v kraji a městské volební komisi Pardubice.

Příloha H – Návrh na odměny za významné pracovní zásluhy

P ř e d s e d n i c k é   s d ě l ě n í
do mimořádné rady K N V   dne 6.května 1954

N á v r h   na odměny za významné pracovní zásluhy .

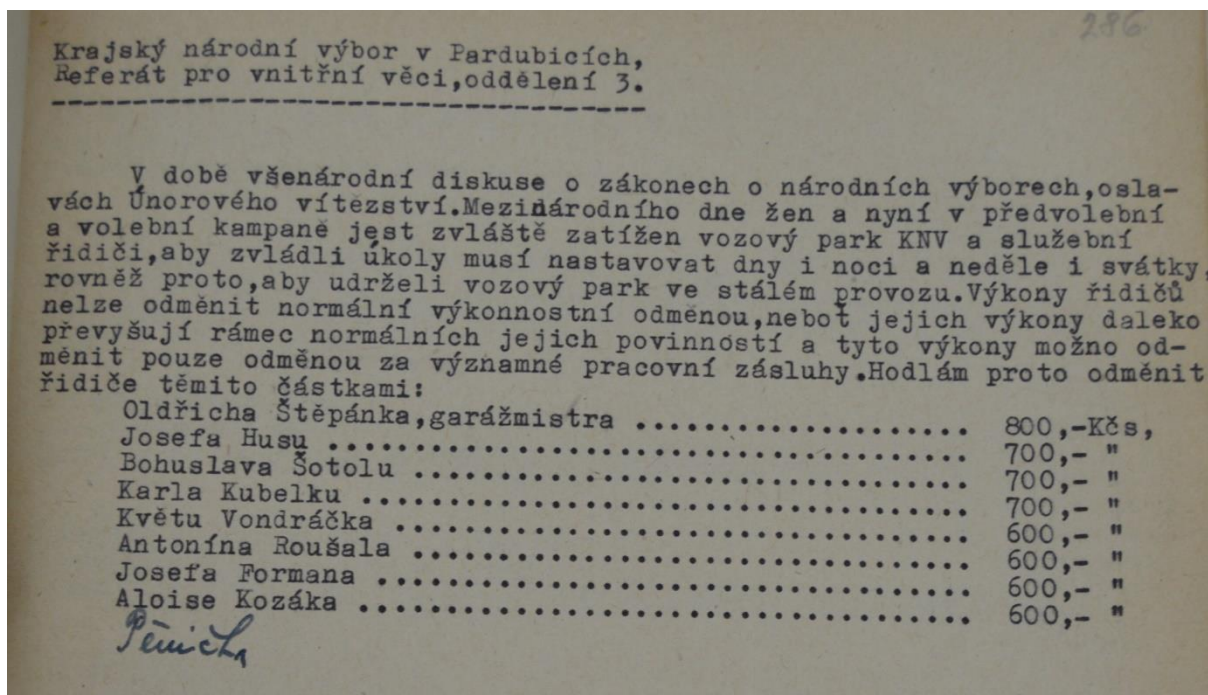
Podle směrnice ministerstva financí ze dne 24.dubna 1954 k provedení vládního usnesení o odměňování zaměstnanců za významné pracovní zásluhy navrhuje se, aby předseda K N V povolil mimořádné pracovní odměny, dále uvedeným zaměstnancům KNV, kteří rozhodně pomohli při plnění předvolebních úkolů a projevíli mimořádnou iniciativu v práci:

A k r m a n	Miroslav	- jako instruktor na okrese Polička návrh na odměnu Kčs 500.-
D v o ř á k	Bedřich	-jako instruktor na okrese Litomyšl návrh na odměnu Kčs 300.-
J a n e š	L ₂ dislav	-jako instruktor na okresu Holice návrh na odměnu Kčs 300.-
J a r ů n ě k	L ₂ dislav	-jako instruktor na okrese Čáslav návrh na odměnu Kčs 200.-
K o l m a n	J _o sef	-jako instruktor na okrese Přelouč návrh na odměnu Kčs 400.-
K u r š	Hubert	-jako instruktor na okrese Lanškroun /v době do 18.4.1954_/některá opatření z jeho podnětu na okrese Lanškroun provedená byla převzata i jinými okresy návrh na odměnu Kčs 500.-
L o u v a r	Josef	-jako instruktor na okrese Pardubice návrh na odměnu Kčs 200.-
I n f. S t i c h	Antonín	-jako instruktor na okrese Chrudim návrh na odměnu Kčs 300.-
Š k o d a	Miloň	-jako instruktor na okrese Vyš.Mýto návrh na odměnu Kčs 400.-
Š e v ě í k	L ₂ dislav	jako pracovník v organizační skupině pro volby návrh na odměnu Kčs 500.-
U l m a n	Václav	jako pracovník v organizační skupině pro volby návrh na odměnu Kčs 500.-
V á v r ů	Vladimír	jako pracovník v organizační skupině návrh na odměnu Kčs 300.-

Zdroj: SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 49, Zápis z mimořádné schůze rady KNV konané dne 6. května 1954 v Pardubicích, Předsednická sdělení – Návrh na odměny za významné pracovní zásluhy, folie 1.

**Příloha CH – Návrh na odměny služebních řidičů KNV za významné pracovní
zásluhy v předvolební kampani**

Zdroj: : SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. j. 2, kn. 49, Zápis z mimořádné schůze rady KNV konané dne 6. května 1954 v Pardubicích, Předsednická sdělení – Návrh na odměny za významné pracovní zásluhy, folie 2.

hlas

osvětové besedy

Česká Třebová   Duben 1957   Mimoriadné číslo II

VOLEBNÍ PROGRAM MNV ČESKÁ TŘEBOVÁ

Jedním z nejdůležitějších práv, které naše ústava zakládá československým občanům - je právo volit si své zástupce do národních výborů a jejich prostřednictvím se podílet na práci těchto důležitých orgánů státní moci. Z volebního práva vyplývá i povinnost našim občanům, sledovat práci svého zástupce v národním výboru a pomáhat mu v plnění jeho úkolů jako poslanec lidu.

Úkoly příštího místního národního výboru jsou vyjádřeny v návrhu programového plánu na příští volební období / 1957-1960 /, který byl jako návrh schválen na zasedání MNV dne 27. února 1957. Jako závazný plán MNV bude schválen na I. květnovém zasedání nově zvoleného národního výboru, takže do této doby mohou občanské klást vlastní připomínky a tím se již tak podílet na práci MNV.

Při sestavování programového akčního plánu bylo vycházeno z mezikatí celonárodního hospodářského plánu, tak i hospodářsko-politických pedaniak našeho města. Při tom je přihlédnuto i k poznatkům při plnění akčního plánu MNV za uplynulé období a plánu rozvoje druhého 5LP.

V rozvoji města na úseku hospodářském, sociálním a kulturním je nutno, aby MNV sledoval a podporoval další své akce i akce jiných hospodářských a masových organizací v příštím výhledu.

Na příklad: Výstavba objektů a zařízení ČSD, v souvislosti s výstavbou bytových jednotek a výstavbu mateřské školy a jezdí ve čtvrti Trávník a zdravotnické zařízení na Vinohradech, dále pak zařízení nové jídelny zářada. Přístavbu školní budovy II. oddělení. Přístavba tělocvičny pro Výchovné středisko ČSD. Výstavbu městského kulturního domu. Úpravu a výstavbu prodejních místností všech obchodních organizací ve městě. Výstavbu rohové prodejny n.p. Pramen, Gottwaldova, 1503. Zřízení obřadní pohřební síně. Výstavbu rychlíkové zastávky Kom. služeb. Postavení památníku Rudozemě jehm před městským hřbitovem a postavení památníku Boženy Němcové na Hekách.

Vypracování projektu celého uspořádání kanalizace města s napejčením do městské čističské stanice. Současně sledovat a zajišťovat výstavbu čističské stanice odpadové vody města, rovněž tak n.p. Perla a Vitka.

Výstavbu vlečky a teplárny n.p. Perla, zajištění z této teplárny příkonu páry pro městské lázně, případně vytápění škol. S výstavbou teplárny zajistit úpravu prostoru náměstí na Parníku a vybudování obchodních místností.

V neposlední řadě sledovat a podporovat výstavbu průmyslové oblasti, savezení hlavního řadu zásobování vodou této oblasti, výstavbu provozovny krajského Kovožavodu, družstva Orlik, Velkoobchodu Potravinářským zbežím, zeleňáren, Uchelených skládě a jiných.

SPORTOVNÍ STADIONY

V ČESKÉ TŘEBOVĚ

Stavba tělovýchovného střediska T.J. Jiskra včetně ploché motocyklové dráhy:

- Po přemístění více jak 10.000 m³ zeminy plánuje T.J. Jiskra v roce 1957 tyto práce
1. dorovnání terénu
  2. vydrasážování celé hrací plochy
  3. navedení 1.000 m³ škváry
  4. zahumusování hrací plochy
  5. osetí hrací plochy
  6. oplocení celého sportovního objektu

Hodnota díla pro rok 1957 činí Kčs 158.000
Brigádnických hodin 3.500

Stadion „Na Skalce“

V letošním roce T.J. Lokomotiva plánuje:

1. Odrazování hrací plochy a svedení do hlavní kanalizace.
2. Srovnání hrací plochy, navedení moku a humusu, případné zatravnění.
3. Hrubá výstavba šatan a umyvárna.
4. Zapečetí výstavby lehkéatletické dráhy.

Hrubá hodnota prací bude činit cca
12.000 brigádnických hodin.

Závazek členů T.J. Lokomotiva 2.500 hodin.

Závazek VŽŠ v Č. Třebové

Závazek školské skupiny ČSM při vyšší žel. škole v České Třebové.

My, svazáci a svazáčky Vyšší průmyslové školy železniční v České Třebové se a příležitosti ukončení Měsíce čs.-sovětského přátelství zavazujeme, že do 1. května 1957 odpracujeme v rámci mimoškolní výchovy 10.000 brig.hodin.
Část odpracujeme na úklidu topiva v našem středisku, tím ušetříme asi 3.000 Kčs.
Dále pomůžeme při výstavbě sportovního stadionu Na Skalce a místním JZD při svlédnutí naléhavých úkolů. Věříme, že už jako studenti pomůžeme tak při budování naší krásné lidové demokratické vlasti.
pozn.redakce: Závazek k dnešnímu dni splněn /uhlí 4.855, stadion 2.790 brig.hodin.

Zdroj: SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, Hlas osvětové besedy.

Příloha J – Ukázky z volebního programového plánu okresu Hlinsko

HLINECKO
V ARGUMENTECH
1954-1956

1957

VYDAL OV KSČ – HLINSKO.

26

Péče o zdraví lidu se stále zlepšuje:

	1954	1956
dětské poradny	6	7
lékařské stanice	—	2
odborná oddělení	16	18
lékařská místa	18	23
ošetřeno v zařízeních osob	24.874	35.982
náklady na léky v Kčs	1.370.000	1.604.000
náklady na zubní péči v Kčs	59.000	73.000
na orthopedické a prothetické pomůcky v Kčs	221.000	261.000
náklady celkem v Kčs	1.650.000	1.938.000
saničními auty ujeto km	339.619	345.850

V letech 1954-1956 byly učiněny další pokroky ve zdravotnictví:

- otevřena porodnice s 15 lůžky,
- zakoupen sanitní vůz pro převoz nemocných infekční chorobou
- zvýšen počet lékařů (zubní lékař, kožní lékař, neurolog, internista a gynekolog)
- zvýšena kapacita jeslí o 30%

Za účelem dalšího zlepšení zdravotního stavu obyvatelstva rozšířit a zkvalitnit zdravotní péči . . .

Směrnice ÚV KSČ k druhému pětiletému plánu.

Životní úroveň lidu se neustále zvyšuje, jak o tom svědčí stoupající maloobchodní obrat:

	1954	1955	1956
maloobchodní obrat celkem			
z toho podíl:	100,—%	107,75%	115,13%
státního obchodu	62,93%	65,27%	69,29%
družstevního obchodu	37,07%	42,48%	45,84%

K zajištění růstu osobní spotřeby úměrně zvýšit maloobchodní obrat zboží ve státním a družstevním obchodě; přitom k zlepšení zásobování na vesnici zajistit rychlejší růst obratu družstevního obchodu.

Směrnice ÚV KSČ k druhému pětiletému plánu.

Zdroj: SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 72, kart. 826, Propagace voleb, Hlinecko v argumentech.

Příloha K – Podklady pro volební programový plán KNV Pardubice pro r. 1957

Jednotně o boji za socialismus a za mír - jednotně k volbám do národních výborů

Nadcházející volební období nutí nás k tomu, abychom se s péčí řádných hospodářů ohlíželi zpět na uplynulé 3 roky, po které dosavadní zástupci lidu v národních výborech se starali o plnění úkolů pro další růst životní a kulturní úrovně našeho lidu.

Že to byla práce záslužná i odpovědná zároveň a jak se dařila na poličském okrese, seznáme z několika příkladů:

V **dodávce vepřového masa** na státní nákup vedli si naši zemědělci v rámci okresu takto:

r. 1954	dodáno	4.130 q
r. 1955	"	6.160 q
r. 1956	"	6.780 q

JZD splnila povinné dodávky:

r. 1954	106%
r. 1955	104%
r. 1956	108%

Ještě výrazněji se jeví podíl zemědělské velkovýroby v dodávce **mléka:**

	soukr.	JZD
r. 1954	80,8%	122%
r. 1955	81,7%	102,7%
r. 1956	88,1%	100,3%

Podívejme se, jak zároveň vzrůstá životní úroveň našich družstevníků:

r. 1954	celookres. průměr. jedn.	13,60 Kčs
r. 1955	"	14,80 Kčs
r. 1956	"	16,40 Kčs

Rok od roku se lepší hospodářské výsledky jednotlivých zemědělských družstev na našem okrese.

Důkazem stoupající životní úrovně našeho obyvatelstva je výstavba **126 bytových jednotek**, postavených v letech 1954-56.

Stavební investice v jednotlivých letech činily:

r. 1954	12 milionů Kčs
r. 1955	12,5 " " Kčs
r. 1956	16 " " Kčs

I doprava osob vykazuje za uplynulé volební období své dobré výsledky:

r. 1955	dopraveno celkem	1.300.000 osob
r. 1956	"	1.730.000 "

Podstatně byl rozšířen autobusový park. Ku př.

Jíramov-Polička	měl v r. 1954	18 spojů
	v r. 1956	39 "

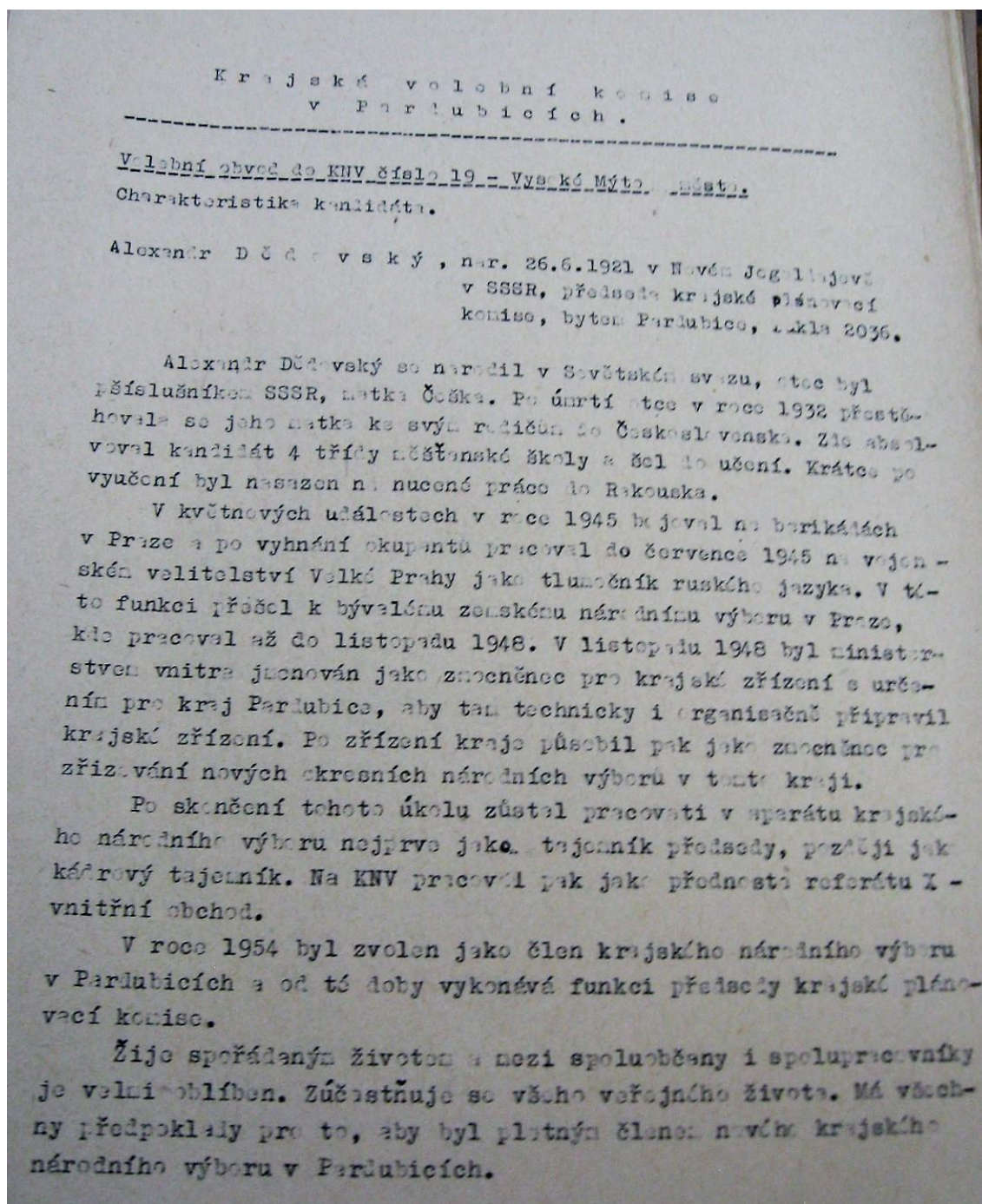
A nyní několik čísel, ukazujících zvýšenou koupěschopnost obyvatelstva našeho okresu:

v r. 1954	prodáno motocyklů	90 ks
v r. 1955	"	187 ks
v r. 1954	prodáno praček	109 ks
v r. 1955	"	194 ks
v r. 1954	prodáno cigaret za 21 milionů Kčs	
v r. 1955	" za 25 milionů Kčs	
v r. 1954	prodáno vína	142.797 l
v r. 1955	"	149.000 l
v r. 1954	prodáno svrch. oděvů	14.000 ks
v r. 1955	"	17.710 ks

Uvedená čísla mluví velmi přesvědčivě!!

Nejlepší pracující do národních výborů

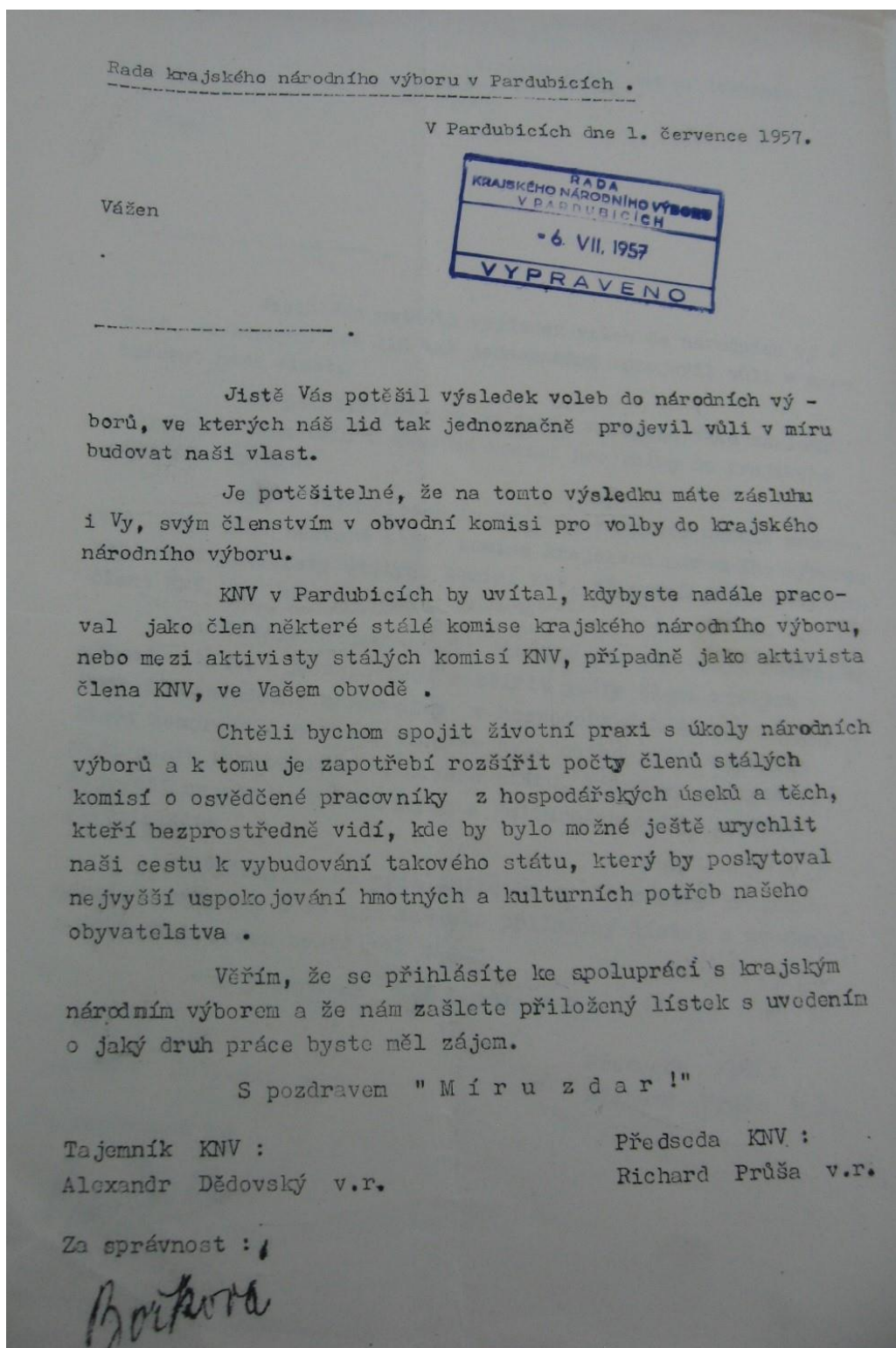
Příloha L – Kádrový posudek na budoucího tajemníka nově zvoleného KNV v roce 1957 Alexandra Dědkovského

Zdroj: SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 51, kart. 800, Zprávy o činnosti členů KNV, Charakteristiky kandidátů.

Příloha M – Děkovný dopis členům KNV Pardubice za funkční období 1954–1957

Zdroj: SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 51, kart. 800, Zprávy o činnosti členů KNV, Děkovný dopis členům KNV.

Příloha N – Formulář pro souhlas s prací ve stálé komisi

Jméno a příjmení :   zaměstnání :   bydliště :

V .....1957.

Ředě krajského národního výboru
odbor organizační a kontrolní -
P a r d u b i c e .

Jsem ochoten pracovat jako člen stálé komise :

zemědělské,
pro místní hospodářství,
pro obchod,
zdravotní a sociálního zabezpečení
kulturní,
školské,
pro výstavbu,
pro vešni hospodářství ,
finančně rozpočtové,

Jsem ochoten pracovat jako aktivista stálé komise
.....

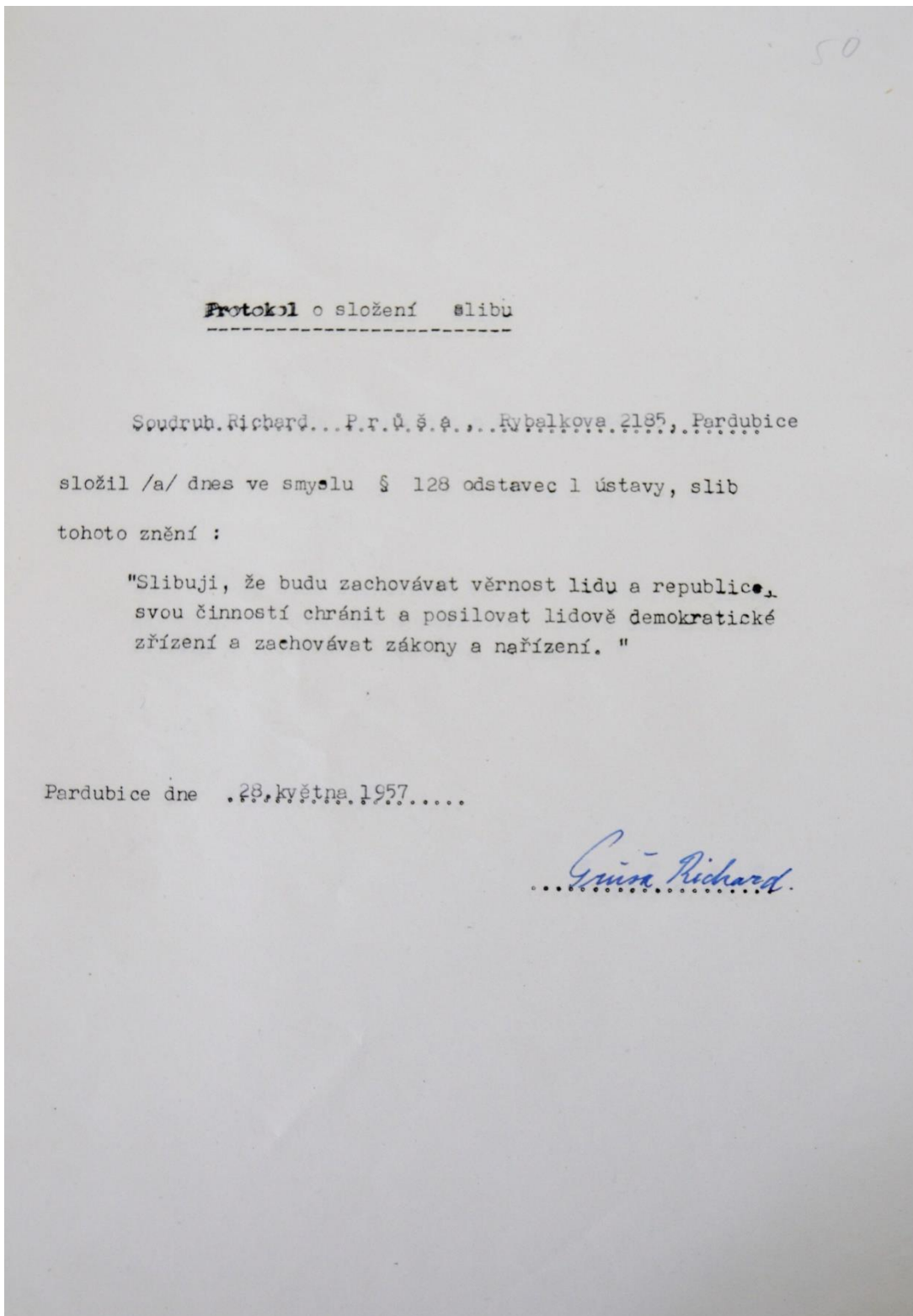
Jsem ochoten pracovat jako aktivista člena KNV v mém
volebním obvodu .

/ Co se nehodí laskavě škrtněte ./

.....

Zdroj: SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 51, kart. 800, Zprávy o činnosti členů KNV, Formulář pro souhlas s prací ve stálé komisi.

Příloha O – Protokol o složení slibu zvolených členů KNV (předseda R. Průša)

Zdroj: SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 75, kart. 826, Propagace voleb, Protokoly o složení slibů členů KNV pro volební období 1957–1960, folie 50.

Příloha P – Povolební zpráva o činnosti člena KNV (předseda Richard Průša)

Z p r á v a

o činnosti člena krajského národního výboru v Pardubicích v období
od 1. července 1957 do 31. prosince 1957

Jméno č. Richard Průša _{na K N V}

Volební obvod : 50

	Plán :	Účast:
Přijímací dny a besedy s voliči :	14	13
~~XX~~ Člen rady KNV		
Účast na schůzích stálých komise K N V :	6	5
Účast na zasedání K N V :	5	
Účast na zasedání O N V :	-	2
Účast na zasedání M N V :	-	13
Schůze J Z D :	-	7
Ostatní schůze :	-	2

Do svého volebního obvodu dojíždí velmi často i přesto, že v poslední době jsou mu plánovány besedy s voliči 1 4 x měsíčně. Zúčastňuje se ve svém obvodě mnoha schůzí JZD, MNV, schůzí rad MNV a svou radou a pomocí pomáhá jak místním národním výborům, tak i JZD.

Zprávy o činnosti předkládá pravidelně.

Zdroj: SOA Zámorsk, f. KNV Pardubice, inv. č. 51, kart. 800, Zprávy o činnosti členů KNV, Zpráva o činnosti člena KNV v Pardubicích v období od 1. 7. do 31. 12. 1957.